¶ Eximii pa=
tris Cyrilli Alexandri
ni/cōmentarii in Leuiticū:
ſexdecim libris digeſti. In qui=
bus uarios ſacrificioꝝ: antique le
gis ritꝰ primū ad allegoricū ſen=
ſum accōmodat: oſtedēs oēs il=
los aliqd myſticū deſignaſſe/
quod in Chriſto comple=
tū eſt. Deide uero
eoſdē/

ad ſenſū mo=
ralem & inſtituendā
hominū uitam congruen=
tiſſime applicat,

1521

¶ Venalis habetur in uico ſancti Iacobi/apud ſanctum
Benedictum: ad ſignum ſancti Georgii,

¶ Reuerēdo patri ac domino. D. Guillermo Paruo / ordinis predicatorii / ſacre
theologie doctori eminētiſſimo / & Ludouici duodecimi Chriſtianiſſimi Frācoꝝ
regis confeſſori digniſſimo: Iudocus Clichtoueus. S, P, D.

EGregiam merētur laudē & amplā cōmendationē colendiſſime pa=
ter: qui ſedula cura bibliothecas euoluūt / & antiquorū monumēta
litteraria perluſtrāt. ut ſi quid in eis offendāt qđ publicā poſſit utili
tatē ſtudiis afferre: curēt idipſū ꝓferri in publicū, Nēpe hoc pacto
nō parū ſtudioſe litteraꝝ cōſulūt cōmunitati: cui accōmoda parāt
ad aſſequēdas ſciētias inſtrumēta / ipſamq; locupletiore exornāt librorū ſupelle
Camillus ctile, Et ſane quēadmodū equa fere laus tribuit Camillo / q fuſis hoſtibꝰ Rhomā
Rhomu= inſtaurauerit / captaq; ſigna uictor retulerit / atq; Rhomulo urbis conditori. ita
lus. haud multo minor debetur cōmendatio / ei q p̄clara ueterū authorū opa (ne pul
uere obſita ꝑpetuo maneāt: aut deliteſcant in tenebris) ꝓfert in lucē: q̄ ei qui pri=
mū huiuſmodi opera ſuo ipſiꝰ labore excudit, quādoquidē parū cōferret poſte=
ritati iſta elucubratio: niſi adhiberet uigilātia illā paſſim oibꝰ cōmunicādi. Quid
eni ꝓferet luminis lucerna / poſita ſub modio? aut qd afferet cōmodi hoibus the
Ecci.20. ſaurꝰ abſcōditꝰ? Sapiētia abſconſa (dicit Eccleſiaſticꝰ) & theſaurꝰ inuiſus: q̄ utili=
Ecci.30. tas in utriſq;? Rurſum idē. Bona abſcōdita in ore clauſo: quaſi appoſitiones epu
larū circūpoſite ſepulchro, Atqui nihil refert / in ore clauſo aut libro clauſo cate
niſq; ſtrictiꝰ alligato bona ſint abſcōdita: qm̄ neq; hic neq; illic cōmunicatio illoꝝ
bonoꝝ traducit in alios. Nō poſſum itaq; nō cōmēdare hūc ingenuū tuū laborē
preſtātiſſime pater: quo ſedulꝰ bibliothecas ois luſtrare ſoles ac diſquirere ſolici
te, ut ſi quippiā occurrat manibꝰ tuis qđ ad Chriſtiane religiōis pietatē aut rectā
morū inſtitutionē cōducat: id protinꝰ oibꝰ cōmunicatū uelis. Cū igit eximii pa=
tris Cyrilli Alexādrini iter ſacros ſcriptores grecos ꝓbatiſſimi cōmētarios i Leui
ticū ſexdeci libris digeſtos ex iſigni & puetuſta Corbeieſi bibliotheca offēdiſſes /
& (ut patrū eiꝰ loci hūanitas eſt) obtinuiſſes / ac pleroſq; alios: quoꝝ tui cultor ob
ſeruātiſſimus Iacobus Faber pro indiſſolubili amoris uiculo / quo a plurimis ānis
nectimur uel arctiſſime / mihi copiā fecit: operepreciū duxiſti tam preclarū opus
ad oēs prodire / ne diutius inter blattas & tineas moret / ſitūue ducat. Neq; ab re
quidē, Cōtinet eni uolumē illud myſticā explanationē ſacroꝝ ueteris legis / alle=
goricas cerimoniaꝝ ratiōes / & multiformiū hoſtiaꝝ ſymbolicas ſignificatiuaſq;
notiōes. ut quicqd corporaliter & ad litterā i Leuitico obſeruādū ſtatuit: id omē
ad ſpirituale uiuificāteq; trāſferēs intelligētiā / aut fidei ſacre myſteriis aut hūa=
ne uite directioni moribuſq; formādis cōcinne & decēter adaptet. Demū & ipſe
ut aliquē afferrē ſacraꝝ litterarū ſtudioſis opē / & tue uenerāde paternitati (cui
plurimū debeo) uel hoc exiguo iſeruirē officio: operā dedi ſedulo / ut tui nois au
ſpicio ac nūcupatione idē Cyrillus elimatus edatur in lucē: quatenꝰ tua ſuffultꝰ
grauiſſima authoritate / maioris apud oēs habeat momēti. Qui tamē ſi equū na
ctus ſit cēſorē / tātus ac talis eſt: ut hominū patrocinio aut approbatione nō indi
geat. Si quidē bono uino (ut in adagio eſt) nō opus eſt hedera. Vale litterarum ac
uirtutis amator, Pariſius. Anno uerbi incarnati. 1514.

Beati patris Cyrilli Alexandrini in leuiticum. Liber primus.

Sicut in nouiſſimis dieb⁹ uerbum dei ex Maria carne ueſtitũ
proceſſit in hunc mundum: & aliud quidem erat quod uide=
batur in eo/aliud quod intelligebatur, Carnis nãq; aſpectus
in eo patebat omnibus:paucis uero & electis dabatur diuini=
tatis agnitio, Ita et cũ per prophetas / uel legiſlatorem uer=
bum dei profertur ad homines:non abſq; competẽtibus pro=
fertur indumẽtis, Nam ſicut ibi carnis:ita hic littere uelami=
ne tegitur, ut littera quidem aſpiciatur tanq̃ caro.latens uero intrinſecus ſpiri=
talis ſenſus/tanq̃ diuinitas ſentiatur. Tale ergo eſt quod & nunc inuenimus / li=
brum Leuitici reuoluẽtes in quo ſacrificiorum ritus/et hoſtiarum diuerſitas/a c
ſacerdotum miniſteria deſcribuntur,Sed hec ſecundum litteram (que tanq̃ ca=
ro uerbi dei eſt/et indumentum diuinitatis eius)digni fortaſſis uel aſpiciant uel
audiant et indigni.Sed beati ſunt illi oculi:qui uelamine littere obtectum intrin=
ſecus diuinum ſpiritum uident.et beati ſunt/qui ad hec audienda mũdas aures
interioris hominis deferunt. Alioqui aperte in his ſermonibus occidentem litte=
ram ſentiant,Si enim ſecundum quoſdam etiam noſtrorum/intellectum ſimpli
cem ſequar:et abſq; ulla (ut illi ridere nos ſolent) ſtrofa uerbi et allegorie nubilo/
uocem legiſlatoris excipiam:ego eccleſiaſticus/ſub fide Chriſti uiuens/& in me=
dio eccleſie poſitus:ad ſacrificandum uitulos & agnos /et ad offerendam ſimilã
cum thure et oleo/diuini precepti auctoritate cõpellar,Hoc enim agunt:qui de=
ſeruire nos hiſtorie/et ſeruare legis litteram cogunt .Sed tempus eſt nos aduer=
ſum improbos preſbiteros uti ſancte Suſanne uocibus:quas illi quidem repudiã
tes hiſtoriam Suſanne/ de cathologo diuinorũ uoluminum deſecarunt. nos aũt
et ſuſcipimus:et oportune contra ipſos proferimus/dicẽtes.Anguſtie mihi ſunt Danie, 13
undiq;,Si enim hoc conſenſero uobis/ut legis litteram ſequar,mors mihi erit.Si
autẽ non conſenſero uobis:non effugiã manus ueſtras..Sed melius eſt me abſq;
opere incidere in manus ueſtras:q̃ peccare in conſpectu domini .Incidamus er=
go et nos (ſi ita neceſſe eſt) in obtrectatiões ueſtras :tantum ut ueritatem uerbi
dei ſub littere tegmine coopertã/ad Chriſtum iã dominũ cõuerſa cognoſcat ec= 2.Cori.3.
cleſia.Sic enim dixit & apoſtol⁹,Quia ſi conuerſus quis fuerit ad dominum:au=
feretur uelamen. Vbi enim ſpiritus domini:ibi libertas eſt.Ipſe igitur nobis do=
minus/ipſe ſanctus ſpiritus deprecãdus eſt: ut omnẽ nebulã oẽmq; caliginẽ(que
peccatorum ſordib⁹ concreta:uiſum noſtri cordis obſcurat) auferre dignetur.
ut poſſimus legis eius intelligentiam ſpiritualem et mirabilem contueri : ſecun=
dum eũ qui dixit, Reuela oculos meos : & cõſiderabo mirabilia de lege tua, Igi= Pſal,118,
tur q̃ poſſumus breuiſſime pauca perſtringamus ex multis.non quidem ſingu=
lorum uerborum explanationi ſtudentes(hoc enim facere:per ocium ſcribentis
eſt) ſed que ad edificationem eccleſie pertinent proferentes.ut occaſiones po=
tius intelligẽtie auditoribus demus :q̃ expoſitionum latitudinem perſequamur,
ſecundum illud quod ſcriptum eſt. Da occaſionem ſapienti:et ſapientior erit, Prouer,9

¶ Principium ergo Leuitici dicit, quia uocauit dominus Moſem & locutꝰ eſt illi
de tabernaculo teſtimonii:ut promulgaret filiis Iſrael ſacrificiorum & munerū
Luce,1. leges/et ait.Si homo munus offerat deo:offerat ex bobꝰ & pecudibꝰ/id eſt agnis
Leuiti,2, uel hedis,Si uero ex auibꝰ:turtures uel pullos columbarū,Si uero non homo ſed
anima offerat munꝰ deo:ex ſimila inquit offerat panes azimos in clibano coctos/
uel certam ſimilam ex ſartagine in oleo conſperſam/aut ex craticula in oleo ni-
Ibidem. hilominus ſubactam, Tum deinde edocemur: quia fermentatum nihil omnino
oportet offerri ad altare dei/neq; mel uſquam ſacrificiis admiſceri/ſed ſale ſali-
ri omne ſacrificium uel munus.Secundo in loco de primitiarum precepit ſacrifi
ciis:que recētia/toſta/& bene purgata offeri domino iubet. Poſt hec ſub eadem
Leuiti,3. legis continentia de ſacrificiis ſalutaribus ſubiungitur. Primo ex bobus: ſecūdo
ex ouibꝰ.in quibus tamen liceat ſiue in agnis ſiue in hedis:uel feminas offerre uel
mares.et nihil preter hec animalia decernit in ſacrificiis ſalutaribus offerēdum.
¶ Sed repetamus paululum/et uideamns primo omniū:quid eſt quod dicit.ho-
mo ex uobis ſi offerat munꝰ.quaſi uero poſſit aliꝰ aliquis offerre q̄ homo.& utiq;
ſuffeciſſet dicere ſi quis ex uobis offerat munus.ſed nunc dicit. homo ex uobis
ſi offerat munus.in conſequētibus uero dicit,ſi autem anima offerat munus,In
poſterioribus porro cum ſecundo iam loquitur dominus ad Moſem/et mandat
de ſacrificiis pro peccato offerendis:ita dicit.Si pontifex peccauerit:offerat illud
Leuiti. 4 et illud,Si omnis ſynagoga peccauerit/uel ſi princeps peccauerit /uel ſi una ani-
ma peccauerit:mandatur ſingulis quibuſq; quid offerant.Quid ergo inanē pu-
tamus eſſe iſtam perſonarum diſtinctionem? ut aliud quidem offerendum ſub
hominis appellatione/aliud ſub anime/aliud ſup pontificis/aliud uero ſub ſyna
goge / aliud etiam ſub principis / uel unius anime cognominatione mandetur?
Ego interim pro exiguitate ſenſus mei hoc in loco hominem quem appellauit/
et primum in omnibus poſuit ad offereudum munus deo:intelligēdū eſſe omne
humanum genus arbitror,Et ipſum dici hominem:qui holocauſtum offerat ui-
tulum ex bobus ſine macula.Iſte autem uitulus ſine macula/ uide ſi non ille ſagi
Luce,15. natus eſt uitulus:quem pater pro regreſſo ac reſtituto ſibi illo qui perierat filio/
quiq; omnem ſubſtantiam eius dilapidauerat/iugulauit/& fecit conuiuium ma
gnum/& leticiam habuit,ita ut letarētur angeli in celo,ſuper uno peccatore pe-
nitentiam agente.Neq; abſurde per adoleſcentiorem illum filium / qui dimiſſo
patre abiit in regionem longinquam:hominem ipſum/genuſq; humanū (ut di-
Deute,32 ctum)eſt intelligas.Nempe deum qui ipſum genuerat dereliquit homo/& obli-
tus eſt dei creatoris ſui:cum ſuaſu ſerpentis mandatum domini trāſgreſſus eſt/
et de ligno uetito comedit.Tunc itidem in regionem longuinquam abiit/ regio-
nem peccati & tenebrarum / regionem calamitatis & miſerie:cum paradiſo
propulſus hanc lachymarum uallem ſubiit. ubi ſuis irrationabilibus ſeruiens
cupiditatibus:ad porcos paſcendos & ſiliquas eorum comedendas adactus eſt
ob inopiā & famem,Homo ergo iſte qui perierat & inuētus eſt/qui nihil habuit
proprie ſubſtantie quod offerret(cuncta namq; dilapidauerat: uiuens luxurio-
ſe) inuenit iſtum uitulum: celitus quidem miſſum / ſed ex patriarcharum or-

dine & connexis ex Abraham generationum ſucceſſionibus uenientem. Et id= Math.1.
circo nō dixit uitulum & ſiluit / ut uideatur uitulus quicunq; mandatus: ſed uitu
lum ex bobus / id eſt ex patriarcharū generatione uenientem. Eſt autem maſcu
lus ſine macula. Maſculus uero eſt: qui peccatum (quod eſt feminee fragilitatis)
ignorat ſolus. Ergo ille maſculus qui ſolus ſine macula eſt / qui peccatū non fecit Eſaie.53
nec dolus inuentus eſt in ore eius / et qui acceptus coram domino offertur, ad
oſtium tabernaculi: nō eſt intra oſtium / ſed extra hoſtium, Extra oſtium enim
fuit Iheſus: quia in ſua propria uenit / & ſui eum non receperunt. Non eſt ergo Ioan.1.
ingreſſus tabernaculum illud ad quod uenerat: ſed ad oſtium eius oblatus eſt
holocauſtum / quia extra caſtra paſſus eſt, Nam & illi mali coloni uenietem filiū Hebre.13
patriſfamilias eiecerunt foras extra uineā: & occiderūt. Hoc eſt ergo quod offer Math.22.
tur ad oſtiū tabernaculi: acceptum coram domino. Et quid tam acceptum q̄ ho=
» ſtia Chriſti: qui ſeipſum obtulit deo? ❡ Et tūc imponet manū ſuam inquit ſuper Ephe.5.
» caput hoſtie: et iugulabit uitulum coram domino. Et offerent filii Aaron ſacer= Leuiti.1.
» dotis ſanguinem: & effundēt ſanguinem ad altare in circuitu / quod eſt ad oſtiū
» tabernaculi teſtimonii. Poteſt quidem uideri ob hoc dictū: q; de filiis Aarō erāt
Annas & Caiphas / & ceteri omnes qui conſilium agētes aduerſum Iheſum / pro Math.16.
nunciauerunt eum reum mortis / & effuderūt ſanguinem eius circa baſim alta=
ris tabernaculi teſtimonii, Ibi etenim effunditur ſanguis: ubi erat altare & baſis
eius ſicut ipſe dominus dixit. Quia non capit perire prophetam extra Hieruſa= Luce.13
lem. Poſuit ergo & manum ſupra caput uituli: hoc eſt peccata generis humani Coloſ.1.
impoſuit ſuper corpus ſuū, Ipſe eſt enim caput corporis eccleſie ſue, Sed & hoc
fortaſſe non ſine cauſa ſit: q; cum ſuperius dixiſſet / applicabit eum ad oſtium ta
bernaculi teſtimonii: in poſterioribus repetit & iterum dicit / ad altare quod eſt
ad oſtium tabernaculi teſtimonii, quaſi non eūdem locum ſub eadem narratio=
ne ſemel deſignaſſe ſufficeret. niſi qa forte hoc intelligi uoluit: q; ſanguis Iheſu
non ſolum in Hieruſalem effuſus eſt / ubi erat altare & baſis eius & tabernaculū
teſtimonii: ſed & q; ſupernum illud altare quod eſt in celis (ubi eccleſia primitiuo
rum eſt) idē ipſe ſanguis aſperſerit. ſicut & apoſtolus dicit. Quia pacificauit per Coloſ.1.
ſanguinem crucis ſue: ſiue que in terra ſūt / ſiue que in celis. Recte ergo ſecundo
nominat altare quod eſt ad oſtium tabernaculi teſtimonii: quia non ſolū pro ter
reſtribus / ſed etiam pro celeſtibus oblat⁹ eſt hoſtia Iheſus. Et hic quidem pro ho
minibus: ipſam corporalem materiam ſanguinis ſui fudit, In celeſtibus uero / mi
niſtrantibus ſi qui inibi ſunt ſacerdotibus: uitalem corporis ſui uirtutē uelut ſpi=
ritale quoddam ſacrificium immolauit. Vis autem ſcire quia in eo duplex hoſtia
fuit / conueniens terreſtribus & apta celeſtibus: apoſtolus ad Hebreos ſcribēs di=
cit. Per uelamen: id eſt carnem ſuam, Et iterum interius uelamen interpretatur Hebre.7
celū: quod penetrauerit Iheſus / ut aſſiſtat nūc uultui dei pro nobis / ſemper in= Leuiti.1.
quit uiuens ad interpellandum pro nobis. Si ergo duo intelliguntur uelamina / q̄
uelut pōtifex ingreſſus eſt Iheſus: conſequēter & ſacrificium duplex intelligēdū
eſt / p qđ & terreſtria ſaluarit & celeſtia. ❡ Deniq; & ea q̄ ſequūtur: pl⁹ celeſti ſa
» crificio q̄ terreno uidenť aptāda. Et decoriātes inqt holocauſtū: diuidēt illud mē

» bratim, & imponent filii Aaron ſacerdotis ignẽ ſuper altare et conſtipabunt li=
» gna in ignem:& imponent filii Aaron ſacerdotis diuiſa membra & caput & adi
» pes & ligna que ſunt ſuper altare.Inteſtina uero et pedes lauabunt aqua/& im=
» ponet ſacerdos omnia ſuper altare.hoſtia eſt et ſacrificium:odor ſuauitatis do=
mino.Quomodo decorietur caro uerbi dei quod hic uitulus nominatur/& quo
modo membratim diuidatur a ſacerdotibus/opereprecium eſt aduertere. Ego
puto q, ille ſacerdos detrahit corium uituli oblati in holocauſtum/& deducit pel
lem qua membra eius conteguntur: qui de uerbo dei abſtrahit uelamen littere/
et interna eius que ſunt ſpiritalis intelligẽtie membra denudat, Et hec membra
uerbi interioris ſciẽtie nõ in humili aliquo loco ponit /ſed in alto & ſancto /id eſt
ſuper altare collocat: cũ non indignis hominibus et humilẽ uitã ac terrenam du=
centibus pandit diuina myſteria/ſed illis que altare dei ſunt in quibus ſemper ar
det diuinus ignis/& ſemper conſumitur caro.Super hos ergo tales:membratim
diuiſus iſte holocauſti uitulꝰ collocatur, Diuidit namq; membratim uitulũ: qui
explanare per ordinem poteſt & competenti diſtictione diſſerere / quis ſit pro=
Math.9, fectus/Chriſti fimbriam contigiſſe/quis uero pedes eius lauiſſe lachrymis & ca=
Luce,7. pillis capitis exterſiſſe.Quãto aũt hiis potius ſit/caput eius unxiſſe mirrha:& in
Marci.14 pectore eius recubuiſſe/quid habeat eminẽtie.Horũ ergo ſinguloꝝ cauſas diſ=
Ioan.13. ſerere/& alia quidẽ incipientibus/ alia uero iis qui iam proficiunt in fide Chri=
ſti/alia autem illis qui iam perfecti ſunt in ſciẽtia & charitate eiꝰ/aptare: hoc eſt
membratim uitulum diuiſiſſe,Sed et qui nouit oſtẽdere que fuerint legis princi
pia/quis etiam in prophetis profectus acceſſerit:que uero in euãgeliis plenitudo
pfectionis habeatur,uel qui docere poteſt quo uerbi lacte alẽdi ſunt paruuli in
Chriſto/et quo uerbi olere refouendi ſint qui infirmantur in fide/quis etiam ſit
cibus ſolidꝰ et fortis/ quo impinguandi ſint athlete Chriſti/q hec ſingula nouit
ſpiritali ratione diuidere:poteſt talis doctor ille ſacerdos uideri/qui imponit ſu
per altare holocauſtũ per membra diuiſum.Addit & ligna altari/quo ignis ani
metur & ardeat:a quo non ſolum de corporalibꝰ uirtutibus Chriſti/ſed etiã de
diuinitate eius/ſermo miſcetur.De ſurſum enim eſt diuinitas Chriſti:quo ignis
iſte feſtinat.Cõuenienter ergo omnia hec que in corpore a ſaluatore geſta ſũt/
celeſtis ignis abſumpſit:& ad diuinitatis eius naturã cuncta reſtituit. Lignis ta=
men adhibitis: ignis iſte ſuccẽditur,uſq; ad lignũ enim:in carne paſſio fuit Chri
ſti.Vbi autem ſuſpẽſus eſt in ligno.diſpenſatio carnis finita eſt. Reſurgẽs enim
a mortuis aſcendit ad celum quo iter eius natura ignis oſtẽdit.Vnde & apoſto=
2.Cori.5. lus dicebat:Quia et ſi cognouimus Chriſtum ſecũdum carnem: ſed nunc iam
non nouimus,Holocauſtum namq; carnis eius per lignum crucis oblatum:ter=
rena celeſtibus & diuinis humana ſociauit,Intranea ſane cum pedibus aqua di=
lui iubet ſermo precepti:ſacramentũ baptiſmi ſub figurali predicatione denun
cians.Nã interna diluit:qui conſcientiã purgat.Pedes abluit:qui conſummatio=
Ioan.13. nem ſuſcipit ſacramẽti,Et is ſcit quia qui mundus eſt:non indiget niſi ut pedes
lauet.&quia partẽ qs habere nõ poteſt cũ Iheſu:niſi lauerit pedes eiꝰ, ¶ Verũ ſi
hec etiã ad moralẽ locũ iclinare uelis habes & tu uitulũ quẽ offerre debeas.Vitu

lus eſt et quidem ualde ſuperbus:caro tua ,quam ſi uis munus domio offerre/ut
eam caſtam pudicamq; cuſtodias : adduc eam ad oſtium tabernaculi/ id eſt ubi
diuinorũ librorũ ſuſcipere poſſit auditum. Maſculinum ſit munus tuum : femi=
nam neſciat,concupiſcentiam reſpuat / fragilitatem refugiat/nihil diſſolutum
requirat aut molle. Impone etiã manũ tuã ſuper hoſtiã tuã: ut ſit accepta domi=
no/et iugula illã corã dño,hoc eſt/impone ei cõtinẽtie frenũ :& manũ diſcipline
ne auferas ab ea , ſicut impoſuit manũ carni ſue ille:qui dicebat. Macero corpus 1,Cori.9.
meũ et ſeruituti ſubiicio:ne forte cum aliis predicauero/ipſe reprobꝰ efficiar. Et
iugula eã corã dño : mortificans ſine dubio mẽbra tua que ſunt ſuper terrã,Sed Coloſſe,3
et filii Aaron ſacerdotis offerũt ſanguinẽ eiꝰ,Sacerdos in te eſt et filii eius/mens
que in te eſt et ſenſus eius,qui merito ſacerdos et filii ſacerdotis appellantur,ſoli
enim ſunt qui intelligunt dominũ,et capaces ſunt ſcientie dei, Vult ergo ſermo
diuinꝰ/ut rationabili ſenſu carnẽ tuam in caſtitate offeras deo:ſcd̃m quod apo=
ſtolus dicit. Hoſtiã uiuentẽ/ſanctã/deo placẽtẽ/rationabile obſequiũ ueſtrũ, Et Roma,12
hoc eſt per ſacerdotẽ uel filios ſacerdotis offerre ſanguinẽ ad altare ;cũ et corpo
re et ſpiritu quis caſtus efficiatur,Sunt enim et alii qui offerũt quidẽ holocauſtũ
carnẽ ſuam:ſed non per miniſteriũ ſacerdotis. Non enim ſciẽtes/ nec ſcd̃m legẽ
que in ore ſacerdotis eſt;offerunt,ſed ſunt quidẽ caſti corpore:animo autẽ inue
niũtur inceſti, Aut eni glorie humane concupiſcentia maculãtur/aut cupidita=
te auaritie polluũtur/aut inuidie ac liuoris infelicitate ſordeſcũt;uel furẽtes odii
et ire immanitate uexantur,Quicũq; tales ſunt/licet corpore caſti ſint; tamen
non offerunt holocauſta ſua per manus & miniſteriũ ſacerdotis,Nõ eſt enim in
eis cõſiliũ & prudẽtia;que ſacerdotio fungitur apud dnm̃.ſed ſunt ex illis quiq;
uirginibus ſtultis que uirgines quidẽ fuerunt/& caſtitatẽ corporis ſeruauerunt; Math.25.
oleũ autẽ charitatis & pacis et reliquarũ uirtutũ in uaſis ſuis condere neſcierũt/
et idcirco excluſe ſunt a thalamo ſponſi,quoniã ſola carnis continẽtia ad altare
dominicũ nõ poteſt puenire;ſi reliqs uirtutibꝰ et ſacerdotalibꝰ miniſteriis deſe
ratur.Et ideo qui hec legimꝰ uel audimꝰ:in utraq; parte operã demus caſti eſſe
corpore/recti mẽte/mũdi corde/moribus emẽdati/proficere in operibꝰ/ uigila
re in ſciẽtia;fide/ & actibus/geſtis & intellectibus eſſe perfecti/ut ad ſimilitudi=
nẽ hoſtie Chriſti cõformari mereamur.Per ipſum dnm̃ noſtrũ Iheſum Chriſtũ
Cũ quo/ deo patri oĩpotẽti cũ ſpũ ſãcto:eſt glĩa & iperiũ in ſecl̃a ſeculorũ.Amẽ

¶ Primi libri Cyrilli in Leuiticum finis.

¶ Liber ſecũdus eiuſdem/ de ſacrificiorum generbus:hoc eſt de muneribꝰ/ &
ſalutaribus/ & pro peccatis,& quomodo offert põtifex pro peccato ſuo/et pro
peccato ſinagoge,uel pro anima que ex populo terre peccauerit/nõ uolũtate.

SVperior quidẽ de pricipio Leuitici diſputatio edocuit nos legẽ ſacrifi
ciorũ : que munera appellãtur.ut ſi homo munꝰ offerat:ex animalibꝰ
id offeret/ id eſt ex bobus/uel ouibꝰ / uel etiã capris,Si uero ex auibus
turturꝫ par aut duos pullos colũbaꝫ adhiberet,Si uero aia offerat:mu Leuiti,1.
nus ſimilam offerat ex clibano/id eſt panes azimos/aut ſimilã oleo cõſperſã ex
ſartagie/uel etiã craticula.Si aũt ſacrificiũ offerat primitiaꝫ de primis frugibꝰ; Leuiti,2.

Leuiti.3. ut ſimila ſit recēs id eſt noua. Igni quoq; eā torreri uult et medio fractā eſſe: ne
multum minuta ſit/quia primitie ſũt: et bene purgata ſit, Oleum quoq; et thus
ut imponatur ſuper eam:et ſic offeratur. At uero ſi quis offerat ſacrificiũ ſalu=
tare:ex bobus iubetur offerre/uel etiam ex ouib⁹ ſiue capris. Et exceptis his:nul
lum aliud ſacrificii genus ſubſiſtit in ſalutaribus hoſtiis. Nã pro peccatis ſolũ nõ
uolũtariis / generaliter quidem anima iubetur offerre:ſed poſt hec per diuerſas
Leuiti. 4 agitur uariaſq; perſonas/et iubetur. Si quidē põtifex ſit qui deliquit et offert ſa=
crificiũ pro peccato:ut uitulũ holocauſtum offerat/ſed nõ in eo ritu quo illũ pro
munere obtulit. De hoc enim tantum adipes & duos renes cum adipib⁹ ſuis / &
adipē qui tegit interiora: imponet ſuper altare holocauſtorũ, De ſanguīe quoq;
eius intinget digitũ ſuum et reſperget ſepties coram domīo & linet ex eo cornu
altaris inceſi. Ceteras autē carnes cum corio & internis & ſtercore: extra caſtra
igni cremare iubet̃ in loco mundo. ¶ Obſeruandũ ſane eſt q, in peccato pontifi
cis nõ addit legiſlator:quia per ignorantiã aut nõ uolũtate peccauerit. Neq; eni
cadere ignorantia poterat in eũ:qui ut ceteros doceret prouectus eſt. Si autē to=
tius ſynagoge peccatũ fuerit: uitulũ nihilominus holocauſtũ ſynagoga iubetur
Leuiti. 4 offerre. ſed in peccato ſynagoge dicit̃:ſi ignorauerit & latuerit uerbũ ab oculis
ſynagoge & fecerit quod contra mãdatũ domini eſt. Vnde apparet etiã oēm ſy=
nagogam delinquere per ignorantiã: quod et dominus confirmat in euangeliis
Luce.23. cum dicit. Pater remitte illis: non enim ſciũt quid faciunt. Qꝫ ſi princeps fuerit
qui offert hoſtiam pro peccato:hircũ ex capris iubetur offerre. non holocauſtũ:
ſed tãtum ut de ſanguine eius imponat ſacerdos ſuper altare / & omnē adipem
eius offerat in altari, reliquũ autē ſacerdotibus remaneat ad edēdum: ſanguine
tãtũ ad baſim altaris effuſo. Si uero anima fuerit (inquit) una que offert pro pec=
cato:caprã feminã offerat, ritu ſcilicet eodē:quo hircũ ſuperi⁹ diximus imolatũ.
Leuiti.5, Qꝫ ſi nõ ualuerit inquit manus ad caprã uel agnũ:par turturũ offeret aut duos
pullos colũbarũ, Qꝫ ſi neq; hoc inueniat:decimã partē ephi ſimilaginis ſine oleo
et ſine thure mandatur offerre. ¶ Hec quidē nobis ſingula:priori lectiõe recita
ta ſunt, uerũ explanatio eorũ (quoniã tēpore excludebamur) omiſſa eſt:de qua
nunc paucis cõmonere ſtudioſos quoſq; / & eos etiã qui preteritarũ meminerint
lectionũ / abſurdũ nõ puto:q̄q̄ ad ea que nup recitata ſunt urgeamur. Et primo
uelim uidere q̄ ſit iſta differentia:q, alia quidē dicit hominē offerre / alia animã /
alia põtificē / alia ſynagogã / alia pricipē / alia unã animã ex populo terre. Et puto
quidē hominē / illũ debere intelligi:qui ad imaginē & ſimilitudinē dei fact⁹ eſt &
irrationabiliter uiuit. Hic ergo munus offert deo uitulũ:cũ carnis ſupbiã uicerit
Ouē:cũ irrationabiles motus inſipiēteſq; correxerit. Hedũ:cũ laſciuiã ſuperaue
rit. Offert etiã par turtuꝝ:cũ non fuerit ſol⁹ / ſed mētē ſuã uerbo dei uelut uero
cõiugi ſociauerit. ſicut hoc gen⁹ auiũ / unũ dicit̃:& caſtũ ſeruare cõiugiũ, Offert
Canti,5, etiã duos pullos colũbaꝝ: cum & ipſe intellexerit myſteriũ quo oculi ſpõſe ſicut
Canti.1, colũbe dicũtur ad plenitudines aquaꝝ / & collũ eius ſicut turturis. Hec ergo ſũt
hois ſcd̄m qđ ſupra expoſuim⁹ munera. anime aũt munera:lõge iferiora deſcri
bit, Anima hec neq; uitulũ habet / neq; ouem / neq; hedũ:quē offerat deo. ſed ne

par quidē turturū / aut duos pullos īuenit colūbarū, Similā tm̄ habet: ex ipſa pa
nes azimos offert a clibano / ex ipſa in ſartagine opus factū / uel a craticula oleo
ꝑmixtū. Vnde uidetur mihi hic aīa que appellata eſt: homo ille quē Paulꝰ anima=
lem hominē nominat / intelligendus, qui etiam ſi peccatis non urgeatur / nec ſit
preceps ad uitia: non tamen habet aliquid in ſe ſpiritale / et quod figuraliter car=
nis uerbi dei reputetur, Sic enim ipſe de eo Paulus apoſtolus dicit: quia animalis
homo non percipit que ſunt ſpiritus dei, Stultitia enim eſt illi: & non poteſt intel 1. Cori. 2.
ligere quia ſpiritaliter diiudicatur, ſpiritalis autem examinat omnia. Iſte ergo
qui anima nominatur / nō poteſt offerre omnia: quia examinare non poteſt om
nia. ſed offert ſolam ſimilam et panes azimos: id eſt cōmunem hanc uitam / uer=
bi gratia in agricultura / aut nauigādo / aut in aliquibus cōmunis uite uſibus po=
ſitam. Offert tamen etiam ipſe munus deo: licet ſolam ſimilam dicatur offerre /
oleo ſcilicet tātū conſperſam. Omnis enim anima eget oleo diuine miſericordie /
nec preſentem uitam euadere quiſpiam poteſt: niſi ei oleum celeſtis miſeratiōis
affuerit. ¶ Secūdo in loco / primitiarum id eſt de initiis frugum mandatur obla Leuiti. 23
tio, Quod ſi bene meminiſti, in die pētecoſtes fieri lex iubet / ī quo illis plane um
bra data eſt, nobis autem ueritas reſerata eſt. In die enim pētecoſtes oblato ora=
tionum ſacrificio: primitias aduenientis ſancti ſpiritus apoſtolorum ſuſcepit ec
cleſia. Et uere hec fuerunt recentia: quia erat nouum, unde & muſto repleti di= Actu. 2.
cebātur. & fuerunt igni toſta: ignee namq; lingue ſupra ſingulos conſederūt. Et
medio fracta / frāgebantur enim media: cū littera ſeparabatur a ſpiritu. Et bene
purgata. purgat namq; omnes ſordes preſentia ſancti ſpiritus: remiſſionem tri
buens peccatorum, Oleum quoq; miſericordie huic ſacrificio infūditur / & thus
ſuauitatis: per quod Chriſti bonꝰ odor efficimur. ¶ Poſt hec de ſacrificiis ſaluta
ribus dicit: que ex animalibus id eſt ex bobus uel capris atq; ouibus offeruntur.
et nichil his ultra ſubſtituitur ad immolandum / ſed ne deus quidem: que ſupe=
rius in offerendis muneribus fuerunt ſubſtituta. Iſte enim qui ſalutares hoſtias
offert: ſine dubio iam ſue ſalutis eſt conſcius. Et ideo qui ad ſalutem peruenit: ne
ceſſe eſt ut que magna et perfecta ſunt offerat, Sic enim et apoſtolus dicit. Perfe
ctorum autem eſt cibus ſolidus, ¶ De hinc ad offerendas pro peccatis uictimas: Hebre. 5.
» ſacrificiorum ordo dirigitur / in quo & ſecūdo dicitur. Locutus eſt dominus ad Leui. 4.
» Moſem dicēs. Anima quecunq; peccat coram domino: non uolūtate. Recte ani=
mam dicit: quam peccare deſcribit. Nō enim ſpiritum uocaſſet: quē diceret pec=
caturū, ſed ne hominem quidem hūc diceret: in quo nequaq̄ imago dei peccato
interueniēte conſtaret, Non eſt ergo ſpiritus: ille qui peccat. Fructus enim ſpiri=
tus / ut deſcribit apoſtolus: charitas eſt / gaudium / pax / pacientia / & cetera his ſi Gala. 5.
milia: qui etiam fructus uite appellātur. Deniq; & alibi dicit. Qui ſeminat in car= Gala. 6.
ne: de carne metet & corruptionē, Et qui ſeminat in ſpiritu: de ſpiritu metet ui=
tam eternā. Quomodo ergo alius eſt qui ſeminat: & aliud eſt in quo ſeminatur?
Seminatur autem uel in carne cum peccatur / ut metatur corruptio: uel in ſpiri=
tu cum ſecundum deum uiuitur / ut metatur uita eterna. Cōſtat utiq; animam
eſſe / que uel in carne uel in ſpiritu ſeminat: & illam eſſe / que in peccatum ruere

Poſſit/uel conuerti a peccato, Nam corpus ſequela eius eſt ad quodcũq; direxe
Leuiti.4. rit:& ſpiritus dux eius eſt ad uirtutem/ſi eum ſequi uelit. Sed hec generaliter di
» cta ſunt:nunc uero per ſpecies diuiduntur. Si pontifex inquit qui unctus eſt pec
» cauerit/ut populum faceret peccare:offeret pro peccato ſuo uitulum de bobus
» ſine macula dño. Terror ſimul & miſericordia in diuinis legibus/ oſtẽtantur. ita
ſane in hominibus nichil tutum eſt:ne pontifex quidem. Et quis pontifex? ipſe q
unctus eſt/ipſe qui ſacris ignibus diuina ſuccendit altaria/qui deo munera & ſa
lutares hoſtias immolat:qui inter deum & hominem medius quidam repropitia
tor interuenit, Ne iſte inquam ipſe:immunis manet a contagione peccati, Sed ui
de miſericordiã dei:& plenius eam Paulo docente cognoſce. Ipſe enim ad He=
Hebre.5. breos ſcribens dicit. Omnis namq; pontifex ab hominib⁹ aſſumpt⁹: pro homini
Hebre.7. bus conſtituitur ad offerẽdas hoſtias deo. et paulo poſt. Lex inquit homines cõ=
ſtituit ſacerdotes infirmitatem habẽtes:ut poſſint pro ſua ita etiam pro populi
infirmitate offerre. Vides ergo diſpenſationem diuine ſapientie, Sacerdotes ſta
tuit:non eos qui omnimode peccare non poſſent, alioqui nõ eſſent homines. ſed
eos imitari quidem illum: qui peccatũ nõ fecit, offerre autem hoſtias primo pro
ſuis/poſt etiam ꝓ populi delictis, Sed quid precipue in huiuſmodi ſacerdote mi=
randũ eſt? Non ut nõ peccet/quod fieri non poteſt:ſed ut agnoſcat & intelligat
peccatum ſuum. nunq̃ enim emendat:qui ſe peccaſſe nõ putat. ſimul quia & fa=
cilius poteſt indulgere peccantibus:is qui alicuius infirmitatis conſcientie ſue re=
mordetur. Que eſt autem oblatio ſacerdotis pro peccato? uitul⁹ inquit ad holo
cauſtum. Secundo inuenimus offerri a pontifice uitulum in holocauſtum. ſemel
pro munere/& ſemel pro peccato, Sed ille qui offertur in munere:ſup holocau=
ſti altare cõſumitur. Qui uero pro peccato: extra caſtra cũ corio ac inteſtinis ac
ſtercore/in loco mundo iubetur exuri:adipibus ſolis in altari oblatis/& renibus
Que ſingula diuidere ac diſcernere/quãuis & ſupra noſtras uires ſit & ſupra au
ditum ueſtrum:tamen aliquas uobis ad intelligendũ occaſiones conquirere atq;
in mediũ proferre tẽtabimus, Vide ergo ne forte Iheſus quẽ paulus dicit pacifi=
Coloſ.1. caſſe per ſanguinem ſuum non ſolũ que in terris ſed que in celis ſunt: idem ipſe
ſit uitulus/qui in celis quidem non pro peccato ſed pro munere oblatus eſt, In
Roma.5. terris autem / ubi ab Adam uſq; ad Moſem regnauit peccatum: oblatus ſit pro
Hebre.1. peccato. & hoc eſt paſſum eſſe extra caſtra, Extra illa opinor caſtra/q̃ uiderat
Gene.32. Iacob angelorum dei:caſtra celeſtia/de quibus ſcriptum eſt in Geneſi. Et ſuſpi=
ciens iacob uidit caſtra dei in apparatu:& occurrerũt ei angeli dei. & dixit iacob
cum uideret eos. Caſtra dei ſũt hec, Extra illa ergo caſtra celeſtia: eſt ois in quo
habitamus nos locus iſte terrenus/in quo in carne paſſus eſt Chriſtus, Qꝫ uero
dicit quia cum ſtercore exuritur & intraneis:uide ne forte ad cõparationem ce=
leſtium corporum/corpus iſtud humane nature ſtercus figuraliter appelletur,
terrenum enim eſt:& de terra ſumptũ, Sed & cophinus ille ſtercoris qui ad radi
Luce.13. ces ſuccidende ficulnee mittitur:quid aliud niſi myſterium ſuſcepte in corpore
diſpẽſationis oſtẽditur? Nec tamen ei interna deeſſe dicũtur. quamuis enim uilẽ
Coloſ.2. ſerui geſſerit formam: plenitudo tamen diuinitatis in eo habitabat. Hec quãuis

audacter diſcuſſa ſint:tamen fidelium quorumq; nutriri ſemper ad maiora de=
bet auditus,eadem quoq; etiam de ſinagoge uitulo accipienda ſunt. ¶ In mora
li aũt loco/poteſt pontifex iſte ſenſus pietatis &religionis uideri:qui in nobis per
orationes & obſecratiões quas deo fundimꝰ / uelut quodã ſacerdotio fungitur,
Hic ſi in aliquo deliquerit:omnem qui intra nos eſt bonorũ actuum peccare po=
pulum facit,Neq; enim recti operis aliquid gerimꝰ:cum in prauum declinauerit
dux bonorum operum ſenſus.Et ideo ad huius emendationem:non qualiſcũq;
hoſtia/ſed ipſius ſaginati uituli requiritur ſacrificium.Similiter et ſynagoge cul Luce.15.
pa/hoc eſt omnium que intra nos ſunt uirtutũ emendatio:non aliter q̄ ex Chri=
» ſti mortificatione reparatur,Si uero princeps inquit peccauerit:hircũ offeret ex
» capris,Princeps iſte poteſt uideri uis rationis. que intra nos eſt,que ſi peccet in
nobis/& ſtultum aliquid agamus : ꝑtimeſcenda nobis eſt illa ſententia ſaluato=
ris/que dicit. Vos eſtis ſal terre.Si autem ſal infatuatum fuerit:ad nihilum ualet Math,5,
niſi ut proiiciatur foras/et conculcetur ab hominibꝰ. Habet ergo iſte et hoſtiam
» ſuam,Sed & anima inquit una ſi peccauerit:caprã feminã ſimiliter offeret/ſecũ=
» dum illam ſubſtitutionem hoſtiarum:quam ſuperius memorauimus. ¶ Sed for
taſſe dicent auditores eccleſie. Melius fere agebatur cum antiquis q̄ nobiſcum:
ubi oblatis diuerſo ritu ſacrificiis/peccantibus uenia preſtabatur,apud nos una
tantummodo eſt uenia peccatorũ:que per lauacri gratiam in initio datur, nulla
poſt hec peccantibus miſericordia nec uenia ulla conceditur, ¶ Decet quidem
diſtrictioris eſſe diſcipline Chriſtianũ:ꝓ quo Chriſtꝰ mortuꝰ eſt. Pro illis oues/
hirci/boues iugulabantur & aues/ et ſimila conſpergebatur,Pro te filius dei iu=
gulatus eſt,et iterum te peccare delectat? Et tamen ne tibi hec non tã erigãt ani=
mos pro uirtute/q̄ pro deſperatione deiiciant:audiſti quanta ſint in lege ſacrifi=
cia pro peccatis.Audi nunc:quante ſint remiſſiones peccatorũ. In euangelio eſt
iſta prima:qua baptiſamur in remiſſionē peccatorum, Secunda remiſſio eſt in
paſſione martirii,Tertia eſt que per elemoſinã datur. Dicit enim ſaluator.ue= Luce.11.
rumtamen date que habetis:et ecce omnia munda ſunt uobis,Quarta nobis fit
remiſſio peccatorũ: qñ & nos remittimus peccata fratribus noſtris.Sic enim di=
cit ipſe dominus & ſaluator, Quia remiſeritis fratribus ueſtris ex corde pecca=
ta:et uobis remittet peccata ueſtra pater ueſter, Q; ſi non remiſeritis fratribus Math.6.
ueſtris ex corde:nec uobis remittet pater ueſter.Et ipſe in oratiõe nos dicere do
cuit.remitte nobis debita noſtra:ſicut et nos remittimꝰ debitoribꝰ noſtris,Qui
ta peccatorũ remiſſio:cum cõuerterit quis peccatorē ab errore uie ſue.Ita enim
dicit ſcriptura diuina,Quia qui cõuerti fecerit pecatorem ab errore uie ſue:ſal Iacobi,5,
uat animã eius a morte/et cooperit multitudinē peccatorum Sexta quoq; fit re=
miſſio per abundantiam charitatis: ſicut & ipſe dominus dicit. Amen dico tibi/ Luce.7,
remittũtur ei peccata multa:quoniam dilexit multum,Et apoſtolus dicit.Quo= 1.Petri.4
niam charitas operit multitudinem peccatorum, Eſt adhuc & ſeptima/licet du= Pſal.6,
ra & laborioſa:per penitentiam remiſſio peccatorũ, cum lauat peccator lachry= Pſal. 40,
mis ſtratum ſuum:& fiunt ei lachryme ſue panes die ac nocte,cum non erube= Pſal,31
ſcit ſacerdoti domini indicare peccatum et querere medicinam: ſecundum eum

Pſal, 31. qui ait. Dixi pronunciabo aduerſum me iniuſtitiam meam:& tu remiſiſt imipie
Iacobi .5, tatem cordis mei. In quo impletur et illud: quod Iacobus apoſtolꝰ dicit, Si quis au
tem infirmatur: uocet preſbiteros eccleſie & imponāt ei manus / unguentes eum
oleo in nomine domini / & oratio fidei ſaluabit infirmū, & ſi in peccatis fuerit: re=
mittētur ei. Et tu ergo cum uenis ad gratiā baptiſmi: uitulū offers / quia in morte
Chriſti baptiſaris, Cum uero ad martiriū duceris / hircum obtuliſti: quia autho=
rem peccati diabolum iugulaſti. Cum autē elemoſynam feceris / & erga indigē=
tes affectum miſericordie ſolicita pietate impēderis: altare ſacrum hedis pingui
bus oneraſti. Qꝫ ſi ex corde peccatum remiſeris fratri tuo / et iracundia et tumo
re depoſito / mitem intra te & ſimplicem recollegeris animum: immolaſſe te arie
tem / uel agnū in ſacrificium obtuliſſe confide. Porro autem ſi diuinis lectioni=
bus inſtructus meditando ſicut columba / & in lege domini meditādo die ac no=
cte / ab errore ſuo conuerteris peccatorem / et abiecta nequitia ad ſimplicitatem
eum columbe reuocaueris: atqꝫ etiam adherendo ſanctis / feceris eum ſocietatē
turturis imitari: par turturū aut duos pullos columbarū domino obtuliſti. Qꝫ ſi
1, Cori, 13 illa (que & ſpe et fide maior eſt) charitas abundauerit in corde tuo: ita ut diligas
proximum tuum non ſolum ſicut te ipſum / ſed ſicut oſtēdit ille qui dicebat: ma=
Ioan. 15. iorem hac charitatem nemo habet / q̄ animam ſuam ponat pro amicis ſuis: panes
ſimilagineos in charitatis oleo ſubactos / ſine ullo fermento malitie & nequitie / in
1. Cori, 5, azimis ſinceritatis & ueritatis te obtuliſſe cognoſce, Si autem in amaritudine fle
tus fueris luctu lachrimis & lamētatione confectus / ſi carnē tuam maceraueris /
et ieiuniis ac multa abſtinentia aridam feceris / & dixeris quia ſicut in frixorio cō
Pſal. 101, frixa ſunt oſſa mea: tunc ſacrificiū ſimile a ſartagine uel craticula obtuliſti. Et
hoc modo inuenieris tu uerius & perfectius ſecundū euangelium offerre ſacri=
ficia: que ſecundū legem offerre non poteſt iſrael, ¶ Sed uideamus quid etiā de
Leuiti. 4. his que nuper recitata ſunt ſciēdum ſit. Si autem inquit anima una peccauerit
» nolens ex populo terre / faciendo unū ab omnibus mandatis domini quod fie=
» ri non debuit: et deliquerit / et notum fuerit illi peccatū quod peccauit / & addu=
» xerit donum ſuum capram de hedis: feminam ſine macula adducet pro peccato
» quod peccauit, Et omnem poſt hec ſacrificii ritum ſecundum quod ſupra expo=
ſuimus / enarrauit de anima: quam ſub peccato factā dicit offerre, De anima qua
liter ſciendum ſit: in ſuperioribꝰ prout potuimꝰ explanauimus, Qꝫ uero in hoc
loco addidit / animam dicēs ſi peccauerit ex populo terre: non uidetur mihi ocio=
ſum. Quis enim dubitaret q, ea que dicit lex: ad animas uel ad populū qui ſunt
in terra dicerētur? Quid ergo neceſſariū fuit / ut ad hoc quod dicit anima una
ſi peccauerit: adderet ex populo terre? Sed uidendum eſt ne forte ad diſtinctionē
alterius populi qui non eſt de terra / hec anima que peccauit: de populo terre eſſe
dicatur. Neqꝫ enim cōuenire hoc dictū poteſt illi qui dicebat, Noſtra autem cō=
Philip, 3. uerſatio in celis eſt, unde & ſaluatorē expectamꝰ dominum Iheſum, Quomo=
do ergo iſtam animam merito dixerim de populo terre: que nihil habet cōmune
cum terra / ſed tota in celis eſt / & ibi cōuerſatur ubi Chriſtꝰ eſt in dextra dei ſe=
Philip. 1, dens? quo & redire deſiderat & eſſe cum Chriſto. Multo enim meliꝰ, ſed perma

nere in carne/neceſſarium dicit:propter nos. Hec ergo anima que peccat:de po
pulo terre eſt/faciens unum ex omnibus mãdatis domini quod fieri non debet.
❡ Diu certe me in hoc ſermone quidam ſtupor attonitum tenuit. Non enim cõ
ſequenter dictum uideo q. peccauerit anima & fecerit unũ ex mãdatis domini
quod fieri nõ debuit. Si enim mandatũ domini eſt: quomodo fieri non debuit?
cum utiq; ad hoc dentur mandata dei:ut fiant, Et quomodo hic dicitur peccaſ-
ſe aĩa que fecerit unũ de mãdatis domini quod fieri nõ debet? Et fortaſſe aliqui-
bus uidebitur error locutionis per interpretes fact⁹, Sed michi curioſius inquirẽ
ti cõpertũ eſt:oẽs interp̃tes ſimiliter ꝓtuliſſe. & ideo nõ elocutiõis error:ſed pro
fundioris intelligentie requirendus eſt ſenſus. Inquãtum ergo nobis occurrere
poteſt:hec mihi uidetur abſolutio, Mandata domini quedam data ſunt ut fiãt:
quedam ut non fiant. Sed ea que fieri debẽt:neceſſitas popoſcit humana/ut in-
ſerta illis proferrẽtur que fieri nõ deberẽt. uerbi gratia, ut de his ipſis que nunc
habemus in manibus ſacrificiis:proferamus exemplum. Agnus immolari iubet
in paſcha/non quo ueri agni hoſtiã per ſingulos annos requireret deus: ſed quo
deſignaretur immolari debere illum agnum/qui tollit peccata mundi. Hoc er- Eſaie,1.
go fieri uoluit:illud noluit. Sic enim per Eſaiam dicit. Quo mihi multitudinẽ ſa-
crificiorum ueſtrorũ:dicit dominus? Plenus ſum. holocauſta arietum & adipẽ
agnorum/& ſanguinem taurorum nolo atq; hircorum, Audiſti quomodo non
uult hoſtiam arietum nec adipes agnorum:dedit tamen mandatum quomodo
uel taurorum uel agnorum hoſtia deberet offerri, Sed qui legem ſpiritaliter in-
telligit:ſpiritaliter hec querit offerre. Si uero quis ſecũdum ſpeciem mandati car
nalis:obtulerit:hec eſt anima una ex populo terre que peccauit nolens/faciendo
unum de omnibus mandatis domini quod fieri non debuit: & deliquit. Et ideo
adiungit in ſubſeqnẽtibus. Et cum notum factum fuerit illi peccatum quod pec-
cauit:adducet munus ſuum ante dominum, Debet enim munus offerre anima
cum ei innotuerit; quia non querit dominus carnale ſacrificium. quia ſacrificiũ Pſal.50.
deo eſt ſpiritus contribulatus. Notum fit ergo ei peccatum ſuum:cum didicerit Oſee,6.
a domino dicente miſericordiam malo q̃ ſacrificium. & cum agnouerit immola Pſal. 48.
re ſacrificium laudis in eccleſia:& reddere altiſſimo uota ſua. Per Chriſtum do-
minum noſtrum:cui eſt laus & gloria in ſecula ſeculorum, A M E N.

❡ Secundi libri Cyrilli in Leuiticum:finis.

❡ Eiuſdem liber tertius. de eo quod ſcriptum eſt, Si autem anima peccauerit & audierit uocem iuramenti: & hic teſtis ſit/aut uiderit/aut conſcius fuerit:ſi non indicauerit/& ipſa accepit peccatum eius. Et anima que tetigerit omnẽ rem im-mundam/aut morticinam/aut a fera captam/& cetera,

DE ſacrificiis que offeruntur ab iis qui per ignorantiã uel q̃ non uolũ
tate peccauerint:ſermo eſt. Vnde & in ſuperioribus cũ de põtificis
ſacrificio diceremus:obſeruauimus non eſſe ſcriptũ de eo/q̃ ignorauerit. Sed ſi quis bene meminit eorũ q̃ dicta ſunt: poteſt nobis dicere, quia ſacrificiũ quod pontificẽ pro peccato dixim⁹ obtuliſſe:fi-
gurã Chriſti tenere/intelligere poſſum⁹, Et conueniẽs non uidebatur/ut Chri-

ſtus qui peccatum neſcit: pro peccato dicatur obtuliſſe ſacrificium. licet per my
Eſaie.53. ſterium res agatur:& idem ipſe pontifex /idem ponatur & hoſtia. ¶ Vide ergo
2,Cori.5. ſi & ad hoc poſſumus hoc modo occurrere ,quia Chriſtus quidem peccatũ nõ fe
cit:peccatũ tamen pro nobis factus eſt /dum qui erat in forma dei:in forma ſer=
ui eſſe dignatus eſt.dũ qui immortalis eſt:moritur /& impaſſibilis patitur /& in
uiſibilis uidetur , Et quia nobis hominibus uel mors uel reliqua omnis fragilitas
in carne /ex peccati conditione ſuperducta eſt:etiam ipſe qui in ſimilitudinẽ ho=
Philip,3. minum factus eſt /& habitu repertus ut homo : ſine dubio pro peccato quod ex
nobis ſuſceperat /quia peccata noſtra portauit / uitulũ immaculatũ hoc eſt car=
nem immaculatam obtulit hoſtiam deo. ¶ Sed quid facimus de eo quod in con=
ſequentibus iungitur? Vbi enim dicit.ſi quidem pontifex qui unctus eſt peccaue
rit.ibi additur:ut populum faceret peccare /offeret pro peccato ſuo. Quomodo
ergo conueniet: q, per carnem quam ex nobis ſuſcepit Iheſus ipſe peccatum fa=
ctus /peccare fecerit populum? ¶ Auſculta & de hoc ſi cum aliqua conſequẽtia
poſſumus reſpondere. Paſſio Chriſti credẽtibus quidem uitam:mortem uero
non credentibus confert. Quamuis enim ſalus gentibus ſit per crucem eius & iu
ſtificatio: Iudeis tamen interitus eſt & cõdẽnatio. Sic enim ſcriptum eſt in euan
Luce.2, geliis. Ecce hic natus eſt ad ruinam & reſurrectionem multorum. Et hoc modo
per peccatum ſuum /hoc eſt per carnem in crucem actam in qua peccata noſtra
ſuſceperat: nos quidem credentes liberauit a peccato. populum uero non credẽ
tem peccare fecit:quibus ad incredulitatis malum etiam ſacrilegii acceſſit impie
tas. Et hoc modo pontifex iſte per ſuum peccatum peccare populum fecit: dum
in carne poſitus & teneri potuit & occidi. Nam ponamus uerbi gratia:ſi domin⁹
maieſtatis non ueniſſet in carnẽ /non arguiſſet Iudeos / nõ eis fuiſſet grauis etiã
ad uidendum:nõ utiq; teneri potuiſſet /nec ad mortem tradi / nunq̃ ſine dubio
ueniſſet & ſanguis eius ſuper ipſos:& filios eorũ, Sed quia uenit in carnẽ & pro
Sapien.2. nobis peccatum factus eſt /&hec pati potuit.idcirco ipſe dicitur peccare populũ
Math,27 feciſſe /qui fecit eum in ſe poſſe peccare. ¶ Sed uideam⁹iam quid agit & iſta ani
ma que audit uocem iuramenti & teſtis eſt /uel que uidit aliquid & cõſcia eſt: &
non indicat /ex quo accepit etiam ipſa peccatum eius ſine dubio / qui inique aut
egit aliquid aut iurauit. Hoc etiam ſecũdum hiſtoriam nos edificat & docet: ne
unq̃ in peccatis alterius polluamus cõſcientias noſtras /nec conſenſum male agẽ
tibus prebeamus. Conſenſum autem dico:non ſolum pariter agẽdo /ſed etiam
que illicite geſta ſunt reticendo, Vis autem ſcire quia conſentiant hec etiã euan=
gelicis preceptis:domin⁹dicit. Si uideris fratrem tuũ peccare:argue eum inter te
Math,18, & ipſum ſolum, Si te audierit: lucratus es fratrem tuum. Q; ſi te non audierit:
adhibe tecũ adhuc duos uel tres. Q; ſi nec ipſos audierit : dic eccl'ie, Si uero nec
eccleſiam audierit:ſit tibi ſicut ethnicus & publicanus. Sed euangelicũ preceptũ
in eo perfectius datum eſt: q, iudicandi peccati modũ diſciplinamq; conſtituit.
Non uult enim te /ſi forte uideris peccatũ fratris tui:continuo euolare ad publi=
cum / & proclamare paſſim / ac diuulgare aliena peccata , quod eſſet utiq; non
corrigentis ; ſed potius infamantis . Solus inquit inter te & ipſum corripe eum,

ubi enim ſeruari ſibi miſterium uiderit ille qui peccat: ſeruabit & ipſe emendati onis pudorem. Si uero diffamari ſe uiderit: illico ad denegandi impudentiam cõuertetur. & non ſolum non emendaueris peccatũ: ſed & duplicaueris. Diſce ergo ex euangelicis preceptis ordinem. Primo inquit corripe eum ſolus inter te et ipſum. Secundo adhibe tecum alios duos uel tres. In ore inquit duorum uel triũ teſtium: ſtabit omne uerbum. Tertio uero dic eccleſie. Quomõ quidem tertio: Deute. 19
correptionem mãdabat ad eccleſiam deferẽdam: ita in ſecũdo uult duos uel tres adhiberi, quibus preſentibus correptus ſi emendare ſe non uult: cum ad eccleſiã delatum fuerit eius peccatum / poſſit dudum adhibitis teſtib⁹ confutari. Frequẽter enim accidit / ut uolens quis euãgelicum implere mandatum / calumniator uideatur: ſi crimen deferat ad eccleſiam et deficiat teſtibus. Ne hoc ergo accidat: idcirco duos uel tres teſtes in ſecũda correctiõe ei iuſſit adhiberi. Cũ ergo & euãgelii tale mandatum ſit & lex precipiat: quia ſi tacuerit / accipiet peccatum. ſciendum eſt q. ſi quis ea que uidet in delicto proximi ſui uel non indicat ſecundũ regulam ſuperius datam / uel in teſtimoniũ uocatus non que uera ſunt dixerit: peccatum quod commiſerit ille quem celat / ipſe ſuſcipiet / & pena commiſſi reuolue tur ad conſcium. Sufficiẽter ergo in hoc capite: ipſe edificauit textus hiſtorie. Puto tamẽ q. & illa aĩa que legit ſcriptũ in lege dei. quia iurauit dominus & non penitebit eum: tu es ſacerdos ineternũ ſecũdum ordinem Melchiſedech. audit uo Pſal. 109.
cem iuramenti ut faciunt ſcribe & phariſei ſemper hec meditantes / ſed tacẽt et enũciare populo nolũt / ne Chriſti teſtentur aduentum. Propterea ergo ipſi accipient peccatum: in quo non enunciantes ad populum que uera ſunt / peccare faciunt iſrael. ¶ Poſt hec: & alia lex promulgatur. Anima inquit quecunq; tetigerit omnem rem immundam aut morticinam iumẽtorum immundorum et latuerit eum & inquinatus eſt: aut ſi tetigerit immundiciam hominis / & omnem immundiciã ex qua inquinatur. et cetera. Hec quidem apud Iudeos indecenter ſatis & inutiliter obſeruantur. ut quid enim immundus habeatur: qui contigerit uerbi cauſa animal mortuum aut corpus hominis defuncti? quid ſi prophete corpus ſit / quid ſi patriarcha: uel etiam ipſius Abrahe corpus? & ſi eius oſſa cõtigerit. immundus erit? quid ſi Heliſei oſſa contingat qui mortuũ ſuſcitauit: immundus erit ille qui contingit? et immundum faciunt oſſa prophete etiam illum 4. Regũ. 13
ipſum: quem a mortuis ſuſcitant? Vide q̃ inconueniens ſit Iudaica intelligentia. Sed nos uideamus primo quid ſit tangere & quis ſit tactus qui faciat immũdum quis uero ſit tactus qui faciat mundum. Apoſtolus dicit, bonum eſt homini: mulierem non tangere hic tactus immundus eſt. hoc eſt enim illud quod in euãgelio 1. Cori. 7.
dominus dixit. Si quis uiderit mulierem ad cõcupiſcendum: iam mechatus eſt in corde ſuo. Tetigit enim cor eius concupiſcentie uitium: & immũda facta eſt anima eius. Si quis ergo hoc modo tangit aliquam rem / id eſt uel per mulieris concu Math. 5.
piſcentiam / uel per pecunie cupiditatẽ uel alio quolibet peccati deſiderio: immũdum tetigit & inquinat⁹ eſt. Oportet ergo te ſi quid tale contigeris: ſcire quomodo offeras ſacrificium / ſecundum ea que in ſuperiorib⁹ memorauim⁹: ut mundus effici poſſis. Vis tibi oſtendam que eſt anima que tetigit immundum / & im-

Luce.5. mūda facta eſt:& rurſum tetigit mundū/& facta eſt munda? Illa que profluuium ſanguinis paſſa eſt/ & erogauit omnem ſubſtantiam ſuam in medicos/ nec aliquid proficere potuit:per immūdiciam peccati in hoc deuoluta eſt. Tetigerat enim peccatū:& idcirco flagellum carnis acceperat, Sed poſtea q̄ fide plena tetigit fimbriam Iheſu:ſtetit fluxus ſanguinis/&repente facta eſt munda:que ante

Luce,8. per tantum tempus uixit immūda. Et quemadmodū cum tetigiſſet dominū & ſaluatorem:dixit ipſe,quis tetigit me? ego enim ſenſi uirtutem exiſſe de me,illā ſine dubio uirtutem:que mulierem ſanauerat & fecerat mundam, ſic intelligendum eſt q, ſi quis contigerit peccatum:exeat ab ipſo peccato uirtus quedam maligna/que eum qui ſe cōtingit faciat immundum.& hoc eſt uere cōtigiſſe immūdum, Simili ratione etiam de morticino hominis/uel de morticino pecoris mundi aut immūdi:dicendum eſt. Morticinū namq; hominis cōtingit:is qui peccatis ſuis mortuum quempiam uel ſequitur uel imitatur. Sed ſi ſingulorum differentie requirēde ſunt:ſingula recenſeamus. Hominis morticinum(ſicut ſupra dixi-

1.Cori.5. mus)illud poſſum⁹ dicere:quod apoſtolus ad Corinthios dicit. Scripſi inquit uobis in epiſtola:ut nō commiſceamini fornicariis. Non utiq; fornicariis huius mūdi:aut auaris/aut rapacib⁹/aut idolis ſeruiētib⁹. alioqui debueratis de hoc mūdo exiſſe. Nunc autem ſcripſi uobis:ut non commiſceamini. Si quis frater nominatur fornicator/aut auar⁹/aut idolis ſeruiēs/aut maledicus/aut ebrioſus/aut rapax:cum huiuſmodi nec cibum ſumere. Iſtud eſt ergo hominis morticinū cōtingere quaſi ei ſe ſocium ſaltem in cibo prebuerit qui in Chriſto homo effectus/ rurſum in peccatis eſt mortuus, Nam & illa uidua de qua dicit apoſtolus:quia in

1,Timo,5 deliciis agens/uiuens mortua eſt:morticinum hominis dici poteſt, Sed alia anime morticina nihilomin⁹ que ſunt in eccleſia:requirēda ſūt. Si ſimpliciores ſint/ quiq; nihil uirtutis/nihil prudētie egerūt:& iam in peccatorū ſordib⁹ uolutent', hos ſi quis ſequatur uel tangat/eo tactu quo ſupra expoſuimus:morticinum ani

Pſal.35, mal tetigit. Q2 autem eccleſia habeat & animalia: audi quomodo dicit in pſalmis, homines & iumenta ſaluos facies domine, Hi ergo qui uerbi dei &rationabilis inſtituti ſtudium gerūt:homines appellantur. Qui uero abſq; huiuſmodi ſtudiis uiuunt & ſcientie exercitia non requirunt/fideles tamen ſunt:animalia quidem ſed munda dicuntur, Sicut enim ſunt quidam homines dei:ita ſunt & quedam oues dei. Scriptū eſt enim quia Moſes non erat ouis dei:ſed homo dei. & He

4.Reg.1. lias non erat ouis dei:ſed homo dei, Sic enim ipſe dicit. Si homo dei ſum ego: deſcendat ignis de celo & cōſumat te & quinquaginta tuos. Vis autē audire de ouis

Hie,23, bus dei:dicitur per prophetā. Oues mee/ oues ſancte ſunt:dicit dominus, Et ite

Ioan,10, rum ſaluator dicit in euangelio. Oues mee uocem meā audiunt, Et nō puto quia

Luce,8, dixiſſet de hominibus:quia uocem meam audiunt homines, ſed hoc, Qui habet aures audiendi audiat. Quomodo uocem Chriſti audiunt oues:ita homines uerbum eius audiunt. Iſta ergo ſūt animalia/ mūda quidem propter Chriſtū:morticina autem propter peccatum, Que ſi quis tetigerit/hoc eſt ſi ſecutus quis fuerit in peccato:immundus erit. Et ſi quis huiuſmodi hominis morticinum cōtigerit: id eſt eius qui ſecundum rationem uiuit primo/ & in uerbo dei ſemetipſum

exercẽs:poſtmodũ decidit ĩ peccatũ. Si qs eũ ſequaꝛ aut imiteꝛ:hoĩs cõtigit mor
ticinũ /& erit imũdꝰ. Sed & a fera captũ ſi cõtigeris:imũdꝰ eris. Que eſt fera:leo
eſt /an lupꝰ q rapit hoĩes /uel iumẽtaꝛ Illa credo fera eſt:de q̃ dicit Petrus apl's. qa
aduerſariꝰ ueſter diabolꝰ ſicut leo rugiẽs circuit /querẽs que deuoret /cui reſiſti= 1.Petri,5.
te fortes in fide. Et rurſũ de qbꝰ dicit apl's Paulꝰ, Intrabũt eñi poſt diſceſſũ meũ Actu.20.
lupi rapaces:nõ ꝑcentes gregi. Ab iſtis ergo feris ſi uideris captũ:noli eũ ſeq /noli
cõtigere:ne & tu efficiaris imũdꝰ, Sunt p̃terea & alia imũda aĩalia:quoꝝ mortici
nũ uetat cõtigi, Immũda aĩalia ſũt hoĩes q extra Chriſtũ ſũt: in quibꝰ ratio neq;
religio ulla eſt, Hoꝝ ergo oĩm morticina id eſt pc̃tã ſi uideas:dicit tibi legiſlator,
ne cõtigeris /ne acceſſeris /ne attractaueris, Et iſte ſunt imũdicie: q̃ merito fugiẽ
de ſũt, Hoĩs aũt tactũ refugere uel mortui corpis / cui magis ſepultura religioſa
cõferẽda eſt:Iudaice hec ſũt & iutiles fabule /ſpeciẽ quidẽ pietatis habẽtes:uirtu=
tẽ uero ipſiꝰ denegãtes. ¶ Prima ergo lex de imũdiciis data, Si qs iuramẽti alicu
ius uel delicti teſtis fuerit & nõ indicauit:per hoc imũdꝰ quodã mõ effectꝰ ẽ etiã
ipſe ſocietate pc̃ti, Secũda lex:q̃ cõtigere imũdũ aliqd ac morticinũ uetaꝛ, Ter= Leuiti,5.
tia nũc lex ꝓmulgaꝛ huiuſmodi. Et aĩa inqt q̃ iurauerit ꝓnũciãs labiis ſuis male=
facere aut bñfacere /& nõ fecerit ſcd̃m oĩa q̃cũq; dixerit hoĩ cũ iuramẽto & latue
rit eũ /& poſtea cognouerit & peccauerit unũ aliqd de iſtis: ꝓnũciet peccatũ qd̃
peccauit /& offerat ꝓ iis q̃ deliquit dño ꝓ pc̃tõ quo peccauit:feminã de ouibꝰ /&
cetera, Quõ qdẽ ſi ꝓnũciauero labiis meis uel iurauero bñfacere & nõ faciã /pec
cati reus ſim:difficultas non eſt oſtẽdere. Quõ autẽ ſi iurẽ uel ꝓnunciẽ maleface
re & nõ fecero /peccaueri uerbo:aſſignare difficile eſt. Abſurdũ eñi uideꝛ (uerbi
gr̃a) ut ſi ꝑ iracũdiã dixero me hoĩem occiſurũ & nõ fecero / ne peierare aut falle
re uidear:cogi ad explẽdũ opus /qd̃ temere & illicite ꝓmiſi, Queramꝰ ergo q̃ ſit
res /ĩ qua ſi ꝓmittimꝰ nos malefacere & nõ fecerimꝰ: peccamꝰ, ſi uero fecerimꝰ:
excuſemur a pc̃tõ /ut ratiõabiliter ſtare p̃cepti ueritas poſſit. Quãtũ ĩ hoc loco ĩ=
telligẽdũ uideꝛ:malefacere /aduerſarii alicui eſt /& nõ ĩdulgere ei ut faciat quod
uult, Et nos ergo cũ uenimꝰ ad dñm & uouemꝰ nos ei ĩ caſtitate ſeruire: ꝓnũcia
mus labiis nr̃is & iuramꝰ nos caſtigare carnẽ noſtrã uel male ei facere / atq; ĩ ſer=
uirtutẽ eã redigere:ut ſpm̃ ſaluũ facere poſſimꝰ. Sic eñi iuraſſe ſe dixit: q ait, Iu=
raui & ſtatui ſeruare oĩa p̃cepta tua. Quia ergo carnis uox ẽ q̃ dicit. nõ eñi qd̃ uo= p̃s,118,
lo /ago:ſed qd̃ odi /illud facio. afflicta ſine dubio a ſpũ & coartata /reſiſtit ei /& re Roma,7.
pugnat aduerſus ſpm̃. Et niſi ei malũ faciat ut affligaꝛ & infirmeꝛ:nõ põt dicere
ſpũs. Cũ infirmor:tũc potẽs ſum. Huic ergo carni reſiſtẽti & repugnãti aduerſus 2.Cori.12
ſpm̃ /ſi qs iurauerit & ꝓnũciauerit malefacere /ac affligere & macerare eã: q nõ
fecerit /pc̃ti reus eſt in eo ꝙ iurauit cruciare ſe carnẽ ſuã & ſeruituti ſubiicere:&
nõ fecit, Eodẽ autẽ iuramẽto: & ſpiritui decernit benefacere. In quo enim carni
malefacit:ſpiritui benefacit. Si quis ergo hoc iurauerit & non fecerit:peccati effi=
citur reus. Vis autem ſcire quia nec poteſt uni horũ bñfieri / niſi alii malefeceris:
audi etiam dominũ dicẽtẽ, Ego occidam /& uiuere faciam. Quid occidit deusꝛ Deute,32
carnẽ utiq;, Et quid uiuere facitꝛ ſpiritũ ſine dubio. Et rurſum in ſequẽtibꝰ dicit.
percutiã /& ego ſanabo. Quid ꝑcutitꝛ carnẽ, Quid ſanatꝛ ſpiritũ, Quo rurſũ
iſta proficiãtꝛ ut fiat mortificatũ carne:uiuificatũ ſpiritu. ne forte & tu mẽte ſer 1,Petri,3.

Roma. 7 uias legi dei/carnē autē/legi peccati/ſi mortificata nō fuerit, Si uero iſtū ordinē
,, ꝓmiſeris & ſeruare nō quieueris:audi quid legis ordo precipiat. Si peccauerit in
,, quid unū aliquid de iſtis:pronūciet peccatū qd peccauit. Eſt aliquod in hoc mira bile ſecretū:quod iubet ꝓnūciare peccatū. Etenim cuiuſuis generis pronūciāda ſūt/& i publicū ꝓferēda cūcta q̄ gerim⁹,ſi qd in occulto gerim⁹/ſi qd in ſermōe ſolo/uel etiā intra cogitationū ſecreta cōmiſimus:cūcta neceſſe eſt publicari/cūcta proferri. Proferri aūt a nobis/aut ab illo:q & accuſator peccati eſt/& incētor Ipſe enim nūc nos ut peccem⁹ inſtigat: ipſe etiā cū peccauerim⁹ accuſat, Si ergo preueniam⁹ eum in hac uita/& ipſi noſtri accuſatores ſimus:nequitiā diaboli inimici noſtri preuenimus/& accuſatores efficimur,Sic enim & alibi ꝓpheta dicit.
Eſaie.43. Dic tu iniquitates tuas prior:ut iuſtificeris. Nōne euidēter myſteriū de quo tractamus oſtēdit: cum dicit,dic tu prior? ut oſtēdat tibi quia preuenire illū debeas qui paratus eſt ad accuſandū. Tu ergo inquit dic prior:ne te ille preueniat. Quia ſi prior dixeris/& ſacrificiū penitentie obtuleris ſcdm ea q̄ in ſuperiorib⁹ diximus offerēda:& tradideris carne tuā in interitū/ut ſpūs ſalu⁹ fiat in die dn̄i:dicet &
Luce,16. tibi. Quia recepiſti in uita tua mala:nūc uero hic requieſce. Sed & Dauid eodem
pſ,31, ſpū loquit in pſalmo/& dicit, Iniquitatē meā notā feci:& peccatū meū nō cooperui. Dixi pronūciabo aduerſum me iniuſticiā meā:& tu remiſiſti ipietatē cordis mei. Vides ergo quia pronūciare peccatū:remiſſionē peccati meret, Peruēt⁹ eni diabol⁹ in accuſatiōe/ultra nos accuſare nō poterit. Et ſi ipſi/nr̄i accuſatores ſumus:ꝓficit nobis ad ſalutē. Si uero expectem⁹ ut a diabolo accuſemur:accuſatio illa cedit nobis ad penā,habet enim ſocios in gehēna:quos cū uicerit/criminū habuit ſocios. ¶ Multū erit nūc hoſtiaꝶ diuerſitates & ſacrificioꝶ ritus ac uarietates exequi:& lōge alterius operis/q̄ eius uerbi qd in cōmuni auditorio uulgus excipiat. Verū ut aliqua in trāſcurſu ꝑſtrigere uideamur:oīs quidē pene hoſtia que offertur/habet aliquid forme & imaginis Chriſti, In ipſum nāq; oīs hoſtia recapitulat/intantū ut poſtq̄ ipſe oblat⁹ eſt: oēs hoſtie ceſſauerit/qa & tūc in typo & umbra pceſſerāt,de quib⁹ prout potuim⁹.in ſuperiorib⁹ diſſeruim⁹,ut quō uitul⁹ a pōtifice oblat⁹ ſiue in mūere ſiue ꝓ pctō/formā ei⁹ haberet:oſtēdim⁹, Per adipes uero q offerunt in mūere/operiētes interiora & renib⁹ coherētes:poteſt ſctā illa ei⁹ aīa itelligi, Que iteriora qdē/id eſt diuinitatis ei⁹ ſecreta uelabat:renibus aūt hoc ē corporaliū materie q̄ ex nobis caſte ſūpta fuerat/coherebat. Et media inter diuinitatē carneq; dn̄i poſita:ſāctificādā ſacris altarib⁹ & diuinis ignib⁹ illuſtrādā cōſeruā ſecū ad celos naturā carnis iponit. Renūculi aūt ignib⁹ traditi:qs dubitet q, nullos i Chriſto fuiſſe indicēt genitaliū partiū mot⁹? Qꝫ uero de ſanguie hoſtie ſepties ante dn̄m ſacerdos reſpgere meorat: euidēter ſpūs ſeptēplicis grā ſub myſterio deſignat. Quatuor cornua altaris q̄ ſanguie liniūt:Chriſti paſſionē referri q̄tuor euāgelis idicāt. Penna iecoris qd offert in iecore/ira iugulat. In pēna:uelox & cōcita uis furoris oſtēdit. Reliqu⁹ aūt ſāguis q ad baſim altaris effūdit: puto q, illi⁹ gr̄e formā deſignet:qa i nouiſſimis dieb⁹ poſtq̄ plenitudo gētiū ſubitrauerit:oīs q relict⁹ fuerit Iſrael ad ultimū uelut ad baſim altaris
Roma, 11 poſit⁹/effuſionē ſāguis Chriſti etiā ipſe ſuſcipiet. De agnis uero & hedis/turturibus & colūbis & ſimila cōſpſa i oleo/aut i panib⁹ azimis cocta:quātū res pati po=

tuit ſupradictũ eſt. ℂ Videamꝰ nũc q̃ lex ꝓponit᷑ in offerẽdis hoſtiis ꝑ pctõ, Et
locutꝰ eſt inquit dñs ad Moſem dicẽs, Anima ſiqua ignorauerit & peccauerit nõ Leuiti, 5,
uolẽs a ſanctis dñi: offeret pro delicto ſuo dño arietẽ immaculatũ, De ouibꝰ pre
cio argenti ſiclo ſancto / in eo quod deliquit & peccauit a ſanctis reddet: & quin=
tas adiiciet ad illud / & dabit illud ſacerdoti: & ſacerdos exorabit pro eo in ariete
delicti / & remittet᷑ ei. In ſuperioribꝰ legimꝰ: q. due minores hoſtie ſacrificiis ſub=
ſtituebantur. ut ubi dixit offerendã (uerbi cauſa) ouẽ aut hedũ: addidit. q. ſi nõ
ſufficiet manus eius ad hedũ aut agnũ: offerat par turturũ aut duos pullos colũ
binos. Et iterũ. ſi nec ad hoc ſufficiet: offerat ſimilaginẽ. In hac uero lege ubi de
peccato quod in ſanctis cõmittitur differit: nullã ſubſtitutionẽ iferioris hoſtie ſe
cunde uel tertie ſubrogauit / ſed ſtatuit ſolũ arietẽ offerendũ. nec taliter oſtẽdit
ſolui poſſe peccatũ quod in ſancta cõmittitur: niſi arietẽ iugulauerit. Et nõ ſim=
pliciter arietẽ: ſed arietẽ precio emptũ / & certo precio / ſiclo inquit ſancto. Quid
igitur ſi quis pauper fuerit / & nõ habuerit ſiclũ ſanctũ unde mercari poſſit arie=
tem / peccatum eius non ſoluetur? Querende ſunt ergo unicuiq; diuitie: ut pec=
catum eius poſſit abſolui, Verum ſi dignetur dominus uel oculos nobis ad uidẽ=
dũ / uel uobis ad audiendũ aures cordis aperire: quid ſibi uelit legiſlatoris ſenſus
opertus myſteriis / requiremus. ℂ Et primo quidẽ uideamus hoc ipſũ quod reci=
tatũ eſt ſecũdũ litterã: quale ſit. Videtur plane de iis dicere: in quorũ manibꝰ ſan
cta cõmiſſa ſunt / id eſt que in dñi donis oblata ſunt, Verbi gratia. Vota & mune
ra que in eccleſiis dei ad uſum ſanctoꝝ: & miniſteriũ ſacerdotũ / uel q̃ ob neceſſi=
tate pauperũ a deuotis & religioſis mẽtibus offerunt᷑, De his ſi qualibet preſum
ptiõe ſubtraxerit quis: decernit lex ut ſi rememoratꝰ fuerit peccaſſe ſe / & ſpõte
cõpunctionẽ cordis acceperit (de eo eni qui nõ ſpõte cõpũgitur ſed alio arguẽte
conuincitur: difficilius remediũ eſt) hic ergo qui ſpõte recordatus fuerit peccatũ
ſuũ: reddet inquit illud ipſum qđ ſubtraxerat / & addet ad illud quintas / & offe
ret arietẽ pro peccato / ſiclo ſancto, Quod dicit / addet ad illud quĩtas: ſimplicio=
res / quĩtas eſtimãt ita dictũ, ut uerbi cauſa. ſi quinq; nummi ſubtracti ſũt: unus
addat᷑. ut pro quinq; / ſex reddere iubeat᷑. Sed qui in diſciplina numeroꝝ peritiã
gerũt: longe aliter iſtius uocabuli numerum ſupputant, Nam & in greco nõ ha=
bet πέμπτον quod ſimpliciter quintas facit: ſed habet ἐπὶ πέμπτον quod nos quidem
poſſumꝰ dicere: ſup quintas, niſi diceret᷑ iſtud ſpecialis cuiuſdã numeri apud il=
los eſſe uocabulũ: quo indiceret ꝓ quĩq; / alios quĩq; dandos & unũ ſup. ut uerbi
gratia intelligat᷑ qui furatus ſit quĩq; nũmos: ipſos quidẽ quĩq; reſtituere debere
uno ſupaddito, Nec tamẽ cõtinuo hec ꝓ furtis aut fraudibꝰ ſolũ intelligẽda ſũt,
ſed q. etiã ſi quis pro uſibꝰ neceſſariis ſibi de ſctis pecuniã ſumpſ. t / & moras at=
tulit in reſtituẽdo: huiuſmodi lege cõſtringit᷑, q̃ lex etiã ſcđm litterã edificare de
bet audiẽtes, Valde enim utilis & neceſſaria eſt obſeruatio iis precipue qui eccle=
ſiaſticis diſpẽſationibus preſunt: ut ſciãt ſibi ab iis que in uſu ſanctorum oblata
ſunt cautius & diligẽtius obſeruandum, Sed & nos quibus iſta forte nõ accidũt:
uideamus qua ex parte ſermo legis edificet. Et ego hodie licet peccator ſim / ta=
men quia diſpenſatio mihi uerbi dominici credita eſt: ſancta dei uideor habere

cōmiſſa,Neq; nunc primum / ſed ſepe iam & olim: diſpēſatione hac erga uos utimur, Si quis ergo ex uobis ſuſcepit a me dñicam pecuniā / & ut fieri ſolet egreſſ⁹ eccleſiam & diuerſis occupationibus ſeculi raptus: obliuioni que audierat dedit / nec opus aliquod ex uerbo quod ſuſcepit impleuit: iſte eſt qui pecuniā de ſanctis ſuſceptā nō reddidit. Vnde uel his auditis in memoriā reuocet: q, ea que fuerant dudū ſibi in uerbo dei commiſſa neglexit, Reddat ergo & hoc quod accepit: & addat ad quintas / eo modo quo ante iam diximus. id eſt ut bis quinq; ſint: & un⁹ ſuperaddatur, Videamus ergo quomodo quinq; iſti reddātur. Quinq; numerus: frequēter immo pene ſemper / pro quinq; ſenſibus accipitur, Scire ergo debemus: hoc modo iſtos quiq; ſanctis poſſe reſtitui, ut ſi forte preſumpſimus abuti eis in ſecularibus actibus / & impēdimus uſum eorum in iis que nō ſcdm deum geſſimus: reſtituamus nunc ipſos quinq; ſanctis actib⁹ religioſiſq; miniſteriis / & alios eis quinq; addamus: qui ſunt interioris hominis ſenſus, per quos uel mundi corde effecti: dominum uidemus, uel aures habemus ad audienda ea: que docet

2, Cori. 2. Iheſus, uel odorem capimus illum quem dicit apoſtolus: quia Chriſti bonus odor

Pſal, 33, ſumus, uel etiam guſtum ſumimus illum de quo dicit propheta: guſtate & uide-

1. Ioan, 1. te quoniam ſuauis eſt dominus. uel tactū illum quem dicit Ioānes: quia oculis noſtris inſpeximus / & manus noſtre palpauerunt de uerbo uite, His autem omnibus unum ſuperaddimus: ut ad unum deum hec cūcta feramus. Et hec quidē de reſtituendis iis que qualibet culpa ex ſanctis ablata fuerāt: dicta ſint. ❡ Quid uero dicemus de ſacrificio arietis precio empti / & precio ſicli ſancti: qui pro peccati expiatione iubetur offerri? diues futurus eſt: qui precio arietis poſſit delicta purgare. Que ſunt iſte diuitie: requiramus. Docet nos ſapientiſſimus Salomō dicēs.

prouer, 13 Redemptio anime uiri: proprie diuitie eius, Audis uerba ſapientie: quomodo neceſſariis cum proprietatibus uim uniuſcuiuſq; ſermonis enunciat. Diuitias dicit aptas ad anime redemptionem / & diuitias nō alienas neq; cōmunes: ſed diuitias proprias / per quod oſtendit eſſe quaſdam diuitias proprias. Sed hoc euidentius

Luce. 16. dominus in euangeliis declarauit: cū dicit. Q? ſi in alieno fideles nō fuiſtis: quod ueſtrū eſt qs dabit uobis? oſtendens preſentis ſeculi diuitias nō eſſe nr̄as ꝑprias: ſed alienas. Trāſeūt eni / & ſicut umbra pretereūt. Proprie uero ſunt ille diuitie:

zacha, 14 de quib⁹ ꝓpheta dicit. Et ad te cōgregabo diuitias gētiū, Ex his fortaſſe diuitus

Gene. 13. & abrahā diues fact⁹ eſt ualde. in auro & argēto & pecorib⁹ / atq; oī ſupellectili. Vis tibi oſtendā ex quib⁹ theſauris deſcendāt iſte diuitie: audi apoſtolū dicētem

Coloſſ, 2. de domino Iheſu Chriſto, In quo ſunt omnes theſauri ſapientie & ſcientie abſcō-

Math, 13. diti. Et in euangeliis dominus dicit, Quia ſcriba diues ꝓfert de theſauris ſuis no-

1. Cori, 1, ua & uetera. De his & apoſtolus Paulus dicit. Quia in omnibus diuites facti eſtis in illo: in omni uerbo & in omni ſcientia. Ex his ergo diuitiis q̄ de theſauris ſapiētie & ſciētie ꝓferūtur: mercādus nobis eſt aries iſte qui offerri debeat ꝓ peccatis illis ſcilicet que in ſancta cōmiſſa ſunt / & ſicli ſancti annumeratione mercādus. Iam ſuperius dixim⁹: q, omnis hoſtia typū ferat & imaginē Chriſti. multo magis

Gene. 22. aries qui & pro Iſaac quidem a deo ſubſtitutus eſt immolandus. Siclo igitur ſancto cōparādus nobis eſt Chriſtus: qui peccata nr̄a diſſoluat. Sicl⁹ ſanct⁹; fidei nr̄e

formā tenet, Si enim fidem obtuleris / tanq̄ precium a Chriſto uelut arietem immaculatum in hoſtiam dato: remiſſionem accipies peccatorum, Sētio plane q. in explanando: uires noſtras myſteriorū ſuperat magnitudo. ſed quāuis nō ualeamus cūcta differere: tamē ſentim⁹ cūcta repleta eſſe myſteriis. Et ideo ſtudioſis quibuſq; indicia poſuiſſe ſufficiat: quibus excitati ad altiora horū & ꝓfundiora perueniāt / & intelligāt ex quibus uitulus querať in hoſtiā / ex quib⁹ ouibus aries prouidēdus ſit. Habeo eni (inquit Iheſus) & alias oues: q̄ non ſunt de hoc ouili, Et illas oportet me adducere: ut fiat & unus paſtor & un⁹ grex. Sciāt etiā ubi turtures / ubi colūbe requirende ſunt. Oculi inquit colūbe: ſuper plenitudines aquarū Ad aquaꝝ ergo plenitudines properādū eſt: & in his eni ſpōſe deſcribiť pulchritudo. Et collū inquit tuū ſicut turturis. In colūbis oculi predicātur, Q꞉ eni dixit colūbe ſuper plenitudines aquarum / ferūt hoc genus auis cū ad aquas uenerit / quia ibi ſolet accipitris inſidias pati: uenientē deſuper inimicū uolitātis umbra in aquis inſpecta deprehēdere / & oculorū perſpicacia fraudē periculi iminētis euadere, Q꞉ & ſi tu ita ꝓſpicere potueris iſidias diaboli & cauere: ſacrificiū deo columbas obtuleris. Sed & quibus talia cure ſunt: illud etiam requirāt / ex quib⁹ eis agris ſimila debet offerri, Ego arbitror q. ex illius terre ſegetib⁹: q̄ facit aliud centeſimū / aliud ſexageſimū / aliud trigeſimū fructū. Requirāt etiā niſi pluſq̄ debet curioſū uidetur: quib⁹ molētib⁹ ſimila iſta ad ſacrificia preparetur, Nec eos lateat duas eſſe que molūt: quarū una aſſumiť / & alia relinquitur, Ex illius ergo mola que aſſumēda eſt: ſimilā oportebit offerre. Sed & ſiclus ſanctus qui ad arietis preciū neceſſarius dicitur: uide unde & quomō perquirendus ſit. Siclus / pecunie dominice nomē eſt: & in multis ſcripturarū locis diuerſis appellationū noib⁹ pecunia dñica memorať, Sed quedā proba: quedā uero reproba dicitur. Proba erat illa pecunia: quā paterfamilias peregre profectur⁹ uocatis ſeruis dedit / unicuiq; ſecundū uirtute ſuā. Proba erat & illa pecunia que denarius nominať: qui cū mercēnariis pactus eſt / & a nouiſſimis datus eſt uſq; ad primos, Scire ergo te oportet: quia eſt & alia pecunia reproba, Audi prophetā dicentē. Argētū reprobū ueſtrū, Eſt ergo quedā pecunia proba: quedā uero reproba. Propterea apoſtolus uelut ad probabiles trapezitas / probātes inquit oia: quod bonum eſt obtinētes. Solus eni eſt dñs noſter Iheſus Chriſt⁹ / qui te huiuſmodi artē poſſit edocere: per quā ſcias diſcernere / que ſit pecunia que ueri regis imaginē tenet: que uero ſit adulterina / & ut uulgo dicitur / extra monetā formata. que nomē quidē habeat regis: ueritatē autē regie figure nō teneat, Multi nāq; ſunt qui nomen Chriſti habēt: ſed ueritatē non habēt Chriſti. Et propter hos dicit Paul⁹. Oportet eni hereſes eſſe: ut probati manifeſti fiant inter uos. Idcirco igiť & in preſenti lectione legiſlator oino ad myſticū & ſpiritalem reſpiciēs ſenſū addidit / ut aries iſte q ob hoc cōparať ut peccatū poſſit abſoluere: nō qualicūq; ſiclo hoc eſt nō qualicūq; pecunia / ſed ſiclo ſancto cōpareť. Q꞉ ſi nō reſpiciebat ad myſteriū: qd rationis eſſe uidebať ut aries empt⁹ offerreť ad hoſtiā / & ꝓ certo ꝑcio nō ſufficit nomē pecunie ſiclo noiaſſe: ſed addidit / & ſiclo ſcto. Quid ſi haberet aliqs in gregibus ſuis arietes optimos. & diuinis ſacrificiis dignos? Aut qd ſi aliqs ita paup e: ut

Marginal references: Ioan. 10. — Cātico. 5. — Cātico. 1. — Math. 13. — Math. 24. — Math. 25. — Math. 20 — Eſaie. 1. — 1. Theſſ. 5 — 1. Cori. 11.

ſiclū ſanctū habere nō poſſit? Hec eſt legiſlatoris moderatio/ut niſi quis habeat certū pecunie modū:peccatū eius nō poſſit abſolui. Quod apte ſcd̄m litterā abſurdū:ſecundū ſpiritalē uero intelligentiā certū eſt q. remiſſionē peccatoꝝ nullus accipiet:niſi detulerit integrā/probā & ſanctā fidē/ p quā mercari poſſit artem.cuius natura hec eſt:ut peccata credētis abſtergat. Et hic eſt ſiclus ſanctus/probata (ut diximꝰ) & ſyncera fides:id eſt ubi nullus pfidie dolus/nulla heretice calliditatis peruerſitas admiſcetur.ut ſynceram fidem offerentes:precioſo Chriſti ſanguine tanq̄ immaculate hoſtie diluamur. Cum quo eſt deo patri oīpotēti & cum ſpiritu ſancto gloria & imperium in ſecula ſeculorum. Amen.

¶ Tertii libri Cyrilli in Leuiticum:finis.

¶ Eiuſdem Liber quartus.

SI ſecūdū diuine legis fidē/hec que legūtur nobis/dn̄s locutus eſt ad Moſem:puto q. tāta dei uerba nō debeāt ſcd̄m incapacitatē audiētiū ſed ſecundū maieſtatē loquētis intelligi. Dn̄s inquit locutus eſt. Quid eſt dn̄s?
2.Cori.3. apoſtolus tibi reſpōdeat/& ab ipſo diſce:quia dn̄s ſpiritus eſt. Q; ſi tibi apoſto-
Ioan.4. li ſermo nō ſufficit:audi ipſum dn̄m in euāgelis dicentē.quia deꝰ ſpūs eſt. Si ergo dn̄s & deus/ſpūs eſt:q̄ ſpiritus loquitur/ ſpiritaliter debemꝰ audire. Ego adhuc & amplius dico/quia que dn̄s loquitur:nō ſpiritalia tantū/ſed & ſpiritus eſſe credenda ſunt. Nō de meo ſenſu hec:ſed de euāgelis approbabo. Audi dn̄m & ſal-
Ioan.6. uatorē noſtrū:ad diſcipulos ſuos dicētē. Verba que locutus ſum uobis:ſpūs & uita ſūt. Si ergo ipſius ſaluatoris uoce diſcimus/quia uerba que locutꝰ eſt apoſtolis ſpiritus & uita ſūt:nequaq̄ dubitare debemus q. etiā que per Moſen locutus eſt/ſpiritꝰ & uita credēda ſunt. ¶ Sed uideamꝰ que ſunt de quibus nūc prout poſſumus:aliqua dicere debeamus. Et locutus eſt inquit dn̄s ad Moſem dicēs. Anima
Leuiti.6. quecūq; peccauerit & preterierit precepta dn̄i/& mentiat̄ proximo ſuo pro depoſito/aut ſocietate/aut rapina:aut nocuit aliquid ꝓximo ſuo/aut inuenit perditionē & mētiatur de ea/& iurauerit inique de uno ab oībus quecūq; fecerit homo uti peccet in his.& erit cū peccauerit & deliquerit:& reddet rapinam quā rapuit/aut iniuriā quā nocuit/aut depoſitū quod cōmēdatū eſt ei / aut perditionē quā inuenit. Ab omni re pro qua iurauit iniuſte:& reſtituet ipſum caput/& quītas inſup augebit.& cuiꝰ eſt:ei reddet qua die cōuictus fuerit. ¶ Hucuſq; interi peccati ſpecies exponūtur:poſtea uero purgatio eius per hoſtias imperatur. Si q infirmi ſūt & incapaces profundioris myſterii:edificent̄ ex littera. & hi ſciāt q ſi qs preteriēs ꝑterierit precepta dn̄i/& mētitꝰ fuerit ꝓximo ſup depoſito aut ſocietate/aut rapina:peccati ingētis ſtatuit̄ reus. Sed abſit hoc ab eccl̄ia/ut ego credā eſſe aliquē in ea & ut ſctōꝝ: qs tā infeliciter agat:ut depoſitū ꝓximi ſui neget aut ſocietatē fraude cōtaminet/aut uel ipe aliena diripiat/aut ab aliis rapta ſuſcipiat:& ꝓ his ſi ab eo reqrat̄/cōtra cōſciētiā iuret. Abſit inq̄:ut hec ego de aliquo
Ephe.4. fideliū ſentiā. Cōfidēter enim dico de uobis:q͂ uos nō ita didiciſtis Chriſtū/neq; ita edocti eſtis.ſed neq; lex ipſa:hec ſanctis & fidelibus ꝑcepit. Vis ſcire q͂ nō ad
1.Timo.1. ſctōs & iuſtos iſta dicāt̄:audi apl̄m diſtiguētē. Iuſto iqt lex nō ē poſita:ſed iniuſtis & non ſubditis/ſceleſtis/& contaminatis/patricidis/matricidis & horū ſimilibꝰ.

Quia ergo huiuſmodi hominib⁹ apoſtolus legē dedit impoſitā eccleſie dei / quā abſit in huiuſmodi facinorib⁹ maculari:relicta aliis littera / ſanctus edificet a ſpiritu. Videamºitaq; nos:quod eſt depoſitū quod fideliū unuſquiſq; ſuſcepit, Ego puto q ipſam animā noſtrā & corp⁹:depoſitū accipiam⁹ a deo. Et uis uidere maius aliud depoſitū:quod accepiſti a deo? Ipſi anime tue deus imaginē ſuā & ſimilitudinē cōmendauit. Iſtud ergo depoſitū tā integre tibi reſtituēdū eſt:q̄ a te cōſtat eſſe ſuſceptū. Si eni ſis miſericors / ſicut & pater tu⁹in celis miſericors eſt:imago dei in te eſt / & integrū depoſitū ſeruas, Si perfect⁹es / ſicut & pater tuus in celis perfect⁹ eſt:imaginis dei in te depoſitū manet / ſimiliter & cetera omnia ipſi⁹ ſi iuſtus / ſi ſanctus / ſi mūdo corde / & oia que in dño preſto ſunt per naturā / ſi tibi per imitationē ſubſiſtant: depoſitū apud te diuine imaginis ſaluū eſt. Si uero e contrario agas / et pro miſericorde crudelis / pro pio impi⁹ / pro benigno / uiolētus / pro quieto turbulētus / ꝑ liberatore raptor exiſtas:abiecta imagine dei / diaboli in te imaginē ſuſcepiſti / & bonū depoſitū tibi diuinitus cōmendatū abnegaſti, An nō hoc erat: quod ſub myſterio apoſtolus electo diſcipulo Timotheo mādabat dicēs. O Timothee / bonū depoſitū cuſtodi? Ego etiā illud addo / q, et Chriſtū dominū depoſitū ſuſcepimus:& ſpm̄ ſanctū depoſitū habemus. Videndū ergo nobis eſt:ne hoc ſancto depoſito non ſancte utamur: et cum nos in cōſenſum ſui peccata ſolicitant; iuremus nos nō ſuſcepiſſe depoſitū, Quod utiq; ſi habeamus in nobis:peccato cōſentire nō poſſumus, Sed & ipſe ſenſus rationabilis qui in me eſt: cōmendatus mihi eſt ut ego utar ad intelligentiā diuinorū myſterioꝝ Memoria / iudicium / ratio / et oēs qui intra me ſunt motus:cōmendata mihi uidētur a deo / ut eis utar in iis que precepit lex diuina, Si uero ad malas artes ſolers & perſpicax uertatur ingeniū / & rebus dei abutamur in iis q̄ non uult deus:hoc eſt abiurare depoſitū / & beneficia uertere in perfidiā. ¶ Videamus nunc quid etiā ſocietas intelligēda ſit. Putas eſt aliquis qui ſecundū litterā cōmoneri debeat: ne forte in ratione pecunie uel qualibet alia ſpecie ſocietatis / ſociū fraude decipiat? ultime miſerie eſt illa anima:in quā cadere adhuc fraudis hoc genus poteſt. Verūtamē qm̄ multa eſt in hoie fragilitas: etiā de his cōmoneam⁹ / quia nec apoſtolum piguit iſta mandare, Dicit eni. Neq; circūſcribat in negocio fratrē ſuū:quoniā uindex eſt de his omnib⁹ deus, Nūc uero requiramus: que ſit etiā ſocietas ſpiritus, Audi de his ipſis uerbis apoſtolū dicētē. Si quod ſolatiū charitatis / ſi qua ſocietas ſpiritus / ſi qua uiſcera miſerationis:implete gaudiū meū. uide:ſocietatis legē quō intellexit apoſtolus Paul⁹. Audi et Ioannē: quomodo uno eodēq; ſpiritu ꝓloquatur, Et ſocietatē inquit habem⁹cū patre / & cū filio eius Iheſu Chriſto. Et iterū petr⁹ dicit, Cōſortes inquit facti eſtis diuine nature:qđ eſt ſocii. Et iterū dicit apoſtolus Paul⁹. Que eni ſocietas luci ad tenebras? Q; ſi luci ad tenebras ſocietas nulla ē:poteſt ergo ſocietatē lux habere cū luce, Igit? ſi nobis cū pr̄e & filio et ſpū ſctō ſocietas data ē uidēdū nobis ē ne ſctā iſtā diuināq; ſocietatē peccādo abnegem⁹, Si eni agam⁹ opa tenebraꝝ:certū ē q̄a ſocietatē negauim⁹ lucis. Sed et ſctoꝝ ſocios nos dicit apoſtol⁹ Nec mirū. Si eni cū pr̄e & filio dicit? nobis eſſe ſocietas: quō nō & cū ſāctis / nō ſolū q i terra ſūt ſed & q i celis? Quia & Chriſt⁹

Luce. 6.

Math. 5.

2. timo. 1.

1. theſſ. 4.

Philip. 2.

Ioan. 1.

1. Petri. 1

2. Cori. 6

Ephe. 2.

1. Cori. 1.

ſupereſt ut differentiā illā dicamus / q, ibi poſuit preciū ſicli ſancti : hic tantūmō preciū dixit / nec quantitatē precii nec nomē pecunie deſignauit. In ſuperioribꝰ enim ubi pro peccato quod in ſancta commiſſum fuerat / lex mandabat:ſiclum ſanctū diximus nominatū / &ſiclum nomē eſſe pecunie.ut alibi obolus / alibi dragma / alibi mna / uel talentum uel minutum / es uel denarius dicitur. Hic ergo nihil horum nominatur:ſed tantum precio offerendus aries dicitur.Intereſt ſane peccare in ſanctis:& peccare extra ſancta. Vis & alibi uidere hanc ipſam diſtinctionem:audi quomō in regnorum libris dicit Heli ſacerdos ad filios ſuos. Si peccauerit quis in hominē:exorabit pro eo ſacerdos.Si autē in deū peccauerit : quis orabit pro eo? Similiter & Ioannes apoſtolus dicit, Eſt peccatum ad mortem : nō pro illo dico ut oretur.Quia ergo diuerſitas peccatorū eſt:diſcere ex ſpiritali lege debemꝰ in quibꝰ peccatis tantūmodo emendus ſit aries / in quibus uero ſiclo ſancto mercandus,qui etiam ſint iſti qui uendant arietes : requiramus. Ego arbitror ipſos eſſe iſtos qui arietes ad ſacrificium diſtrahūt:qui ſunt & illi qui oleū ad lampades uirginum uendunt. De quibus dicebant ille prudentes ſtultis uirginibus,Ite ad uendentes & emite uobis. Qui ergo alii uendent uel oleum luminibꝰ uel arietes ſacrificiis:niſi prophete ſancti & apoſtoli? qui mihi cū peccauero oſtendunt & conſilium dant:quomodo debeam corrigere errores meos & emēdare peccata. Vedit mihi Eſaias arietem ad ſacrificandū pro peccato : cum mihi dicit tanq̄ ex dei perſona.Holocauſta arietum / & adipem agnorum / & ſanguinem taurorum & hircorum nolo. Et paulo poſt ſubiungit, Auferte nequitias ab animis ueſtris & a conſpectu oculorum ueſtrorum,diſcite bonum facere, Eripite iniuriam accipientem / iudicate pupillo & iuſtificate uiduam / & uenite diſputemus:dicit dominus.Et ſi fuerint peccata ueſtra ut fenicium: ut niuem dealbabo,ſi autem ut coccinū:ut lanam cādidam efficiam. Vendit mihi arietem,& Daniel:cum dicit.Quia non eſt locus ad ſacrificandū in conſpectu tuo / ut poſſimꝰ inuenire miſericordiam:ſed in anima cōtribulata & ſpiritu humilitatis ſuſcipiamur,uel ut in multitudine agnorum pinguium:ſic fiat ſacrificium noſtrum in conſpectu tuo hodie. Vendit nobis & arietem ſacrificii Dauid:cum dicit, Sacrificium domino ſpiritus contribulatus:cor contritum & humiliatum deus nō ſpernet. Cum ergo ſinguli prophetarum uel etiam apoſtolorum cōſilium iis qui delinquunt dederint / quo poſſint corrigere uel emēdare peccatum:merito his uendidiſſe arietes ad ſacrificium uidebūtur. Quid autem precii a comparantibꝰ ſumant:illud opinor legendi ſtudium / uigilias audiendi uerba dei:& ſuper omnia digniſſimū precium obedientiam puto / de qua dicit dominus.Obedientiā malo q̄ ſacrificium:& dictorum audientiā magis q̄ holocauſta. ¶ Poſt hec ſubſequit᷑ Et locutus eſt inquit dominus ad Moſem dicēs:precipe Aaron & filiis eius dicēs. hec eſt lex holocauſti,hoc holocauſtum in concrematiōe ſua erit ſuper altare tota nocte uſq; in mane:& ignis altaris ardebit ſuper illud nec extinguetur / & induet ſe ſacerdos tunicam lineam & campeſtre lineum induet circa corpus ſuū / & auferet hoſtiam quam conſumpſerit ignis holocauſtum de altari. Et ponet illud ſecus altare / & diſpoliabit ſe ſtola ſua & induetur ſtola alia:& eiiciet hoſtiam

[Margin notes: 1.Regū.2 (beside "Si peccauerit"); 1.Ioan.5. (beside "Eſt peccatum ad mortem"); Math.25 (beside "prudentes ſtultis uirginibus"); Eſaie.1. (beside "Auferte nequitias"); Danie.3. (beside "ut poſſimꝰ"); Pſal.50. (beside "Sacrificium domino"); 1.Reg.15 (beside "ſuper omnia"); Leui.6. (beside "Obedientiā malo")]

que cremata eſt extra caſtra in locũ mundum / & ignis ſuper altare ardebit nec extinguetur. Et comburet ſuper illud ſacerdos ligna mane / & cõſtipabit in illud holocauſtũ: & imponet ſuper illud adipem ſalutaris / & ignis ſemper ardebit ſuper altare nec extinguetur, ❡ Audis ſemper debere eſſe ignem ſuper altare. &
Eſaie. 61, tu ſi uis eſſe ſacerdos dei: ſicut ſcriptũ eſt / omes enim uos: ſacerdotes domini eri
1. Petri, 2. tis. & ad te enim dicitur. Gens ſancta ſacerdotum / populus in acquiſitionem. Si ergo ſacerdotiũ uis agere aĩe tue: nunq̃ recedat ignis de altari tuo. hoc eſt quod
Luce. 12. dominus in euangelus precepit, ut ſint lumbi ueſtri accincti: & lucerne ueſtre ardentes. Semper ergo ignis fidei & lucerna ſciẽtie accenſa ſit, Sed & quod dixit / lumbi ueſtri / domin⁹ in euangelio: hoc quidẽ eſt quod nunc legiſlator precepit / ut cãpeſtri lineo precigatur ſacerdos: & ita ueteri cinere depoſito innouet ſacros
1. Cori. 5. ignes. Oportet enim etiã nos dicere. Ecce uetera tranſierũt: & facta ſunt omnia noua, Campeſtri enim lineo cingitur / uel ſicut alibi dicitur / femoralibus utitur: qui luxuriam fluxe libidinis cingulo reſtrinxerit caſtitatis, Ante omnia enim ſacerdos qui diuinis aſſiſtit altaribus: caſtitate debet accingi. Nec aliter purgare uetera & inſtaurare poterit noua: niſi lineis induatur, De lineis ſepe iam dictũ eſt / & tunc maxime: cum de indumẽtis ſacerdotalibus dicebamus / q. ſpecies iſta formam teneat caſtitatis: quia origo lini ita e terra editur / ut ex nulla admixtiõe cõcepta ſit. ❡ Obſeruãdũ tamen eſt q. aliis indumentis ſacerdos utitur dum eſt in ſacrificiorum miniſterio: & aliis cum procedit ad populum. Hoc faciebat & Paulus: ſcientiſſimus pontificum / & peritiſſimus ſacerdotum. Qui cum eſſet in cetu perfectorum / tanq̃ intra ſancta ſanctorum poſitus & ſtola perfectiõis indutus /
1. Cori. 2. dicebat. Sapientiam loquimur inter perfectos. Sapientiam autem non huius mũdi / neq; principum huius mũdi qui deſtruũtur. ſed loquimur dei ſapientiam in myſterio abſcondito: quam nemo principũ huius mundi cognouit, Si enim cognouiſſent: nunq̃ dominũ maieſtatis crucifixiſſent, Sed poſt hec tanq̃ ad popu
ibidem, lum exiens mutat ſtolam: & alia induitur longe inferiore q̃ illa. Et quid dicit? Nihil inquit aliud iudicaui me ſcire inter uos: niſi Iheſum Chriſtum / & hunc crucifixum, Vides ergo iſtum doctiſſimum ſacerdotem quomodo indutus cum eſſet inter perfectos / uelut in ſancta ſanctorum: alia utitur ſtola doctrine. Cum uero exit ad eos qui incapaces ſunt: mutat ſtolam uerbi & inferiora docet. Et alios lacte potat ut paruulos: alios oleribus nutrit ut infirmos / aliis uero fortes preparat cibos. his ſcilicet qui pro poſſibilitate ſumendi exercitatos habent ſenſus ad bo
Hebre. 5. ni uel mali diſcretionem, Sic ſciebat Paulus mutare ſtolas / & alia uti ad populũ: alia in miniſterio ſanctorum. Ipſe autem pontificum pontifex & ſacerdotum ſacerdos dominus & ſaluator noſter / de quo dicit apoſtolus quia pontifex ſit futu
Hebre. 9 rorum bonorum: audi quomodo primus hec fecerit / & ita diſcipulis ſuis hec imitanda reliquerit, Euangelium refert de eo & dicit / quia in parabolis loquebatur
Math. 13. ad turbas & ſine parabolis non loquebatur eis: ſeorſum autem ſoluebat eas diſcipulis ſuis, Vides quomodo ipſe docuit aliis indumentis uti debere põtificem / cũ procedit ad turbas: aliis / cũ eruditis & perfectis miniſtrat in ſanctis, Vnde optã dum nobis eſt & agendũ / ne tales nos inueniat Iheſus ita imparatos & ita ſecu-

li ſolicitudinib⁹ alligatos: ut cum turbis loquatur nobis in parabolis / ut uidentes
non uideamus et audientes non audiamus. Sed potius inter eos inueniri merea=
mur: ad quos dicit, Vobis datũ eſt noſſe myſteria regni dei. ¶ Poſt hoc, hec eſt Luce. 8.
inquit lex ſacrificii quod offerent fili Aaron ſacerdotis ante altare coram domi= Leuiti. 6.
no, Auferet ab eo plenam manum de ſimilagine ſacrificii cum oleo eius / & cum
omni thure eius que ſunt ad ſacrificium / & imponet ſuper altare hoſtiam ſuaui=
tatis: memoriale eius domino. Quod autẽ ſuperfuerit ex ea: manducabit Aaron
et filii eius, Azima edetur in loco ſancto: & in atrio tabernaculi teſtimonii mãdu
cabunt ea, Nõ coquet̃ fermẽtata, partem illis hanc dedi ab hoſtiis domini. ſãcta
ſanctorum ſunt: ſicut pro peccato & pro delicto, omnes maſculi ſacerdotũ edẽt
eam. legitimum eternum in progenies ueſtras ab hoſtiis domini. Omnis qui teti=
gerit ea: ſanctificabitur. ¶ In his que propoſita ſunt mos quidem ſacrificãdi ſa=
cerdotibus datur & obſeruantie: quibus colitur deus, ut uel purificari populus
uideretur: uel etiam in neceſſariis cauſa uictus cõſuleretur ſacerdotib⁹ et mini=
ſtris, Offerende enim ſimile in ſacrificio mẽſura poſita eſt: que decima pars ephi
appellatur huic oleum ſuperfunditur et thus ſuperponitur. Sed cum ad alta=
re peruenerit ſacerdos (inquit) plenã manum ex ea ſumet: & ita intra plenitudi=
nẽ manus cõcludat et oleũ quod infuſum eſt / & thus quod ſuperpoſitũ eſt. ut ſit
hoc libamen et ſacrificiũ deo: in odorem ſuauitatis, Cetera inquit maneãt ſacer=
dotibus ad edendum. Sed edenda ea tradidit lex in loco ſancto / in atrio taber=
naculi: ita ut nihil fermentetur ex eis, hanc enim inquit dedi partẽ ſacerdotib⁹:
et hec ſunt ſancta ſanctorum. Sed & illud obſeruari uoluit ut ſoli maſculi edant
ex ea: femina nulla cõtingat, Addidit hoc ut qui tetigerit ea: ſãctificetur, ¶ Sed
ſi uelim nũc ab eis qui in manifeſto Iudei ſunt requirere de ſingulis: qua ratione
illud hoc modo dictum ſit / aut illud alio modo / abſoluta nobis reſponſione ſatiſ=
facient dicentes. ita uiſum eſt legem danti. nemo diſcutit dominũ ſuum. At eos
ita dicentes in ceteris: de hoc nouiſſimo ſermone requiramus / ut dicant quomo=
do omnis qui tetigerit ex ſacrificio ſanctorum: ſanctificetur. Si homicida tetigerit /
ſi prophanus / ſi adulter / ſi inceſtus: ſanctificat⁹ erit? Non enim excepit aliquem:
„ ſed dixit. Omnis qui tetigerit ex ea: ſanctificabit̃. Ponam⁹ enim quia etiam nũc
„ integer ſit ſtatus illius templi / offerãtur hoſtie / ſacrificia conſumẽtur. Ingreſſus
eſt aliquis templum ſceleſt⁹ / iniquus / impur⁹: inuenit carnes ex ſacrificiis propoſi=
tas / tetigit eas: an ſanctificat⁹ continuo pronunciabitur? Enimuero nullo modo
uel rei natura uel ueritas religionis hoc recipit, Et ideo redeũdũ nobis eſt ad ex=
poſitiones euãgelicas atq; apoſtolicas: ut lex poſſit intelligi. Niſi enim uelamẽ ab=
ſtulerit euãgelium de facie Moſi: non poteſt uideri uultus eius / nec ſenſus eius po
teſt intelligi. Vide ergo quomodo in eccleſia apoſtolorũ diſcipuli aſſunt iis que
Moſes ſcripſit: et defendunt ea q, & impleri queant / & rationabiliter ſcripta ſint
Iudeorum uero doctores et impoſſibilia hec et irrationabilia ſequentes: litteram
faciant. Igitur ſacrificiũ ꝓpter quod hec oĩa ſacrificia in typo & figura preceſ=
ſerant: unum & perfectum / immolatus eſt Chriſtus. huius ſacrificii carne ſi quis
tetigerit: continuo ſanctificabitur ſi immũdus eſt / ſanabitur / ſi in plaga eſt, Sic

deniq; intellexit illa de qua paulo ante memoraui / que profluuiũ ſanguinis pa=
Math.9. tiebat: quia ipſe eſſet caro ſacrificii & caro ſcã ſanctorũ, quia uero intellexit q̃
eſſet caro ſancta ſanctorum: idarco acceſſit & ipſa, Ipſam quidem carnem ſan=
ctam contingere non audet: nondum enim mundata fuerat / neq; que perfecta
ſunt apprehenderat; ſed fimbriam tetigit ueſtimenti quo ſancta caro tegebat,
Et fideli tactu uirtutẽ elicuit ex carne: que ſe ab immunditia ſanctificaret / & pla
gam quam patiebatur ſanaret, Non tibi uidentur iſto magis ordine uerba ſtare
» poſſe: quibus per Moſem dicit: Omnis qui tetigerit ex carnibus ſanctis: ſanctifi=
» cabitur, Has eni carnes quas nos expoſuimus / tetigerunt omnes: qui ex gentib⁹
Titum.3. crediderunt, has tetigit ille qui dicebat, Fuimus enim et nos ſtulti aliquãdo & in=
creduli / errantes / ſeruientes deſideriis & uoluptatib⁹ uariis / in malicia & inuidia
agẽtes / odibiles / odiẽtes inuicem. Sed cum benignitas & humanitas illuxit ſalua
toris noſtri dei: ſaluos nos fecit per lauacrũ regenerationis & renouationis ſpiri=
1.Cori.6. tus ſancti, Et alibi dicit, Et hec inquit fuiſtis: ſed ſãctificati eſtis & iuſtificati in no
mine domini noſtri ieſu Chriſti / & ſpiritu dei noſtri. Si enim quis ut diximus tã=
gat quidem carnẽ Iheſu eo modo quo ſuperius expoſuimus / totaq; fide ac om=
ni obediẽtia accedat ad Iheſum tanq̃ ad uerbum carnem factum: iſte tetigit car=
Hebre.5. nem ſacrificii & ſanctificatus eſt. Tangit autem carnes uerbi & ille: de quo dicit
apoſtol⁹. Perfectorum autem eſt cibus ſolidus: eorum qui pro poſſibilitate ſumẽ
di excercitatos habẽt ſenſus / ad diſcretionẽ boni ac mali. Tangit ergo et ille car
nem uerbi dei: qui interiora ei⁹ diſcutit / & occulta poteſt explanare myſteria, Et
nos ſi habuerimus talem intellectum ut poſſimus ſingula que ſcribuntur in lege
ſpiritali interpretatione diſcernere / & obtectũ uniuſcuiuſq; ſermonis ſacrame=
tum in lucem ſcientie ſubtilioris educere: ſi ita docere poſſum⁹ eccleſiã / ut nihil
ex iis que electa ſunt remaneret ambiguum / nihil relinqueretur obſcurum; for=
taſſis et de nobis dici poterit quia tetigim⁹ carnes ſanctas uerbi dei / & ſanctifica
» ti ſumus, Si autem accipio & illud quod dictum eſt / quia omnes maſculi ex ſacer
» dotibus edent ea / nulla enim femina: nec remiſſa & diſſoluta anima poterit ede
re carnes ſanctas uerbi dei / maſcul⁹ queritur qui eas edat, Maſculi quippe ſunt:
qui perducuntur ad numerum, nuſq̃ femina / nuſq̃ paruuli numerantur, Vnde
1. Cori.13 et apoſtolus dicebat, Cum autem factus ſum uir: depoſui que erant paruuli, Ta
lis ergo iſte maſculus et talis uir queritur: qui carnes ſanctas poſſit comedere. et
» comedere quidẽ non in quocunq; loco ſed in loco ſancto / in atrio tabernaculi.
Audiãt hec qui ſcindunt eccleſias / ac peregrinas ac prauas inducẽtes doctrinas
putant ſe ſacras carnes extra templum dei et extra aulam dominicã poſſe con=
medere, Profana ſunt eorum ſacrificia: que contra mandati legem gerũtur. nã
in loco ſancto edi iubentur: intra atria tabernaculi. At uero atria tabernaculi te=
ſtimonii ſunt: que fidei murus ambit / ſpei columne ſuſpendũt / charitatis ampli
tudo dilatat. Vbi hec non ſunt: carnes ſancte nec haberi poſſũt nec comedi. Be=
ne aũt / q. et ea que ex ſacrificio ſimilaginis offerũtur: plena manu cum oleo offe
runtur & thure / in odorem ſuauitatis domino. Iſtum autem locum breuiter ex=
Philip.4. planauit apoſtolus Paulus, ad Philipenſes dicens. Repletus ſum accipiẽs ab Epa=

prodito ea que nobis miſſa ſunt in odorem ſuauitatis: hoſtiam acceptã / placen=
tem deo, In quo oſtendit: q̄ miſericordia quidem erga pauperes oleum infundit
in ſacrificio dei. Miniſterium uero quod ſanctis defertur: ſuauitatem thuris im=
ponit, Sed hoc plena manu fieri debere precipitur. Sic enim idem apoſtolꝰ dicit. 2.Cori.9.
quia q̄ parce ſeminat: parce & metet. Qui aũt ſeminat in benedictione: de bene
dictione & metet. Eſt tamẽ aliquid in ipſo ſacrificio quod memoriale appellatur:
quod offerri domino dicitur, Ego ſi poſſẽ die ac nocte in lege domini meditari /
et omnes ſcripturas memoria retinere: memoriale ſacrificii mei domino obtuliſ=
ſem. Certe ſi non omnia poſſumus ſaltem ea que nunc docenť in eccleſia / que re
citantur: memorie cõmendemus. ut exeũtes de eccleſia / & agentes opera miſeri
cordie / & implẽtes diuina precepta: ſacrificium cũ thure & oleo offeramꝰ in me=
moriam domini, Ex his ergo edocemini: ut que auditis in eccleſia / tanq̄ munda
animalia uelut ruminantes ea / reuocetis ad memoriam: et cum corde ueſtro que
dicta ſunt conferatis. Qz ſi aliqua memorie ſuperfuerint / & intellectum ueſtrũ
» ſuperauerint: facite quod preſetis mãdati auctoritas precepit dicens. Quod aũt
» ſuperfuerit ex his: manducabit Aaron et filii eius. Si quid ſuperauerit & exceſſe
rit intellectũ tuum uel memoriam tuam: ſerua Aaron / hoc eſt reſerua ſacerdo=
ti / reſerua doctori: ut ipſe hec manducet / ipſe diſcutiat / ipſe exponat. Sicut & ali
bi idem moſes dicit, interroga patres tuos et annũciabunt tibi: preſbyteros tuos Deute.32
et dicent tibi. Ipſi enim ſciũt quomodo hec azima debeat manducari: et in azi=
mis ſinceritatis & ueritatis exponi. ¶ Additur in ſequẽtibꝰ. Et locutꝰ eſt ad Mo= Leui.6.
ſem dicens. Hoc munꝰ Aaron & filiorum eius: quod offerent domino in die qua
unxeris eum, Decimam partem Ephi ſimilaginis in ſacrificio ſemper: dimidium
eius mane / & dimidium eius poſt meridiem. in ſartagine ex oleo fiet: & conſper
ſam offeret eam teneram / ſacrificium de fragmentis / ſacrificium in odorem ſu
auitatis domino. Sacerdos qui unctꝰ fuerit ꝑ eo ex filiis eiꝰ: faciat ea Lex eterna /
omnia couſumabuntur: & omne ſacrificium ſacerdotis holocauſtum eſt / & nõ
edetur. ¶ In ceteris quidẽ preceptis: põtifex in offerendis ſacrificiis / populo pre=
bet officium: In hoc uero mãdato: que propria ſunt curat / et quod ad ſe ſpectat
exequitur, Iubetur enim ex die qua unctus fuerit: ſemper et in perpetuũ offer= Leui.6.
re ſimilaginem oleo conſperſam / tenerã / ex ſartagine. idq; cognominat ſacrifi=
cium ex fragmẽtis: in odorẽ ſuauitatis, et hoc lege eterna permanere / et tranſ=
mitti ad poſteros iubet. Addit ſane obſeruandum / q̄ nequaq̄ ſacrificium ſacer
dotis / hoc eſt quod ꝑ ſeipſo offert: edatur a quoq̄. ſed holocauſtũ fiat: quod eſt
igni abſumi. ¶ Preceptum quidem ſecundum litteram clarum eſt. uelim tamẽ
uidere: quis in hoc typus et que figura formetur, Dimidium ſacrificii huiꝰ mane
uult offerri: et dimidium ueſpere / cum certa menſura ſimile oleo cõſperſe / tene
re / a ſatargine. Vide ſi nõ hoc (ut ego ſuſpicor) ſacrificiũ ſacerdotis: hec ipſa ſit
lex que per Moſem promulgatur. Cuius dimidiũ mane iubetur offerri / dimidi=
um uero ad ueſperum: qm̄ legem in duas partes diuidi precepit: in litteram uide
licet & ſpiritum. Et dimidiam quidem partem que eſt littera / offerri iubet mane:
primo ſcilicet legis tempore / quod illis quibus tunc ſecundum litteram data eſt /

nouam lucem et nouū protulit diem. Dimidiū uero eius offerri iuſſit in ueſperū In ueſpera enim nobis datus eſt ſaluatoris aduētus: in quo pars illa dimidia / hoc eſt ſenſus uel ſpiritus legis ſecundū quod lex ſpiritalis eſt / offeratur oleo cōſperſa & tenera, Oleum ad miſericordiam reuocatur: que debet in ſacerdotib⁹ abūdare, Tenera: ad ſubtilem & puram intelligētiam pertinet, Quod autem ad ſartaginem dicitur: puto q̄ diſtrictum & multa continētia aridum & torridū uelit eſſe ſacerdotem / in quo nihil remiſſum haberi ad luxuriam / nihil fluitans ad libidinem poſſit. Q̄ȝ autem ſacrificium ipſum ex fragmētis / nominauit in odorē ſuauitatis: puto q̄ fragmēta ſacerdotum uelit intelligi / cum legis per eos littera frangitur / & cibus ex ea latēs intrinſecus ſpiritalis elegitur: ut audietes turbe re=
Ioan, 6, ficiantur. Sicut et domin⁹ feciſſe refertur in euāgeliis: ubi benedixit panes & dedit diſcipulis / & diſcipuli confringentes appoſuerunt turbis. Et cum ſaciati fuiſſent omnes: ſuperfuerunt inquit fragmentorum copbini duodecim Iſtud eſt ergo ſacrificium ex fragmentis: cum minutatim que ſunt legis ſancta diſcutimus / ut ſpiritalem ex his cibum purumq; capiamus. Et hec (inquit) eſt lex eterna. Ioā=
Apoc. 14 nes quidem apoſtolus In apocalypſi dixit eſſe euāgelium eternum. Inuenimus & hic ſcriptum eſſe: legem eternam. Sed iſti qui ſecundum litterā legem ſequi uolunt / uelim mihi nunc dicerent: quomodo lex huius ſacrificii eſſe poſſit eterna / cum utiq; deſtructo templo / ſubuerſo altari / & omnibus que dicebantur ſancta ꝓphanatis: ritus iſte ſacrificiorū nō potuerit permanere, Quomodo ergo eternum dicent: quod olim ceſſaſſe / & finitum iam eſſe conſtat? Reſtat ut ſecundū eam partem lex hec eterna dicatur: qua nos dicimus legem eſſe ſpiritalē / & per eam ſpiritalia offerri poſſe ſacrificia / que neq; dirūpi unq̄ neq; ceſſare poſſunt. Nō enim in loco ſunt qui ſubuertitur / aut in tempore quod mutatur: ſed in fide
» credentis & in corde ſacrificantis. Sane quod ait / non edetur de ſacrificio ſacer=
» dotis / ſed holocauſtum erit: certum eſt ad domini & ſaluatoris noſtri perſonam referri. De illius enim ſacrificio non edetur: ſed holocauſtum erit. Hoc in loco ſacrificium / uerbum ipſum accipiendum eſt & doctrina: de qua null⁹ edet / hoc eſt nullus diſputat / nullus retractat / ſed holocauſtum eſt. quicquid enim dixit / quicquid ſtatuit: eterna cōſecratione perdurat. Nec aliquis ita inſanus inuenitur aut prophan⁹: qui retractare de eius ſermonib⁹ poſſit / quos tanq̄ holocauſtum deo
Luce, 21. oblatum: in omni cultu & ueneratione habere debem⁹, Quia celum & terra trāſibunt / uerba autem eius non tranſibunt: ſed ſemper manent / ſicut et ipſe ſemp manet cum ipſo deo patre & ſpiritu ſancto: quibus ſit gloria & imperium in ſecula ſeculorum. A M E N,

¶ Quarti libri Cyrilli in Leuiticum: finis.

¶ Eiuſdem liber quint⁹: de eo quod ſcriptum eſt, Hec eſt lex hoſtie peccati: In loco quo iugulantur holocauſta occident. & id quod peccati eſt: et cetera,

Leui, 6. ET locutus eſt dominus ad Moſem dicens. Loquere ad Aaron & filios eius dicens, hec eſt lex hoſtie peccati. In loco quo iugulantur holocauſta: occident / & id quod peccati eſt coram domino, ſancta ſanctorū ſunt. Sacerdos qui offert illud: edet illud. in loco ſancto edetur:

in atrio tabernaculi teſtimonii. Omnis qui tangit de carnibus eius: ſanctificabiť,
et quandocũq; aſperſum fuerit ex ſanguine eiꝰ ſuper ueſtimentũ: quodcũq; re=
ſperſum fuerit / ipſum lauabitur in loco ſancto, & uas fictile inquocũq; coctum
fuerit: confringetur, Si autem in uaſe ereo coctum fuerit: defricabit illud & dilu=
et aqua, Omnis maſculus ex ſacerdotibus: edet ea, ſancta ſanctorum ſunt domi
no, & omnia que pro peccato ſunt / ex quibꝰ illatus fuerit ſanguis eorũ in taber
naculum teſtimonii ad expiandum: in loco ſancto non edētur / ſed igni cōburen
tur. ¶ Hec oïa niſi alio ſenſu accipiamꝰ q̄ littere textus oſtendit / ſicut iam ſepe
diximus cum in eccleſia recitantur: obſtaculum magis & ſubuerſionē religioni
Chriſtiane / q̄ hortationem edificationemq; preſtabunt. Si uero diſcutiatur & in=
ueniatur quo ſenſu hec dicta ſunt / & digna deo qui hec dicere ſcribitur aduer=
tantur: fiet quidem Iudeus qui hec audit. ſed non ille qui in manifeſto / ſed qui in
occulto Iudeus eſt: ſecundum illam differentiam Iudei quam diſtinguit apoſtolꝰ
Paulus dicens, Non enim qui in manifeſto Iudeus eſt / neq; que manifeſte in car= Roma. 2.
ne eſt circũciſio ſed qui in oculto Iudeus eſt circunciſione cordis / qui ſpiritu non
littera / cui laus non ab hominibus ſed ex deo eſt, Quam differentiam Iudei uiſi
bilis & Iudei inuiſibilis non intelligentes impii Heretici / non ſolum ab his ſcriptu
ris refugerunt: ſed & ab ipſo deo / qui legē hanc et ſcripturas diuinas hominibus
dedit / atq; alium ſibi dominum preter illum qui celum & terrā condidit / confin
xerunt. cum utiq; fidei ueritas unum eũdemq; dominum legis & euãgeliorũ te=
neat / uiſibilium & in uiſibilium creatorem: quia & cognationem plurimã uiſibi= Roma. 1.
lia cũ inuiſibilibꝰ ſeruãt ita ut apoſtolꝰ dicat, Quia iuiſibilia dei a creatura mũdi
ꝑ ea que facta ſunt intellecta conſpiciũtur: Sicut ergo cognationem ſui adinuicē
gerũt uiſibilia & inuiſibilia / celũ & terra / caro & anima / corpꝰ & ſpiritꝰ: & ex ho
rum coniunctionibꝰ cōſtat hic mũdus / ita etiam ſancta ſcriptura credēda eſt ex
uiſibilibꝰ conſtare & inuiſibilibus: ueluti ex corpore quodam / littere ſcilicet que
uidetur / et anima ſenſus qui intra ipſam deprehenditur & ſpiritus / ſecũdum id
quod etiam quedam celeſtia teneat, ut apoſtolus dicit. quia exemplari & umbre Hebre. 8.
deſeruiũt celeſtium, Quia ergo hec ita ſe habent: inuocãtes dominum qui fecit
ſcripture animam / & corpus / et ſpiritum, corpꝰ quidem iis qui ante nos fuerũt:
ſpiritum uero iis qui in futuro hereditatem uite eterne cōſequentur / per quem
perueniant ad regna celeſtia, eam nunc quam diximꝰ legis animam requiramꝰ:
quantum ad preſens interim ſpectat, Neſcio autem ſi poſſumꝰ etiam ad ſpiritũ
eius aſcendere: in iis que nobis de ſacrificiis lecta ſunt, habemꝰ enim eum quem
diximus in occulto Iudeum: ſicut oſtendimꝰ quia non carne ſed corde circunci=
ditur. et ita oſtendere pergamus quia et ſacrificat non carne ſed corde: & quia
edit de ſacrificiis nō carne ſed ſpiritu, ¶ Sed uideamꝰ iã que ſunt ipſa que refe=
runtur in lege, Et locutus eſt dominus ad Moſem dicens. Loquere ad Aaron et
» filios eius dicēs, hec eſt lex hoſtie peccati. & cetera q̄ in preſenti loco narrãtur / et
» ante iam dixiſſe nos memini: quia lex fere eadē mãdatur, ſed alia quidem diciť
filiis Iſrael: et alia filiis Aaron, alia etiam ſicut iampridē obſeruauimus: Moſi et
Aaron eſt / & aliqua lex que ſoli Moſi datuř: ita ut nec Aaron legis illiꝰ particeps

fiat. Quorum per ſingula diſtinctiones et diuerſitates / quis ita ſcie̅tie dono illuminatus a deo eſt: ut poſſit aperte integreq; differere? Inuenimus enim in co̅ſequentibus preceptu̅ domini ad ſolum Moſem dari: & iuberi ut pectuſculu̅ arietis perfectionis / Moſi detur / ſicut precepit inquit dominus Moſi. In qua portione: neq; Aaro̅ neq; filii eius: participes fiunt. Et ſi inuenitur lex que ptinet ad arietem perfectio̅is non poſſe peruenire uſq; ad Aaro̅ neq; ad filios eius: multo magis nec ad reliquos filios Iſrael / ſed ad ſolum Moſem qui erat amicus dei. Verum quid opus eſt que poſtmodum recitanda ſunt preuenire? Nunc interim lex recitata eſt q̄ ad Aaron & filios ei⁹ promulgatur lex hoſtie peccati: hoc eſt hoſtie que
» offertur pro peccato. In loco inquit in quo iugulant̄ holocauſta: ibi occide̅t & id
» quod pro peccato eſt / in co̅ſpectu domini. ſancta ſanctorum ſunt. ¶ Multa quidem iam deo iuuante de ſacrificiorum ritu ſecundum ſpiritalem intelligentiam in ſuperiorib⁹ dicta ſunt. Sed & nunc ſi gratia domini nos uiſitare dignetur / et uos orationib⁹ adiuuamini: addem⁹ que dederit dominus. Hoſtiarum quedam quidem ſunt dei ſolius: ita ut nullus hominum participet ex ipſis. Quedam ſunt Aaron ſacerdotis & filiorum eius. Quedam ipſius / & filiorum & filiaru̅ eius: ita ut etiam uxorem ſacerdotis de eis edere liceat. Quedam uero ſunt ſacerdotu̅ et filiorum eius atq; totius populi: de quib⁹ edere liceat etiam filios Iſrael. Deniq; quedam communes & indifferentes omnibus: de quibus liceat edere cunctos filios Iſrael, Speciale tamen hoſtiaru̅ habent participium etiam ſacerdotes & filii ſacerdotum: quandoquidem ex omni hoſtia quam edit ſacerdos / etiam filios edere licebit. Igitur cum iſte ſint hoſtiarum differentie: illam quam diximus ſolius dei eſſe / ex qua neq; Moſem / neq; Aaro̅ / neq; filios ei⁹ participare fas eſt: aliqua̅do quidem holocauſtomata nominari inuenimus. Aliquando uero non holocauſtomata / ſed holocarpoma: ueluti ſi dicam⁹ / quod totum fructus ſit illud ſcilicet quod offertur, Eſt ergo prima legiſlatio de ſacrificiis: ſi tamen uel obſeruatis uel retinetis diligenter que lecta ſunt ac diſerta / & non tra̅ſcurrunt aures ueſtras in uanum uel que a nobis dicuntur / uel que ex diuinis uoluminibus recitantur, Prima ergo eſt hoſtia: holocauſtomata neq; enim oportebat aliam primo hoſtia̅ nominari: niſi eam que omnipotenti deo offerebatur. Secunda hoſtia eſt: que ad edendum ſacerdotibus mancipatur. Tertia / de qua etiam filios Iſrael co̅tingere uel edere: ipſos ſcilicet qui offeru̅t / fas eſt. Sed filios Iſrael non omnes: niſi illos ta̅tum qui mundi ſunt. Soli enim qui mundi ſunt: de ſacrificiis edere iubentur, Verum iſtas omnes hoſtias: tu qui in occulto Iudeus es / nolo in animalib⁹ requiras uiſibilib⁹ / nec in mutis pecoribus inueniri putes, Iſtas hoſtias intra teipſu̅ require: et inuenies eas intra te habere. Intra temetipſu̅ noſce greges bonos illos: qui be-
Gene.12. nedicuntur in Abraham, Intellige habere te & greges ouiu̅ & greges capraru̅: in quib⁹ benedicti & multiplicati ſu̅t patriarche. Intellige etiam intra te eſſe aues celi. Nec mireris q̄ hec intra te eſſe dicimus, Intellige alium mu̅dum eſſe in paruo et eſſe intra te ſolem / eſſe lunam / eſſe etiam ſtellas, Hoc enim ſi ita no̅ eſſet: nequa̅q̄ dixiſſet dominus ad abraham. aſpice celum & uide ſtellas ſi numerari
Gene.15. poſſunt a multitudine: ſic erit ſeme̅ tuu̅, nec mireris inquam / ſi dicitur ad Abra-

ham:quia ſic erit ſemē tuū ſicut ſtelle ſunt celi, De illis ſcilicet qui ex fide eius ge
niti rationabiliter uiuāt:ac diuinas leges ac precepta cuſtodiāt, Audi amplius ali
quid ſaluatorē ad diſcipulos dicētē, Vos eſtis lux mūdi, Dubitas ne eſſe intra te Math. 5,
ſolē & lunā:ad quē dicitur quia ſis lux mūdi? Vis adhuc amplius aliquid de teipſo
audire:ne forte parua de te & hūilia cogitās / tanq̄ uilē negligas uitā tuā? Habet
hic mūdus gubernatorē ſuū / habet q eum regat & habitet in ipſo:oipotentē do
minū / ſicut ipſe per prophetā dicit. Nōne celū & terrā ego repleo / dicit dn̄s? Au Hiere:23.
di ergo / ipſe oipotens dn̄s quid etiā de te:hoc eſt quid de hominibus dicat. Habi=
tabo inquit in eis:& inter ipſos ambulabo, Plus aliquid addit erga perſonā tuā, Leuit.26
Et ero eis inquit in patrē:& ipſi erūt mihi in filios & filias / dicit dn̄s, Habet hic mū
dus filiū dei:habet & ſpm̄ ſanctū / ſcd̄m quod dicit ꝓpheta, Verbo dn̄i celi firma pſ̄,23,
ti ſunt:& ſpiritu oris eius oīs uirtꝰ eoꝝ, Et iterū alibi, Spiritus eni dn̄i repleuit or Sapiē.1.
bē terraꝝ. Audi & tibi quid dicit Chriſtus, Et ecce ego uobiſcū ſum oibꝰ diebus Math,28
uſq; cōſumationē ſeculi, Et de ſpiritu ſancto dicitur, Et effundā de ſpū meo ſup Iohe,2,
omnē carnē:& ꝓphetabūt. Cū ergo uideas habere te oia que mūdus habet:dubi
tare non debes q̄ etiam animalia que offeruntur in hoſtiis habeas intra te / & ex
ipſis ſpiritales debeas offerre hoſtias. Sed de his prout potuimus: in ſuperioribꝰ
»» explanauimꝰ, ¶ Nūc uero illud addimus quod dicit:quia in loco in quo iugulan
»» tur holocauſta / ibi etiam hoſtie pro peccato. Vide q̄ multa miſericordia & beni=
gnitas dei eſt:ut ubi holocauſtum iugulatur illud quod ſoli deo offertur / ibi etiā
hoſtia que pro peccato eſt immolari iubeatur. ut ſcilicet intelligat ſe qui peccauit
& peniteat conuerſus ad dominum / & contribulati ſpiritus hoſtiam iugulat: in
loco iam ſancto ſtare / & ſociari iis qui pertinēt ad deum, Ibi ergo immolatur ho
»» ſtia pro peccato: ubi & holocauſtū. In conſpectu inquit domini eſt. Fortaſſis in
conſpectu domini eſt offerre ſacrificium: & offerre non in conſpectu domini,
Quis ergo eſt:qui offert in conſpectu domini? ille opinor / qui non exiit a conſpe
ctu domini ſicut Cain / & effectus eſt tremens & timens, Si quis ergo eſt q habet Gene. 4.
fiduciā aſtare in conſpectu dn̄i / & non fugit a facie eius / nec aſpectū eius pecca=
ti conſcientia declinat:iſte in cōſpectu domini offert ſacrificium, Hanc ergo ho=
ſtiam que offertur pro peccatis: dicit eſſe ſancta ſanctorum. Maius aliquid au=
dere uult ſermo:ſi tamen & ueſter ſequatur auditus. Que eſt hoſtia que pro pec
catis offertur & eſt ſancta ſanctorū:niſi unigenitus filius dei / dominus meus Ihe
ſus Chriſtus? Ipſe ſolus eſt hoſtia pro peccatis:& ipſe eſt hoſtia ſancta ſanctorū.
»» Sed quod addidit:ſacerdos inquit qui offert illud / edet illud: uidet difficile eſſe
ad intelligendū. Illud enim quod edēdum dicit:ad peccatum referri uidetur / ſi=
cut & alibi dicit de ſacerdotibus propheta. quia peccata populi mei māducabūt. Oſee,4.
Vnde & hic oſtendit ſacerdotem peccatū offerentis comedere debere. Sepe oſtē
dimus ex diuinis ſcripturis:Chriſtum eſſe & hoſtiam que pro peccato mundi of=
fertur / & ſacerdotem qui offerat hoſtiam, Quod uno uerbo apoſtolus explicat
cum dicit, Qui ſeipſum obtulit deo. Hic ergo eſt ſacerdos qui peccata populi co Ephe.5,
medit & conſumit:de quo dictum eſt, Tu es ſacerdos in eternum:ſecūdū ordinē pſ̄.109.
Melchiſedech. Saluator ergo & dominus meus:peccata populi edet, Quomodo

Deute.4 edet peccata populi? Audi quid ſcriptū eſt, Deus iquit noſter: ignis cōſumēs eſt
Quid cōſumit deus ignis? Nunquid tā inepti erim⁹ ut putemus q. deus ignis li=
gna cōſumat / aut ſtipulā aut fenū? ſed cōſumit de⁹ hūana peccata: illa abſumit /
Eſaie.1. illa deuorat / illa purgat, ſcđm q. alibi dicit. Et purgabo te igni ad purū. Hoc eſt
māducare peccatū eius q offerat ſacrificiū pro pctō. Ipſe enim peccata noſtra ſu
ſcepit in ſemetipſo: ea tanq̄ ignis comedit & abſumpſit, Sic deniq; ecōtrario eos
Eſaie,5, qui permanēt in peccatis: mors dicit deglutiſſe, ſicut ſcriptū eſt. Deglutiit mors
Luce.12. preualēs, Hoc puto eſſe: quod in euāgelio ſaluator dicebat, Ignē ueni mittere in
terrā: & quid uolo niſi ut accēdat? Atq; utinā & mea terra accēdat igni diuino:
ut ultra nō afferat ſpinas & tribulos. Sic intelligere debes & illud qđ ſcriptū eſt.
Hiere.15. Ignis accēſus eſt ab ira mea / comedet terrā & generatiōes ei⁹, Dicit ergo lex. Sa=
» cerdos qui obtulerit: edet illud in loco ſancto / in atrio tabernaculi teſtimonii, Cō
ſequēs eni eſt ut ſcđm imaginē eius qui ſacerdotiū eccleſie dedit: etiā miniſtri &
ſacerdotes eccleſie peccata populi accipiāt. & ipſi imitātes magiſtrū: remiſſionē
peccatoꝝ populo tribuāt. Debēt ergo & ipſi ſacerdotes ita perfecti eſſe & in offi
ciis ſacerdotalibus eruditi: ut peccata populi in loco ſancto in atriis tabernaculi
teſtimonii / ipſi nō peccādo cōſumāt. Quid autē eſt in loco ſancto māducare pec
catū? Locus erat ſanctus in quē puenerat Moſes: ſcđm qđ dictū eſt ad eū. Locus
Exodi.3, eni in quo ſtas: terra ſancta eſt. Similiter ergo & in eccleſia dei locus ſanct⁹ eſt: fi=
des perfecta / & charitas de corde puro / & cōſciētia bona, q in his ſtat in eccleſia:
in loco ſe ſancto ſtare cognoſcat. Neq; eni in terra querēdus eſt locus ſanctus: in
Gene.3, quā ſemel data ſententia eſt a dn̄o dicēte. Maledicta terra in operibus tuis. Fides
ergo integra & ſancta cōuerſatio: locus eſt ſanctus. In hoc itaq; loco poſitus ſa=
cerdos eccleſie / populi peccata cōſumat: ut hoſtiā iugulās uerbi dei / & doctrine
ſancte uictimas offerēs: purget a peccatis conſcientias auditoꝝ. Edit ergo ſacer=
dos carnes ſacrificii in atrio tabernaculi teſtimonii: cū intelligere potuerit que ſit
ratio in his / uel que myſteria: que deſcribuntur de atriis tabernaculi teſtimonii.
Ad hec eni atria ſecreta & recondita: nullus accedit, Nulli hec niſi ſacerdotibus
patent: ſi tamen patent. id eſt ſi ſcientia ſua & intellectu myſtico: potuerint eo=
rum ſecreta penetrare. Scio autem eſſe & alia quedam in eccleſia dogmata ſecre
tiora: que adire nec ipſis ſacerdotibus liceat. Illa dico ubi arca reconditur: ubi ur=
na cum manna & tabule teſtamenti. Illuc nec ipſis quidē ſacerdotibus datur ac=
ceſſus: ſed uni tātum pontifici. & huic ſemel in anno certis quibuſdā & myſticis
purificationib⁹ conceditur: iſtud intrare ſecretū. Sunt & alia eccleſie dogmata:
ad que poſſunt etiam peruenire leuite / ſed inferiora ſunt ab iis que ſacerdotib⁹
adire conceſſum eſt. Scio & alia eſſe / ad que poſſunt accedere etiā filii Iſrael: hoc
eſt laici. Non tamen alienigene: niſi aſcripti iam fuerint in eccleſiā domini. Cre=
do fidem patris & filii & ſpiritus ſancti (in quam credit omnis qui ſociatur eccle=
ſie dei) tertiā generationem myſtice dictam. Verumtamē ſciendum eſt q. ex ho
ſtiis que offeruntur hic & conceduntur ſacerdotibus ad edēdum: nō penitus oia
cōcedūtur / ſed pars ex ipſis aliqua deo offert & altaris ignib⁹ tradit. Vt ſciam⁹
etiā nos / q. etſi cōcedit nobis aliq̄ ex diuinis ſcripturis apprehēdere & agnoſcere

ſunt tamen aliqua que deo reſeruāda ſunt. Que cū intelligentiā noſtrā ſuperēt/ ſenſuſq; eoꝝ ſupra nos ſit: ne forte aliter a nobis q̄ ſe habet ueritas ꝓferātur/ melius igni iſta ſeruamus. Et ideo etiā in hoc loco que quidē conceſſa ſunt hoibus ad edēdū/ prout potuim⁹/ intra tabernaculū dñi cōſumpſim⁹, Siqua uero ſupſūt/ & uel uos in audiēdo uel nos ſuperāt in dicēdo: ſeruem⁹ igni altaris/ tanq̄ eā par=
»» tem q̄ pro peccato ſuper altare dñi iubeť offerri. Et hec eſt inqt lex arietis q̄ pro
»» delicto eſt: ſancta ſanctoꝝ. In loco in quo iugulāt holocauſtomata: iugulabūt &
»» arietē q̄ pro delicto eſt corā dño. & cetera. Videtur quidē in ſcripturis diuinis frequenter peccatū pro delicto/ & delictū pro pctō indifferēter & abſq; aliq̄ diſtin= ctiōe noiari. In hoc tamē loco inueniť eſſe diſcretū. Nā cū ſuperius in hoſtia pro peccato ritū ſacrificii atq; ordinē tradidiſſet: nūc ſeparati mādat ſacrificiū ꝓ delicto. Et quāuis eodē ordie atq; obſeruātia cūcta mādātur/ & addat ī nouiſſimis. ſicut id quod pro pctō eſt: ita & id qd̄ pro delicto eſt/ lex una erit eoꝝ. tamen uo= luit oſtēdere eſſe aliqd differētie ī his: qbus ſacrificia diuiſa mādauit, Certe ego puto delictū quidē eſſe cōmiſſū/ leui⁹ aliquāto q̄ peccatū. Nā inuenim⁹ de pecca 1. Ioan. 5. to dici: q, ſit peccatū ad mortē. De delicto nō legim⁹: q, eſſe dicať ad mortē. Scio tamē & illā differētiā q̄ nōnullis ſapiētū uiſa eſt: q, delicto quidē nō facim⁹ ea que facere debem⁹, Peccatū uero ſit: cū cōmittim⁹ ea que cōmittere nō debem⁹. Sed hec qm̄ nō ſemp in ſcripturis diuinis ſub iſta diſtictiōe iuenim⁹: idcirco generaliter affirmare nō poſſum⁹. Igiť eodē modo atq; eadē traditiōe de ſacrificio quod pro delicto offertur accipiēdū eſt: qd̄ & ſupra expoſuim⁹ de eo qd̄ pro pctō eſt, Similiter eni iubētur adipes arietis ii qui circa renes ſunt/ & ii q̄ interiora operiūt poni ſup altare. ut & tu q̄ hec audis ſcias oīe qd̄ eſt itra te craſſius/ & operit in= teriora tua: debere te offerre igni altaris ut purgenť oīa iteriora tua. ut dicas & tu ſicut Dauid dicebat, Bñdic aīa mea dñm: & oīa interiora mea nomē ſctm̄ ei⁹, Pſ. 102. Niſi eni oblata fuerit craſſitudo illa que tegit interiora tua: nō poſſunt ſubtilē & ſpiritalē capere ſenſum/ nec poſſunt intellectū capere ſapiētie/ & ideo dñm lau dare nō poſſunt. Q; ſi ablatū fuerit omne quod pingue eſt de renib⁹ & de oib⁹ interiorib⁹ uiſcerū: tūc uere purgatus omni uicio libidinis iugulaſti hoſtiā pro de
»» licto/ & obtuliſti ſacrificiū deo in odorē ſuauitatis, Sacerdotis iquit qui offeret il=
»» lud & repropiciabit: pro delicto ipſius erit. Diſcāt ſacerdotes domini qui eccleſiis preſunt: quia pars eis data eſt cū iis quoꝝ delicta repropiciauerūt. Quid autē eſt repropiciare delictū? ſi aſſumpſeris peccatorē & monēdo/ hortādo/ docēdo/ in= ſtruēdo adduxeris eū ad penitētiā/ ab errore correxeris/ a uiciis emēdaueris/ & effeceris eū talē ut ei cōuerſo ꝓpicius fiat de⁹: pro delicto repropiciare diceris. Si ergo talis fueris ſacerdos/ & talis fuerit doctrina tua & ſermo tuus: pars tibi dať eorum quos correxeris/ ut illorū meritū tua merces ſit: & illorū ſalus tua gloria. An non & apoſtolus hec oſtendit cū dicit quia quod ſupedificauerit quis/ mercedem accipieť? Intelligāt igitur ſacerdotes domini ubi eſt eis data portio: & in hoc 1. Cori. 3. uacent atq; operā dent. Nō ſe inanibus & ſuperfluis actibus amplicēt: ſed ſciāt ſe in nullo alio partē habituros apud dñm/ niſi in eo qd̄ offerūt ꝓ peccatis/ id eſt q, a uiciis peccati conuerterint peccatores. Notādum etiā illud eſt q, q̄ offerūtur in

holocauſtū: interiora ſunt.quod uero exteri⁹ eſt:dño nō offertur. Pellis dño nō
offerť:nec cedit in holocauſtomata.Talis fuit & ille fili⁹ Iuda qui dicebatur Her:
Gene.38. quod interpretať pellis,Propterea peſſim⁹ erat/& occidit eū deus:quia iſti tales
» dño nō offerūtur.¶Et omne ſacrificiū qđ fiet in clibano/& omne qđ fiet in cra=
» ticula uel in ſartagine:ſacerdotis qui offert illud/ipſi⁹ erit, Quid dicemus? Puta
mus ne q̧ oipotēs deus q̄ reſpōſa Moſi celit⁹ dabat:de clibano/craticula & ſarta
gine preciperet? & ut diſceret populus per Moſem q̄a per hec deus eis propicius
fiet:ſi quedā in ſartagine frixerit/quedam in clibano coxerit/quedā in craticula
aſſauerint? Sed nō ita eccleſie pueri Chriſtū didicerunt/nec ita in eū p̄ apoſtolos
eruditi ſunt:ut de domino maieſtatis aliquid tā humile & tā uile ſuſcipiát.Quin
potius ſcđm ſpiritalē ſenſū quē ſpirit⁹ donat eccleſie/uideam⁹ quod ſit iſtud ſa=
crificiū qđ coquať in clibano/uel qs iſte cliban⁹ intelligi debeat. Sed ubi inueniā
modo ſubito ſcripturā diuinā:q̄ me doceat qđ ſit cliban⁹? Dñm meū Iheſū inuo
care me oportet/ut querētem me faciat inuenire & pulſanti aperiat: ut iueniā in
ſcripturis clibanū ubi poſſim coquere ſacrificiū meū / ut ſuſcipiat illud deus, Et
Oſee.7. quidē iueniſſe me puto in Oſee ꝓpheta ubi dicit,Oēs mechātes ſicut cliban⁹ ſuc=
Ibidem, cēſus ad cōburēdū,Et iteꝝ,Incaluerūt (iquit) ſicut cliban⁹ corda eorū.Cor ergo
eſt hoīs cliban⁹.Iſtud autē cor ſi uicia ſuccederit uel diabol⁹ inflāmauerit:nō co=
Luce.12, quet ſed exuret,Si uero ille id ſuccēderit q̄ dixit.ignē ueni mittere i terrā:panes
ſcripturaꝝ & ſermonū dei quos in corde ſuſcipio/nō exuro ad pditionē:ſed co=
quo ad ſacrificiū,Et fortaſſis illa coqui dicūtur i clibano:q̄ interiora ſūt & recōdi
ta/nec ꝓferri facile ad uulgus poſſūt,Sunt eni multa in diuinis ſcripturis huiuſ=
Ezech,10 modi:ſicut apud Ezechiele cū uel de cherubi/uel de deo & illa magnifica uiſione
deſcribiť.Hec ſi in clibano nō coquātur:comedi ita ut ſūt cruda nō poſſūt.Neq;
Ezech.1. eni credēdū ē q̧ ſit aīal quoddā i forma leonis poſitū quo uehebať de⁹:uel aliud
in forma uituli uel aquile,Hec ergo & ſiqua huiuſmodi ſunt:nō ſunt cruda ꝓfe=
rēda/ſed in cordis clibano ſunt coquēda.Quid autē ſit cliban⁹/ſartago & crati=
cula:nūc pquirēdū eſt,Tria itaq; ſūt hec/i qb⁹ ſacrificia dicit p̄parari debere:in
clibano/in ſartagine/in craticula.Et puto q̧ cliban⁹ ſcđm ſui formā:ꝓfundiora
& ea q̄ ſunt inenarrabilia ſignificet in ſcripturis diuinis.Sartago uero/ ea q̄ ſi fre
quēter ac ſepe uerſenť:intelligi ac explicari poſſūt.Craticula autē:ea q̄ palā ſūt/
& abſq; aliq̄ attrectatiōe cernūtur.Triplicis nāq; i ſcripturis diuinis itelligētie iue
niri ſepe dixim⁹ modū:hiſtoricū/moralē/myſticū.Vnde & corp⁹ ieſſe ei & ani=
mā ⁊ ſpm itellexi n⁹.cui⁹ itelligētie triplicē formā:ſacrificioꝝ triplex hic modus
appellat⁹ oſtēdit,Sed & alibi iuenim⁹ id eſt i his ipſis q̄ de ſacrificiis memorātur:
dici caniſtrū ſanctū pfectiōis/in quo tres panes haberi mādātur. Vides cōſonare
ſibi ſacramētoꝝ oim formas.Caniſtrū pfectionis in quo tres panes poni iubenť/
qđ aliud debem⁹ accipere:niſi ſcripturas diuinas/cibos auditorib⁹ tripliciter ap=
ponētes? Vis tibi & de euāgeliis ſimilis myſterii ꝓferam⁹ exēpla? Recolamus dñi
uoces ubi dicit,q̄ media nocte uenit qdā ad amicū ſuū pulſans oſtiū eius/& ait
Luce.11, Amice cōmoda mihi tres panes:quoniā amicus mihi ſupuenit de uia & nō habeo
quod apponā ei. In quibus ut breuiter perſtringamus:nox eſt hoc temp⁹ uite.&

tres panes ſunt:unus qui in clibano/alius qui in ſartagine / terti⁹ qui in craticula
›› coquitur. Poſt hec & omne inquit ſacrificiū factū in oleo ſiue non factū:oibus fi=
›› liis Aarō erit / ſingulis equaliter. Quod ſacrificiū eſt factū i oleo: uel quod eſt nō
factū in oleo: ſacrificiū ſalutaris in oleo fieri iubetur:ſicut ſupra iā dixim⁹. Sacri
ficiū uero pro peccato:nō fit in oleo, Dicit eni:nō ſuperponet ei oleū / cū iam pro
peccato eſt, Quod ergo pro peccato eſt:nec oleū leticie ei nec thus ſuauitatis im=
ponitur. Peccātibus eni dicit apoſtolus. Et lugeam⁹ eos q ante peccauerūt : & nō 2,Cori.12
egerūt penitentiā,nec odor in eis ſuauitatis eſt: quia ex pſona peccatoris dicitur
Cōputruerunt & corrupte ſunt cicatrices mee, Hec interi a nobis obſeruata ſūt Pſal.37.
de ſuperiori capitulo:ubi lex ſacrificiis tribuit̄ pro delicto. Nō aūt dubito multa
eſſe que nos lateāt:& ſenſum noſtrū ſuperēt. Nō eni ſumus illius meriti:ut & nos
dicere poſſimus, nos autē ſenſum Chriſti habemus, Ipſe eni ſolus eſt ſenſus : cui 1.Cori.2.
pateant uniuerſa que in legibus ſacrificiorum intra littere continentur arcanū. Si
eni mererer ut daretur michi ſenſus Chriſti: etiā ego in his dicere, ut ſciamus q̄ a
deo donata ſunt nobis. q̄ & loquimur. ¶ Sed nūc cōtētu paruitate ſenſus noſtri:
ſecūdi capituli uideam⁹ exordiū. Hec eſt inquit lex ſacrificii ſalutaris quod offe=
retur dn̄o. Si quidē pro laudatione offeret illud / & afferet ad ſacrificiū panes lau Leui.7.
dationis ex ſimila factos i oleo:& lagana azima uncta oleo / & ſimilaginē cōſper=
ſam in oleo ſuper panes fermētatos offeret munera ſua:quia ſacrificiū laudatio
nis ſalutaris eius eſt. Et auferet ab eo unū de oibus muneribus ſuis ſeparationem
dn̄o / ſacerdoti qui effundet ſanguinē ſalutaris:& carnes ſacrificii laudationis ſa
lutaris / ipſi erūt. Et i qua die donū offert̄ / māducabūt: & nō derelinquēt ex eo in
mane. Sacrificiū hoc qd̄ ſalutare appellat̄: i duas diuidit partes, unā quidē lauda
tionis nomiat:alterā uoti. utrūq; tamē ſacrificiū:ſalutare noiat̄, Verū qm̄ nō eſt
opus nobis nūc ſcd̄m litterā iſtaurare ſacrificia:requiram⁹ in nobis quiſnā eſt tā=
tus ac talis / qui ſacrificiū ſalutare & ſacrificiū laudis offerat deo. Ego illū eſſe ar=
bitror:qui in omnibus actibus ſuis facit laudare deū / & implet̄ per eū illud quod
dn̄s & ſaluator noſter dicit, Vt uideāt hoies opa ueſtra bona:& magnificēt patrē Math.5.
ueſtrū qui in celis eſt, Ille ergo obtulit ſacrificiū laudis: pro cui⁹ actibus / pro cui⁹
doctrina / pro cuius uerbo & moribus & diſciplina:laudatur & benedicit̄ de⁹. Si=
cut ecōtrario ſunt illi de quibus dicit̄: quia per uos nomē meū blaſphemat̄ inter Ezech.36
gētes. Obſerua tamē & hic quō panes ex ſimila facti:i oleo / & lagana uncta oleo
& ſimila cōſperſa i oleo ponunt̄, & triplici iterū ſacramēto:hoſtia ſalutaris offer
tur, Et ad ultimū / ſacerdoti inqt q effūdet ſanguinē ſalutaris:ipſi⁹ erit. Superi⁹
dixit. ſacerdoti q repropiciauit:ipſi⁹ erit. hic dicit, ſacerdoti q effundet ſāguinē
ſacrificii ſalutaris:ipſi⁹ erit, Digno quidē ordine utit̄. Pri⁹ eni repropiciatio que=
rēda eſt:& poſt hec offerēdū ſacrificiū ſalutaris, Neq; eni ſal⁹ eſſe cuiq̄ poteſt:ni
ſi prius ſibi propiciū faciat dn̄m. Sed & carnes inqt ſacrificii laudatiōis ſalutaris:
ipſi⁹ erūt, Sepe iā diximus:q, carnes i ſcripturis ſolidū idicāt cibū / pfectāq; doctri=
nā. Scd̄m ſcripturas eni ſcio eſſe aie cibū quendā lactis:& aliū cibū anime olerū /
& aliū carnis. ſicut ipſe apoſtol⁹ de qbuſdā dicit, Lacte uos potaui nō eſca:nōdū 1.Cori.3.
eni poteratis / ſed & nō adhuc poteſtis. adhuc eni eſtis carnales. Et iterum alibi dicit

roma.14. Alius quidem credit manducare omnia,qui autem infirmus eſt:olera mãducet,
Hebre.5, Et rurſum alibi,perfectorũ aũt eſt cibus ſolidus.Hic ergo carnes ſacrificii ſaluta
ris quod offertur pro laudatione:ipſius iubentur eſſe ſacerdotis, Ex ſimila uero
tripliciter oblata ut ſupra diximus:unũ tãtum quod placuerit/ſacerdoti deputa
tur,Cetera:offerẽtis ſunt laici.ita tamẽ ut ſub die comedãtur : nec remaneat ex
his aliquid in mane.Carnes ergo in quibꝰ ſolidus eſt cibus & ꝑfecta ſciẽtia:ſacer=
dotibus deputãtur,quia debent in oĩbus eſſe perfecti : in doctrina/in uirtute/in
moribus.Si enim hoc in ſe nõ habuerint:de ſacrificioꝝ carnibꝰ nõ edent,Vnum
uero illud qđ ſeparatur tanq̃ precipuũ ex tribus/ que ex ſimila precepta ſunt:in
hoc illã partẽ ſcientie arbitror deſignari de qua ſuperius diximus/q̃ perfectã in=
dicat profundãq; doctrinã, ¶Sed requires fortaſſe/cũ ſuperius fermentũ peni
tus abiecerit de ſacrificiis:quõ nunc ſuper panes fermentatos ſacrificiũ mandat
imponiꝰ Verũ diligẽtius intuere:quia nõ ad ſacrificiũ ſed ad miniſteriũ ſacrificii
fermẽtatus panis accipitur,Quid ergo hoc ſit:uideamꝰ, Dñs in euãgeliis hũanã
doctrinã phariſeoꝝ q tradebãt traditiones & precepta hoim:fermẽtũ appellat/
Math.16. cũ dicit diſcipulis,Obſeruate a fermẽto phariſeoꝝ.Fermẽtũ ergo hũana doctri=
na eſt:uerbi cauſa/grãmatica ars uel rethorica uel etiã dialectica.ex qua doctri=
na ad ſacrificiũ quidẽ/hoc eſt in iis q̃ de deo ſentiẽda ſunt : nihil ſuſcipiendũ eſt.
Sermo uero lucidus & eloquẽtie ſplẽdor ac diſputandi ratio:ad miniſteriũ uerbi
dei decẽter iubetꝰ admitti,An non ſuꝑ hoc fermẽtũ habebat uerbi dei ſacrificiũ
1.Cori.15. poſitũ:ille qui dicebat, corrũpũt mores bonos colloquia malaꝰ Et Cretẽſes ſemꝑ
Titum.1, mẽdaces/male beſtie/uẽtres pigri.& alia his ſimilia: ex fermẽto ſumpta grecoꝝ.
Quod autẽ dicit:ſub die comedetꝰ/nec derelinquetꝰ ab eo uſq; in mane: confera
mus cũ ceteris ſacrificiis/& uideamus q̃ ſit ratio q̄, in hoc quidẽ ſacrificio ſalutari
eadẽ die qua offerũtur ꝑcepit comedẽda. In alio uero ſacrificio etiã in ſecũdã diẽ
ſeruari ĩdulget:& uſq; in tertiã,tertia uero iã die igni tradi q̃ ſuperfuerũt:ne pol
luant offerẽtẽ,Quid ergo habeat iſta differẽtia: uideamꝰ.Sed uere indigemꝰ au
xilio dei:qui oẽs adipes cõtegẽtes interiora nr̃a dignetꝰ abſcidere/& om̃e craſſio
ris ſenſus uelamen auferre,ut hec ſcđm id qđ a deo mãdari dicitꝰ:poſſimꝰ aduer
tere.Cõferamꝰ igitꝰ ipſã ſibi ſcripturã diuinã : & qua aperuerit nobis abſolutiõis
Exodi.12. ſemitã ſubſequamur.Inuenimꝰ eñi in ſacrificio paſche qđ in ueſpera imolari iu=
betur:dari mãdatũ ſimiliter ut nihil remaneat ex carnibꝰ uſq; in mane.Non eſt
hoc ocioſũ q̄, heſternis carnibꝰ ueſci nõ uult nos ſermo diuinꝰ ſed recẽtibꝰ ſemꝑ
& nouis,Eos maxime q ſacrificiũ paſche uel ſacrificiũ laudis immolant deo: no=
uas eos carnes & recẽtes ipſiꝰ diei edere iubet/ heſternas ꝓhibet.Recordatus ſũ
Ezech, 4 ſimile aliqd & ꝓphetã Ezechielẽ dicere:cũ ei dñs precepiſſet ut coqueret ſibi pa=
nes in ſtercore hũano,Reſpõdit eñi dño & dixit.O dñe nunq̃ cõtaminata eſt aĩa
mea ĩ morticino:aut imũdũ nõ introiuit ĩ os meũ:ſed neq; caro heſterna ĩtroiuit
ĩ os meũ.De quo ſepe apđ memetipſũ reqrebã/q̃nã eſſet iſta ꝓphete exſtatio : q̃
uelut magnũ aliquid ante deũ proferret / quia nunq̃ carnẽ heſternã mãducaui.
Sed ut uideo hinc edoctus & ex iſtis imbutus myſteriis : hec propheta loquebatꝰ
ad deũ.qa nõ ita abiectus & deneger ſum ſacerdos:ut heſternis id eſt ueteribus

carnibus ueſcar, Audite hec oēs dñi ſacerdotes:& intentius intelligite q̄ dicũtur. Caro que ex ſacrificiis / ſacerdotib⁹ deputatur: uerbũ dei eſt quod in eccleſia docent, Per hoc ergo figuris myſticis cõmonẽtur / ut cũ proferre ad populũ ſermonẽ ceperint: nõ heſterna ꝓferãt / nõ uetera que ſunt ſcd̃m litterã proloquantur. ſed per gratiã dei noua ſemper proferãt: & ſpiritalia ſemper inueniant. Si eni ea que didiceris a Iudeis die heſterno / hec hodie in eccleſia proferas: hoc eſt heſternam carnẽ ſacrificii edere. Si porro meminiſtis: etiã in oblatione primitiarũ eodẽ ſermone uſus eſt legiſlator, ut ſint inquit noua & recẽtia, Vides ubiq; ea q̄ ad laudes dei pertinent (hoc eni eſt ſacrificiũ laudis) noua & recẽtia eſſe debere, ne forte cũ uetera profers in eccleſia: labia tua loquãtur / & mẽs tua ſine fructu ſit, Sed audi quid dicit apoſtolus. Si inquit loquar linguis: ſpiritus meus orat / ſed mens mea ſine fructu eſt. Quid igitur eſt? Orabo inquit ſpiritu: orabo & mẽte. pſalmũ dicã ſpiritu: pſalmũ dicã & mẽte, Ita ergo & tu ſi non ex eruditione ſpiritali / ex doctrina gratie dei / preſentẽ & recentem protuleris ſermonẽ in laudibus dei: os quidem tuũ offert ſacrificiũ laudis / ſed mens tua pro ſterilitate heſterne carnis arguitur. Nã & dñs de pane quẽ diſcipulis dabat: dicebat eis, Accipite & manducate, nõ diſtulit nec reſeruari iuſſit in craſtinũ. Hoc fortaſſe myſterii cõtinetur etiam in eo: q, panẽ non portare iubet in uia, ut ſemper recentes quos intra te geris: uerbi dei proferas panes, Deniq; Gabaonite illi propterea condẽnãtur & ligni ceſores uel aque geſtatores fiunt: quia panes ueteres ad Iſraelitas detulerũt / quibus lex ſpiritalis iubebat ſemper uti recentibus & nouis. Alia ſane ſacramentorum figura eſt: que iubet etiam in altera die quod ſuperfuerit edi / nihil uero in tertiã reſeruari. De qua ſuis locis uidebimus. Sed ne illud quidem nos lateat: eſſe quoddã tempus in quo benedictio ſit / ueterib⁹ ueſci, Nam de anno ſeptimo / qui remiſſionis annus uel ſabbaticus nominatur: ita dicitur, Mãducabis inquit uetera & uetera ueterũ. Tũc ſub ſeptimi anni myſterio (ut diximus) benedictio eſt: uetera manducare / nũc uero prohibet, Sed multũ eſt / exceſſus habere per hec ſingula / & ex occaſione teſtimoniorũ longius euagari: cũ explanatio ſacrificiorũ nunc habeatur in manibus. ¶ Dicit ergo in ſequentibus, Q̄ ſi uotũ fuerit / aut uolũtarium ſacrificauerit munus ſuum: quocũq; die obtulerit ſacrificium ſuũ / edetur: & altera die. & quod ſuperfuerit de carnib⁹ ſacrificii uſq; in diem tertiũ: igni cremabit, Si autẽ mãducãs mãducauerit ex carnibus die tertio: nõ erit acceptũ ei qui offeret illud / nõ reputabitur ei / coinquinatio eſt. Anima aũt ſiqua mãducauerit ex eo: pctm̃ accipiet. ¶ Hoc eſt nimirũ: qd̃ & Dauid dicit i pſalmis. Fiat oratio ei⁹ in peccatũ, quãdo nõ ſolũ nihil meriti: ſed etiã culpe multũ ex ſacrificiis querit. Audis eni legiſlatorẽ decernere: qa ſi qs mãducauerit ex eo qd̃ ſupfuerit in tertiã diẽ / peccatũ accipiet. Vnde cognoſcẽdũ eſt quãtũ hũane cõditiõi peccatorũ labes imineat: cũ oriat etiã inde peccatũ / ubi hoſtia ꝓpiciatiõis offert. Hec credo cõſiderãs beat⁹ Dauid: dicebat in pſalmis. peccata quis itelligit? Voti igit uel uolũtatis ſacrificiũ eſt: quo & ſecunda quidem die ueſci fas eſt. penitus uero abiurat in tertiã. Sed dat remediũ negligẽtib⁹. Si inqt iualid⁹ fueris & nõ potueris oẽs carnes ſacrificii ſecũda die finire: nihil de his i tertia die comedes / ſed igni

Margin notes: 1. Cori. 14 — Math. 26 — Marci. 6. — Ioſue. 9. — Leui. 25. — Leuiti. 7 — pſ. 108. — pſ. 18

trade qđ ſupereſt. Si enĩ uolueris poſt duos dies mãducare de ſacrificio:peccatũ
accipies. Ego prout ſenſus mei capacitas habet:in hoc biduo puto duo teſtamẽta
poſſe intelligi/in quib⁹ liceat omne uerbũ quod ad deũ ptinet(hoc enĩ eſt ſacrifi
ciũ)requiri & diſcuti:atq; ex ipſis oẽm rerũ ſciẽtiã capi. Si quid aũt ſupfuerit qđ
non ſcriptura diuina decernat: nullã aliã debere tertiã ſcripturã ad authoritatẽ
ſciẽtie ſuſcipi/q̃ hic dies tertia nomiatur,ſed igni tradamus quod ſupereſt:id eſt
deo referuem⁹. Neq; enĩ in pſenti uita deus ſcire nos oĩa uoluit:maxime cũ id
1,Cori,13 apoſtolus dicat. Quia ex parte ſcimus & ex pare prophetam⁹.cũ uenerit autem
quod perfectũ eſt:deſtruentur illa que ex parte ſunt, Iſte ergo ignis eſt/ cui que
in tertiũ diẽ ſuperfuerint ſeruare debemus:&nõ temeritate preſumpta aſſuma
mus nobis cunctorũ ſcientiã.ut merito nobis dicatur ab eodẽ apoſtolo, Neſcien
tes neq; que loquũtur neq; de quib⁹ affirmãt. Ne forte ergo nõ fiat acceptũ ſacri
ficiũ noſtrũ/hoc ipſum q. ex ſcripturis diuinis cupim⁹ſcientiã capere/& uertat
nobis in peccatũ. ſeruemus eas menſuras quas nobis per legiſlatorẽ lex ſpiritalis
enunciat, ¶ Et carnes inquit quecũq; tacte fuerint ab omni imundo nõ mãduca
1.Timo.1. buntur ſed igni cremabuntur. Oĩs mũdus mãducabit carnes.& anima quecũq;
mãducauerit carnes ſacrificii ſalutaris quod eſt domini/ & immũdicia eius in eo
fuerit:peribit anima illa de populo ſuo. Et anima quecunq; tetigerit omnẽ rẽ im
mundã uel ab immũdicia hoĩs/uel quadrupedũ immũdorũ/uel ab omni abomi
namento immũdo/& manducauerit ex carnibus ſacrificii ſalutaris quod eſt do
Leui,7, mini:peribit anima illa de populo ſuo. ¶ Triplices imũdicie cauſas hic legiſlator
expoſuit. Vnã,ne carnes ſacrificiorum aliqua immundicia cõtingantur, Aliã,ne
is qui edit carnes ſacrificii immundus ſit:& immũditia eius in ipſo ſit, Tertiam,
q. etſi carnes mũde ſint & ipſe qui edit mũdus ſit: tamen ne cõtigerit aliquid im
mundũ uel a pecoribus/uel ab auibus/ uel ex omnibus que immũda pronũciata
ſunt. Et hec quidẽ uolũtas eſt legis: de ritu ſacrificiorũ corporaliũ ſancientis,Se
cundũ uero noſtre expoſitionis ordinẽ ubi carnes ſancte/uerba intelligunt eſſe
diuina:huiuſmodi habenda eſt obſeruatio. quia ſepe accidit mũdas carnes con=
tingi ab aliquo immũdo, Vt uerbi cauſa dixerim, ſi quis de deo patre ac de uni=
genito eius & ſpiritu ſancto/digno deitatis myſterio:purũ faciat ſyncerũq; ſer=
monẽ/ſimiliter & de omnibus creaturis rationabilibus:tanq̃ a deo factis ad hoc/
ut caperent & intelligerent eũ. nõ autẽ conſequenti myſterio afferat etiã carnis
reſurrectionẽ. Primus quidẽ eius ſermo q̃m perfecte & ſancte diſſeruit:ſolid⁹ ci
bus & carnes ſancte ſunt, Hoc uero quod his addit/reſurrectionẽ carnis negan
do:quia alienũ a fide eſt/ſuperioribus iunctũ perfectis & fidelib⁹ uerbis: ſanctas
carnes contaminauit & polluit, Ideo ergo precepit legiſlator ne mãducẽtur hu=
iuſmodi carnes:quibus imunditia infidelitatis alicuius adiungitur, Propterea &
1.Cori.5. apoſtolus dicit, Etenĩ diẽ feſtũ celebrem⁹ non in fermento ueteri neq; in fermen
to malicie & nequitie:ſed in azimis ſynceritatis & ueritatis. Secundũ imũditie ge
nus eſt:ne ipſe qui carnes edit immũdus ſit/& imũditia eius in ipſo ſit.quod hoc
modo intelligi poteſt. Verbi gratia,ſi ſit aliquis nature florẽtis & ardẽtis ingenii:
nõ cõtinuo aptus uidebitur ad ſuſcipienda uerbi dei myſteria, Sed queritur etiã

hoc ut pri⁹ a ꝓphanis actibus et imūdus opibus ſeparet᷑ : & ita demū eruditiōis
capax fiat / ſi prius capax fuerit ſanctitatis. Simile his in Numeris inuenimus ſcri
ptum: ubi dominus carnes celicas dedit filiis Iſrael & dicit / ſanctificamini in cra= Nume. 11.
ſtinū: ut māducetis carnes, hoc oſtēdēs q̄, niſi ſāctificati eſſent pri⁹ & mūdi effe=
cti: carnes eis nō daret deus Bene autē clemētiā dei legiſlator oſtēdit: ut non di=
ceret / quia nō māducet carnes in quo fuit imūditia. Sed ait: in quo imūditia ei⁹ eſt
Nemo etenim fere inuenitur: in quo non fuit immūditia. Inueniri autem poteſt /
in quo fuerit quidem: ſed audita lege dei ultra iam non ſit. Qꝫ ſi permanet in eo
immunditia ſua / & his auditis conuerti non uult & mundari: peribit inquit ani=
ma illa de populo ſuo. Tertia eſt imundicie ſpecies / quia iis qui mūdus eſt aliquid
contigit immūdum: & non tam ſuo peccato q̄ aliena cōtagione polluitur, ut pu=
ta ſi quis utatur ſocietate / amicitiis & cōſortio hominis liuidi uel iracūdi uel adul
teri: et ipſe quidem propriis actibus non inſeratur ſceleribus eius / uideat tamen
eum et intelligat quomodo fratrē ſuum odit & homicida eſt / uel quomodo in=
ſidiatur aliene mulieri & adulter eſt / uel quomodo in ceteris quibuſqꝫ ſacrilegus
eſt / nec deprehenſis his diſcedit ab eius conſortio: ipſe eſt qui contingit immū=
dum animal / uel auem uel morticinum / & aliena imunditia ipſe pollutus eſt, De
diuerſitatibus autem immundorum prout occurrere potuit: in ſuperioribus di=
ximus, An non & apoſtol⁹ ſecundum hāc eandem precipit formam: cum dicit?
Nunc autem ſcribo uobis in epiſtola: ut non cōmiſceamini. Si quis frater nomi=
natur fornicator / aut auarus aut idolis ſeruiens aut ebrioſus aut rapax: cum hu= 1. Cori, 5.
iuſmodi nec cibum ſumere. In quibus omnibus quid eſt aliud quod precepit: niſi
ne alienis peccatis & immunditiis polluamur? ¶ Deinde uero ſubiungit littera: Leuiti, 7.
quod ſequitur. Et locutus eſt inquit dominus ad Moſem dicens. Loquere ad fili=
os Iſrael & dices, Omnē adipem boum et ouiū & caprarum non edetis. et adeps
morticinorum & a fera captorum: non erit ad omne opus / & in eſca non edetur
Omnis qui edit adipem ex pecoribus ex quib⁹ offeretis hoſtiam domino: peribit
anima illa de populo ſuo, Et omnem ſanguinem non edetis in omni abominatio
ne ueſtra: a pecoribus & uolatilib⁹, Omnis anima quecunq; manducauerit ſan=
guinem: peribit anima illa de populo ſuo, ¶ Adipes quidem eorū animaliū que
in ſacrificiis offerūtur / & aliorum nullorum: edi uel in uſu haberi abnegat legiſ=
lator, ſanguinem uero omnis carnis comedi uetat. In ſuperiorib⁹ locum myſti=
cum pertractantes ubi uitulus in holocauſtum dabatur pro populo & adipes im
ponebantur altari: ſanguinem quidem quo ex parte aliqua cornua linebantur /
reliquus uero ad baſim effundebatur altaris: eorum accipimus figuram qui reſi
duus dicuntur Iſrael / & poſtq̄ plenitudo gentiū ſubintroierit: ſalutem in nouiſ= Roma, 11
ſimis ſperant. Adipes uero animam diximꝰ Chriſti: que eſt eccleſia amicorū ei⁹
pro quibus animam ſuam ponit. Poteſt ergo fieri & in hoc loco / ut quod mādat Ioan. 15,
neq; adipes edat ex iis que domino offerūtur: hoc eſt quod & dominus dixit, Ne
quis ſcādalizet unum ex iſtis minimis qui credunt in me, Qꝫ autē ſanguis nul= Math. 18,
lius animalis edi iubetur: illud fortaſſe ſit / quod de Iſraeliticis dicit apoſtolus. Er Roma. 11
go ſi fracti ſunt rami ut ego inſerar: bene ꝓpter incredulitatem fracti ſunt. Tu

autem fide ſtas:noli altum ſapere ſed time. Et iterũ, Noli gloriari aduerſum ramos,q,ſcilicet caſui eorum nullus inſultet:ne forte(ſicut idem apoſtolus dicit)et tu excitaris/& illi ſi non permanſerint in incredulitate:inſerantur Sanguis autẽ puto q. populus ille competenter intelligatur. Non enim ex fide neq; ex ſpiritu Abrahã:ſed tantũ ex ſanguine eius deſcendũt, ¶ Poſt hec & locutus eſt domi-

Leui,7. nus ad Moſem dicens Loquere filiis Iſrael dicens. Qui offert ſacrificium ſalutaris ſui domino: offerat munus ſuum in ſacrificio ſalutaris ſui/man⁹ eius offerẽt hoſtiã domino, Adipes qui ſunt ſuper pectuſculũ & pinnã iecoris offeret ea: ita ut ponanẽ donum coram domino, et imponet ſacerdos adipẽ qui eſt ſuper pectuſculum ſuper altare:et erit pectuſculũ Aaron et filiis eius. Et brachium dextrum dabitis ſeparationẽ ſacerdoti a ſacrificiis ſalutarib⁹ ueſtris:qui offert ſanguinem ſalutaris/et adipem ex filiis Aaron:ipſi erit brachiũ dextrum in parte: Pectuſculũ enim impoſitionis & brachium redemptionis accepi a filiis Iſrael et ſacrificiis ſalutarib⁹ ueſtris: & dedi ea Aarõ ſacerdoti et filiis eius. legitimũ eternum a filiis Iſrael eſt, ¶ Sacrificium quod dicitur ſalutare(quod ſacrificium nemo offert domino:niſi qui ſan⁹ eſt & ſalutis ſue conſcius(gratias domino refert Nemo ergo qui eger eſt animo & languidus in operib⁹: offerre poteſt ſacrificiũ ſalutare. Vis uidere quia nemo eger & languidus poteſt illud offerre ſacrificiũ:

Math,8. leproſus ille quem in euangelio dominus ſanaſſe deſcribitur/non poterat offerre hoſtiã: donec lepre egritudine tenebatur. Cum autem acceſſit ad Iheſum et mundatus eſt: tunc iubetur domino offerre munera ad altare/quod precepit inquit Moſes in teſtimonium illis. Audiſti quis ſit qui offerre debeat hoſtiam ſa-

» lutaris:audi nunc quomodo debeat offerre, Manus inquit eius offerent hoſtiã

» domino, Nunquid non euidẽter clamat legiſlator:quia non homo eſt qui offert hoſtiam/ſed manus eius/id eſt opera ei⁹. Opera namq; ſunt:que cõmendãt hoſtiam deo, Si enim contracta ſit manus tua ad dandum & expanſa ad accipiendum:intra te eſt adhuc lepra tua/& offerre non potes hoſtiam ſalutaris, Manus ergo eius offerent ſacrificium ſalutaris:& manus eius offerẽt ea que domino offerenda ſunt:id eſt adipem qui ſuper pectuſculum eſt/& pinnam iecoris, In hoc loco ubi nos habemus/man⁹ eius offerent hoſtium deo:in grecis habetur pro hoſtia/holocarpomata quod intelligitur:omnem fructum, Per quod oſtendit/nõ poſſe domino offerre omnem fructum:eum qui ĩfructuoſus eſt/qui non affert fructum iuſticie/fructum miſericordie/uel etiam fructus ſpirit⁹quos enumerat

Gala,5. apoſtol⁹:charitatẽ/gaudiũ/pacem/patientiã/unanimitatẽ/et cetera his ſimilia,

Pſal,19. Vnde & in alio loco propheta dicit. & holocauſtum tuum pingue fiat. Offeret er

» go adipes qui ſuper pectuſculum ſunt/& pinnam iecoris:que ſuperponantur al

» tari. De adipibus ſepe iam diximus, Q; autem dicit/adipes qui ſuper pectuſculum ſunt: pectuſculum tuum intellige eſſe cor tuum/de quo tibi auferẽde ſunt

Math,12. male cogitationes(inde enim procedunt)& altaris igni tradẽde:ut poſſit cor tu-

Math,5. um mundum effectum/dominũ uidere. Sed & pinnam iecoris precepit offerendam. diximus & ante:iecoris partem loco iracundie uel cupiditatis poni. Offert ergo pinam iecoris:qui ex ſe omne uitiũ ire & furoris excidit. Adipes igitur qui

ſunt ſuper pectuſculum:iponũtur altari, Ipſum uero pectuſculum: Aaron & filiis eius/ſed & brachiũ dextrum:ſeparari precepit/ et eſſe muneris loco ex ſacrificio ſalutari, Vides quib⁹ munerib⁹ honorac̃ ſacerdos. Pectuſculũ accipit et brachium :ſed brachium: dextrum, Putam⁹ non eſſe aliquid rationis:q. ex omnib⁹ membris animalium que iugulantur in ſacrificiis/ hec potiſſimum membra delecta ſint? Ego puto q. ſi quis dicit ſe eſſe ſacerdotem dei/niſi habeat pect⁹ ex omnibus membris electũ:non eſt ſacerdos, Et niſi habeat brachium dextrum : non poteſt aſcẽdere ad altare domini/nec ſacerdos nominari. Quod ergo eſt ſacerdotis pectus aut quale? Ego tale puto eſſe:quod plenum ſit ſapientia/plenum ſcientia/plenum omni diuina intelligentia, Et quid dico plenũ intelligentia? immo quod plenũ ſit deo, Quale eſt & brachiũ ſacerdotis: quod ei offerunt filii Iſrael pro ſalute ſua qua ſaluantur? Forme ſunt ſingule iſte que ſcribuntur in lege:eorum que in eccleſia geri debent, Alioqui nec fuiſſet neceſſarium legi hec in eccleſia:niſi ex his edificatio aliqua audientibus preberetur. Si ergo ſacerdos eccleſie per uerba & doctrinam/& multam ſolicitudinem ſuam/et laborem uigiliaꝝ conuertere potuerit peccatorem & docere eum ut meliorem uiam ſequatur / ad timorem dei redeat/cogitet ſpem futurorum/a malis actibus deſinat & conuertatur ad bonos/ ſi inq̃ tale opus fecerit:conſequẽs eſt eum qui ipſius labore ſaluatur/deo gratias agere & offerre hoſtiam ſalutaris pro eo q. ſalutem conſecutus eſt, In qua hoſtia pars efficitur ſacerdotis:pectuſculum & brachium dextrum. ut ſit indicium q. pectus eius & cor quod ante mala cogitabat: ſacerdotis labore cõuerſum recepit cogitationes bonas/& ita mũdatum eſt ut etiam dominũ poſſit uidere. Similiter in brachio illud indicium eſt:q.mala ei⁹ opera & ſiniſtra que ſunt utiq; praua & non bona/cõuertit in dextera ut ſint ſecundũ deum. Et hoc eſt dextrum brachiũ:in quo pars dicitur eſſe ſacerdotis. Sed & uos deprecamur qui hec auditis: detis pectuſcula / offeratis pectora ueſtra ſacerdotibus dei.ut auferant ex his omne quod craſſum eſt: ut ſacerdotalẽ eam faciant portionem. Date nobis etiã brachia / ſed dextra a uobis poſcim⁹brachia:ſiniſtra minime uolumus/dextra nobis opera requirimus, Sed & hoc quod addit/pectuſculum dici appoſitionis & brachium redemptionis:non ſine cauſa dictũ uidetur. Et ideo uelim requirere : quid eſt quod apponendum eſt pectuſculo/ut fiat pectuſculum appoſitionis, Poſteaq̃ ablatũ fuerit a corde tuo omne quod craſſum eſt/& mũdatum fuerit ab omni operimento quod igni tradendũ eſt:reſtat ut ei apponac̃ gratia ſpiritus ſancti/& tunc fiet pectuſculum appoſitionis. Sed & brachium ſeparationis ſiue redemptionis :quomodo erit et brachiũ ſeparatiõis? Scias & intelligas diſcernere que ſint opera lucis & que ſint opera tenebrarum : & ſepara actus lucis de tenebris/ut ſint opera tua in lumine. Brachiũ tuum utiq; efficitur brachium ſeparationis:uel cum ſeparaueris te ab omni fratre inquiete ambulante/ uel certe cum ſecundum prophetam ſeparãt ſe et exeunt de medio peccatorum:qui portant uaſa domini. Deniq; uernacula quadam cõſuetudine ſcripture/id commune eſſe dicitur:quod immundum eſt ſicut et ad Petrum uox de celo dicit, Quod deus mũdauit:tu cõmune ne dixeris. Cõſequẽter ergo ſi id quod

Nume.16

Actuũ.10

immundum eſt/commune appellatur:quod ſanctum eſt/nominabitur ſeparatum,Sed & illud addim⁹,Si quis dei ſoli⁹ ſeru⁹ eſt:cōmunis nō poteſt dici.Si quis autem communis eſt:dubium non eſt q. multorum ſit/& ideo communis dicat.
Grande eſt in hoc ſermone myſterium/quod Iſrael ſecundum carnem in uſum quidem habet:ſed intellectum non habet communem.Dicunt & illi hominē immundum:ſed cur cōmunis dicatur/ignorat,Diſcant ergo ab eccleſia dei q.qui ſanct⁹ eſt:ſolius dei eſt/& cum nullo ei communio eſt.Qui autem peccator eſt: et immundus & multorum eſt,Multi enim demones poſſidēt eum:& ideo communis appellatur,Deniq; ille qui in euangeliis a domino curatus eſt/cum interrogatus eſſet quod tibi nomen eſt:dixit/legio.multi enim ſumus.Hec licet in exceſſu quodam/neceſſario tamen addita uidētur:ut myſterium pectuſculi impoſitionis & brachii ſeparationis quare ſcriptum ſit diceremus.que eſt eterna portio ſacerdotibus data:qua dignos nos facere deus dignetur,ut pro cordis puritate & operū probitate:in diuino ſacrificio habere participiū mereamur.Per eternum pontificē dominum ſaluatorem noſtrum Iheſum Chriſtum:cum quo eſt deo patri cū ſpiritu ſācto/gloria & imperiū in ſecula ſeculorū. AMEN.

Marci.5.

¶ Libri quinti Cyrilli in Leuiticum/finis,

¶ Eiuſdem liber ſextus: de indumentis pontificis & ſacerdotū,

2.Cori.3.

Cauſā quare hec que nobis recitantur intelligi poſſint aut non intelligi:breuiter oſtēdit apoſtol⁹ dicēs/eius oculis poſſe ueteris teſtamēti uelamen afferri:qui conuerſus ad dominū fuerit. ex quo ſcriri uoluit/q.quāto minus hec nobis plana ſunt:tāto maior eſſe debet ad dn̄m noſtra cōuerſio. Et ideo omni uirtute nitendū eſt/ut ab occupationibus ſeculi & a mūdanis actib⁹ liberi/& ipſas etiā ſi fieri poteſt ſuperfluas ſodalium fabulas relinquentes:uerbo dei operam demus/& in lege eius meditemur die ac nocte/ut toto corde conuerſi:reuelatam & apertam Moſi faciem poſſimus aſpicere,& maxime in iis que nunc recitata ſunt de ſacerdotalib⁹ indumētis: uel de conſecratione pontificis. In quibus talia quedam dicuntur:ut etiam illum ipſum carnalem Iſrael ab hiſtorica intelligentia penitus excludant. Et ideo nobis ad hec exponenda non humani ingenii uirib⁹ nitendum eſt:ſed orationibus & precibus ad deum animi noſtri conuertendi,In quo etiam ueſtro adiutorio indigemus:ut deus pater uerbi det nobis uerbum in apertione oris noſtri/ut poſſimus cōſiderare mirabilia de lege eius, ¶ Eſt ergo initiū eorū que hodie recitata ſunt:in his uerbis,Hec eſt unctio Aarō & unctio filiorum ei⁹ ab hoſtiis domini:qua die applicuit eos ſacrificare domino/ſicut precepit dominus dare illis, qua die unxit eos a filiis Iſrael:legitimum eternum in progenies eorū.hec eſt lex holocauſtorū & pro peccato et pro delicto/& conſumationis et ſacrificii ſalutaris:ſicut mandauit dominus Moſi in monte Syna,qua die precepit filiis Iſrael offerre munera ſua coram domino in deſerto Syna. ¶ Cum propoſuerit dicere legi lator/hec eſt unctio Aaron & filiorū eius:non ſubiunxit que eſſet unctio/nec qualiter unxiſſet expoſuit/ſed hoc quidem in ſequentibus facit. Nunc uero poſteaq̄ dixit/hec eſt unctio Aaron & filiorum eius:nihil de unctione ſubiungit.

Leui,7.

Profectou ut oſtēderet: quia hec que ſupra dixerit / id eſt pectuſculum impoſitio=
nis & brachium ſeparationis: ipſa eſſet unctio Aaron et filiorum eiꝰ. nec putare
mus illa pro carnalibus dicta: ſed ut doceret etiam ipſa ſub ſacramento unctiōis
inſerta, Deniq; in ſequētibus repetit ea que ſuperiꝰ expoſuerat: et dicit / hec lex
holocauſtorū & ſacrificii pro peccato, hec: id eſt que ſupra expoſita ſunt. ut uide
atur eſſe anacephaloſis: id eſt recapitulatio ſacramētorū que in ſuperioribꝰ latiꝰ
fuerant enarrata, ¶ Poſt hec uero ſubiungit. Et locutus eſt (inquit) dominus ad Leui,8.
Moſem dicens, Sume Aaron & filios eius / et ſtolas et oleum unctionis & uitulū
qui eſt pro peccato et duos arietes & caniſtrum azimorum: & omnem ſinagogā
conuoca ad ianuam tabernaculi teſtimonii, Et fecit Moſes ſicut precepit ei domi
nus: & conuocauit ſinagogam ad ianuam tabernaculi teſtimonii / & dixit Moſes
ad ſinagogā. hoc eſt uerbum quod mandauit dominus facere, Et applicuit Mo=
ſes Aaron fratrem ſuum & filios eius / et lauit eos aqua: et ueſtiuit eum tunica / et
precinxit eum zona / & ueſtiuit eum tunicam interiorem / et impoſuit ei humera
lem: & cinxit eum ſecundū facturam humeralis / et conſtrixit eum in ipſo, Et im
poſuit ſuper eum logium / et impoſuit ſuper logium manifeſtationem et ueritā=
tem: et impoſuit mitram ſuper caput eiꝰ. Et poſuit ſupra mitram ante faciē eius
laminā auream ſanctificatam: ſicut preceperat dominus Moſi. ¶ Intentis auri=
bus et uigilanti corde conſecrationem pontificis uel ſacerdotis audite: quia et
uos ſecūdum promiſſa dei ſacerdotes domini eſtis / gens enim ſācta et ſacerdo= 1.Petri,2.
tium eſtis. Accepit enim Moſes ſecūdum preceptum domini Aaron et filios eiꝰ;
et primo quidem lauat / poſtea uero & induit eos, Conſiderate diligētius ordinē
dictorum, primo lauat: poſtea induit, Non enim poteſt indui: niſi ante lotus fue=
rit, Lauamini ergo et mundi eſtote: auferte nequitias ueſtras ab animis ueſtris, Eſaie.1,
Niſi enim hoc modo lotus fueris: nō poteris induere dominū Iheſum Chriſtū. ſe
cundum quod dicit apoſtolus. Induite dominum Iheſum Chriſtū: & carnis curā Roma,13
ne feceritis in cōcupiſcētiis, Lauet te igitur Moſes: ipſe te lauet / & ipſe te induat,
Quomodo te lauare poteſt Moſes: frequēter audiſtis, Sepe enim diximꝰ: q. Mo
ſes in ſcripturis ſanctis pro lege ponatur, ſicut in euangelio dictum eſt. habent
Moſem et prophetas: audiant illos. Lex ergo dei eſt: que te lauat. Ipſa ſordes tu= Luce,16,
as diluit / ipſa ſi audias eam: peccatorum tuorum maculas abſtergit. Ipſe eſt Mo=
ſes hoc eſt lex: que ſacerdotes cōſecrat, neq; poteſt ſacerdos eſſe: que nō lex cō=
ſtituerit ſacerdotē. Multi enim ſunt ſacerdotes: ſed quos non lauit lex / neq; pu
ros reddidit uerbum dei / neq; abluit a peccatorum ſordibꝰ ſermo diuinus, Sed
et uos qui ſacrum baptiſma deſideratis accipere & gratiam ſpiritus promereri:
prius debetis ex lege purgari / priꝰ debetis audito uerbo dei uicia beluina reſeca=
re / & mores barbaros feroſq; componere: ut manſuetudine & humilitate ſuſce
pta / poſſitis etiā gratiam ſancti ſpiritus capere, Sic enim dicit dominus per pro= Eſaie.66
phetam. Super quem requieſcam: niſi ſuper humilem & quietū / & trementem
ſermones meos? Si humilis non fueris et quietus: non poteſt inhabitare in te gra=
tia ſpiritus ſancti, neq; requieſcet in te ſpiritꝰ domini: ſi non cum tremore ſuſci=
pis uerba diuina. Superbam namq; et contumacem animam / et fictam: refugit Sapien,1,

ſpiritus ſanctus. Debes ergo prius meditari legem dei:ut ſi forte actus tui intem
perati ſunt & mores inconditi / lex te emēdet et corrigat. Vis uidere quia Moſes
ſemper cum Iheſu eſt / hoc eſt lex cum euangeliis:doceat te euāgelium. Quia cū
Math.17 tranſformatus eſſet in gloriā Iheſus: etiam Moſes et Helias ſimul cum ipſo appa
ruerunt in gloria . ut ſcias quia lex & prophete et euangelium : in unum ſemper
ueniunt / & in una gloria permanēt, Deniq; et Petrus cum uellet ei tria taberna=
cula facere:de imperitia notatur / tanq̄ qui neſciret quid diceret, Legi eni et pro=
phetis / & euangelio, non tria ſed unum eſt tabernaculum / que eſt eccleſia domi
ni. Lauat ergo primo Moſes ſacerdotem dei.et cum eum lauerit & purgatū red
diderit ſordibus uitiorum:poſt hec induit eum, Sed conſideremus que ſunt iſta
indumenta / quibus induit Moſes fratrem ſuum Aaron pōtificem primū: ſi for=
te poſſibile ſit etiam ſibi / indui eiſdem ueſtimentis & eſſe pontificem, Eſt quidē
unus pontifex magnus / dominus noſter Iheſus Chriſtus, ſed ille non ſacerdotū
eſt pontifex:ſed pontificum pōtifex.nec ſacerdotum princeps eſt : ſed princeps
principum ſacerdotum. Sicut et rex non dicitur plebis:ſed regum rex, & domi=
nus non ſeruorum:ſed dominus dominorum. Poteſt ergo fieri ſi & quis lotus fu
erit per Moſem / et fuerit ita mundus quaſi quem Moſes lauerit:tantus ille ac ta=
lis poſſit etiam peruenire ad hec iudumēta que profet Moſes / & ſtolas iſtas qui=
bus induit Aaron fratrem ſuum & filios eius, Sed non ſolum indumētis opus eſt
ad ſacerdotales infulas:uerum et cingulis, Sed priuſq̄ de ſpecie ipſa indumento
rum dicere incipiamꝰ:uelim cōferre illa infelicia indumēta quibus primus homo
cum peccaſſet indutus eſt / cum his ſanctis & fidelibus indumētis , & quidem illa
Gene.3. dicitur deꝰ feciſſe. Fecit enim (inquit) deus tunicas pelliceas:& induit eas Adā et
mulierem eius . Ille ergo tunice de pellibus erant ex animalibus ſumpte . Talibus
enim oportebat indui peccatorem, pelliceis inquam tunicis:que eſſent mortalita
tis quam pro peccato acceperat / & fragilitatis eius que ex carnis coruptione ue=
niebat / indiciū, Si uero iam lotus ab his fueris & purificatꝰ per legē dei:induet te
Moſes indumēto incorruptionis,ita ut nuſq̄ appareat turpitudo tua:& ut abſor
2.Cori.5. beať mortale hoc a uita. ¶ Videamꝰ ergo quali ordine pōtifex cōſtituiť. Cōuoca
» uit inquit Moſes ſynagogā / et dixit ad eos. Hoc eſt uerbum quod precepit domi
» nus. Licet ergo dominꝰ de conſtituendo pontifice precepiſſet & dominus elegiſ=
» ſet:tamen cōuocatur et ſynagoga. Requiritur enim in ordinando ſacerdote et
p̄ſentia populi:ut ſciāt omnes & certi ſint ꝙ preſtātior eſt ex omni populo. Qui
doctior / qui ſanctior / qui in omni uirtute eminentior:ille eligitur ad ſacerdotiū
et hoc aſtante populo / ne qua poſtmodum retractatio cuiq̄ / nȩ quis ſcrupulꝰ re=
ſideret, Hoc eſt autem:quod et apoſtolus precepit in ordinatione ſacerdotis di=
1,Tmio.3 cens. Oportet autem et teſtimonium habere bonum ab iis qui foris ſunt , Ego au
tem et amplius uideo aliquid in eo quod dicit:quia conuocauit Moſes omnē ſy=
nagogam . et puto ꝙ conuocare ſynagogam hic ſit colligere et in unum congre
gare omnes animi uirtutes, ut cum ſermo de ſacerdotalibus ſacramentis habeť:
uigilent omnes animi uirtutes et intente ſint, Nihil ſapientie / nihil ſcientie / ni=
hil deſit induſtrie:ſed aſſit omnis multitudo ſenſuum / aſſit omnis congregatio

ſanctarum cogitationum, ut quid ſit pōtifex/quid unctio/quid indumenta eius:
cōferens intra ſacrarium cordis ſui poſſit aduertere. Lauit ergo eum et induit.
Quali indumēto? Tunica inquit/et precinxit eum zonam: & iterum ueſtiuit eū
tunicam talarē/uel ut alibi legimus: interiorem, Duab⁹ ut uideo tunicis per Mo=
ſem induitur pontifex, ¶ Sed quid facimus: quia Iheſus ſacerdotes ſuos/ apoſto
los noſtros prohibuit uti duab⁹ tunicis? Et ſi dixerimus q, Moſes et Iheſus/id eſt Math.10
lex et euāgelia ſibi inuicem cōſonarent: poſſet fortaſſe dicere alius/quia q, prece
pit Iheſus duas tunicas non habendas: non eſt contrarium legi ſed perfectius le=
ge, Sicut & cum lex homicidium uetat: Iheſus etiam iracundiam reſecat, Et cum Exodi.20
lex prohibet adulterium: Iheſus etiam cōcupiſcentiam cordis abſcindit. Sic ergo Math.5.
uidetur & duabus ante tunicis pontificem: hic una apoſtolos induiſſe, ſiquidem
etiam iſte ſenſus: probabilis ſibi uidetur, Ego tamen non intra huius intelligētie
anguſtiam pontificalia ſacramentalia concludo: amplius mihi ex iſta forma ali=
quid uidetur oſtendi, Pontifex eſt qui ſcientiā legis tenet: & uniuſcuiuſq; my=
ſterii intelligit rationes. & ut breuiter explicem: qui legē & ſecundum ſpiritum
et ſecūdum litteram nouit. Sciebat ergo pontifex ille quem tunc ordinabat Mo=
ſes: quia eſſet circūciſio ſpiritalis. ſeruabat tamen et circunciſionem carnis: quia
incircunciſus pontifex eſſe non poterat. Habebat ergo iſte duas tunicas: unam
miniſterii carnalis/ & aliā intelligentie ſpiritalis. Sciebat quia & ſacrificia ſpirita
lia offerri debent deo: offerebat tamen nihilominus & carnalia, Non enim pote=
rat eſſe pontifex eorum qui tunc erant: niſi hoſtias immolaret. Ita ergo conueni
enter ille pōtifex duabus indutus tunicis dicitur. Apoſtoli uero qui dicturi erāt/
quia ſi circūcidamini. Chriſtus nihil uobis proderit. & qui dicturi erant: quia ne= Gala.5.
mo uos iudicet in cibo aut in potu aut parte diei feſti/aut neomenie/aut ſabbato Coloſ.3.
rum: que ſunt umbra futurorū, Iſti ergo ut huiuſmodi ſecundum litteram legis
obſeruantias penitus repudiarent/nec occuparent diſcipulos Iudaicis fabulis/et
imponerent eis iugum quod neq; ipſi neq; parentes eorum portare potuerunt: Actuū.15
merito duas habere tunicas prohibentur/ſed ſufficit eis una/et hec interior, Nā
iſtam que foris eſt et que deſuper apparet: legis tunicam ipſi nolūt, Vnam nam=
q; eis Iheſus & ipſam interiorem: habere permittit. Imponit tamen Moſes pon=
tifici & humeralem: qui eſt humerorum quidem ex circunductiōe ueſtis ornat⁹.
Humeri autem: operum tenent laboris indicia, Vult ergo pontificem eſſe etiam Math.5.
in operibus ornatum: nec ſufficit ſola ſciētia, Quia qui fecerit & docuerit: hic ma
» gnus uocabitur in regno celorum. ¶ Et cinxit inquit eum ſecūdum facturā hu=
» meralis. Iam & ſuperius dixerat/quia cinxerat eum zona ſuper tunicam: & mo
do iterū cingitur ſecundum facturam humeralis. Quod eſt iſtud duplex cingu
lum: quo conſtrictum uult eſſe ex omni parte pontificem? Conſtrictus ſit in uer
bo/conſtrictus in opere / expeditus ad omnia: nihil remiſſū/ nihil habeat diſſo=
lutum. Accinctus ſit animi uirtutibus: conſtrictus ſit a corporalibus uiciis, Nul=
lum anime lapſum/nullum corporis timeat: utroq; cingulo ſemper utatur/ut ſit
ſanctus corpore & ſpiritu, Bene autem eſt: q, & ſecundum facturam humeralis
cingitur. Secundum facturam enim ſuam & ſecundum opera ſua: cingulo uirtu

» tis utetur, ¶ Et poſt hec inquit impoſuit ſuper eum logium / quod eſt rationale
» et impoſuit ſuper logium / manifeſtationem & ueritate / & impoſuit mitram ſu-
» per caput eius. Sed uideamus quid logium / quid rationale ſignificet. Poſteaq̄ nu
ditas tecta eſt et indumentis turpitudo uelata / poſtq̄: munitus operibꝰ & cingu-
lo utroq; formatus: logium ei id eſt rationale traditur. Logium / ſapientie indici-
um eſt: quia ſapiētia in ratione conſiſtit. Sed que ſit ſapiētie huius & rationis uir-
tus: oſtendit, Imponit enim ſuper rationale: manifeſtationem & ueritatem. Non
enim ſufficit pontifici habere ſapiētiam et ſcire omnium rationē: niſi poſſit etiā
populo manifeſtare q̄ nouit. Ideo ergo imponitur ei rationale & manifeſtatio: ut
1.Petri,3. poſſit reſpondere omni poſcenti ſe rationem de fide & ueritatę. Ponitur autem
ſuper illud & ueritas: ut non illa aſtruat que proprio excogitare quiuit ingenio /
ſed que ueritas habet / nec unq̄ a ueritate diſcedat / ut in omni ſermone eius ſem
per ueritas maneat, Hoc eſt ergo ſuperpoſuiſſe rationali manifeſtationem et ue
ritatem. Infelices illi / qui hec legentes: omnem intelligentiam ſuam erga ſenſus
ueſtimenti corporalis effundūt, Dicant nobis: quale eſt ueſtimētum manifeſta-
tionis / aut indumentum quale eſt ueritatis? Si quis unq̄ uidit / ſi quis audiuit ma-
nifeſtationem & ueritatem indumenta nominari: dicat nobis que ſunt mulieres
que iſta texuerunt? In quo hec unq̄ ſunt confecta textrino? Sed ſi uerū uultis au
dire: ſapientia eſt que huiuſmodi confecit indumenta. Illa occultorū manifeſta-
tionem: illa texit rerum omnium ueritatem, Hanc ergo oremus a domino ut ac
cipere mereamur: et ipſa nos talibꝰ circundabit indumentis, Sed & ipſe ordo re-
rum q̄ ſanctꝰ ſit & q̄ mirabilis: intuere. Non ante logium et poſtea humerale: qa
non ante ſapientia q̄ opera. ſed prius opera haberi debēt: et poſtea ſapiētia que-
renda. Tum deinde non ante manifeſtatio: q̄ rationale. quia non ante alios doce
re: q̄ nos inſtructi et rationabiles eſſe debemꝰ. Super hec autem additur ueritas:
quia ueritas eſt ſumma ſapientia, Deniq; & propheta hunc eūdem ordinem ſer
uat: cum dicit. Seminate uobis ad iuſticiam / & metite fructū uite: illuminate uo-
Oſee,10. bis lumen ſcientie, Vides quomodo non dicit primo / illuminate uobis lumen ſciē
tie. ſed primo: ſeminate uobis ad iuſticiā. Et non ſufficit ſeminare: ſed metite in-
quit fructum uite / ut poſt hec poſſitis implere quod ſequitur: illuminate uobis lu
men ſcientie. Sic ergo etiā hic imponitur humeralis ornatus: & id nō ſufficit / ſed
et zona conſtringitur, Sed et hoc quidem non ſatis eſt, ſecūdo adhuc cingitur /
ut ita demum rationale poſſit imponi: ut poſt hec manifeſtatio ſubſequaẽ & ue
ritas, His indumētis pontifex utitur, tali ornatu debet indui: qui ſacerdotiū ge-
rit. ſed nōdum finis, Et alius adhuc addendus ornatus eſt, Neceſſe eſt enim: ut
accipiat etiam coronā. Propterea accipit primo cydarim: quod eſt uel operimē-
tum quoddam capitis uel ornamentum, Et poſt hec ſupponitur ei mitra ante fa
ciem: id eſt a fronte pōtificis lamina aurea ſanctificata / in qua ſculptum dicitur
uocabulū dei. Verum iſte capitis ornatus ubi nomen dei impoſitum dicitur: poſt
illa omnia quibus inferiora corporis membra fuerant exornata / ſupponitur. In
quo mihi indicari uidetur: q. ſuper omnia que uel de mūdo uel de ceteris crea-
turis ſentiri aut intelligi poſſunt / eminentior tanq̄ authoris omnium ſciētia dei

ſit. Et quia ipſe caput eſt omnium: ideo & ornatus iſte ſuper omnia capiti ſuperponitur. nihil eni poſt hec additur põtificis capiti. Et ideo miſeri ſũt illi: de quib⁹ dicit apoſtolus. Quia non tenẽt caput: ex quo omnis iunctura connexa & compaginata creſcit in cremẽtum dei in ſpiritu, Sed nos ſi bene intelligimus quis ſit ſacerdotis ornatus / quis uel ſuper omnia honor capitis eius: myſteriorũ diuinorum profunda mirãtes / non ſcire tantum hec & audire: ſed & implere deſideremus & facere. quia non auditores legis iuſtificabuntur apud dominũ: ſed factores. Potes enim & tu (ut ſepe iam diximꝰ) ſi ſtudiis & uigiliis tuis huiuſcemodi tibi preparaueris indumenta / ſi te abluerit & mũdũ fecerit ſermo legis / & unctio chriſmatis & gratia in te baptiſmi incõtaminata durauerit: ſi induť fueris indumẽtis duplicibus littere ac ſpiritus / ſi etiam dupliciter accingaris: ut carne & animo caſtus ſis / ſi humerali operum & ſapientia rationali orneris / ſi etiam mitra tibi & lamina aurea plenitudo ſciẽtie dei caput coronet: ſcito te (etiam ſi apud homines lateas & ignoreris) apud dominũ tamen agere pontificatum intra anime tue templum. Vos eni eſtis templũ dei uiui: ſi ſpiritus dei habitat in uobis. ¶ Poſt hec que de conſecratiõe eius dicũtur & de unctione: ſparſim a nobis & ſepe diſerta ſunt, Quod autem dicit. & applicuit Moſes filios Aaron / & induit eos tunicas / & precixit eos zonas & impoſuit eis cydaras: ſicut precepit dominꝰ Moſi: attendendum eſt que ſit differentia minorum ſacerdotum ad maiora ſacerdotia Iſtis neq; bina indumenta traduntur / neq; humeralis / neq; rationalis / neq; capitis ornatus: niſi tantum cydaris & zone / que tunicam ſtringant, Et iſti ergo accipiunt: ſacerdotii gratiam / & iſti fungũtur officio: ſed non ut ille qui & humerali & rationali ornatur / qui manifeſtatione & ueritate reſplẽdet / qui auree lamine ornamẽto decorat̃. Vnde arbitror aliud eſſe in ſacerdotib⁹ / officio fungi / aliud inſtructum eſſe in omnibus & ornatum. Quiſq; enim poteſt ſolenni miniſterio fungi ad populum. pauci tamen ſunt qui ornati moribus / inſtructi doctrina / ſapientia eruditi ad manifeſtandam ueritatem rerum ſint peridonei: & qui ſcientiam fidei non ſine ornamento ſenſuũ & aſſertionum fulgore deprom ãt / quod auree lamine capiti impoſite deſignat ornatus, Vnum igitur ſacerdotii nomen: ſed non una uel pro uite merito uel pro animi uirtutibus dignitas. Et ideo in iis q̃ lex diuina deſcribit / ueluti in ſpeculo inſpicere debet unuſquiſq; ſacerdotum: & gradus meriti ſui inde colligere. Qui ſi ſe uideat in his omnib⁹ (que ſupra expoſuimus) poſitum pontificalibus ornamentis / ſi cõſcius ſibi ſit q, uel in ſciẽtia uel in actibus uel in doctrina tantus ac talis ſit: ſciat ſe ſummum ſacerdotium nõ ſolum nomine ſed & meritis obtinere, Alioqui inferiorem ſibi gradum poſitũ nouerit: etiam ſi primi nomen acceperit, Nõ nos ſane debet preterire etiam hoc: qđ poteſt a ſtudioſo lectore proferri / in quo & ego ſepe mecũ ipſe heſitaui. In Exodo enim legẽs ubi de ſacerdotalibus mãdat̃ indumẽtis: inuenio octo eſſe ſpecies q̃ põtifici preparãtur / hic uero ſeptẽ tantũmodo numerãtur. Require ergo qd ſit qđ omiſſũ eſt. Octaua ſpecies ibi ponit̃ cãpeſtre / ſiue (ut alibi legimus) femoralia linea: de quo hic iter cetera ſiluit idumẽta. Quid ergo dicemꝰ? ſ obliuione dabimꝰ in uerbis ſpiritus ſancti? ut cũ cetera oia ſecũdo enarrauerit: in una eũ ſpecie ſu-

Coloſ. 2.
Roma. 2.
1. Cori. 3.
Exodi. 28

perius dicta ueritas latuerit? Nō audeo hoc de ſacris ſentire ſermonibus. Sed uideamus ne forte quoniam in ſuperioribus diximus/hoc genus idumenti indiciū caſtitatis uideri:quo uel femora operiri uel conſtringi renes uidētur ac lumbi.ne forte inquā non ſemper in illis qui tūc erant ſacerdotes: has partes dicat eſſe debere conſtrictas. Aliquādo enim & de poſteritate generis & ſucceſſu ſobolis indulgetur, Sed& ego in ſacerdotibus eccleſie huiuſmodi intelligētiam non intro duxerim. Alio namq; uideo rem currere ſacramēto. Poſſunt enim & in eccleſia

Gala,4, ſacerdotes & doctores:filios generare/ſicut & ille qui dicebat. Filioli mei quos ite rum parturio donec formetur Chriſtus in uobis. Et iterū alibi dicit. Tametſi mul

1.Cori.4. ta milia pedagogorū in chriſto habeatis:ſed non multos patres. Nam in Chriſto Iheſu per euangelium ego uos genui, Iſti ergo doctores eccleſie in huiuſmodi generationibus procreandis/aliquando conſtrictis femoralibus utūtur & abſtinet a generando:cum tales inuenerint auditores/in quib⁹ ſciant ſe fructum habere

Actu.16. non poſſe. Deniq; in actibus apoſtolorum refertur de quibuſdam, q, non potuimus inquit in Aſia uerbum dei loqui, hoc eſt impoſita habuiſſe femoralia:& continuiſſe ne filios generarent, qui ſcilicet tales erant auditores:in quibus & ſemen periret: & nō poſſet haberi ſucceſſio. Sic ergo eccleſie ſacerdotes cum incapaces aures uiderint/aut cum ſimulatos inſpexerint & hypocritas auditores:imponāt campeſtre/utātur femoralibus. Nō enim pereat ſemen uerbi dei:quia & domi-

Math,7, nus eadem mādat & dicit. Nolite mittere ſanctum canibus/neq; margaritas ueſtras ante porcos:ne forte cōculcent eas pedibus/& conuerſi dirumpāt uos, Pro pterea ergo ſiquis uult pōtifex nō tam uocabulo eſſe q̄ merito:imitetur Moſem/

Exodi,33 imitetur Aaron, Quid enim dicitur de eis? quia nō diſcedūt de tabernaculo domini. Erat ergo moſes indeſinēter in tabernaculo domini. Quod autē opus eius erat? ut a deo aliquid diſceret:aut ipſe populum doceret. Hec duo ſunt pōtificis opera:ut a deo diſcat legendo ſcripturas diuinas & ſepius ruminando/aut populum doceat. Sed illa doceat que ipſe a deo didicerit: non ex proprio corde uel ex humano ſenſu/ſed que ſpirit⁹ docet. Eſt & aliud opus quod facit Moſes, Ad bel

Exodi,17 lum non uadit/non pugnat cōtra inimicos, Sed qd facit? Orat. & donec ille orat uincit populus eius. Si relaxauerit & dimiſerit manus:populus eius uincitur & fugatur, Oret ergo & ſacerdos eccleſie indeſinēter/ut uincat populus qui ſub ipſo eſt hoſtes inuiſibiles Amalechitas: qui ſunt demones impugnantes eos qui uolūt pie uiuere in Chriſto. Et ideo nos in his meditantes & hec die ac nocte ad memoriam reuocantes & orationi inſtātes ac uigilantes in eis:deprecemur dominū ut nobis ipſe horum que legimus ſcientiam reuelare dignetur/& oſtēdere quomodo ſpiritalem legem non ſolum intelligentia ſed & actibus obſeruemus:ut ſpiritalem gratiam conſequi mereamur/illuminati per legem ſpiritus ſancti in Chriſto Iheſu domino noſtro:cui gloria & imperium in ſecula ſeculorum Amen.

¶ Libri ſexti Cyrilli in Leuiticum/finis.

¶ Eiuſdem liber ſeptimus. De eo quod mandatum eſt Aaron & filiis eius: ut uinum & ſiceram non bibant cum ingrediūtur tabernaculum teſtimonii / uel cum accedunt ad altare / & de pectuſculo appoſitionis & brachio ſeparationis / & de mundis uel immundis animalibus uel cibis.

PLura quidē ſuperiore lectiōe fuerāt recitata: ex quibꝰ tēporis breuitate cōſtricti pauca admodū diximꝰ. Nō enī nūc exponēdi ſcripturas ſed edificādi eccleſiā miniſteriū gerimꝰ, quāuis & ex iis que a nobis tractata ſūt: prudēs quiſq; auditor euidēter ad itelligēdū poſſit ſemitas iuenire. Et ideo ex iis quoq; que nūc lecta ſunt: qm̄ cūcta nō poſſumꝰ / aliqua tamē q̄ edificēt auditores / ueluti agri pleni quē bn̄dixit dn̄s floſculos colligemꝰ, Quid ergo ſit quod nūc nobis lectū eſt: uideamꝰ, Et locutꝰ eſt dominus ad Aarō dicēs. Vinum & ſiceram nō bibetis tu & filii tui tecum: cum intrabitis in tabernaculum teſtimonii / aut cum accedetis ad altare / & nō moriemini, Legitimū eternum in progenies ueſtras: diſcernere inter medium ſanctorū & contaminatorum / & inter medium immūdorum & inter medium mūdorū / & inſtruere filios iſrael omnia legitima que locutus eſt dominꝰ ad eos per manū Moſi, ¶ Lex euidens datur & ſacerdotibus & principi ſacerdotum: ut cum accedunt ad altare / uino abſtineant & omni potu qui inebriare poteſt, quem ſcripture diuine moris eſt ſiceram nominare. Vult ergo ſermo diuinus ſobrios eſſe domini ſacerdotes: utpote qui accedentes ad altare dei / orare pro populo debeant & pro alienis interuenire delictis / qui portionem in terra non habeant / ſed ipſe dominus portio eorum ſit, Sic enim dicit de eis ſcriptura, Filiis inquit Leui nō dabitis partem in medio fratrum ſuorū: quia ego portio eoꝝ dominus deus ipſoꝝ. Vult ergo iſtos quibꝰ dominus portio eſt / ſobrios eſſe / ieiunos / uigilātes in omni tempore, maxime autem cum ad exorandum dominū & ſacrificandum in conſpectu eius: altaribus preſto ſunt. Que mādata intantū uim ſui ſeruant / & omni obſeruantia cuſtodienda ſunt: ut & apoſtolus hec eadem noui teſtamenti legibꝰ firmet. In quo ſimiliter etiam ipſe ſacerdotibus uel principibꝰ ſacerdotū uite regulas ponēs: dicit eos nō debere eſſe uino multo ſeruiētes / ſed ſobrios eſſe. Sobrietas uero oīm uirtutū mater eſt: ſicut ecōtrario ebrietás oīm uicioꝝ. Apte enī p̄nūciauit apoſtolꝰ dicēs: uinū in quo eſt luxuria. ut oſtēderet ex ebrietate ueluti primogenitā filiā generari luxuriā, Tū p̄terea & ſaluator / dn̄i & regis authoritate ſacerdotibꝰ ſimul & populis leges ac iura cōſtituēs: attēdite inqt ne forte grauēt corda ueſtra in ebrietate & crapula / & in ſolicitudinibꝰ ſeculi: & ueniat ſup uos ſubitaneꝰ interitꝰ. Audiſtis edictū regis eterni: & lamentabilē finē ebrietatis uel crapule didiciſtis, Siquis uobis peritus & ſapiens medicus his ipſis uerbis preciperet & diceret: attēdite uobis ne quis uerbi gratia de illius uel illius herbe ſucco auidius ſumat. quod ſi fecerit: ſubitus ei ueniet interitus. non dubito q̄, unuſquiſq; proprie ſalutis intuitu: premonentis medici precepta ſeruaret. Nunc uerus animarum & corporum medicus / ſimulq; dominꝰ: iubet ebrietatis herbam & crapule uitādā / ſimiliter & ſolicitudinū ſecularium uelut mortiferos ſuccos cauēdos. Et neſcio ſi quis noſtrū non in his cōſumitur: ne dixeri ſauciatꝰ, Eſt ergo ebrietas

Gene. 27 — Leui, 10, — Nume. 18 — 1. Timo, 3 — Ephe, 5, — Luce, 21,

uini: pernicioſa in omnibus, Sola namq; eſt: que ſimul cum corpore / & animã de
2.Cori.12 bilem reddat. In ceteris etenim poteſt fieri: ut ſecũdum apoſtolum cum infirma
2.Cori.4 tur corpus / tũc magis potens ſit ſpiritus. Et ubi is qui de foris homo corrumpiť:
ille qui intus renouetur. In ebrietatis uero egritudine: corpus ſimul & anima cor
rumpitur / ſpiritus pariter cum carne uiciatur. Omnia membra debilia: pes / ma=
nus / lingua reſoluta / oculos tenebre / mẽtẽ uelat obliuio / ita ut hominẽ ſe neſciat
eſſe nec ſentiat. Habet ergo iſtud primo dedecoris corporalis ebrietas. Iã uero ſi
diſcutiamus quot modis mens inebriatur humana: inuenim⁹ ebrios etiã eos qui
ſibi ſobrii uidentur, Iracundia inebriat animam / furor uero eam pluſq̃ ebriam
facit: ſi quid tamen ebrietate eſſe amplius poteſt, Cupiditas & auaritia non ſolũ
ebrium: ſed & rapidum hominem reddũt, & obſcene concupiſcentie inebriant
animam: ſicut econtrario & ſancte concupiſcentie inebriant eam / ſed ebrietate
ſancta illa: de qua dicebat quidam ſanctorũ, & poculũ tuum inebrians q̃ preda=
pſ.22. rum eſt. Sed poſtmodum de ebrietatis diuerſitate uidebimus, Nunc interim ui=
de quanta ſint que inebriãt animam. Et formido inebriat eam: & uana ſuſpitio.
Inuidia autem & liuor: ſupra omnem ebrietatem macerãt eam. Sed enumerari
non poſſunt: quanta ſunt que infelicem animã uicio ebrietatis afficiant, ¶ Nũc
interim de ſacerdotibus uideam⁹: quos accedẽtes ad altare uino lex precipit ab=
ſtinere. Et quidem quantum ad hiſtoricum pertinet preceptum: ſufficiant iſta q̃
dicta ſunt. Quãtũ autem ad intelligentiam myſticam ſpectat: in ſuperioribus te
Hebre.9 netur noſtra profeſſio / q. ſecundum authoritatem Pauli apoſtoli domin⁹ & ſal=
uator noſter futurorum bonorum pontifex dicitur, Ipſe eſt ergo Aaron. filii ue
Ioan.13. ro eius: apoſtoli eius ſũt / ad quos ipſe dicebat, Filioli adhuc modicum uobiſcum
ſum. Quod ergo precepit lex Aaron & filiis eius / ut uinũ & ſiceram non bibant
cum accedunt ad altare: uideamus quomodo in uero pontifice Iheſu Chriſto do
mino noſtro & ſacerdotibus eius ac filiis / noſtris uero apoſtolis poſſum⁹ aptare.
Et perſpiciendum primo eſt / quomodo prius quidem q̃ accedat ad altare uerus
hic põtifex cum ſacerdotibus ſuis: bibit uinum. Cum uero incipit accedere ad al=
tare & ingredi tabernaculum teſtimonii: abſtinet uino. Putas poſſumus inueni
re tale aliquid ab eo geſtumǃ putas poſſumus ueteris inſtrumentis formas / noui
teſtamẽti geſtis & ſermonibus coaptareǃ Poſſumus: ſi nos ipſum dei uerbum &
iuuare & inſpirare dignetur, Queramus ergo quomodo domin⁹ & ſaluator no
ſter qui eſt uerus pontifex / cum diſcipulis ſuis qui ſunt ueri ſacerdotes: anteq̃ ac
cedat ad altare dei / bibat uinum. cum uero accedere ceperit: non bibat uinũ. Ve
nerat in hunc mundum ſaluator: ut pro peccatis noſtris carnem ſuã offerret ho
ſtiam deo. Hanc priuſq̃ offerret: inter diſpenſationum moras uinũ bibebat. De
Math. 11. niq; dicebatur homo uorax & uini potator: amicus publicanorum & peccatorũ.
Mtah. 26 Vbi uero tempus aduenit crucis ſue / & acceſſurus erat ad altare ubi immolaret
hoſtiã carnis ſue: accipiens inquit calicẽ benedixit & dedit diſcipulis ſuis dicẽs Ac
cipite & bibite ex hoc. uos inquit bibite: qui acceſſuri nõ eſtis ad altare, Ipſe autẽ
tanq̃ acceſſur⁹ ad altare: dicit de ſe. Amen dico uobis quia nõ bibã de generatiõe
uitis hui⁹: uſquequo bibã illud uobiſcũ nouũ i regno pris mei, Si qs ueſtrũ aurib⁹

ad audiẽdum purificatis accedat:ineffabilis myſterii intueatur arcanum / quid
eſt quod dicit:quia non bibam ex generatione uitis huius / uſquequo bibam illud
uobiſcum nouum in regno patris mei, Dicebamus in ſuperioribus:promiſſionẽ
bone huius ebrietatis ſanctis datam cum dicũt,& poculum tuum inebriãs:q̃ pre pſ.22.
clarum eſt.ſed & in aliis multis ſcripture locis ſimilia legimus:ut ibi, Inebriabun= pſ.35.
tur ab ubertate domus tue:& torrente uoluptatis tue potum dabis illis. In Hiere Hiere.31,
mia quoq; dicit dominꝰ. Inebriabo populum meum, Et Eſaias dicit, Ecce qui ſer Eſaie,65.
uiunt mihi bibent:uos autem ſitietis. Et multa de huiuſmodi ebrietate in ſcriptu
ris diuinis inuenies memorari:quia ebrietas ſine dubio pro gaudio anime & leti=
cia mentis accipitur.ſicut & alibi diſtinxiſſe nos memini, aliud eſſe nocte inebria
ri / & aliud die inebriari, Si ergo intelleximus que ſit ſanctorum ebrietas & quo=
modo hec pro leticia ſanctis in promiſſionibus datur:uideamus nunc quomodo
ſaluator noſter non bibit uinum / uſquequo bibat illud cum ſanctis nouum in re
gno dei, Saluator meus luget etiam nunc peccata mea / ſaluator meus letari non
poteſt: donec ego in iniquitate permaneo, Quare nõ poteſt? quia eſt aduocatꝰ
pro peccatis noſtris apud patrem:ſicut Ioãnes euãgeliſta pronũciat dicẽs. Quia
ſi quis peccauerit: aduocatũ habemꝰ apud patrem Iheſum Chriſtũ iuſtũ / & ipſe 3,Ioan.2.
eſt repropiciatio pro peccatis noſtris. Quõ ergo poteſt ille q aduocatꝰ eſt ꝓ pec=
catis meis:bibere uinũ leticie / quẽ ego peccando cõtriſto? Quomodo poteſt iſte
qui accedit ad altare ut repropiciet me peccatorem / eſſe in leticia: ad quẽ pecca=
torum meorũ meror ſemper aſcendit? uobiſcum inquit illud bibam in regno pa Math.26
tris mei. Quãdiu nos non ita agimus ut aſcendamus ad regnum : non poteſt ille
uinum bibere ſolꝰ / quod nobiſcũ ſe bibere promiſit, Eſt ergo tamdiu in merore 2.Cori.12
quãdiu nos perſiſtimus in iniquitate, Si enim apoſtolꝰ ipſius luget quoſdam qui
ante peccauerunt / & non egerunt penitentiam de iis que geſſerunt:quid dicam Philip.2.
de ipſo qui filius dicitur charitatis? qui ſemetipſum exinaniuit propter charitatẽ
quã habebat erga nos:& non queſiuit que ſua ſunt cũ eſſet equalis deo / ſed que=
ſiuit que noſtra ſunt,& propter hoc euacuauit ſe, Cum ergo ita que noſtra ſunt
queſierit:nunc iam nos non requirit / nec que noſtra ſunt cogitat? nec de errori=
bus noſtris meret / nec perditiones noſtras & contritiones deflet? qui fleuit ſuper
Hieruſalem:& dixit ad eam. Quoties uolui cõgregare filios tuos / ſicut gallina cõ Math.23,
gregat pullos ſuos ſub alas:& noluiſti. Qui ergo uulnera noſtra ſuſcepit /,& pro
pter nos doluit tanq̃ animarũ noſtrarum & corporum medicus: modo uulnerũ
noſtrorum putredines negligit? Computruerunt enim (ut ait propheta) & cor= pſ,37.
rupte ſunt cicatrices noſtre:a facie inſipientie noſtre. Pro his ergo omnibus aſſi= Hebre,7
ſtit nũc uultui dei interpellãs pro nobis / aſſiſtit altari ut repropiciationẽ pro no=
bis offerat deo. Et ideo dicebat tanq̃ acceſſurus ad altare:qa iã non bibã de gene
ratiõe uitis huiꝰ / donec bibã illud uobiſcũ nouũ, Expectat ergo ut cõuertamur /
ut ipſiꝰ imitemur exẽplũ / ut ſequamur ueſtigia eiꝰ:& letet nobiſcũ & bibat uinũ
nobiſcũ in regno prĩs ſui. Nũc eni qa miſericors eſt & miſerator dñs:maiore affe
ctu ipſe q̃ apoſtolꝰ ſuꝰ / flet cũ flẽtibus / & cupit gaudere cũ gaudentibꝰ, Et multo Roma.12
magis ipſe luget eos q ante peccauerũt:& nõ egerũt penitẽtiã. Neq; eni putãdũ 2.Cori.12

eſt q. Paulus quidem lugeat pro peccatoribus:& fleat pro delinquētibus. Domi=
nus autem meus Iheſus abſtineat fletu cum accedit ad patrem/cum aſſiſtit alta=
ri & repropiciationem pro nobis offert, Et hoc eſt accedentem ad altare non bi=
bere uinum leticie:quia adhuc peccatorum noſtrorū amaritudines patitur. Nō
uult ergo ſolus in regno dei bibere uinum:nos expectat. Si enim dixit/donec bi=
bam illud uobiſcum:nos ſumus igitur qui uitam noſtram negligentes leticiam il
Ioan.15. lius demoramur, Expectat nos:ut bibat de generatiōe uitis huius, Cuius uitis᷑ il=
Ioan,6, lius cuiꝰ ipſe erat figura. Ego ſum uitis:uos palmites, Vnde & dicit. quia ſanguis
Gene.49 meus uere eſt potus:& caro mea uere eſt cibus, Vere enim in ſanguine uue lauit
ſtolam ſuam, Quid ergo expectat᷑ leticiam, Quādo expectat᷑ Cum conſuma=
uero (iquit) opus tuū. Quādo cōſumat hoc opus᷑ Quādo me qui ſum ultimꝰ &
nequior omnium peccatorum/conſumatum fecerit & perfectū:tunc conſumat
opus eius, Nūc enim adhuc imperfectum eſt opus eius:donec ego maneo imper
fectus, Deniq; donec ego non ſum ſubditus patri:nec ipſe dicitur patri eſſe ſub=
iectus, non quo ipſe ſubiectione indigeat apud patrem:ſed pro me in quo nōdū
opus ſuum conſumauit/ipſe dicitur nō eſſe ſubiectus, Sic enim legimus:quoniā
Ephe,5. corpus ſumus Chriſti/& membra ex parte, Quid autē eſt quod dicit ex parte:
uideamus, Ego nunc uerbi gratia ſubiectus ſum deo ſecūdum ſpiritum : hoc eſt
propoſito & uoluntate. ſed quamdiu in me caro cōcupiſcit aduerſus ſpiritum &
ſpiritus aduerſus carnem/& nondum potui ſubiicere carnem ſpiritui:ſubiectus
quidem ſum deo/uerum non ex integro ſed ex parte. Si autem potuero etiā car
nem meam & omnia membra in conſonantiam ſpiritus trabere:tūc perfecte ui=
debor eſſe ſubiectus. Si intellexiſti quid ſit ex parte & quid ſit ex itegro eſſe ſub=
iectum:redi nunc ad id quod de ſubiectione domini propoſuimus / & uide quia
cum omnes corpus ipſiꝰ & membra eſſe dicamur: donec ſunt aliqui in nobis qui
nondum perfecta ſubiectiōe ſubiecti ſunt/ipſe dicitur non eſſe ſubiectus, Cum
uero cōſumauerit opus ſuum/& uniuerſam creaturam ad ſummam perfectio=
nis adduxerit:tunc ipſe dicit᷑ ſubiectus in iis quos ſubdidit pr̄i/& in quibus opus
1.Cori.15 quod ei pater dederat cōſumauit/ut ſit deus omnia in omnibus. Verum hec quo
ſpectant᷑ ut intelligeremus id quod ſupra tractauimus:quomō bibit uinū anteq̄
intraret in tabernaculum/anteq̄ accederet ad altare, & non bibit nūc:quia aſſi=
ſtit altari & luget peccata mea. & rurſum bibet poſt hec:cum ſubiecta ei fuerint
omnia/ac ſolutis omnibus ac deſtructa morte peccati:ultra iam neceſſarium nō
p̄ſ.50. erit offerre hoſtias pro peccato, Tunc enim erit gaudium & leticia:& tunc exul=
Apoca,7 tabunt oſſa humiliata, & implebitur illud quod ſcriptū eſt. Aufugit dolor & tri
ſtitia & gemitus. Sed & illud non omittamus:q, non ſolum de Aaron dicit ut nō
bibat uinum/ſed & de filiis eius cum ingrediuntur ad ſancta. Nōdum enim re=
ceperūt leticiam ſuam / nec apoſtoli quidem:ſed & ipſi expectant ut & ego leti=
cie eoꝝ p̄ticeps fiā, Neq; eni diſcedētes binc ſancti cōtinuo itegra meritoꝝ ſuoꝝ
premia cōſequunt᷑:ſed expectāt etiā nos licet morātes/licet deſides. Nō eni eſt il
lis perfecta leticia:donec pro erroribus noſtris dolent/& lugēt nr̄a peccata. Hoc
fortaſſe mihi dicēti non credas. Quis enim ego ſum qui confirmare ſententiam

tanti dogmatis audeam? ſed adhibeo horum teſtem: de quo nõ poteſt dubitari, Magiſter enim gentiũ eſt in fide & ueritate: apoſtolus Paulus. Ipſe igitur ad He- 1. Timo. 2
breos ſcribẽs cũ enumeraſſet omnes ſanctos patres qui per fide iuſtificati ſunt: addit poſt omnia etiam hoc. Sed iſti inquit omnes teſtimonium habentes per fi- Hebr. 11.
dem/nondum aſſecuti ſunt repromiſſionẽ: deo pro nobis melius aliquid prouidente/ut non ſine nobis perfectionem cõſequeretur. Vides ergo quia expectat adhuc Abraham: ut que perfecta ſunt cõſequatur. expectat & Iſaac & Iacob/& oẽs prophete expectãt nos: ut nobiſcũ perfectã beatitudinẽ capiãt. Propter hoc ergo etiã myſteriũ: illud in ultimã diẽ dilati iudicii cuſtoditur. Vnũ enim corpus eſt: quod iuſtificari expectat. unũ corpus eſt: quod reſurgere dicitur in iudicio. Licet enim ſint multa membra: ſed unũ corpus eſt. Nõ poteſt oculus dicere ma- nui: non es mihi neceſſaria. etiam ſi ſanus ſit oculus & non turbatus quantũ per- 1. Cori. 12.
tinet ad uidẽdum/ſi deſint ei reliqua mẽbra: que erit oculo leticia? Aut que uidebitur eſſe perfectio: ſi manus nõ habeat/ſi pedes deſint/aut reliqua membra nõ aſſint? Quia etſi eſt precellẽs aliqua oculi gloria: in eo uel maxime eſt/ut uel ipſe dux ſit corporis/uel ceterorũ membrorũ dirigat officia. Hoc aũt nos & per illã Ezechielis prophete uiſionem doceri puto: cũ dicitur congregandũ eſſe os ad os Ezech. 37.
& iuncturam ad iũcturam/& neruos & uenas & pellem ac ſingula: locis ſuis eſſe reparãda. Deniq; uide quod addit propheta. Oſſa inquit iſta: nõ dixit omẽs homines ſunt/ſed dixit: oſſa iſta domus Iſrael ſũt. Habebis ergo leticiã de hac uita diſcedens: ſi fueris ſanctus. Sed tũc erit plena leticia: cum nullum tibi membrum corporis deerit. Expectabis eni & tu alios: ſicut ipe expectat⁹ es. Qꝫ ſi tibi q mẽbrum es non uidetur eſſe perfecta leticia ſi deſit aliud membrum: quanto magis dominus & ſaluator noſter qui caput & author eſt totius corporis/nõ ſibi perfectam ducit eſſe leticiã: donec aliquod ex mẽbris deeſſe corpori ſuo uidet. & propterea forte orationem fundebat ad patrem dicẽs. Pater ſancte glorifica me illa Ioan. 17.
gloria: quam habui apud te priuſq̃ mundus eſſet. Non uult ergo ſine te recipere perfectam gloriam ſuam. hoc eſt ſine populo ſuo: qui & corpus eius & membra eſt. Vult in iſto corpore eccleſie ſue & in iſtis mẽbris populi ſui ipſe uelut anima habitare: ut omnes motus atq; omnia opera ſecũdum ipſius habeat uoluntatẽ. ut uere compleatur in nobis illud prophete dictum. habitabo in eis & inambula- Leui. 26.
bo. Nunc autem donec perfecti nõ ſumus omnes/ſed adhuc ſumus in peccatis: ex parte in nobis eſt. & ideo ex parte ſcimus & ex parte prophetamus: donec ue- 1. Cori. 13
nire quis mereatur ad illam mẽſuram quam dicit apoſtolus. Viuo autem iam nõ Gala. 2.
ego: uiuit uero Chriſtus in me. Ex parte ergo (ut dicit apoſtolus) nunc membra eius ſumus/& ex parte oſſa eius ſumus. Cum autẽ cõiuncta fuerint oſſa ad oſſa & iuncture ad iuncturam/ſecundum hoc quod ſupra diximus: tunc etiam ipſe dicet de nobis illud propheticum. Omnia oſſa mea dicent: domine quis ſimilis tibi? Omnia namq; oſſa iſta loquuntur: & hymnũ dicũt & grãs agunt deo. meminerũt eni beneficii ei⁹. Et ideo omnia oſſa mea dicent. Dñe quis ſimilis tibi? eri- pſ. 34.
piẽs pauperẽ de manu fortioris ei⁹. De iſtis oſſibus cũ adhuc eſſent diſperſa/anteq̃ ueniret qui ea colligeret & congregaret in unũ: dictũ eſt & illud propheticũ.

pſ.140. diſperſa ſunt oſſa noſtra ſecus infernum,Quia ergo diſperſa erāt:propterea di
Ezech.37 citur per alium prophetam,Congregentur oſſa ad oſſa/& iūctura ad iuncturā:
& nerui & uene & pelles,Cum enim hoc factum fuerit:tūc omnia iſta oſſa dicēt.
pſ.34, Domine quis ſimilis tibi? eripies inopem de manu fortioris eius, Vnūquodq; eni
os ex iſtis oſſibus inops erat:& atterebatur fortioris manu,Nō enim habebat iū-
cturam charitatis/non neruos patiētie/nō uenas uitalis animi/& fidei uigorem,
Vbi uero uenit qui diſperſa colligeret & qui diſſipata congregaret/ cōſocians oſſa
ad oſſa & iuncturam ad iuncturam: edificare cepit ſanctū corpus eccleſie. Hec
inciderūt quidem extrinſecus huic diſputationi: ſed neceſſario explanata ſunt
ut manifeſtior fieret pontificis mei ingreſſus in ſancta / nō bibentis uinum q̄diu
ſacerdotio fungitur.poſt hec tamē bibit uinum:ſed uinum nouum,Et uinū no-
Apoca.21 uum in celo nouo/& in noua terra/&in nouo homine:cum hominibus nouis/cū
iis qui cantant ei canticū nouū.Vides ergo quia impoſſibile eſt de nouitate nouū
poculū bibi ab eo:qui adhuc indutus eſt ueterem hominem cum actibus ſuis,Ne
Math.9. mo enim(inquit)mittit uinū nouū in utres ueteres.Si uis ergo &tu bibere de hoc
2,Cori.4 nouo uino:innouare & dic,Quia etſi exterior homo noſter corrūpit̄:ſed qui in-
tus eſt renouatur de die in diem.Et quidem de his ſufficienter dictū.Multa ſunt
& alia que recitata ſunt,ſed quoniā cuncta non poſſumus:eligendū eſt de quib⁹
dicere debeamus, Et quoniam quid eſſet bibere & non bibere uinū/pro uiribus
diximus: nunc etiam quid ſit comedere pectuſculū ſeparationis & brachiū obla
tionis / uideamus. & poſt hec de mundis & immundis uel cibis uel animalibus/
in quantum dominus dederit &temporis ſpacium fuerit:diſſeremus, ¶ Dicit er
Leuiti.10 go ſcriptura.Pectuſculum ſegregationis & brachium oblationis manducabis in
» loco ſancto: tu & filii tui/& domus tua tecum. Legitimum enim tibi & legitmū
» filiis tuis datum eſt a ſacrificiis ſalutaribus filiorum Iſrael: brachium oblatiōis &
» pectuſculum ſegregationis,Non omne pectuſculum:ſegregatiōis eſt pectuſcu-
lum. nec omne brachiū: oblationis uel ſeparationis eſt brachium,Sed quoniam
ad dominū noſtrum Iheſum perſonā pontificis reuocauimus/& ad filios ei⁹ ſan
ctos apoſtolos:uideamus quomodo ipſe quidem pectuſculum ſegregati nis mā
ducat & filii eius/ alii autem non omnes poſſunt ſegregationis pectuſculum mā
ducare. Quid igitur eſt quod a rebus omnibus ſegregetur/nec eſt cōmune cum
reliquis:niſi ſola ſubſtantia trinitatis? Si ergo intelligam quidem rationē mundi/
non poſſum autē de deo intelligere ſicut dignum eſt/ neq; reuelata michi fuerit
ſcientia dei:manduco quidem pectuſculum/ſed non pectuſculum ſegregatiōis;
Sapien.7 etiam ſi potuero dicere.Ipſe enim mihi dedit omniū que ſunt ſcientiā ueram: ut
ſciam rationem mundi & uirtutem elemētorum/initium & finem/medietatem
temporū/pmutationū uiciſſitudines/& cōuerſiōes tēpoꝝ/anni circulos/& ſtel-
larū poſitiones.Hoꝝ omniū ſcietia quia rationabilis eſt pectuſculi cibus eſt / ſed
nō pectuſculi ſegregatiōis.Si autē potuero de deo ſentire q̄ magna/q̄ uera/q̄ ſan
cta ſunt & ſegregata:tūc māducabo pectuſculū ſegregationis/cū id qđ ab omni
creatura eminet & ſegregat̄/agnouero. Primo ergo pectuſculū iſtud:uer⁹ me⁹
Math.11. pōtifex comedit.Quō comedit? Nemo inquit nouit patrē niſi fili⁹,Secūdo in lo

co mauducabunt et filii eius, Nemo inquit nouit patrem niſi fili⁹: & cui uoluerit Math, 11,
filius reuelare, Quibus autem aliis: niſi apoſtolis ſuis reuelat? Sed & brachiū ſe=
parationis uel oblationis / ſicut ſuperius diximus, actus ſunt & opera eminentio
ra / que ceteris utiq; pri⁹ ipſe ſaluator & domin⁹ me⁹ impleuit. Quomō impleuit? Ioan. 4.
Meus inquit cibus eſt: ut faciam uoluntatem eius qui me miſit / & perficiam opus
eius. Cum ergo facit uoluntatem eius qui miſit eum: in hoc non pectuſculum ſed
brachium ſegregationis comedit. Similiter autem & apoſtoli eius cum faciunt
opus euangeliſte / et efficiuntur operarii inconfuſibiles / recte tractātes ſermonē
ueritatis: ſeparationis uel oblationis brachium comedunt. Vis adhuc planius ui=
dere quomodo ſaluator ſeparationis brachiū comedat: audi quid dicit ad Iude=
os, Si feci inquit in uobis opera que nullus alius fecit: pro quo horum uultis me oc Ioan. 10.
cidere? Vides quomodo ipſe manducat brachium ſeparationis: qui opera tam ſe
gregata & tam ſublimia q̄ nullus alius / fecit. ¶ Sed iam uideamus aliqua etiā ex
iis que de mundis atq; immundis uel de cibis uel de animalibus lecta ſunt. Et ſi=
cut in explanatione poculi / de umbra aſcendimus ad ueritatem ſpiritalis poculi:
ita etiam de cibis qui per umbram dicuntur / aſcēdamus ad eos qui per ſpiritum
ueri ſunt cibi. Sed ad hec inueſtiganda / ſcripture diuine teſtimoniis indigem⁹:
ne qui putent (amāt enim homines exacuere linguas ſuas ut gladium) ne qui inq̄ Pſal. 63.
putent / q. ego uim faciam ſcripturis diuinis, et ea que de animalib⁹ quadrupedi
bus uel etiam auibus aut piſcibus mundis ſiue immundis in lege feruntur. ad ho=
mines trahā / et de hominib⁹ hec dicta eſſe confingam. Fortaſſis enim dicat quis
auditorum: cur uim facis ſcripture diuine? Animalia dicūtur: animalia intelligā
tur, Ne ergo aliquis hec deprauari humano credat ingenio: apoſtolica in his au=
thoritas reuocanda eſt, Audi ergo primo omnium: qualiter Paulus de his dicat.
Omnes enim (inquit) per mare trāſierūt / & omnes in Moſe baptiſati ſūt / in nube 1, Cori. 10
et mari: & omnes eandem eſcam ſpiritalem manducauerūt / & omnes eundem
potum ſpiritalem biberunt. Bibebāt autem de ſpiritali: ſequenti petra. Petra au=
tem erat Chriſtus, Paulus hec dicit: hebreus ex hebreis / ſecundum legem phari= Philip. 2.
ſeus / edoctus ſecus pedes Gamalielis. qui utiq; nunq̄ auderet ſpiritale eſcā / ſpi= Actu. 22,
ritalem potum appellare: niſi hunc eſſe ſenſum legiſlatoris per traditam ſibi ue=
riſſime doctrine ſcientiam didiciſſet. Vnde & illud addit tanq̄ cōfidens & cert⁹
de ciborum ratione mundorum uel immundorum: q. non ſecūdum litterā ſed
ſpiritaliter obſeruāda ſint / & dicit Ne quis ergo uos iudicet in cibo aut in potu / Coloſ. 2.
aut in parte diei feſti aut neomenie / aut ſabbato: que ſunt umbra futurorū. Vi=
des ergo quomō hec omnia que de cibis uel de potu loquitur Moſes: Paulus qui
melius iſta didicerat q̄ hi qui nunc iactant ſe eſſe doctores / omnia hec umbram
dicit eſſe futurorum, Et ideo ſicut diximus: ab hac umbra ad ueritatem debem⁹
aſcendere Chriſtiani. Et Chriſtianis ſermo eſt: quibus apoſtolorum cure eſſe de=
bet authoritas. Si quis uero arrogātia tumida / apoſtolica dicta contēnit aut ſper
nit: ipſe uiderit. Mihi autē / ſicut deo & domino noſtro Iheſu Chriſto: ita & apo=
ſtolis eius adherere bonum eſt / & ex diuinis ſcripturis ſecundum ipſorum tradi pſ. 72,
tionem intelligentiam capere, Erit autem oportunum fortaſſe tempus: ſi tamen

et in inferioribus manebat, Venit ergo Ceſaream / inuenit multos hic apud Cor-
nelium congregatos: & ait ad eos poſt multa. Et mihi inquit oſtendit dominus: Actu.10.
neminem communem aut immundum dicere hominem. Videtur ne tibi Petrus
apoſtolꝰ quadrupedia illa omnia & reptilia & uolatilia / dilucide ad hominē trāſ
tuliſſe: et homines intellexiſſe ea que ſibi in lintheo celitꝰ lapſo fuerāt demōſtra-
ta? ¶ Sed fortaſſe dicat aliquis, de quadrupedibus quidem & reptilibus & auibꝰ
reddidiſti rationē: q. homines intelligi debeāt, Da etiam de iis que in aquis ſunt,
quandoquidem lex etiam de ipſis mūda eſſe quedam: et alia deſignat immūda.
Nihil in his ut uerbis meis credatur expoſco: niſi teſtes idoneos dedero, Ipſum
uobis dominum & ſaluatorem noſtrum Iheſum Chriſtum / teſtem horum & au
thorem dabo. quomodo piſces / homines eſſe dicantur. Simile eſt inquit regnum
celorum ſagine miſſe in mare: que ex omni genere piſcium colligit, et cum reple Math.13.
ta fuerit: ſedentes ſupra littus condunt eos qui boni ſunt in uaſis / qui autem ma
li: foras mittūtur. Euidenter edocuit eos qui retibus colligi dicūtur piſces: uel bo
nos homines eſſe uel malos, Iſti ergo ſunt: qui ſecundum Moſem piſces uel mū-
di uel immundi nominantur, ¶ His igitur ex authoritate apoſtolica atq; euāge
lica comprobatis: uideamus quomodo unuſquiſq; hominū uel mundus uel im-
mundus poſſit oſtendi, Omnis homo habet aliquem in ſe cibum: quem acceden
ti ad ſe proximo prebeat, Non enim poteſt fieri ut cū acceſſerimus adinuicē nos
homines et conſeruerimus ſermonem: non aliquem uel ex reſpōſione uel ex in-
terrogatione uel ex aliquo geſtu / aut capiamus inter nos guſtū aut prebeamꝰ,
Et ſi quidē mundus homo eſt et bone mentis is de quo guſtum capimus: mundū
ſumimus cibum. Si uero immundus ſit quem contingimus: immūdum cibum ſe
cundum ea que ſupra dicta ſunt ſumpſimus. & propterea puto apoſtolꝰ Paulꝰ
de talibus uelut immundis animalibus dici: cum huiuſmodi nec cibum capere, 1.Cori.5.
Verum ut euidentius tibi pateſcant ad intellectum que dicimus: de maioribꝰ ſu-
mamus exemplū / ut inde paulatim deſcendētes uſq; ad inferiora ueniamꝰ. Do-
minus & ſaluator noſter dicit. Niſi māducaueritis carnem meam & biberitis ſā- Ioan.6.
guinem meum: non habebitis uitam eternā. Caro enim mea uere cibus eſt: & ſā
guis meus uere potus eſt. Iheſus ergo inquit totus ex toto mūdus eſt: tota eiꝰ ca-
ro cibus eſt / & totus ſanguis eius potꝰ eſt, quia omne opus eius ſanctū eſt: & om
nis ſermo eius uerus eſt. Propterea ergo et caro eius uerꝰ eſt cibus: & ſanguis eiꝰ
uerus eſt potus, Carnibus enim & ſanguine uerbi ſui / tanq̄ mundo cibo ac po-
tu: potat & reficit omne hominum genus. Secundo in loco poſt illiꝰ carnem: mū-
dus cibus eſt Petrus & Paulus et omnes apoſtoli, Tertio loco: diſcipuli eorū, Et
ſic unuſquiſq; ipſorum pro quantitate meritorum uel ſenſuum puritate: pro-
ximo ſuo mūdus efficit cibꝰ. Hec qui audire neſcit: detorqueat fortaſſis & auer
tat auditum / ſecūdum illos qui dicebant. Quomodo dabit nobis hic carnem ſu- Ioan.6.
am manducare? quis poteſt audire eū? & diſceſſerūt ab eo. Sed uos ſi filii eſtis ec
cleſie / ſi euāgelicis imbuti myſteriis / ſi uerbum caro factū habitat in uobis: agno
ſcite que dicimus / que domini ſunt. ne forte qui ignorat: ignoretur. Agnoſcite Cori.14.
quia figure ſunt in diuinis uoluminibꝰ que ſcripta ſunt: et ideo tanq̄ ſpiritales &

non tanq̄ carnales examinate & intelligite que dicuntur. Si enim quaſi carnales iſta ſuſcipitis:ledūt uos non alunt. Eſt etenim in euāgeliis:littera que occidit. Nec ſolum in ueteri teſtamēto occidens littera deprehenditur. eſt & in nouo teſtamēto littera que occidit eum / qui non ſpiritaliter ea que dicūtur aduerterit, Si enim ſecūdum litteram ſequaris hoc ipſum quod dictum eſt / niſi manducaueritis carnem meam et biberitis ſanguinē meum: occidit hec littera. Vis tibi & aliam de euangelio proferam litteram que occidit? qui non habet inquit gladium:

Luce.22. uendat tunicam & emat gladium. Ecce & hec littera euangelii: ſed occidit, Si uero ſpiritaliter eam ſuſcipias: nō occidit / ſed eſt in ea ſpirit⁹ uiuificās. Et ideo ſiue in lege ſiue in euangeliis que dicūtur: ſpiritaliter ſuſcipe. quia ſpiritalis diiudicat

1.Cori.2. omnia: ipſe uero a nemine diiudicatur, Vt ergo diximus / omnis homo habet aliquem in ſe cibum: ex quo qui ſumpſerit / ſi quidem bon⁹ eſt & de bono theſauro

Math.12. cordis ſui profert bona: mundū cibum prebet proximo ſuo. Si uero malus et profert mala: immundum cibum prebet proximo ſuo, Poteſt enim quis innocens et rectus corde / mundum animal ouis uideri: et prebere audiēti ſe cibum mundū tanq̄ ouis que animal mūdum, ſimiliter et in ceteris, Et ideo omnis homo ut diximus cū loquitur proximo ſuo / ſiue prodeſt ei ex ſermonib⁹ ſuis ſiue nocet: mūdum ei uel immūdum efficitur animal / ex quibus uel mūdis utēdum uel immūdis precipitur abſtinēdum, Siue ſecūdum hanc intelligentiā dicamus deum ſūmum leges hominibus promulgaſſe: puto q. digna uidebitur diuine maieſtatis legiſlatio. Si uero aſſideamus littere / & ſecundum hoc uel quod Iudeis uel uulgo uidetur accipiamus que in lege ſcripta ſunt: erubeſco dicere & confiteri q. tales leges dederit deus, Videbuntur enim magis elegantes & rationabiles hominum leges: uerbi gratia uel Romanorum / uel Athenienſium / uel Lacedemoniorum, Si uero ſecundum hanc intelligentiā quam docet eccleſia accipiatur dei lex: tunc plane omnes humanas ſupereminet leges / & uere dei lex eſſe credetur. ¶ Itaq; his ita premiſſis: ſpiritali ut commonuim⁹ intelligentia de mundis atq; immūdis

Leui.11. animalib⁹ aliqua perſtringamus, Omne inquit pecus quod ungulā diuidit & ungulas habet / & reducit ruminationem: in pecoribus manducabitis. Preterea de iis non manducabitis que reducunt ruminationem: & non diuidunt ungulas et habent ungulas, Camelus qm̄ reducit ruminationem et ungulā non diuidit: immūdum hoc uobis. Et lepus qm̄ reducit ruminationem hic et ungulam non diuidit: immundum hoc uobis. Et erinacius quia reducit ruminationem & ungulam non diuidit: immundum hoc uobis. et cetera. Decernit ergo ne māducentur huiuſmodi animalia: que ex parte uidentur eſſe munda & ex parte immūda. Sicut camel⁹ ex eo q. ruminat: mund⁹ uidetur ex eo autem q. ungulas diuiſas non habet: immund⁹ dicitur. Poſt hec etiā nominat leporem & erinacium: ſed & ipſos dicit: ruminare quidem / ſed ungulas non diuidere. Alium uero ordinē facit eorum que econtrario ungulam diuidunt: ſed non ruminānt. Primo ergo uideam⁹ qui ſunt iſti qui ruminant & ungulam diuidunt: quos mundos appellat. Ego arbitror illum dici ruminare: qui operam dat ſciētie / & in lege domini meditatur die ac nocte, Sed audi quomodo dictum eſt: quia diuidit inquit ungulā et reuo=

cat ruminationem . Reuocat ergo ruminationem:qui ea que ſecūdum litteram
legit/reuocat ad ſenſum ſpiritale:& ab infimis et uiſibilibus ad inuiſibilia & altio
ra conſcendit. Sed ſi mediteris legem diuinā/et ea que legis ad ſubtilem & ad ſpi
ritalem intelligentiam reuoces:uita autem tua & actus tui nō ſint tales/ ut habe
ant diſcretionem uite preſentis & future / huiꝰ ſeculi & ſeculi ſuperuēturi/ſi nō
iſta competenti ratione diſcernas et diuidas:camelus eris tortuoſus.qui cum in=
tellectum acceperis ex meditatione legis diuine:nō diuidis neq; ſegregas preſen
tia & futura/nec anguſtam uiam a uia ſpacioſa ſecernis. Sed adhuc manifeſtius
quod dicitur explanemus:Sunt qui aſſumunt teſtamentum dei per os ſuum/ et
cum legem dei in ore habeant:uita et actus ſui longe a uerbis eorum & ſermoni=
bus diſcrepant ,dicunt enim et non faciunt, De quibus & propheta dicit. Pecca= Math.23.
tori autem dixit deus , quare tu enarras iuſticias meas & aſſumis teſtamentum Pſal.49,
meum per os tuum? Vides ergo quomodo iſte ruminat:qui teſtamētum dei ha=
bet in ore ſuo, Sed quid in ſequētibꝰ ad eum dicitur? Tu autem odiſti diſciplinā
et abieciſti ſermones meos poſt te. In quo euidenter oſtendit iſtum ruminantem
quidem:ſed ungulam non diuidentem ,et ideo immundus eſt : quicūq; eſt talis.
Et iterum eſt alius uel ex iis qui extra religionem noſtram ſunt/uel ex iis qui no=
biſcum ſunt:qui diuidunt quidē ungulam/& ita incedunt in uiis ſuis ut actus ſu
os ad futurum ſeculum preparent. Multi enim ita ex philoſophis ſapiūt:& futu
rum iudicium eſſe credūt. Immortalem namq; animam ſentiunt : & remunera
tionem bonis quibuſq; poſitam confitentur, Hoc et hereticorū nōnulli faciunt/
et quantum ad hoc ſpectat: timorem futuri iudicii gerunt/& actus ſuos tanq̄ di
uino:examie requirendos cautius temperant . Sed horum uterq; non ruminat:
nec reuocat ruminationem. Non enim ea que in lege dei ſcripta ſunt audiēs me
ditàtur:nec reuocat ad ſubtilem et ſpiritalem intelligentiam. ſed ſtatim ut audie
rit aliquid:aut contemnit aut deſpicit/nec requirit quis in uilioribꝰ uerbis precio
ſus lateat ſenſus. Et immūdi ſunt iſti:diuidentes quidem ungulam/ſed rumina=
tionem non reuocātes. Tu autem ſi uis eſſe mundus:conuenientem habeto & cō
ſonam uitam ſcientie/& actus intellctui, ut ſis in utroq; mundus: ut et reuoces
ruminationē & ungulā diuidas, ſed & ungulas ut producas: ſiue abicias. ¶ Re=
quiramꝰ et huius rei teſtimonium:quomodo ungulas producimus/ aut uelut ali
bi legitur/abiicimus. Scriptum eſt in Deuteronomio, Si inquit exieris ad bellum Deute.21
aduerſum inimicos tuos/et uideris ibi mulierem decora facie & concupiueris eā:
aſſumes eam & rades omnem pilum capitis eius & ungues eiꝰ/et iudues eam ue=
ſtimentis lugubribus/et ſedebit in domo lugens patrem ſuum & matrem ſuam
et domum paternam ſuam per triginta dies:et deinde erit tibi uxor, Sed nūc nō
hoc eſt ꝓpoſitum:ut hec que in teſtimoniū uocata ſunt explanētur . ſed propte
rea diximus:quia & hec de ungulis mentio facta eſt. Verumtamen et ego frequē
ter exiui ad bellum cōtra inimicos meos:et uidi ibi in preda mulierem decora fa=
cie. Quecūq; eni bene & rationabiliter dicta inuenimꝰ apud inimicos noſtros/
ſi quid apud illos ſapienter & ſcienter dictum legimus: oportet nos mūdare / id
eſt a ſcientia que apud illos eſt auferre & reſecare omne quod mortuum & ina=

ne eſt(hoc enim ſunt omnes capilli capitis et ungues mulieris/ex inimicorũ ſpo=
liis aſſumpti) et ita demum eam facere nobis uxorem:cum iam nihil ex il'is que
per infidelitatem mortua dicuntur habuerit. nihil in capite habeat mortuum:
nihil in manibꝰ/ut neq; ſenſibus neq; actibus immũdum aliquid aut mortuũ ge
rat, Nihil enim mundum habent mulieres hoſtium noſtroꝝ:quia nulla eſt apud
illos ſapientia/cui immundicia aliqua non ſit admixta. Velim tamen diceret mi=
hi Iudei:quomodo apud eos iſta ſeruentur, quid cauſe/quid rationis eſt:decalua
ri mulierem/& ungues eiuſdem preſcidi? uerbi cauſa ſi ponamus q, ita inuene
rit eam is qui dicitur inueniſſe:ut neq; capillos neq; ungues habeat, quid habuit
quod ſecundum legem redimere uideretur? Nobis uero quibus militia ſpiritalis
2.Cori.10 eſt/& arma non carnalia ſed potentia a deo ad deſtruẽda conſilia: decora muli=
er ſi reperta fuerit apud hoſtes/& rationabilis aliqua diſciplina:hoc modo purifi=
cabimus eam/quo ſuperius diximus, Oportet ergo eum qui mundus eſt non ſo
lum diuidere ungulas/ & nõ ſolum preſentis et futuri ſeculi actꝰ & opera diſcer
nere ſed ungulas producere/uel ut alibi legimꝰ abiicere / ut purificantes nos ab
operibus mortuis permaneamꝰ in uita, ¶ Hec quidem generaliter dicta ſunt de
» animalibꝰ. De iis uero que in aquis ſunt hec dicuntur, ſi quidem habeãt pinnas
» et ſquamas:munda ſunt. Si uero non habeãt:immunda/nec edi debere, Illud in
his oſtẽditur/ut ſi quis eſt in aquis iſtis & in mari uite huius atq; in fluctibus ſecu
li poſitus: tamẽ debeat ſatis agere ut non in profundis iaceat aquarum/ſicut ſũt
iſti piſces qui dicuntur nõ habere pinnas nec ſquamas. Hec namq; eorum natu
ra perhibetur:ut in imo ſemper & circa ipſum cenum demorẽtur ſicut ſunt an
guille & ſimilia:que non poſſunt aſcẽdere ad aque ſummitatẽ/nec ad eius ſupe=
riora peruenire. Illi uero piſces qui pinnulis iuuantur & ſquamis muniũtur:aſcẽ
dunt magis ad ſuperiora/et aeri huic uiciniores fiunt uelut qui libertatẽ ſpiritus
querant. Talis ergo ſanctus quiſq; intra retia fidei cõcluſus:bonus piſcis a ſalua=
tore nominatur/& mittitur in uas ueluti pinnas habẽs & ſquamas. Niſi enim ha
buiſſet pinnas:non ſurrexiſſet de ceno incredulitatis/nec ad rete fidei perueniſ
ſet, Quid autem eſt q, et ſquamas habere dicitur? tanq̃ qui paratꝰ ſit uetera in=
dumenta deponere, Illi enim qui ſquamas non habent: uelut ex integro carnei
ſunt et toti carnales/qui deponere nihil poſſint. Si quis ergo habet pinnas quibꝰ
ad ſuperiora nitatur:mũdus eſt, q uero nõ habet pinnas/ſed in inferioribꝰ pma
» net & in ceno ſemper uerſatur:immũdus eſt. Similiter autem de auibꝰ. Non mã
» ducabis inquit hec quia immũda ſunt:aquilã/& uulturem/et cetera his ſimilia,
His etenim auibus ſemper mortuorũ corporum cibus eſt:& ex mortuis cadaue
ribus uiuunt. Omnes ergo qui huiuſmodi uitam gerũt:immundi habendi ſunt,
Ego puto et illos in his numerari:qui aliene incubant morti et arte uel fraude te
ſtamenta ſubiiciũt, huiuſmodi enim homines:uultures & aquile merito appella=
buntur/uelut mortuorum cadaueribus inhiantes, Scio & alia uolatilia eſſe, que
rapto uiuunt. Hec ſunt anime / que ſecundum hoc quidem q, rationabiles ſunt
et imbuti liberalibus inſtitutis uel rationalibus diſciplinis:uolatilia uidentur. Le
gunt enim & requirũt uel de ratione celi:uel quomodo mũdus dei prouidentia

gubernetur.ſecundum hec ergo:uolatilia nominãtur. Si uero huiuſmodi homi=
nes inique agãt:contra legem faciant/diripiant proximos ſuos/& cum in uerbis
eorum eſſe uideatur eruditio celeſtis:in actibꝰ carnalia & mortua opera gerũt/
recte uultures uel aquile dicendi ſunt: que de excelſis ad carnes mortuas ac feti=
das dilabuntur. Ad hoc referenda eſt accipitris rapacitas & ceterorum omniũ:
ex quibus quedam quidem ſunt uolatilia rapacitati ſtudentia/ quedam uero nõ
tam rapacia q̃ obſcuritatẽ & tenebras amantia. Omnis enim qui male agit: odit Ioan,3.
lucem/et non uenit ad lucem.ut ſunt noctue et ueſpertiliones: & cetera que lex
pronunciauit immũda, De quibus omnibus ſpiritali nos obſeruãtia cuſtodien=
tes / et cibum ex mundis animalibꝰ appetentes:etiam ipſi puri efficiemur et mũ
di Per Chriſtum dominum noſtrum. Cum quo eſt deo patri cum ſpititu ſancto
gloria et imperium in ſecula ſeculorum. A M E N,

¶ Libri ſeptimi Cyrilli in Leuiticum:finis,

¶ Eiuſdem liber octauus.de eo quod ſcriptum eſt,Mulier quecunq; conceperit
ſemen et pepererit maſculum:immunda erit ſeptem diebꝰ.et de diuerſitatibꝰ le
pre/ac purificationis leproſi,

MEdicũ dici in ſcripturis diuinis dominũ noſtrũ Ihesum Chriſtum:
etiam ipſius domini ſententia perdocemur/ſicut dicit in euãgelijs.
Non indigent ſani medico:ſed qui male habẽt.Nõ ueni iuſtos uoca Math.9.
re:ſed peccatotes ad penitentiã.Omnis autẽ medicꝰ:ex herbaꝝ ſuc
cis uel arborũ/etiam metallorũ uenis/aut animantiũ naturis/ pro=
futura corporibꝰ medicamẽta componit.Sed herbas iſtas ſi quis forte anteq̃ pro
ratione artis cõponantur reſpiciat: ſi quidem in agris aut mõtibꝰ / uelut fenum
uile conculcat et preterit. Si uero eas intra medici ſcholam diſpoſitas per ordinẽ
uiderit / licet odorem triſtem forte et auſterum reddãt: tamen ſuſpicabitur eas
cure uel remedii aliquid continere/ etiam ſi nondum uel qualis in eis ſit ſanitatis
ac remedii uirtus agnouerit. Hec de communibꝰ medicis diximus. Veni nũc ad
Iheſum celeſtem medicum, Intra hanc ſtationem medicine eius eccleſiam:uides
ibi languẽtium iacere multitudinem,uenit mulier:que ex partu immunda effe=
cta eſt. Venit leproſus:qui extra caſtra ſeparatꝰ eſt pro immunditia lepre,Que
runt a medico remedium:quomodo ſanentur & quomodo mundentur. Et quia
Iheſus hic medicus eſt/et ipſe eſt uerbum dei:egris ſuis non herbarum ſuccis ſed
uerborum ſacramentis medicamenta conquirit, Que uerborũ medicamẽta ſi
quis incultꝰ per libros tanq̃ per agros uideat eſſe diſperſa: ignorãs ſingulorum
dictorum uirtutem/ut uilia hec & nullum ſermonis cultum habentia preteribit.
qui uero parte ex aliqua didicerit/animarũ apud Chriſtum eſſe medicinam:in=
telliget profecto ex his libris qui in eccleſia recitantur tanq̃ ex agris & montibꝰ
ſalutares herbas aſſumere unũquemq; debere ſermonũ , ad hãc dũtaxat uim /
ut ſi quis illi eſt anime lãguor:non tam exterioris frõdis & corticis q̃ ſucci interio
ris hauſta uirtute ſanetur, ¶ Videamus ergo aduerſum immunditiam partꝰ &
contagionem lepre preſens hec lectio q̃ diuerſa & q̃ uaria purificationum medi=
camenta conficiat. Et locutꝰ eſt inquit dominus ad Moſem dicens, Loquere filiis Leui.12,

Iſrael et dices ad eos. Mulier quecũq; conceperit ſemen & pepererit maſculum: immunda erit ſemptem diebus. Primo cõſideremus ſecundum hiſtoriam: ſi nõ uidetur quaſi ex ſuperfluo additũ. mulier que ſuſceperit ſemẽ & pepererit maſculum. quaſi poſſit aliter maſculum parere: niſi ſemine cõcepto, Sed non ex ſuperfluo additur, Ad diſcretionem namq; illius que ſine ſemine cõcepit & peperit maſculum: iſtum ſermonem pre ceteris mulieribus legiſlator adiecit, ut non omnem mulierem que peperiſſet/deſignaret immundã: ſed eam que concepto ſemine peperiſſet. Addi quoq; ad hoc etiã illud poteſt: q. lex iſta q de immũdicia ſcribitur/ad mulieres pertinet. De Maria autem dicitur: quia uirgo cõcepit et peperit, Ferãt ergo legis onera mulieres: uirgines uero ab his habeãtur immunes, ¶ Sed ſi nobis aliquis occurrat argut⁹: & dicat quia & Maria/mulier in ſcri

Gala, 4, pturis nominatur, Sic enim dicit apoſtol⁹. ubi autem uenit plenitudo temporis: miſit deus filium ſuũ factũ ex muliere/factum ſub lege: ut eos qui ſub lege erãt redimeret. ¶ Reſpondebimus ei q. in hoc loco apoſtolus muliere non pro corruptela integritatis: ſed ꝑ ſexus cõditiõe nominauit, ut quia dicebat filiũ dei miſſum: ſimul & illud q. communi omnium ingreſſu in hunc mũdum ueniſſet/exponeret. Eſt porro etatis iſtud uocabulum/eius ſcilicet qua femininus ſexus annos pubertatis excedit: & ad id temporis quo habilis uiro uideatur eſſe trãſit, Sicut contra uir appellatur is qui adoleſcentie tempus exceſſerit: etiam ſi uxorem nõdum habeat/cuius uir eſſe dicatur: quo nomine appellari ſolent etiã illi quos

Iob, 25, ſemine admixtionis macula nulla perſtrinxit, Si ergo recte dicitur uir ꝑ ſola uirili etate/etiam is qui nullius admixtionem femine nouerit: quomodo non eadẽ conſequentia etiam uirgo que intemerata permanſit/pro ſola etatis maturitate mulier nominetur? Deniq; & Abraham cum puerum mitteret Meſopotamiam in domum Bathuelis/ut inde acciperet Iſaac filio ſuo uxorẽ: et puer curioſi⁹ perſ

Gene. 25 cõtaretur/ait ad eum. q. ſi noluerit mulier ſequi me: reducam filium tuum illuc? et nõ dixit q. ſi noluerit uirgo ſequi me, Hec ergo dicta ſint nobis de eo quod obſeruauimus ſcriptum: quia nõ ſuperflue addidit legiſlator. mulier ſi conceperit ſemen & pepererit filium. ſed eſſe exceptionem myſticam: que ſolam Mariam a reliquis mulieribus ſegregaret, q. eius partus nõ ex conceptione ſeminis ſed ex preſentia ſancti ſpirit⁹ & uirtute altiſſimi fuerit, ¶ Nunc ergo requiramus etiã illud: quid cauſe ſit q. mulier que in hoc mũdo naſcentibus miniſterium prebet/non ſolum cum ſemen ſuſcipit immunda fieri dicitur: ſed & cũ peperit. Vnde et pro purificatione ſua iubetur offerre pullos columbinos aut turtures pro pecca

„ to ad oſtium tabernaculi teſtimonii: ut repropiciet ꝑ ipſo ſacerdos/quaſi que re

„ propitiationem debeat & purificationem peccati: pro eo q. naſcenti in hoc mundo homini miniſterium prebuit, Sic enim ſcriptum eſt. Et repropiciabit pro ipſa ſacerdos: & mundabitur: Ego in talibus nihil audeo dicere, Sentio tamen occulta his quedam myſteria contineri: & eſſe aliquid latentis arcani/pro quo & mulier que conceperit ex ſemine & pepererit: immunda dicitur/& tanq̃ peccati rea offerre iubeatur hoſtiã pro peccato & ita purificari. ſed & ille ipſe qui naſcitur ſiue uirilis ſiue feminei ſexus ſit/pronunciat de eo ſcriptura. quia nõ ſit mund⁹

a ſorde:etiam ſi unius diei ſit uita eius.Et ut ſcias in hoc grande eſſe neſcio quid/
& tale quod nulli ſanctoꝝ ex ſentētia uenerit:nemo ex oībus ſanctis inuenit᷑ diē Iob.25.
feſtū uel cōuiuiū magnū egiſſe i die natalis ſui / nemo inuenit᷑ habuiſſe leticiā in
die natalis filii uel filie ſue.Soli peccatores ſup huiuſmodi natiuitate letant᷑,Inue
nimus eteni in ueteri quidē teſtamēto Pharaonē regē Egypti:diem natalis ſui cū
feſtiuitate celebrātem,In nouo uero teſtamento / herodem, Vterqꝫ tamen eorū Gene.40
ipſam feſtiuitatem natalis ſui: profuſiōe humani ſanguinis cruentauit.Ille enim Math.14
prepoſitū paſtorū:hic ſanctum prophetā Ioānē obtrūcauit in carcere. Sācti uero
nō ſolū nō agūt feſtiuitatem in die natalis ſui,ſed ſpiritu ſancto repleti execran=
tur hunc die,Neqꝫ enim tantus ac talis propheta (Hieremiam dico) qui in utero
matris ſue ſanctificatus eſt /& propheta in gentibus conſecratus /libris ineternū
māſuris aliquid inaniter condidiſſet:niſi ſecretum quid cōtineret /& ingentibus
myſteriis plenū ,ubi dicit.Maledictꝰ dies in quo natus ſū:& nox in qua dixerūt/ Hiere.20
ecce maſculus,Maledictus qui annūciauit patri meo dicens: natus eſt tibi maſcu
lus,Sic letetur homo ille:ſicut ciuitates quas dominus deſtruxit in furore/&non
penituit,Videtur ne tibi hec tam grauia & tam oneroſa imprecari propheta po=
tuiſſe:niſi ſciret eſſe aliquid in iſta natiuitate corporea / quod & huiuſmodi dig=
num maledictione uideretur / & pro quo legiſlator tot imūditias accuſaret:qui=
bus congruas purificationes conſequenter imponeret᷑ Longū eſt autem & alte
rius tēporis /ut teſtimonia que de propheta aſſumpſimus explanemꝰ:quia nunc
non Hieremie ſed Leuitici nobis propoſitū eſt diſſerere lectionem.Sed &Iob nō
ſine ſpiritu ſancto loquens:maledicebat diē natiuitatis ſue dicēs, Maledicta dies
in qua natus ſū:& nox in qua dixerūt /ecce maſculus. Nox illa ſit tenebre /& nō
requirat eam dominꝰ denuo:neqꝫ ueniat in dies anni / nec numeretur inter dies Iob.3.
menſium, Qꝫ ſi non tibi uidetur hec Iob diuino & prophetico ſpiritu loqui: ex
iis conſidera que ſequūtur,Addit enim,ſed maledicat eam:qui maledixit illum
diem /in quo magnum cetum interemptur ꝰ eſt,Vides ergo quomodo in ſpiritu
ſancto predixit de magno ceto:quem interfecturus eſſet dominus. cuius typus
erat cetus ille Ione. Vnde & dominꝰ qui interfecturus erat cetum iſtum diabolū
dicit.Sicut enim Ionas tres dies & noctes tres fuit in uētre ceti:ita oportet & filiū Ione.2.
hominis eſſe tribus diebus & tribus noctibus in corde terre,Qꝫ ſi placet audire Math.12.
quid etiam alii ſancti de iſta natiuitate ſenſerint:audi Dauid dicentem.In iniqui
tatibus inquit conceptus ſum:& in peccatis peperit me mater mea,oſtendens ꝙ pſ.50.
quecunqꝫ anima in carne naſcitur : iniquitatis & peccati ſorde polluitur, & pro=
pterea dictum eſſe illud quod iam ſuperius memorauimus: quia nemo mūdus a
ſorde /nec ſi unius diei ſit uita eius.Addi etiam his illud poteſt:ut requirat᷑ quid Iob.25.
cauſe ſit cum baptiſma eccleſie obſeruatur / etiam paruulis baptiſmum dari.cū
utiqꝫ ſi nihil eſſet in paruulis quod ad remiſſionem deberet & indulgētiam perti
nere:gratia baptiſmi ſupflua uideretur.Mulier ergo quecunqꝫ conceperit ſemē
& pepererit maſculū:imūda erit ſeptē diebus.ſicut &illa q̄ ſcdm dies purgatiōis
ſue ſeptē diebꝰ ſegregabit᷑ ab omi mūdo,qa i ſanguie imūdo mnaet ſepte diebꝰ
in ſanguine autem mūdo triginta &tres dies.Sed hoc in maſculi natiuitate.Du=

plos autem dies faciet in natiuitate ſemine, Incipit ergo eſſe in ſanguine mundo ab octauo die: & in ſanguie mundo manet diebus triginta trib⁹/hoc eſt trib⁹ decadib⁹, & tribus monadib⁹ & cũ ceperit eſſe in ſanguine mũdo illa que peperit:
» tunc circuncidit infantem, Octaua enim die (inquit) circuncides carnem prepu=
» cii eius, hec eſt lex littere, Sed require tu quam circunciſionẽ apoſtolus predicet:
Coloſſ,2, quam nos & ſuſcipere & habere iubet, Nos enim inquit ſumus circunciſi: qui ſpi
pſ,57, ritu deo ſeruimus. & quod ait in pſalmo. Alienati ſunt peccatores a uulua, Con=
ſidera ſi non de illis hoc dicit: qui illam circunciſionem ſuſcipiunt qua nos circũci di apoſtol⁹ uetat/& tũc eſt quãdo alienant̃ peccatores a uulua: cũ nõ ſpiritu ſed carne circũcidũtur: qa q in lege circũcidũtur: a grã exciderũt, Igit̃ immũda fieri mulier dicit̃: que cõcepto ſemine peperit maſculũ. Que autem feminam peperit/non ſolum immunda erit: ſed dupliciter immunda. bis enim ſeptenis diebus immũda ſcribitur permanere, Sed interim que peperit maſculũ: octaua die & qui natus eſt circunciditur/& illa fit munda. Scitis q. operoſa res eſt: in hac breuitate tẽporis iſta cõtingere. tamẽ ut in trãſcurſu aliqua dicamus: ſeptimana hec/preſentis uite tempus uideri poteſt, In ſeptimana namq; dierum: conſumat⁹ eſt mũdus, in quo donec ſumus in carne poſiti: ad liquidũ puri eſſe non poſſumus/niſi octaua uenerit dies: id eſt niſi futuri ſeculi tempus affuerit, In quo tamẽ die qui maſculus eſt & uiriliter egerit: ſtatim in ipſo aduẽtu futuri ſeculi purgat̃/& ſtatim munda efficitur mater que genuit eum. Purgatam namq; a uiciis carnẽ: ex reſurrectione recipiet, Si uero nichil in ſe habuit uirile aduerſum peccatum/ſed remiſſus & effeminatus fuit in actibus ſuis/cuius peccatum tale eſt q. non remittatur in preſenti ſeculo neq; in futuro: iſte tranſit in unam & alterã ſeptimanam in immundicia ſua/& tertia demum incipiente oboriri ſeptimana: purgat̃ ab immundicia/quam feminam pariendo contraxit. ℂ Hoſtie uero que pro huiuſmodi immundicia iubentur adhiberi: dupliciter diſtinguuntur. Primo iubet̃ agnus offerri anniculus ſine macula in holocauſtum: & pulli columbini aut turtures pro peccato. Secũdo uero commutatur hoſtia, ſi inquit non inuenerit manus eius quod ſufficiat ad agnum: accipiat duos turtures aut duos pullos columbarum/unum ad holocauſtũ/alium pro peccato, Vnde & mirũ uidetur q. oblatio Marie non habuerit hoſtiam primam/id eſt agnum anniculum: ſed ſecũdã/
Luce,2, tanq̃ cuius manus nõ ſuffecerit ad primam. Sic enim ſcriptũ eſt de ea, Venerũt inquit parentes eius ut offerrent pro eo hoſtiam: ſecũdum quod ſcriptũ eſt in lege dñi/par turturũ aut duos pullos columbarum. Sed & in hoc uerum eſſe oſtẽ
2.Cori.8. ditur illud qđ ſcriptũ eſt. qa Chriſtus Iheſus cũ diues eſſet: pauper fact⁹ eſt. ideo ergo & matrẽ de qua naſceret̃ elegit pauperẽ: & patriã pauperẽ de qua dicit̃. Et
Michee,5 tu Bethleem terra Iuda: nequaq̃ minima es in principibus Iuda. & reliqua. Verũ hec breuiter tranſcurrere cogimur: nec ſingula que ſunt ſcripta diſcutere, quandoquidem feſtinamus aliquid etiam de legibus lepre que recitate ſunt: pertractare. ℂ Inuenimus ergo ſex ſpecies propoſitas eſſe de hominum lepra: que ſex ſpe
Leui,13, cies hoc modo deſcribuntur, Aut enim in cute corporis fit cicatrix & ſignũ exalbidũ: & i cute corporis ei⁹ cõtagio lepre, Aut efflores efflorebit lepra: & cõteget

omnē cutē cōtagio a capite uſq; ad pedes eius. Tertia ſpecies cum in cute carnis fit ulc⁹ & ſanaſ: & fit in loco ipſo ulceris cicatrix alba. Aut in carnis cute fit aduſtio ignis: & poſt hec ſanata aduſtio erit lucida aut alba / aut cū robore candida, Quinta ſpecies: cum uiro aut mulieri fit in capite aut in barba cōtagio lepre. Vltima uero ſcribitur ſpecies / cum fit in caluitio uel in recaluitione cōtagio lepre rubicunde: que eſt lepra efflorens in caluitio uel in recaluitiōe, Hec ut compendio expoſitionis utamur (quoniam quidem nunc propoſitum nobis eſt breuiter auditores ex his que recitata ſunt admonere: nec eſt tempus / ad liquidum ſingula queq; diſcutere) referēda mihi uidetur ad unam quāq; ſpeciem peccatorum: & in his / anime macule que ex peccatis accidunt intuēde, ¶ Dicendum igitur primo eſt deſignari per hec / peccata que in hac uita poſiti committimus: ex quibus aliqua curari nūc poſſunt / aliqua uero non poſſunt. Secūdo uero & de illis ipſis que poſt hanc uitam nobiſcum tranſeunt: ſignificari intelligendum eſt eſſe & in ipſis quedam ita animabus infixa / ut nequeāt aboleri, Alia uero eſſe que purgationem poſſint recipere: ſecundum inſpectionem & iudicium pōtificis illius quē occulta latere non poſſunt. quiq; diſpenſabit animas ſingulorum ſecūdum hoc q, in eis maculas lepre aut expiabiles aut inexpiabiles uiderit, Cuius rei differentias de preſenti lectione colligere / & per ſingula ſecundum ſcripture huius indicium que poſſunt nos mouere / rimari ex tempore: ut iam ſuperius dixi / iſte ſermo non patitur. Vix enim hec multis poſſent uoluminibus digeſta cōponi ab iis: quibus dominus de lectione ueteris teſtamēti uelamem abſtraxit. Nos ergo pro uiribus noſtris quantum proferri in mediū cōuenit / exequemur: apoſtolo nobis Paulo pandēte intelligentie uiam / qua dicit legem umbram habere futurorum Hebre.10
bonorum: non ipſam imaginem rerum. & ſecūdum id quod ea que de bobus in lege uidentur ſcripta: non de bobus quorū deo cura non ſit / ſed de apoſtolis ad= 1.Cori.9.
uertenda pronunciat. In quo conſequēti utiq; ratione edocemur q, & ea que de lepra ſcribuntur: umbra ſit / in aliis habens imaginē ueritatis. ¶ Igitur adhibeamus primo ſi uidetur ipſam ſcripture umbrā: & tūc de eius ueritate requiramus In uulneribus corporum poſteaq̄ curata fuerit / remanet interdum ipſius uulneris ſignum: quod cicatrix appellatur. Vix enim eſt qui ita curetur: ut nullū ſuſcepti uulneris reſidere uideatur indicium. Tranſi nunc ab iſta legis umbra ad ueritatem ei⁹: & intuere quomodo anima que peccati uuln⁹ acceperit / etiā ſi cureſ / tamen habet in loco cicatricem uulneris reſidentem, que cicatrix non ſolū a deo uidetur: ſed & ab iis qui acceperint ab eo gratiā, per quam uidere poſſint anime languores / & diſcernere que ſit anima ita curata: ut omni genere ueſtigium illati uulneris abiecerit, & que curata ſit quidem: ſed ferat adhuc ueteris morbi ipſo ueſtigio cicatricis indicia. Q; autē ſint quedam anime uulnera: Eſaias docet dicens, A pedibus uſq; ad caput non eſt in eo ſanitas: ſed uuln⁹ / & liuor / & plaga. Eſaie.1.
cū ſermone de delictis hec proculdubio loquens populo: inſinuat quia ſint aliqui quibus poſſit adhuc medicamentum malagme imponi, Alii uero q, ſint intantum peccatores / ut eis nec cura poſſit abhiberi: hoc modo idem propheta deſignat, Non eſt inquit malagma imponere / neq; oleū neq; alligaturas. Q; autem Ibidem,

contritio & plaga doloris per correptionem / cure cauſa imponatur anime: Hie=
Hiere. 30 remias docet dicens, Sic dicit dominus. Suſcitaui cõtritionem / plaga tua cum do
lore: non eſt qui iudicet iudicium tuum, Cum dolore curata eſt: nõ eſt utilitas in
te, Omnes amici tui obliti ſunt tui / nec iam interrogabũt de te: quia plaga inimi=
ci percuſſi te / correptione ualida / pro omni iniquitate tua. quomodo multiplica=
ta ſunt peccata tua? Quid uociferaris ſuper contritione tua? uiolentus eſt dolor
tuus, propter multitudinem iniquitatũ tuarum preualuerunt peccata tua: & fe=
cerunt tibi hec, Propterea omnes qui deuorant / deuorabuntur: & omnes inimi=
ci tui carnes tuas deuorabunt. Et erunt qui te afflixerunt in afflictione: & omnes
qui deuaſtauerũt te dabo in depredationem / quoniam reuocabo ſanitatẽ tuã: &
uulneris tui dolorem reuocabo a te / dicit dominus. Memento diligentius: que au
dieris a propheta de uulneribus & cicatricibus & de tumoribus dici. Hec eni no
bis neceſſaria ſũt: ad expoſitionem cicatricum uel uulnerum uel aliorũ huiuſce=
modi / que in lepre inſpectionibus memorãtur. Addimus tamẽ adhuc que in alio
loco idem Hieremias ad anime uulnera & curas / in quibus tamen ueſtigia uulne
Hiere, 30 rum reſideãt poſt obductam cicatricem: his ſermonibus memorat. Ecce ego ad=
ducam cicatricem eius & ſimul curabo eos / & manifeſtabo eis pacem & fidem: &
conuertam captiuitatem Iuda & captiuitatem Hieruſalem, Si ergo ſufficiẽter a
propheta didicimus de uulneribus & cicatricibus animarum / & curis ac ſanitati
bus que deo medicante inferuntur: intuere nunc illam animam de qua dicit deꝰ.
quia ego adduxi cicatricem eius. poſt ulnera ſine dubio cicatricem adducit: ob
ſanitatem. & curaui inquit eos: & manifeſtabo eis pacem & fidẽ, Si ergo poſt co=
gnitionem & medicinam dei / ſi poſt manifeſtationẽ pacis & fidei quã per Chri=
ſtum ſuſcipimus: rurſum in iſta cicatrice aſcẽdat aliquod peccati prioris indiciũ /
aut ſignum aliquod erroris ueteris innouetur: tunc fit in cute corporis noſtri cõ=
tagio lepre inſpicienda per pontificem / ſecundum ea que legiſlator expoſuit,
¶ Secũda uero ſpecies eſt lepre / ſi effloruerit inquit in cute / ita ut tegat omnem
cutem corporis a capite uſq; ad pedes: per omnia quecunq; ſacerdos inſpexerit.
Cum ergo omnem cutem corporis obtexerit: tunc mundum eum eſſe ſacerdos
a contagione pronunciat. Sed in quacunq; die apperuerit in eo color uiuus: rur=
ſum iudicatur immundus per hoc q. in eo color uiuus apparuerit quem ante nõ
habuit. De hoc quidam etiam ante me dixerunt colorem uiuum indicare ratio=
nẽ uite que in homĩe eſt. q̃uis eni in anima poſita eſt: q̃diu tamẽ nõ habet uſum /
ſiquid peccatur non reputatur / pro eo q. uideatur nondum rationis capax eſſe
is qui deliquit. Cum autẽ ratio in eo locũ ac tempus inuenerit / ſi quid iã cõtra ra=
tionem agat: uideri eũ iure culpabilem, Nos autẽ diligẽtiꝰ q̃ ſcripta ſũt cõtuẽtes:
arbitramur magis hec de illis accipiẽda / qbꝰ uel phreneſi uel furore uel quocũq;
exceſſu occupatꝰ uel oppreſſꝰ eſt ſenſꝰ / & agũt cõtra rationẽ. Mũdi ergo iſti a le
pra / id eſt imunes uocãẽ a peccato: qa actꝰ ſui uel motꝰ nõ habẽt ſenſũ. Qz ſi for
te apparuerit in eo uiuꝰ color corporis / hoc eſt ſenſus ſui reparata in eo fuerit ſa
nitas / & poſt hec aliqd cõtra rationẽ recti iuſtiq; gerat: reputari ei peccatũ dicĩẽ
ex ea pte q̃ uiuꝰ color id ẽ ſenſꝰ i eo uiue ratiõis apparuit. ¶ Tertia lex de leproſis

eſt cum in cute corporis ulcus efficitur:& in loco ulceris cicatrix alba cum rubore inuenitur, Vlceris autem cauſa eſt:cum in corpore humor ſordidus abundat & noxius, Ita ergo & in anima ulcera intelliguntur ea:que ex immundis cupiditatibus uel ſordidis cogitationibus efferueſcunt, Que ſi forte per fidei gratiam & remiſſionem curata ſunt peccatorum / & ſana facta eſt anima:reſidet tamen cicatrix / & ipſa cicatrix nō habet ſimilem corporis colorem ſed eſt albior : lepra eſſe pronunciatur. Ita enim lucide uidentibus eſt clara cupiditas: ut eam porro uidētibus peccati in ſe reſidētis oſtēdat indicia / & fortaſſis peccati talis quod ad mortem ſit. Et ideo non ſolum alba cicatrix eſſe:ſed & rubicūda deſcribitur. Q; uero humiliorem ipſam cicatricē dicit uideri: certū eſt quia huiuſmodi macula peccati humilem & deiectam animam facit, ❡ Quarta erat lex ubi dicitur quia ſi in cute fiat aduſtio ignis / & poſt hec cum ſanata fuerit aduſtio:ipſa ſplēdida fiat & alba cum rubore / uel certe exalbida / & uiſio eius humilior reliqua cute. & hoc dicit eſſe lepram: que in aduſtione effloruerit. Vide ergo ſi nō aduſtio eſt in omni anima:quecūq; recipit iacula maligni ignita. aut ſi non igni aduritur omnis / qui ardet amore carnali. Iſte ergo ſunt aduſtiones & ſucceſiones ignis. Sed & ille aduſtionem patitur:qui glorie humane cupiditate ſuccenditur / & qui ire uel furoris eſtibus inflammatur. Q; ſi forte curetur ab his uulneribus anima per fidem: & poſt ſanitatem receptam contempto eo qui dixit. ecce iam ſanus factus es: noli amplius peccare / ne quid tibi deterius contingat: incipiat ueteris uicii fruct⁹ ex obducta cicatrice proferre / nec exequeť cicatrix ad reliqui corporis cutē ſed ſit humilior / & illum adhuc retineat colorem quem habuit lepre tempore: lepra e⁹ in aduſtione refloruit / & ideo īmundus a ſacerdote iudicatur, ❡ Quita ſpecies lepre eſt: cum in capite contagio efficitur / aut in barba uiri ſiue mulieris capite, Ita ut uiſio contagionis ipſius humilior ſit a cute corporis: & hec eſt lepra capitis uel barbe. Vide ergo ſi poteſt fieri ut lepra capitis puteť in eo qui nō habet caput Chriſtū:ſed alium aliquem / uerbi cauſa Epicurum / uoluptatem ſummū bonū predicantem:non tibi & caput & barba talis hominis uidetur immūdaſ Sed & is qui cum debeat eſſe uir & agere tanq̄ perfectus / ſi forte facile tanq̄ puer uincať a peccato / etiam ipſe lepram barbe habere dicendus eſt. quia cum uincere deberet malignū / & ſacerdotali honore (qui in barba peſignatur) incedere:adoleſcētie uiciis impeditus / lepram barbe perpetitur, Mulierem autem / animam in ſcripturis indicare eam que nō tam proferre ſemen uerbi q̄ ſuſcipere poteſt / ſepe dictum eſt. Que lepram habere deſignatur in capite: ſi uirū q caput mulieris eſt / id eſt doctorem pollutum habeat & immundum / aut Martionem / aut ualentinum / aut aliquem eiuſmodi. ❡ Sequens ſexta iam & ultima ſpecies lepre ponitur:que fit in caluitio uel recaluitione, que res quantum ex ſeipſis:munde ſunt, Sic enim dicit lex. Si cuius inquit defluxerint capilli capitis : caluus eſt / mundus eſt, Si autem a fronte eius defluxerint:recaluus eſt / mūdus eſt. Cōueniēter hec referuntur ad animam, ut cum ea que ſui natura emortua ſunt abiicit ac deponit:munda eſſe dicatur. Sed poſt hoc ſi ea que prius purificata fuerant / repullulare ſordidius & humilius q̄ dignitas puritatis expetit & mundicie / uidebuntur:

1. Ioan. 5.
Ephe. 6.
Ioan. 5.
1. Cori. 11.

immundã ac leproſam animam reddent, Ex hoc iam generaliter de omni lepro
ſo in quo fuerit contagio lepre / & humilior uidebiť a reliqua cute (humilius nãq;
eſt omne anime uicium: a reliquis eius uirtutib⁹) lex que ſpiritalis eſt talia quedã
» decernens: ueſtimenta inquit eius diſſuta ſint / & caput eius reuelatum / & os ei⁹
» adopertum. Per que deſignat eũ qui in anima leproſus eſt / id eſt qui peccatis cõ=
fixus: non oportere aſſuere ſibi teguměta / & turpitudines operire peccati. Sicut
enim is cuius ueſtiměta diſſuta ſunt / nudam atq; intectam gerit turpitudinem
corporis: ita oportet eum qui peccatis aliquibus obſeptus eſt / mala ſua & flagitia
nullis uerborum aſſumentis / nullis excuſationum uelaminibus operire: ut in eo
Math, 25. fiat ſepulchrum dealbatum / quod de foris quidě apparet hominib⁹ ſpecioſum:
intus autem plenum eſt oſſibus mortuorum & omni immunditia. Vult ergo lex
diuina / peccatorem non ſolum ueſtimenta non aſſuere: ſed & caput non conte=
gere. ut ſi quod eſt capitis delictũ / id eſt ſi in deũ aliquid commiſſum eſt / ſi in fi=
de peccatum eſt: ne hec quidě habeantur obtecta ſed omnibus publicětur / ut in
teruentu & correptione omnium emendetur & ueniam mereatur. Verũtaině le
proſus iſte os tantũmodo iubetur obtegere. Quid eſt hoc q, omnes corporis par
tes nudas habere precipitur: & os ſolum iubetur operireř Nonne palam eſt & in
aperto poſitũ / q, ei qui in lepra peccati eſt clauditur ſermo / clauditř ei os: ut fidu
ps, 49. cia ſermonis & docendi authoritas excludaturř Peccatori enim dixit deus, Qua
re tu enarras iuſticias meas: & aſſumis teſtamětum meũ per os tuũř Clauſum er
go habeat os peccator / quia qui ſeipſum non docuit: quomodo alium docere po
teſtř Docere alium non poteſt: & ideo os ſuum iubetur operire / qui male agědo
» loquendi perdidit libertatem. ¶ Immũdus inquit erit / & ſeparat⁹ ſedebit foris /
» extra caſtra erit conuerſatio eius, Clarum eſt q, omnis immũdus abiiciatur a cõ
uentu bonorum: & ſegregetur a cetu caſtriſq; ſanctorum, Et ideo dicitur: quia
extra caſtra erit conuerſatio eius. Q; ſi forte mundatus fuerit: ſpõte quidem &
à ſemetipſo non uenit ad ſacerdotě / ſed offertur inquit ab alio nec intrat in ca=
ſtra. Neq; enim conueniens erat ut eadě die qua mũdabatur / priuſq̃ fierent pro
eo que competebant: introiret in caſtra. Propter quod ſacerdos iuquit exibit ad
eum foras extra caſtra. Semper enim ad eum qui nõdũ poteſt introire in caſtra /
exiit ille: q poteſt exire extra caſtra / qui dicit, Ego a deo exiui: & ueni in hũc mũ
Ioan. 16. dum. Exit ergo ad eum ſacerdos: & cõſiderat ſi iam recepit ſanitatem / ſi a lepre
contagiõe purgatur. Cum autem uiderit eum ſacerdos: precipit ut accipiantur
galline due uiue ei qui mundatur / & lignum cedrinum / & coccũ tortum / & hy=
ſopum. Vidětur hic mihi etiam due iſte galline habere ſimilitudinem quandam
Leui, 17. duorum hircorum: ex quibus unus domino offertur / alius in eremũ emittitur,
Ita etenim & hic ex duabus gallinis una immolatur: & alia in campum dimittiť.
Dat ergo & hic qui purgatur a lepra / aliquam partem que abiiciatur in eremũ /
alia autem pars domino offertur pro eo, Nondum tamen hic qui purgatur a le=
pra & offert gallinas atq; alia que pro eo domino offeruntur / ad altare offertur:
ſicut turtures aut colũbe. Nondum enim eadem die is qui purgatur a lepra: diui
no altari dign⁹ efficiť, Propter quod mãdat legiſlator: ut eadě die qua purgať /

accipiantur due galline ad purificationem eius. Puto autem q, & hic illius galline
intellectus latēter habeatur: per quā purificatio efficitur peccatoris / de qua ſcri= Math.23.
ptū eſt, Quoties uolui congregare filios tuos / ſicut gallina cōgregat pullos ſuos
ſub alis ſuis: & noluiſti. Indiget tamē ut per lignum cedrinum purificetur is: qui
purificatur, Impoſſibile namq; eſt ſine ligno crucis peccati leprā poſſe purgari:
niſi adhibeatur & lignum in quo ſaluator (ſicut apoſtolus Paulus dicit) exuit pri Coloſſ.2.
cipatus & poteſtates: triumphans eos in ligno, Iungitur tamen ad emundationē
lepre huius etiam coccū tortum: ſociatur & hyſopus. Coccum tortum figurā ſa=
cri ſanguinis continet: qui de eius latere per lancee uulnus exortus eſt. Et hyſo=
pum hoc genꝰ herbe naturam habere medici ferunt: ut diluat & expurget ſique
pectori hominū ſordes ex corruptione noxii humoris inſederint. Vnde & neceſ
ſario in expurgatione peccatorum: huiuſcemodi graminis figura ſuſcepta eſt.
Coccum uero q, ſepe ſumptum ſit ad ſalutis ſubſidia: in diuinis referri uolumini
bus inuenimus. Sicut in partu Thamar cum unus inquit prior protulit manum: Gene,38.
accipiens obſtetrix coccum: alligauit in manu eius dicēs. Hic exiliet prior. Sed &
Raab meretrix cū exploratores ſuſcepiſſet & pactū ab eis ſalutis acciperet: illi / &
» pones inquiūt ſignū reſticulā coccineā / & alligabis eam in feneſtra iſta per quā Ioſue,2.
» depoſuiſti nos. Obſerua tamen & illud: q, non ipſe ſacerdos immolare gallinam
dicitur, Nōdum enim dignus eſt hic qui fuit leproſus: ut ipſe ſacerdos pro eo im
molet. propter quod nec ſanguis galline offertur ad altare, Sed dicit, quia occi=
detur gallina in uaſculo fictili: in quod uas aqua uiua ſit miſſa. ut & aqua aſſuma
tur ad purificationem: & compleatur plenitudo myſterii in aqua & ſanguie / qđ Iorn. 69.
dicitur exiiſſe de latere ſaluatoris. & nihilominus quod Ioānes in epiſtola ſua po
nit: & dicit purificationem fieri in aqua & ſanguine & ſpiritu, Vnde & hic uideo 1,Ioan.5.
omnia iſta compleri. Spiritus eni eſt galline iſtius que occiditur: & aqua uiua que
in uaſe eſt / & ſanguis qui ſuper eum diffuſus eſt, Non quo per hec iterādam ba
ptiſmi gratiam ſentiamus: ſed q, omnis purificatio peccatorū etiam hec que per
penitētiam queritur / illius ope indiget de cuius latere aqua proceſſit & ſanguis.
Vide ergo quomodo & uiua gallina / & lignum cedrinum / & coccus tortus & hy
ſopus tigitur in ſanguine pulli & aqua uiua: ut ex hoc aſperſus & purificatus ex
aqua & ſanguine (in quo tincta eſt & illa gallina: que in campum emittitur) & ſe=
pties coram domino reſperſus is qui purificatur / mundus efficiatur ab omni im
mundicia: qua fuerat ex lepre contagione poſſeſſus. Sed & illud aduerte quomō
cum ſuperius dixerit, hec eſt lex leproſi in qua die mūdatus fuerit: nunc his om=
nibus addit & dicit / & mūdus erit. Si enim ſemel abiecta lepra mūdatus eſt: quō
adhuc imundus erit? Sed uide quia etiam ſi mundetur quis a peccato & nō ſit iā
in opere peccati: ipſa tamen ueſtigia ſceleris commiſſi purificatiōe indigent etiā
quā expoſuimus / & aliis nihilominus que mandantur in conſequentibus, Obſer
uabimꝰ eni ad hoc quod ſcriptū eſt de lepra / in qua die mundatꝰ fuerit: poſt hec
inter cetera que mādātur tertio dictū eſſe / & mundꝰ erit. & iterū ad ultimū ſcri
ptū eſſe: & mūdabitur. Vnde & mihi uidetur eſſe quaſdam & in ipſa purificatio
ne differētias: et (ut ita dixeri) ꝑfectꝰ quoſdā purificationū. Poteſt eni & de illo q

ceſſat a peccato dici:& mundus erit/ſed non ſtatim ita mundus uidebitur ut ad
» ſummam puritatis acceſſerit, Deniq; addit iis que dixerat. In quacunq; die mũ
» datus fuerit:emittetur inquit uiua gallina in campum/& lauabit ueſtimenta ſua
is qui purificatur.Poſt hec autem omnem inquit pilum radet. & addit,& lauabi
tur in aqua.& poſt hec additur:& mũdus erit.Neq; enim ſufficit quod in princi
pio dixerat/mundus erit:niſi adieciſſet etiam hec,Sordida ergo ueſtimenta ha
buit uſq; adhuc iſte qui purificatur a lepra:etiam poſt aſperſionem/ & nũc laua
re ea iubetur, que tamen ueſtimenta non mihi per omnia male texture uidẽtur
fuiſſe, alioqui abiici ea magis q̃ lauari preciperet. In quo oſtenditur neq; per oĩa
alienam fuiſſe a deo conuerſationem eius:neq; pure in domino & integre cuſto
ditam,Non enim lauaret ueſtimẽta:niſi fuiſſent ſordidata, Nec iterum lotis eis
uteretur:ſi fuiſſent textrini in omnibus alieni,Qꝫ autem radi iubetur omnẽ pi=
lum:puto q,quicquid emortui operis anime poſite in peccatis exortũ eſt(hoc eni
nunc pili nominantur)iubeatur abiicere,Peccator enim omne quod ei ſiue in cõ
ſilio natũ eſt/ſiue in uerbo ſiue in opere:expedit ſi uere purificari uult ut eradat
& abiiciat/nec reſidere apud ſe aliquid patiatur.Sanctus aũt ſeruare debet oẽm
capillum,& ſi poſſibile eſt/nec aſcẽdere debet ferrũ ſuper caput eius:ne abſcin=
1,Regũ,1 dere aliquid de cogitationib⁹ eius ſapientibus/aut dictis aut operib⁹ poſſit.Inde
pſ.1. deniq; eſt quod & Samueli ferrum dicitur non aſcendiſſe ſuper caput:ſed & om
Math,10. nibus nazareis qui ſunt iuſti.Quia iuſto(ſicut ſcriptum eſt)omnia quecunq; fa=
ciet proſperabuntur:& folia eius non decident,Hinc & diſcipulorũ domini etiã
capilli capitis dicuntur eſſe numerati:hoc eſt omnes actus/omnes ſermones/oẽs
cogitationes eorum ſeruãtur apud dominum/quia iuſte/quia ſancte ſũt. Peca=
catoꝶ uero omne op⁹/omnis ſermo/omnis cogitatio debet abſcidi.& hoc eſt qđ
dicitur:ut omnis pilus corporis eius radatur/& tunc erit mundus.Sed & hoc ob=
ſerua/q, non ſufficit ei poſt purificationem uel ueſtimẽta lauiſſe uel omnem pi=
lum raſiſſe:niſi & lotus fuerit in aqua. Oportet nãq; eum abiicere omnes ſordes
omnem immunditiã/ non ſolum de ueſtimẽtis ſed & de proprio corpore:ut nul
la in eo macula extincte lepre reſideat.Tertio ergo nunc purificatus:ita demum
dignus efficitur ingredi caſtra domini,Non tamẽ cõtinuo permittitur ei introi=
re domum ſuam:ſed dicitur ut extra domum ſuam maneat ſeptẽ diebus/& ra=
dat omnẽ pilum capitis & barbe & ſuperciliorũ/quaſi nõ ſuffecerit q, prius oẽm
pilum raſerat:nunc additur/ut omnẽ pilũ capitis & barbe & ſuperciliorũ radat
Idem namq; uidetur dictũ:in eo q, dixerat omnem pilum radendũ.ſed nõ mihi
inanis uidetur eſſe iſta repetitio.uult enim peccatore poſteaq̃ fuerit mundatus/
poſteaq̃ remiſſionẽ peccatorum per penitentiã acceperit: de purgatione capitis
Ioan.5. admonere & barbe & ſuperciliorꝫ.uelut ſi diceret ei,Ecce iam ſanus factus es: ui
de ne ultra capitis contrahas culpam,Capitis enim peccatum eſt:aliter q̃ fides ec
Math.18. cleſie continet/de diuinis ſentire dogmatibus. In barba uero:ut meminerit ſe ui
rilis etatis depoſuiſſe peccata/& cõuerſus fiat ſicut iſans. In ſupciliis aũt arrogã=
tiã deiicit:& male elatũ ad hũilitatẽ Chriſti iclinat ſupciliũ,Scđo ergo ad hũc mo
dũ oĩs pil⁹ corporis radit̃.Et ſicut hec geminãt̃:ita & ueſtimẽta ſemel i prima pu

rificatiōe lauiſſe nō ſufficit. ſed ſecūdo p̄cipit̄ ut lauet ueſtimēta ſua & corpꝰ ſu-
um aqua:& tunc quarto additur / & mundus erit hec autē fiunt intra caſtra qui-
dem:poſito eo adhuc tamen extra domum ſuam, Dicit enim, poſt ſeptē dies in
›› die octaua aſſumet ſibi duos agnos, Iam nō aliꝰ aſſumit:ſed ipſe ſibi aſſumit du
›› os inquit agnos immaculatos / & ouem unam anniculam immaculatā / & tres de-
cimas ſimilaginis conſperſe in oleo / & cyatū olei unum:ut poſt hec quinta puri-
ficatione purificatus cōſumetur, Ex his ergo duobus agnis unus quidem immo-
latur:et dicitur pro delicto. In loco inquit in quo iugulatur pro peccato:& ubi ho
locauſtomata fiunt / in loco ſancto. Ecce iam dignꝰ efficitur ut offerat ſacrificiū:
qui potuit ad quintam purificationem peruenire / et hoſtia eius ſancta ſanctorū
fit. Alius autem agnꝰ holocauſtum efficitur:in quo propiciare pro ipſo ſacerdos
dicitur ut purgetur, Igitur primus agnus qui pro delicto eſt uidetur mihi uirtu
tis ipſius formā tenere / quam ſumpſit is qui erat in peccatis, per quā potuit pro-
pellere affectum peccandi:et malorum ueterum penitudinem gerere. Secundꝰ
uero agnus figuram tenere illius tam recuperate uirtutis: per quam abiectis et
procul fugatis omnibus uiciis / integrum ſe & ex integro obtulit deo / & dignꝰ ex
titit diuinis altaribus. Ouis autem que poſt agnos aſſumitur (quantum conicere
in tam difficilibus locis ualemus) fecūditatem puto q, deſignet eius qui cōuerſus
eſt a peccato / et totum ſe obtulit deo:qua poſt omnia in bonorum operum fœti-
bus utitur / et innocentie fructibus pollet, In tria ergo:purificationis huius id eſt
conuerſionis a peccato ratio diuiditur:Prima eſt hoſtia :qua peccata ſoluuntur.
Secunda eſt:qua anima cōuertitur ad dominum, Tertia eſt fecūditatis & fructu
um:quos in operibꝰ pietatis is qui dicitur cōuerſus oſtendit, Et quia tres iſte ſunt
hoſtie:idcirco ſubiungit & tres mēſuras decime ſimilaginis aſſumēdas / ut ubiq;
intelligamus purificationem fieri non poſſe ſine myſterio trinitatis. Vide autem
q, hic in quinta purificatione non aſſumitur farina:ſed iam ſimilā habet iſte qui
purificatur a peccatis, Simila ei aſcribitur unde habeat iam panem mundum:et
hec oleo conſpergitur, Sed & oleū eius ad duos uſus diuiditur, Vnum quo ſimi-
la conſpergitur. alium quod ſacerdos accipit integram mēſuram cyati: ut ait,
In quo (ut ego ſentio) & panis eius pinguis efficitur per miſericordiam:& oleum
quo lux uera et ſcientie ignis accēditut / per manus ſacerdotis capiti eiꝰ imponi-
›› tur, Ita enim dicit, Et ſtatuet (inquit) eum ſacerdos qui mūdat eum in cōſpectu
›› domini ad oſtium tabernaculi teſtimonii. Vide quia ſacerdotis eſt ſtatuere eum
qui conuertitur a peccato:ut ſtabilis eſſe poſſit / & ultra non fluctuare nec mo- Ephe. 4.
ueri omni uento doctrine. Statuet ergo eum non ſolum intra caſtra ſed ad ipſū Leui. 14.
oſtium tabernaculi teſtimonii ante dominum. Et poſteaq̄ ſecūdum ea que ſupe
rius dicta ſunt offerūtur hoſtie pro purificatione: adhibet inquit & cyatum olei
& ſeparat illud ante dominum. Et accipiet inquit ſacerdos de ſanguie / & ponet
ſupet extremam auriculam eius qui purificatur dextram / & ſuper extremā ma
num eius dextram / & ſuper extremum pedem eius dextrum. Et poſt hec inquit
accipiet ſacerdos non ipſum cyatum olei / ſed ex ipſo:& diffūdet inquit in manū
ſuam ſiniſtram / & intinget digitum ſuum ſacerdos in oleo quod eſt in manu eiꝰ

ſiniſtra/& aſperget ſepties ante dominũ, Et iterũ ex eo quod ſupereſt in manu
eius ſiniſtra imponet ſuper auriculam eiꝰ qui purificatur dextram: et ſuper ex=
tremam manum eius dextram/et ſuper extremum pedem eius dextrũ. Et poſt
hec quod relictũ fuerit ex oleo: imponet (inquit) ſacerdos de manu ſua ſuper ca=
put eiꝰ qui purificatur. Vides quomodo ultime et ſumme purificationis eſt aurẽ
purificari: ut purus et mundus ſeruetur auditus. et manum dextram: ut mũda
ſint opera noſtra/ne aliquid immũdum his admiſceatur & ſordidum, Sed & pe
des purificandi ſunt: ut ad opus bonum tantummodo dirigantur / nec ultra lap
ſus iuuentutis incurrant. ¶ Septies autem reſpergit eum ſacerdos ex oleo corã
domino, Poſt omnia etenim que pro purificatione celebrata ſunt/poſtq̃ cõuer=
ſus & reconciliatus eſt deo/ poſt immolatas hoſtias: ordinis erat ut & uirtutem
Pſal.50. ſuper eum ſeptemplicẽ ſancti ſpiritus inuitaret/ſecundũ eum qui dixerat. Red
Luce,11, de mihi leticiã ſalutaris tui: & ſpiritu pricipali cõfirma me, Vel certe quomõ pec
catorum corda dominus in euangelio teſtatur a ſeptem demonibus obſideri: cõ
petenter ſepties ante dominum ſacerdos in purificatione reſpergit, ut expulſio
ſeptem ſpirituum malignorũ de purificato corde: ſepties excuſſo digitis oleo de
claretur: Hominibꝰ ergo conuerſis a peccato/purificatio quidem per illa omnia
datur: que ſuperius diximus. Donum autem gratie ſpititus: per olei imaginẽ de
ſignatur, ut non ſolum purgationem conſequi poſſit is qui conuertitur a pecca
to: ſed et ſpiritu ſancto repleri. quo & recipere priorẽ ſtolam & annulum poſſit:
Luce.15. et per omnia reconciliatus patri/in locum filii reparari. Per ipſum dominum no
ſtrum Iheſum Chriſtum, cui eſt gloria in ſecula ſeculorum. A M E N,

¶ Octaui libri Cyrili in Leuiticum: finis,

¶ Eiuſdem liber nonus. De eo quod ſcriptum eſt de ſacrificiis repropiciatiõis: et
Apõpeus de duobus hircis quorũ unus ſors eſt domini / & unus a pompei/qui dimittitur
emiſſariꝰ in eremum, & de ingreſſu pontificis in ſancta ſanctorum,

Die propiciationis indigent omnes qui peccauerunt: et ideo inter ſolẽ
nitates legis que figuras cõtinẽt celeſtiũ myſteriorũ/ una quedã ſo=
lennitas habetur que dies ꝓpiciationis appellaꝛ, Hec ergo que nũc
recitata ſunt: legiſlatio eſt ſolennitatis ipſius / que dies (ut diximus)
ꝓpiciationis uocata eſt, Sed uideamꝰ primo quid ſibi uelit littere ip=
ſius continentia: ut orantibus uobis (ſi tamen ita domino ſupplices ſimus: ut ex=
audiri mereamur) poſſitis accipere gratiam ſpiritus/per quam explanare ualea
Leui,10. mus myſteria que continentur in lege. ¶ Defuncti ſunt duo filii Aaron Nadab
Leui.17. et Abiud: cũm offerrent ignem alienũ ad altare domini. Neceſſe igitur erat ut
celeſti doctrina inſtrueretur Aaron: quomodo eum ad altare oporteret accede=
re/et quo ſupplicationum ritu propicium faceret dominum, ut ne etiam ipſe in=
curreret hec: que incurrerant filii ſui/ incaute & incõuenienter accedentes ad al
tarę dei/alienumq; ignem & nõ illum qui diuinitus datus fuerat offerentes, Pro
pterea ergo de his hoc modo prefata eſt lex. Et locutus eſt dominus ad Moſem.
Loquere ad Aaron fratrem tuum ut nõ intret omni hora in ſanctuarium quod
eſt intra uelum ante conſpectum propiciatorii / quod eſt ſuper arcã teſtimonii

et non moriaẽ. Ex quo oſtẽditur q. ſi omni hora introeat in ſancta:non prepara
tus/non indutus pontificalibus indumẽtis/neq; hoſtiis que ſtatute ſunt prepara
» tis/neq; propiciato prius deo:morietur/& iuſte quidem/tanq̃ qui non fecerit ea
» que cõuenit fieri anteq̃ accedatur ad altare dei. Omnes nos iſte ſermo cõtingit:
ad omnes pertinet quod hic loquitur lex. Precepit enim ut ſciamus:quomodo ac
cedere debeamus ad altare dei. Altare eſt enim ſuper quod orationes noſtras of
ferimus deo:ut ſciamus quomodo debeam⁹ offerre, ſcilicet ut deponamus ueſti
menta ſordida: que eſt carnis immũditia/ morum uitia/inquinamẽta libidinũ.
An ignoras/tibi quoq; id eſt omni eccleſie dei & credentium populo:ſacerdotiũ
datum? Audi quomõ Petrus dicit de fidelibus. Genus inquit electum/ regale ſa 1.Petri,2.
cerdotium gens ſancta/populus acquiſitiõis. Habes ergo ſacerdotiũ / quia gens
ſacerdotalis es: & ideo offerre debes deo hoſtiam laudis/hoſtiam orationũ/ho=
ſtiam miſericordie/hoſtiam pudicitie/hoſtiam iuſticie/hoſtiã ſanctitatis. Sed ut
hec digne offeras:indumentis tibi opus eſt mundis & ſegregatis a reliquorũ ho=
minum communibus indumẽtis/et ignem diuinum neceſſarium habes. Non ali
quem alienum a deo:ſed illum qui a deo hominib⁹ datur. De quo filius dei dicit.
Ignem ueni mittere in terram:& quid uolo niſi ut accẽdatur? Si enim nõ hoc ſed Luce.12,
alieno & huic contrario igni utamur /ut illo qui ſe tranſfigurat ſicut angelum lu 2.Cori,11
cis:eadẽ ſine dubio patiemur/que Nadab paſſus eſt et Abiud. Precepit ergo mã
datum diuinum ut inſtruatur Aarõ/ne omni hora intret in ſancta ad altare:ſed
cum fecerit pri⁹ ea que fieri mãdantur/ne forte moriatur. ¶ Sed primo omniũ
oſtendamus quomodo hec que de ſacrificiis cõſcribuntur:figuras eſſe apoſtol⁹
dicit & formas/quarum ueritas in aliis oſtendatur. ne forte auditores nos preſũ
mere arbitrentur:& legem dei in alium ſenſum q̃ ſcripta eſt/uiolẽter inflectere.
quod quidem autumare fortaſſe poſſent:ſi nulla in his que aſſerimus apoſtolica
precederet authoritas. Paul⁹ ergo ad Hebreos ſcribens/eos ſcilicet qui legẽ qui=
dem legerẽt & hec meditata haberẽt & bene nota: ſed indigerẽt intellectu qua=
liter ſentire de ſacrificiis debeãt/ hoc modo dicit. Non enim in ſancta manufctã Hebre.9.
introiuit Iheſus exẽplaria ueritatis:ſed in ipſum celũ/ut appareat uultui dei pro
nobis. Iterum dicit de hoſtiis. Hoc enim fecit:ſemel ſeipſum offerendo hoſtiam. Ibidem.
Sed quid de his ſingillatim querim⁹ teſtimoniũ? Omnem epiſtolã ipſam ad He=
breos ſcriptam ſi quis recenſeat, & principue eum locum ubi pontificẽ legis con
fert pontifici repromiſſionis/de quo ſcriptũ eſt/tu es ſacerdos in eternum ſecũ= Pſal.109.
dum ordinẽ Melchiſedech:inueniet quomõ omnis hic loc⁹ apoſtoli/ exemplaria
et formas oſtendit eſſe rerum uiuarum & uerarum/illa que in lege ſcripta ſunt. Hebre.7
Oportet ergo nos querere pontificẽ:qui ſemel in anno/ id eſt per omne hoc pre=
ſens ſeculum:ſacrificiũ obtulit deo/indutus ueſte, cuius domino iuuante que ſit
» qualitas:oſtendemus. Tunica inquit linea ſanctificata induetur. Linũ de terra
oritur. Tunica ergo ſanctificata linea induitur uerus pontifex Chriſtus: cum na=
turam terreni corporis ſumit. De corpore enim dicitur:quia terrenũ ſit & in ter Gene.3.
ram ibit. Volens ergo dominus & ſaluator meus hoc quod in terrã ierat reſuſci/
tare:terrenum ſuſcepit corpus/ut id eleuatũ de terra portaret ad celum. Et hui⁹

myſterii tenet figuram hoc quod in lege ſcriptum eſt: ut linea tunica pōtifex induatur,Sed quod addidit ſanctificata:nō ocioſe audiendū eſt. Sanctificata nāq; fuit tunica carnis Chriſti. non enī erat ex ſemine uiri cōcepta:ſed ex ſpiritu ſā
» cto generata. Et femoralia inquit linea ſint ſuper corp⁹ eius. Femoralia indumētum eſt: quo pudenda corporis contegi & conſtringi ſolent. Si ergo aſpicias ſaluatorem noſtrum ſuſcepiſſe quidem corpus: in corpore poſitū egiſſe humanos actus/id eſt ueſcēdi/& bibendi/ et cetera his ſimilia: hoc autem ſolum opus non egiſſe quod ad pudenda corporis pertinet/carnēq; eius neq; nuptiis neq; filioꝝ procreationi patuiſſe:inuenies qualiter femoralia linea ſanctificata habuerit. ut
1,Cori,12 uere de ipſo dici debeat:quia inhoneſtiora noſtra abundantiorem honorem habent Conſidera tamen & ipſum pontificis habitum,quia quod per naturam minus in eo honeſtum uidetur/cum ind utus dicatur femoralibus lineis & zona cō ſtrictus:etiā ſecundū litteram de eo cōuenit dici/quia inhoneſtiora noſtra abūdatiorem honeſtatem habent ,Ita ergo et omnis qui in caſtitate uiuens imitatur Chriſtum/hoc ſolum de humanis actibus neſcientem:etiam ipſe lineis femoralibus ſanctificatis indutus eſt/ & inhoneſtioribus ſuis abundantiorem circūdedit honeſtatē.Tunica ergo linea ſanctificata induitur:& femoralia linea ſuper cor
Exodi.20 pus eius ſunt,Sed ne forte femoralia hec quibus pudenda conteguntur reſoluta defluant:& turpitudinē reuelent ac retegant (nō enim inquit facies grad⁹ ad altare ne forte reueletur in his turpitudo tua)ne ergo turpitudo tua defluentibus femoralib⁹ reueletur:zona inquit femoralia conſtringātur, Quodā tēpore exponentes Ioannem baptiſtam et alias Hieremiam/q. Hieremias quidem zonam/Ioannes uero pelliceam zonam circa lumbos habuiſſe diceretur:ſufficienter oſtendimus/ quomodo per hec declaretur indicia pars illa corporis apud huiuſmodi uiros ita emortua: ut neq; leuis ad carnis illecebras motus neq; alius quiſq in lūbis eorum fuiſſe crederetur/ſed ſola caſtitas & pura pudicitia,zona ergo pontifex linea cingitur:& cydarim lineā ponit ſuper caput ſuum.omnia linea.Cydaris quod dicitur:ornatus quidam eſt qui capiti ſuperponitur/ quo utitur pōtifex in offerēdis hoſtiis uel ceteri ſacerdotes. Sed unuſquiſq; noſtrum ornare debet caput ſuum ſacerdotalibus ornamentis.Etenim quoniam omnis uiri caput Chriſtus eſt/quicumq; ita agit ut ex actibus ſuis cōferat gloriā Chriſto: caput ſuū qui et Chriſtus ornauit.Poteſt & alio modo in nobis intelligi capitis ornat⁹: quādoquidem quod eſt in nobis primum ac ſummum et caput omnium/mens eſt,Ad dignitatem itaq; pontificis excolet caput ſuum:ſi quis mentem ſuam adornauerit ſapientia et diſciplinis,Quatuor igitur ſunt iſta quibus indui precipitur pontifex/et ita demū introire in ſancta:ne hec non habes moriatur. ¶ Iam uero de hoſtiis quedam quidem mandātur debere eſſe pontificis: quedam uero a populo ſumenda,ipſius eſſe uitul⁹ dicitur:quod eſt in animalibus precioſius & robuſtius.& ſecundū animal aries eſt:quod in ouib⁹ ſine dubio pcioſius eſt.A populo uero munera iubētur offerri:aries a principib⁹/et hirci duo a populo. un⁹ qui dimittatur in eremum/ qui et apompeus nominatur:& unus qui domino offeraſ. Si eſſet omnis popul⁹ dei ſanct⁹/ et omnes eſſent beati:non fierēt due ſortes ſu

per hircis / & unus quidem ſortem ferret ut dimitteretur in eremū / ali⁹ uero ut domino offerretur: ſed eſſet ſors una & hoſtia una domino ſoli. Nunc uero cum in multitudine eorum qui accedūt ad dominum: ſunt quidam ipſius domini / alii autem ſunt qui mitti ad eremum debeant / id eſt qui abiici merentur & ſeparari ab hoſtia domini: propterea pars hoſtie que offerꝫ a populo / id eſt unus ſol⁹ hircus domino immolatur / ali⁹ autem abiicitur et in eremū dimittitur / & a pompe⁹ nominatur. Sors tamen cadit ſuper utrumq;, et ille quidem qui in eremum mittitur: dicitur q. ipſe auferat ſuper ſe peccata filiorum Iſrael & iniuſticias eorum et iniquitates ipſorum, Non enim ille hircus qui domini ſors efficitur / ſed ille cuius ſors eſt ut in eremū dimittatur: auferre ea dicitur. ſecundū illud credo quod ſcriptū eſt, Dedi commutationē tuam Egyptum & Ethiopiam & Siennem pro te: ex quo tu honorabilis factus es in conſpectu meo. Peccata igitur eorū qui penitentiam egerunt & eorum qui reliquerūt maliciam: ſuper capita ſua ſuſcipiūt ii qui effecti ſunt in ſorte eius qui in eremū dimittitur / qui ſeipſos dignos tali miniſterio uel huiuſmodi ſorte fecerunt, Conueniet autem uelut ecōtrario aptari his: & illud quod dictum eſt. qui habet: dabitur ei. Sicut enim qui habet iuſticias / additur ei: ita & qui habet peccata intātum ut in ſorte hirci apompei inueniatur qui in eremum emittitur: addentur ei / eaq; abſtergentur a ſanctis, ut & in ipſis impleatur quod ſcriptūm eſt, Ab eo autem qui non habet: etiam quod habet auferetur ab eo / ut ei addatur qui habet multas ſordes peccatorū. Verum quoniā is qui in ſorte domini eſt / ſpem gerit non in preſeti ſeculo ſed in futuro: & cui⁹ ſors domini eſt / quotidie moritur: propterea is quidem ſuper quem ſors domini ceciderit / iugulatur & moritur / ut ſanguine ſuo purificet populum dei, Ille autē qui ſortem contrariam ceciderit: non eſt dignus ut moriatur. quia qui in ſorte domini eſt: non eſt de hoc mundo, Ille uero de hoc mūdo eſt: & mund⁹ quod ſuum eſt diligit. Ideo non occiditur nec dign⁹ eſt iugulari ad altare dei: nec ſanguis eius ad baſim altaris meretur effundi. ¶ Sed uideam⁹ quis eſt hic qui accipit eū cui⁹ ſors apompei facta eſt: ut eum eiciat in eremum. Homo inquit parat⁹ accipiet hircum qui uenerit in ſortem eius cui ceciderit ſors apompei: & abducet eū in eremū. Finis ſortis ipſius / eremus eſt: id eſt locus deſert⁹ / deſertus uirtutibus / deſertus deo / deſertus iuſticia / deſertus Chriſto / deſertus omni bono, Et nos ergo ſingulos manet ſors una e duabus, Aut enim bene agētes ſors domini ſum⁹: aut male agentes ſors noſtra nos ducit ad eremum, Vis tibi euidenter oſtēdam / quomodo due iſte ſortes ſemper operetur / & unuſquiſq; noſtrū aut ſors domini aut ſors apompei uel eremi fiat: conſidera in euangeliis illum diuitem uiuentē ſplendide & luxurioſe / & Lazarum ad ianuam eius iacentem ulceribus plenum et cupientem ſaturari de micis que cadebāt de menſa diuitis: quis finis deſignatꝫ utriuſq;. Mortuus eſt inquit Lazarus: & adductus eſt ab angelis in ſinum Abrahe, Similiter autem & diues: & adductus eſt in locū tormenti. Animaduertis euidenter loca ſortis utriuſq; diſtincta, Vides etiam qui ſunt qui abducūt, angeli inquit: qui ſemper parati ſunt ad abducendū, Miniſtri enim dei ſunt ad hoc ipſū deſignati: qui impleāt ſortem quam tibi ipſe parauerís. Si enim bene uixeris / ſi

Eſaie, 43. Luce, 19. Ibidem. Luce, 16.

fregeris eſurienti panem tuum ex animo/nudum ueſtieris/ rectum iudicium iu
dicaueris/iniquo aduerſum iniquitatem ſuam reſtiteris/nec poſueris conſilium
tuum cum iis qui laqueos innocentibus parant:ſortem tuam facies domini,Si ue
ro libidini ſeruias/uoluptatis amator ſis magis q̃ dei/ſeculũ diligas/malitiam nõ
oderis:ſortem tuam feciſti apompei ut abduçaris in eremum per man⁹ miniſtri
dei/qui in hoc ipſum ordinatus a deo eſt,& ideo paratus appellatur:quia per ſo
nam nullius erubeſcit/nec diuites/nec potẽtes nec reges/ nec ſacerdotes, Vis au
tem ſcire quia ad dominum pertinent animalia hec que ſortes iſtas excipiunt:nõ
ſunt immũda nec aliena ab altaribus dei/ ſed munda ſunt & que in ſacrificiis of
ferri ſolent,ut ſcias hec figuram tenere non eorum qui extra fidẽ ſunt: ſed eoꝝ
qui in fide ſunt, Hircus enim animal mundum eſt:& diuinis altaribus cõſecratũ
Et tu ergo per gratiam baptiſmi conſecratus es altaribus dei:& animal factus es
mundum.Sed ſi non cuſtodias mandatum illud domini quod dixit:ecce iam ſa-
nus fact⁹ es/iam noli peccare:ne quid tibi deterius contingat. ſed cum eſſes mũ-
Ioan.5. dus:rurſum te peccati inquinamento maculaſti/& ex uirtute ad libidinẽ /ex pu
ritate ad immũdiciam declinaſti tuo uitio/cum animal mundum fueris: ſorti te
apompei eremiq; tradidiſti ¶ Poteſt autem fortaſſis & alio modo paratus & mũ
dus qui abducit eum cui ſors uenit in eremũ/& eo ipſo q, ducit eum quaſi immũ
dum tetigerit/dicitur lauare debere ueſtimẽta ſua ad ueſperam & eſſe mund⁹:
etiam ipſe domin⁹ & ſaluator noſter intelligi ex ea parte/ qua nature noſtre id
eſt carnis & ſãguinis ueſtimenta ſuſcepit/q̃ in ueſperum lauerit. Propter quod
zacha.3, et dudum propheta de eo dixerat, Et uidi Iheſum ſacerdotem magnũ indutũ
ueſtimenta ſordida:& diabolum ſtantem a dextris eius ut contradiceret ei, La-
uit ergo in uino id eſt in ſanguine ſuo ſtolam ſuam in ueſpera: & factus eſt mun
dus.Et inde fortaſſis erat q, poſt reſurrectionem Marie uolẽti pedes eius tenere
Ioan.20, dicebat,noli me tangere,Vis autem adhuc uidere & aliam duarum ſortium for
mam:conſidera duos illos qui tempore crucis eius unus a dextris/ & unus a ſini-
Luce,23. ſtris pependerunt latrones.& uide illum qui cõfitebatur dominũ/ſortem eſſe fa
ctum domini: et adductum eſſe ſine mora ad paradiſum.Illum uero alium blaſ
phemantem:ſortem factum eſſe apompei qui in eremum adduceretur Inferni.
Coloſſ.2. Sed & in eo quod dicitur:quia affixit cruci ſue principat⁹& poteſtates cõtrarias/
et triumphauit eas:ſortem in iis apompei compleuit/et tanq̃ homo parat⁹ abdu-
Luce,11. xit eas in eremum.Deniq; & in euangelio dominus dicit.quia cum exierit de ho
mine immundus ſpiritus:uadit per loca deſerta / queres requiem & nõ inuenit,
Ergo poteſt & ſaluator noſter/homo paratus intelligi:qui ſortem quidem domi
ni/eccleſiã ſuam fecerit / eamq; diuino cõſecrarit altari. Sortem uero apompei:
Ephe,6. contrarias fecerit poteſtates / ſpiritus nequitie/& mũdi huius rectores tenebra-
Coloſ.2. rũ harũ.Quos ſicut dicit apoſtol⁹cũ poteſtate traduxit: triũphans eos in ſemet
ipſo,Quo traduxit:niſi ad eremũ & ad loca deſerta? Sicut enim illi qui cõfeſſus
eſt aperuit paradiſi ianuas/dicendo:hodie mecũ eris in paradiſo.& per hoc:om-
nibus credentibus & confitentibus igrediendi additum dedit/,quem prius Adã
Gene.23. peccante concluſerat,Quis enim alius rompheam flammeam uerſatilem / que

appoſita eſt cuſtodire lignum uite & fores paradiſi:poterat dimouere? Quis ali Gene.3,
us Cherubim peruigili excubās cuſtodia ualebat inflectere:niſi ipſe ſolus / cui da
ta eſt poteſtas omnis in celo & in terra? ut in quam preter ipſū nemo alius hec fa= Math.28
cere potuit:ita principatus ac poteſtates & rectores mundi quos enumerat apo=
ſtolus / nemo alius poterat triumphare / & abducere in eremū inferni:niſi ipſe ſo
lus qui dixit:Cōfidite / ego uici mūdum. Idcirco ergo neceſſarium fuit dominū Ioan.16.
et ſaluatorem meum non ſolum inter homines hominem naſci :ſed etiam ad in=
ferna deſcendere / ut ſortem a pompei tanq̄ homo paratus in eremum inferni de
duceret:atq; inde regreſſus opere conſumato aſcenderet ad patrem .Ibq; pleni⁹
apud altare illud celeſte purificaretur: ut carnis noſtre pignus quod ſecum eue=
xerat / ꝑpetua puritate donaret.hic ergo eſt uer⁹ dies ꝓpiciatiōis:cū ꝓpiciat⁹ eſt
deus hominibus:ſicut & apoſtol⁹ dicit.Quoniam deus erat in Chriſto : mundū 2.Cori.5.
reconcilians ſibi ,Et iterum de Chriſto dicit . Pacificās per ſanguinem crucis ſue Coloſ,1,
ſiue que in celo ſunt / ſiue que in terra .Mandatur ergo:in lege:ut in die repropici
ationis omnis populus humiliet animam ſuam , Quomodo humiliet popul⁹ ani=
mam ſuā ipſe dicit.Venient inquit dies cū auferetur ab eis ſpōſus: & tunc ieiuna Math,9,
bunt in illis diebus ,Plures ergo aguntur dies feſti ſecundum legem ,eſt enim qui
dam ſolennis dies in menſe primo,eſt & alius in ſecūdo die menſis primi , & alia
ſolennitas paſche / alia azimorum:licet coniuncta uideatur azimis paſche ſolen=
nitas, Principium etenim azimorum:ad finem paſche coniungitur, Paſcha autē
ille ſolus dies appellatur:in quo agnus occiditur. reliqui uero:azimorum dies ap=
pellantur ,Sic enim dicit.facies ſolennitatem azimorum ſeptem dieb⁹ ,Hec ergo Exodi. 23
eſt prima ſolennitas poſt hanc ,Cum inquit demeſſueris meſſem tuam & cōgre= Leui.23.
gaueris natiuitates ex agro tuo:facies diem feſtum de initiis fructuum tuorum,
qui dies eſt poſt ſeptem ſeptimanas a feſto paſche: unde etiam dici iubetur dies
pentecoſtes in ipſa lege.Poſt hec in ſeptimo menſe alie aguntur ſolēnitates.Pri=
ma die menſis:neomenia tubarum ,ſicut dicitur in pſalmo. Tuba canite in initio Pſal,80.
menſis.decima uero die ſeptimi mēſis:iſta eſt ſolennitas repropiciationis .In hac Leui.23.
ſola die pontifex induitur omnibus pontificalib⁹ ueſtimētis, Tunc induitur ma=
nifeſtationem et ueritatem.tūc ingreditur ad illa inacceſſibilia / quo ſemel in an=
no accedi tantūmodo licet:id eſt in ſancta ſanctorū . Semel enim in anno ponti= Leui,16,
fex populum derelinquēs ingreditur ad eum locum ubi eſt repropiciatorium: et
ſuper propiciatoriū / Cherubim .ubi eſt & arca teſtimonii & altare incenſi:quod
nulli introire fas eſt niſi pontifici ſoli , Si ergo cōſiderem uerum pontificem meū
dominum Iheſum Chriſtum:quomodo in carne quidem poſitus per totum an=
num erat cum populo annum illum de quo dicit . euangelizare pauperib⁹ miſit Eſaie,61.
me:et uocare annum domini acceptum & diem remiſſiōis. Deinde uero quomō
ſemel in iſto anno in die repropiciationis intrat in ſancta ſanctorū:hoc eſt cū im
pleta diſpenſatione penetrat celos. & intrat ad patrem / ut eum propicium hu= Hebre.7
mano generi faciat / & exorat pro omnibus credentib⁹ in ſe.Hanc repropiciatio
nem eius qua hominibus repropiciat patrem / ſciens Ioannes apoſtolus : dicit:,
Hec dico filioli ut non peccemus,q; & ſi peccauerimus:aduocatū habemus apud Ioan.2.

patrem/Chriſtū Ihesum iuſtū/& ipſe eſt repropiciatio pro peccatis noſtris, Sed et Paulus ſimiliter de hac repropiciatione cōmemorat:cum dicit de Christo: quē
Roma,3. poſuit deus propiciatorem in ſanguine ipſi⁹ per fidem, Igitur dies propiciatiōis manet nobis uſquequo occidat ſol:id eſt quouſq; finem mundus accipiat. Stam⁹ enim nos pro foribus operientes pontificem noſtrum: cōmorātem intra ſancta ſanctorum/id eſt apud patrem: & exorātem pro peccatis eorum qui ipſum expectant/non pro omniū peccatis exorantem. Non enim exorat pro iis qui in ſortem ueniunt eius hirci:qui emittitur in deſertum, Pro illis exorat tantum qui ſūt ſors domini:qui eum pro foribus expectant/qui non recedūt de templo/ieiuniis et orationibus uacantes. An tu putas quí uix diebus feſtis ad eccleſiam uenis/nec intentus es ad audienda uerba diuina/nec das operam ad implenda mandata: q. poſſit ſors domini uenire ſuper te? Optamus tamen ut uel his auditis operā detis/non ſolū in eccleſia audire uerba dei:ſed & in omnibus domibus ueſtris exerceri & meditari in lege domini die ac nocte, & ibi enim Chriſtus eſt:qui ubiq; adeſt querentib⁹ ſe, Propterea namq; mādatur in lege:ut meditemur eā cum imus
Deute.6 in uia/& cum ſedemus in domo/& cum iacemus in cubiculo/& cū ſurgimus. Et hoc eſt uere pro foribus expectare pontificem morātem intra ſancta ſanctorū: et effici in ſorte domini. Q; autem dicim⁹ de ſorte/non ſic accipiat auditor quaſi ſors talis aliqua dicatur:que inter homines caſu et nō iudicio agi ſolet, Quoniam ſors domini ita accipiēda eſt: tanq̄ ſi diceretur electio uel pars domini. et rurſum ſors eius qui in eremū mittitur accipiēda eſt: ueluti pars illa que pro indignitate ſua a domino ſpernitur et abiicitur. Magis eni & ſermo ipſe apompei:abiecti & refutati ſignificantiam continet. ex quo poſſumus etiam illud intelligere, Verbi gratia, aſcēdit in cor tuum mala cogitatio: ſcilicet concupiſcentia mulieris aliene/aut uicine poſſeſſionis, Intelligis hanc eſſe de ſorte apompei. abiice conſeſtim & expelle eam de corde tuo, Quomō abiicies? ſi habeas tecum parati hominis manum id eſt ſi lectio diuina ſit in manib⁹ tuis/& precepta dei ante oculos habeantur:tunc uere inuenires paratus ad abiiciēda & repellēda ea que ſunt ſortis aliene. Sed & ira ſi aſcendit in cor tuū/ſi zelus/ſi inuidia/ſi malicia ad ſupplātandum fratrem:parat⁹ eſto ut abiicias eam & expellas/& emittas in eremum, Si uero aſcendat in cor tuum cogitare que dei ſunt/de miſericordia/de iuſtitia/de pietate/de pace:hec de ſorte ſunt domini/hec offeruntur ad altare/hec pontifex ſuſcipit:& in his tibi reconciliat dominum. Propterea ergo & is qui eiicit eū in quo ſors apompei eſt/hoc eſt malas cogitationes & malas cupiditates: non eſt homo piger nec occupat⁹ negociis ſecularib⁹/ſed paratus eſt ac promptus & uigilās. Qui etiam ſi ſordeſcere uideatur pro eo q. cōtigerit immūdum:ipſe lauet ſtatim ueſtimenta ſua & erit mund⁹. Rurſum intelligere poſſumus/quantū ad unumquemq; noſtrum pertinet ſecūdum moralem locum: eſſe hominem paratum/ratione ipſam que intra nos eſt/per quam diſcretio nobis boni maliq; eſt. que etiā ſi uidetur ſordeſcere dum diſcutit et pertractat ipſa que mala ſunt:tamen ſi ea abiciat et expellat a corde procul et fuget/tunc melioribus cogitationibus uelut purificata ac diluta: munda uidebitur rationabilis mēs. Nec ſane mire

ris q, etiam ad perſonam ſaluatoris traximus hunc qui eiicit hircum & expellit in eremum: quia dicitur lauare ueſtimenta ſua & fieri műdus / propter illud quod legimus in propheta dici de domino ſicut ſupra dixim⁹, & audi Iheſum ſacerdotem magnũ: indutũ ueſtiměta ſordida. Quod ſi utiq; pro aſſũptione carnis dici pie intelligitur: etiam hic in lauandis ueſtimětis poteſt eadẽ figura ſeruari. ¶ Vi- zacha.3.
» deamus poſt hec: q̃ ſunt que pontifex faciat. Et ſumet inquit uaſculũ plenũ car-
» bonib⁹ ignis de altari: quod eſt coram domino. Legim⁹ & in Eſaia / quia igni purgatur propheta per unum ex ſeraphim: quod miſſum eſt ad eũ / cum accepit forcipe carbonem unum ex iis qui erant ſuper altare: & contigit labia prophete / & dixit. Ecce abſtuli iniquitates tuas. Mihi uidentur myſtica hec eſſe / & hoc indicare: q, unicuiq; ſecũdum id quod peccat / ſi dignum fuerit purificari eum: inferũtur carbones membris eius. Nam quoniam dicit propheta hic. immũda labia habeo: in medio quoq; populi immunda labia habentis habito. idcirco carbo forcipe aſſumptus a ſeraphim / labia eius purgat: quibus ſolis ſe mũdum nõ eſſe profitetur. Ex quo oſtenditur: q, uſq; ad uerbum tantũmodo / peccatum eius inueniretur. in facto uero uel opere: nullo modo peccauerit. alioqui dixiſſet / quoniã immũdum corpus habeo uel immundos oculos habeo: ſi peccaſſet in concupiſcẽdo alieno. & dixiſſet / immũdas man⁹ habeo: ſi eas polluiſſet operib⁹ iniquis. Nũc autem quoniam in ſolo fortaſſe ſermone conſcius ſibi erat delicti illius: de quo dicit dominus. quia etiam de uerbo ocioſo reddetis rationem in die iudicii. pro eo q, difficile eſſet etiam perfectis: culpam uitare ſermonis. idcirco indigebat etiam propheta: ſola purgatione labiorum. Nos autem ſi redeat unuſquiſq; ad conſciẽtiam ſuam / neſcio ſi poſſumus aliquod membrum corporis excuſare: quod non igne indigeat. Et propheta quidem quoniã ab omnibus mũdus erat: idcirco meruit ut unus de ſeraphim mitteretur ad eũ / qui eius ſola labia purgaret. Nos uero (uereor) ne ignem nõ membris ſingulis: ſed toto corpore mereamur. ignẽ quidem punitoriũ peccatorum: que & ſingulis membris & toto ipſo corpore in deũ cõmittim⁹. Per que eni quis peccat: per hec & toquetur. Si igitur unũquodq; corporis mẽbrũ & totũ noſtrũ corpus inflãmamus igne gehenne / exardeſcẽtes per effrenes cupiditates & libidines: quidni meremur cruciari igne illo inextinguibili quẽ in nobis ſuccẽdere cepim⁹ / cui⁹ incẽdia in cordib⁹ noſtris & mẽbris inchoauimus? Et haud dubie illũ tãdẽ perſentiem⁹: niſi petierim⁹ a dño nũc ignẽ nobis e celo purgatoriũ mitti / quo mũdi deſideria in metib⁹ noſtris penit⁹ abſumant. Cũ eni laſciuiũt oculi uel per illicitas cõcupiſcẽtias uel p ſpectacula diabolica: qd aliud niſi ignem ſibi cõgregant? cum aures nõ auertuntur ab auditu uano ac de rogationibus proximorum: cum manus a cede nequaq̃ & rapinis ac deprecationibus continentur / cum pedes ueloces ſunt ad effundendum ſanguinem / cũq; corpus non domino ſed fornicationi tradimus: quid queſo aliud niſi totum corpus tradimus in gehennam? Sed hec cũ dicuntur: contẽptui habent. quare? quia fides deeſt. Alioqui ſi tibi hodie diceret / q̃a iudex ſeculi uult te die craſtio uiuũ exurere / & his auditis ſi eſſet tibi uni⁹ diei ſpaciũ liberũ: quanta faceres / quõ & p quos diſcurreres / q̃ hũilis q̃ lugẽs & ſordid⁹ oberrares. Nõne effũderes omnẽ

Marginal notes: Eſaie.6. (beside "gatur propheta"); Ibidem. (beside "tur carbones"); Math.12. (beside "cit dominus"); Sapi.11. (beside "cõmittim⁹"); Math.13. and Iacobi.3. (beside "pus tradimus")

pecuniam tuam in eos:quorum interceſſione euadere te poſſe crederes? Nonne oīa que poſſideres:redēptionē faceres anime tue? Q; ſi etiā aliquis te retardare aut impedire tentaret:nonne diceres/ pereant omnia pro ſalute mea: nec quicq̄ remaneat/tantum ut ego uiuam? Hoc quare faceres? quia inde non dubi-
Luce.18, tares:hinc dubitas.& ideo dominus dicit, Putas ueniens filius hominis: inueniet fidē ſuper terram? Et quid ego dico de certis indubitatiſq; periculis? tantū modo ſi cauſa dicenda ſit apud iudicem terrenum:cuius aliquem metum ex legib⁹ quis habere uideatur. Nōne omnibus uigiliis excubatur:aduocati/patroni/munera preparātur? etiam ſi anceps periculum ſit:aut etiam ſolius note metus/ uel damni ratio. Nos quare nō credim⁹/q, omnes aſtabimus ante tribunal Chriſti: ut reportet unuſquiſq; ꝓpria corporis prout geſſit:ſiue bona ſiue mala? Hec ſi
prouer.13 integre crederemus:eſſet nobis ſecūdum quod ſcriptum eſt/ redemptio anime uiri:diuitie ei⁹. Sed unde poſſumus hec uel ſentire uel credere/uel intelligere:cū ne ad hec ipſa quidem audienda conueniamus? quis enim ueſtrum cum recitantur ſcripture:prebet auditum? Deus per prophetā comminatur/ & quidem in
Amos,8, ira magna, & mittam famem ſuper terram:non famē panis neq; ſitim aque/ſed famem audiendi uerbum dei, Sed nunc famem non miſit deus ſuper eccleſiam
Ioan,6, ſuam:neq; ſitim ad audiendum uerbum dei. Habemus enim panem uiuum qui
Ioan.4, de celo deſcendit:habemus aquam uiuam ſalientem in uitam eternam, Cur nos ipſos fecunditatis tēpore:fame necamus ac ſiti? pigre ac deſidis anime eſt:in abūdantia omnium penuriam pati. Non auditis ex diuinis ſcripturis:quia certamē eſt inter homines/carni aduerſus ſpiritum / & ſpiritui aduerſus carnem? & neſcitis quia ſi carnem ſolam nutriatis / & ipſam frequenti mollitie ac iugi deliciarum fluxu foueatis:inſoleſcet neceſſario aduerſum ſpiritū & fortior illo efficietur? Quod ſi fiat:ſine dubio eum in ditionem ſuam redactum/ſuis coget legib⁹ ac uiciis obedire, Si uero ad eccleſiam frequenter ueniens/ aurem litteris diuinis admoueas/explanationemq; mādatorū celeſtium capias:ſicut cibis & deliciis caro/ ita ſpiritus uerbis diuinis conualeſcet. ac ſenſibus & cupiditatibus robuſtior effectus:carnem ſibi parere coget/ac ſuis legibus obſequi. Nutrimēta igitur ſpiritus ſunt:diuina lectio/orationes aſſidue/ſermo doctrine, his alitur cibis his cōualeſcit/his uictor efficitur, Quod quia non facitis:nolite conqueri de infirmitate carnis/nolite dicere:quia uolumus:ſed non poſſumus. Volumus continenter uiuere:ſed carnis fragilitate decipimur/& impugnamur ſtimulis eius. Tu das ſtimulos carni tue / tu eam aduerſus ſpiritum tuum armas & potentem facis:cum eam carnibus ſatias/uino nimio inundas/ omni mollitie palpas / & ad illecebras nutris, An neſcitis quia non poteſt edificium iſtud eccleſie ex leproſis lapidibus
1.Cori.5. conſtrui? audi quid dicit apoſtolus, Modicum fermētum totam maſſam corrūpit. Expurgate ergo uetus fermētum:ut ſitis noua conſperſio. ¶ Sed ad propoſitum redeamus. Et accipiet inquit uaſculū plenū carbonib⁹. Non oēs purgant eo igni:qui de altari aſſumitur. Aaron purgatur illo igni/& Eſaias:& qui ſunt ſimiles illis, Alii uero qui non ſunt tales(de quibus etiam meipſum computo) alio
Daniel.7 igni purgabuntur, Timeo ne illo: de quo ſcriptū eſt. Fluuius ignis currebat ante

ipſum, Iſte ignis non eſt de altari. qui de altari eſt ignis: ignis eſt domini. qui aũt extra altare eſt: non eſt domini / ſed proprius uniuſcuiuſq; peccantium. de quo dicitur. uermis eorum non morietur: & ignis eorum non extinguetur, Iſte ergo Eſaie, 66
ignis / ipſorum eſt qui eum accenderunt: ſicut alibi ſcriptũ eſt, Ambulate in igne Eſaie, 50.
ueſtro: & in flãma quam accendiſtis uobis, Eſaie autem nõ ſuus ignis apponitur: ſed ignis altaris qui circumpurgauit labia eius. qualis & hic eſt de quo dicitur. & Eſaie. 6.
» ſumet uaſculum plenum carbonibus ignis de altari quod eſt coram domino: &
» implebit manus ſuas incenſo compoſitionis minuto. quod quidem plenius dominus noſter fecit. Impleuit enim manus ſuas incenſo cõpoſitionis minuto: de quo ſcriptum eſt. Dirigatur oratio mea ſicut incenſum: in cõſpectu tuo. Impleuit eni pſ. 140.
manus ſuas ſanctis operibus: que pro humano genere operatus eſt. Quare autẽ compoſitionis incenſum dicitur? quia non eſt una ſola ſpecies operum. ſed ex iuſticia / ex pietate / ex continentia / ex prudentia / & omnibus huiuſcemodi uirtutibus componitur hoc: quod placet deo. Sed & minutũ quod addidit: non ocioſe intelligimus. Non enim uult eum qui ad perfectionem tendit / uerbum dei craſſe & carnaliter intelligere: ſed minutũ in his ſenſum / ſubtilemq; perquirere, Vt ſi forte audiat ſcriptum eſſe: non obturabis os bouis triturantis / ille hec non de bo= Deute. 25
bus intelligat (neq; enim de bobus cura eſt deo) ſed de apoſtolis dictum accipiat. 1. Cori. 9,
Sed & ſi quis de prouidentia dei rationem (que eſt minutiſſima & ſubtiliſſima) poſſit exponere: iſte minuto incẽſo manum ſuam replere dicitur. Quis ergo noſtrum ita promptus eſt & paratus: ut ingreſſuro pontifici in ſancta ſanctorum incenſum compoſitiõis offerat minutum? neceſſe eſt enim nos ſingulos aliquid offerre tabernaculo dei / aliquid etiam pontificalibus indumẽtis: aliquid itidem quod per pontificis manus ad ipſum dominum per odorem ſuauitatis aſcẽdat, Pontifex igitur noſter dominus & ſaluator aperit manus ſuas: & ſuſcipere uult ab unoquoq; noſtrum incenſum compoſitionis minutũ. Neceſſe eſt nos querere ſpecies incenſi, Libanum nobis querendum eſt: & non qualecunq; libanum / ſed dilucidum, Non uult a nobis ſuſcipere pontifex obſcurum aut ſordidum dilucidum querit. Sed & galbanum a nobis poſcit: cuius natura eſt / ut uehemẽtia odoris ſui ſerpẽtes noxios effuget, Querit & ſtacten colata eni & defecata uult eſſe: uel uerba noſtra uel opera, Querit & onichen: quo uelut ſcuto quodam obtegitur animal ſuũ / & illeſum permanet. Ita & te uult ſcuto fidei eſſe protectũ / quo omnia iacula maligni ignita reſtringas. Hec tamẽ omnia in te uult eſſe com= Ephe, 6.
poſita: nihil inordinatum / nihil inquietum / nihil indecens / ſed hoc uult: ut omnia noſtra compoſite & honeſte fiant. Stat ergo etiam nunc uerus pontifex noſter Chriſtus: & implere uult manꝰ ſuas incenſo compoſito / minuto / & ab unaquaq; eccleſia que ſub celo eſt, Conſiderat quid offeratur: q̃ integre incenſum ſuum diligenterq; componat / q̃ minutum id faciat. id eſt quomodo unuſquiſq; noſtrum opera ſua ordinet / & quomodo ſenſum ac uerba ſcripturarum ſpiritali explanatione diſcutiat. Nec angelorũ miniſteria ab huiuſcemodi officiis deſunt. Angeli enim dei aſcendunt & deſcendunt ad filios hominum: perquirũt & curioſe agũt quid in unoquoq; noſtrũ inueniant / quod offerant deo. Vident & perſcrutãtur

uniuſcuiuſq; noſtrum mẽtem:ſi habeat aliquid tale/ſi tã ſanctũ aliquid cogitet/
quod deo mereatur offerri. Intuentur & conſiderant ſi quis noſtrum ex iis que
dicuntur in eccleſia corde compungitur/& animum conuertit ad penitẽtiam.ſi
his auditis corrigere cogitet uias ſuas:& obliuiſci preterita/ac preparare ſe ad fu
3,Reg,21 tura/ſaltem ſecundum Achab illum impiiſſimum:de quo dicit dominus. Vidiſti
quomodo compunctum eſt cor Achab? Sed in his omnibus quid de illis dicam:q
nec audiunt auribus hec/nec corde recipiunt? que in illis compũctionis ſpes/que
conuerſionis ſuſpitio/que emendationis uia? Si enim etiam de iis qui audiũt du=
bitamus:quid ſperamus de iis qui omnino non audiunt? Sed utamur uerbis do=
Luce,8. mini & dicamus:qui habent aures audiendi audiant.& qui audiunt: ſciant ſcri=
Ezech.33 ptum eſſe,quia cum conuerſus ingemueris:tunc ſaluus eris/& ſcies ubi fueris.&
ſi dixeris tu peccata tua prior: ego exaudiam te tanq̃ populum ſanctũ. Audiſti
etiam quomodo ſi peccator fuiſti:tamen ſi conuerſus es & deſtitiſti a peccato/iã
ſanctus appellaris. Nihil ergo deſperandum eſt iis qui cõpunguntur/& cõuertũ
» tur ad dominum. Non enim ſuperat bonitatẽ dei malicia delictorum, Sumit er=
» go pontifex uaſculum plenum carbonibus ignis de altari quod eſt coram domi=
» no/& implet manum ſuam de incẽſo compoſitionis minuto:& infert in interio=
» ra uelaminis. ¶ Intelligamus primo quid deſignet hiſtoria: & tunc quid ſenſus
ſpiritalis habeat requiramus, Duplex eſt edes tabernaculi teſtimonii uel tẽpli do
mini, Prima eſt in qua altare holocauſtorum eſt:quod perpetuis ignibus excita=
tur. In qua ede ſolis licet aſſiſtere ſacerdotibus/& ſacrificiorum ritus ac miniſte=
ria celebrare:& neq; leuitis neq; alteri cuiq̃ preter ſacerdotes ad eam indulgetur
Hebre,9. acceſſus, Secũda uero edes interior eſt/ſolo ab hac diſcreta uelamine: itra quod
uelamen arca teſtamenti/& propiciatorium(ſuper quod cherubim duo ſtatuta
ſunt)& altare incenſi collocatum eſt. In hanc edem ſemel in anno quicunq; erat
primus pontifex/oblatis prius hoſtiis propiciatiõis(de quibus ſupra expoſuim⁹)
ingrediebatur: habens utramq; manum repletam, unam uaſculo carbonum/
& aliam compoſitionis incenſo,ut cum fuiſſet ingreſſus:ſtatim ſuperpoſito incẽ
ſo carbonibus fumus aſcenderet/totamq; edem repleret,ut aſpectum ſanctorũ
quem ingreſſus pontificis reuelauerat:nubes uelaret incẽſi. Si tibi ſacrificiorum
mos patuit antiquus: quid hec etiam ſecundum rationem myſticam contineant
uideamus, Duas audiſti edes:unam quaſi uiſibilem & patentem ſacerdotibus/
aliam uelut inuiſibilẽ & inacceſſam/excepto uno ſolo pontifice:ceteri foris ſunt.
Prima edes iſta/puto q, intelligi poſſit hec(in qua nunc ſumus in carne poſiti)ec
cleſia: in qua ſacerdotes miniſtrant ad altare holocauſtorum/ſuccenſo illo igni
Luce,12. de quo dixit Iheſus. Ignem ueni mittere in terram: & quid uolo niſi ut accenda=
tur? Et nolo mireris q̃, hec edes ſolis ſacerdotibus pateat. Omnes enim quicunq;
unguento ſacri chriſmatis delibuti ſunt:ſacerdotes effecti ſunt, ſicut Petrus ad
1·Petri,2 omnẽ dicit eccleſiã, Vos autem eſtis gen⁹ electum/regale ſacerdotiũ/gẽs ſancta
Eſtis ergo gen⁹ ſacerdotale:& ideo acceditis ad ſancta. Sed & unuſquiſq; noſtrũ
Luce.14. habet i ſe holocauſtũ ſuũ:& holocauſti ſui ipſe ſuccẽdit altare/ut ſemp ardeat. Er
Luce,9, go ſi renunciem oĩbus que poſſideo/& tollã crucẽ meam & ſequar Chriſtũ:holo

cauſtum obtuli ad altare dei, Aut ſi tradidero corpus meum ut ardeam habens 1.Cori.13.
charitatem/& gloriam martyrii cōſequar:holocauſtum meipſum obtuli ad alta
re dei, Si diligam fratres meos:ita ut animam meam ponam pro fratribus meis/ Ioan.15.
ſi pro iuſticia & ueritate uſq; ad mortem certauero:holocauſtum obtuli ad alta= Ecci.4.
re dei. Si membra mea ab omni concupiſcentia carnis mortificauero/ſi mundus Galat.6.
mihi crucifixus ſit & ego mundo:holocauſtū obtuli ad altare dei/& ipſe mee hō
ſtie ſacerdos efficiat. Hoc ergo modo ſacerdotiū geritur, In prima ede & hoſtie
offeruntur:& ex hac ede ſanctificate ſunt, Et indutus ueſtimētis pontifex ex ea
proficiſcitur/& ingreditur in interiora uelaminis:ſicut iam ſuperi⁹ Pauli uerba
poſuimus dicentis, Nō in manufacta ſancta/ſed in ipſū celū penetrauit (inquit) Hebre.9
Ihesus:& apparet uultui dei pro nobis. Celi ergo loc⁹ & ipſa dei ſedes:per interio
ris edis figuram atq; imaginem deſignatur. Sed mirum cōtuere ordinem ſacra=
mentorum. Ingrediens pontifex in ſancta ſanctorum/ignem ſecum de hoc alta
ri portat/& incenſum de hac ede ſuſcipit, ſed & ueſtimenta quibus indutus eſt:
de hoc loco ſumit. Putaſne dignabitur domin⁹ meus uerus pontifex/& a me ſu=
ſcipere partem aliquam incenſi compoſitionis/minuti: quod ſecū deferat ad pa
trem? Putaſne inueniet in me aliquid igniculi/& holocauſtum meum ardens:ut
dignetur ex eo uaſculum ſuum implere carbonib⁹/& in ipſis deo patri odorem
ſuauitatis offerre? Beat⁹ eſt/cuius tam uiuos tamq; ignitos holocauſti ſui carbo=
nes inuenerit:ut eos aptos iudicet quos altari ſuperponat incenſi. Beatus/in cui⁹
corde inuenerit tam ſubtilem/tam minutū/tanq; ſpiritalē ſenſum/& ita diuer=
ſa uirtutum ſuauitate compoſitū: ut replere dignetur ex eo manus ſuas/deoq;
patri ſuauem odorem intelligentie eius offerre, At cōtra infelix anima/cuius fi=
dei ignis extinguit:& refrigeſcit charitatis calor, Ad quam cum uenerit celeſtis
pontifex noſter querens ab ea ignitos & ardentes carbones/ſup quos incenſum
offerat patri iuenit in ea aridos cineres & frigidas fauillas. Tales ſunt omnes qui
ſubtrahunt ſe & longe fiunt a uerbo dei:ne audientes ſermones diuinos/accen=
dantur ad fidem/incaleſcāt ad charitatem/igniantur ad miſericordiam. Vis ti=
bi oſtendam quomodo de uerbis ſpiritus ſancti ignis exeat/& accēdat corda di=
ſcētium? audi dicentem Dauid in pſalmo, eloquiū domini igniuit eum. Et iterū pſ.104.
in euāgelio ſcriptum eſt:poſtq̄ dominus locutus eſt ad Cleopham. Nōne cor no= Luce.24
ſtrum inquit ardēs erat intra nos:cum aperiret nobis ſcripturas? Tu ergo unde
ardebis/unde inueniētur in te carbones ignis:qui nunq̄ domini igniris eloquio/
nunq̄ uerbis ſancti ſpiritus inflammaris? Audi & alibi ipſum Dauid dicentem.
Concaluit cor meū intra me:& in meditatione mea exardeſcet ignis, Vnde & tu pſ.38.
concaleſcis/unde in te ignis accenditur:qui nunq̄ in diuinis meditaris eloquiis?
Immo quod eſt infelicius:concaleſcit ſpiritus tuus in ſpectaculis circi/cōcaleſcit
in equorum cōtentionibus/in certamine theatri, Atq; iſte ignis non eſt de alta=
ri domini:ſed hic eſt qui dicit ignis alien⁹, Et audiſti paulo ſuperi⁹ q̄, qui obtule=
runt alienum ignem ante dominum:extincti ſunt. Concaleſcis etiam:cum te re= Leui.10.
pleuerit iracūdia/& cum te inflammauerit furor. Vreris interdum & amore car
nali:ac turpiſſime libidinis iactaris incēdus, Sed oīs iſte ignis alien⁹ eſt:& cōtrari⁹

deo. quem qui accẽderit: ſine dubio Nadab & Abiud perferet ſortem. Ait ergo
Leui. 16, eloquium diuinum, Et imponet incenſum ſuper ignẽ in cõſpectu domini: & ope
riet fumus incenſi propiciatorium quod eſt ſuper teſtimonia / & nõ morietur, &
ſumet de ſanguine uituli & reſperget digito ſuo ſuper propiciatoriũ contra oriẽ
tem. ¶ Ritus quidem apud ueteres propiciationis pro hominibus / qui fiebat ad
dominũ / qualiter celebraretur: edocuit. Sed tu qui ad Chriſtum uenisti pontifi=
cem uerum / qui ſanguine ſuo deum tibi propicium fecit & reconciliauit te patri:
non hereas in ſanguine carnis / ſed reſpice potius in ſanguinẽ uerbi / & audi ipſũ
Math. 26 tibi dicẽtem, Quia hic eſt ſanguis meus: qui pro uobis effundetur in remiſſionẽ
peccatorum. Nouit qui myſteriis imbutus eſt: carnem & ſanguinẽ uerbi dei. Nõ
ergo immoremur in his: que & ſcientibus nota ſunt / & ignorantibus patere non
poſſunt, Q; autem contra orientem reſpergit: non ocioſe accipias / ab oriente ti
zacha. 6, bi propiciatio uenit, Inde eſt enim uir / cui oriens nomen eſt: qui mediator dei &
hominum factus eſt. Inuitaris ergo per hoc ut ad oriẽtem ſemper reſpicias: unde
tibi ſemper oritur ſol iuſticie / unde ſemper tibi lumẽ naſcit̃ ut nunq̃ in tenebris
ambules / neq; dies ille nouiſſimus te in tenebris comprehendat. ne tibi ignorãtie
nox & caligo ſubrepat: ſed ut ſemper in ſciẽtie luce uerſeris / ſemp habeas diem
» fidei / ſemp lumẽ charitatis & pacis obtineas, ¶ Addit poſt hec ſcriptura, Et nõ
» erit inquit homo: cum ingredietur põtifex intra uelamen interius / in tabernacu
lo teſtimonii, Quomodo nõ erit homo? ego ſic accipio: q, qui potuerit ſequi Chri
ſtum / & penetrare cum eo interius tabernaculũ / & celorum excelſa cõſcendere:
iam non erit homo / ſed ſecũdum uerbum ipſius tanq̃ angelus dei, aut etiam for
pſ. 81. te ille ſuper eum ſermo complebitur: quem ipſe domin⁹ dixit, Ego dixi: dii eſtis /
& filii excelſi omnes. Siue ergo ſpiritalis effectus / unus cum domino ſpiritus fiat /
ſiue per reſurrectionis gloriam in angelorum ordinem trãſeat: recte iam nõ erit
homo. Sed unuſquiſq; ipſe ſibi hoc preſtat: ut uel excedat hominis appellationẽ /
uel intra cõditionem huius uocabuli cenſeatur. Si enim fact⁹ homo ſeruaſſet ab
Ecci. 15, initio illud quod ad eũ ſcriptura dicit. ecce poſui ante oculos tuos mortẽ & uitã:
elige uitam. ſi hoc feciſſet: nunq̃ pro peccato humanum genus mortalis conditio
tenuiſſet. Sed cum derelinquẽs uitã / mortem ſecutus eſt: homo factus eſt. & nõ
Genc. 3. ſolũ homo: ſed & terra. propter quod & in terram redire dicitur, Requiro tamẽ
que ſit iſta mors: quã dicit / ante oculos tuos poſui. De uita enim nõ dubitatur / q,
ſemetipſum indicet deus / q dixit. Ego ſũ ueritas & uita, Que eſt ergo iſta mors
uite contraria: quam poſuit deus ante oculos noſtros? De illo id dici puto: de quo
1. Cori. 15 Paulus dicit, Nouiſſimus inimicus deſtruetur mors. Iſte eſt ergo diabolus inimi
cus: qui primo quidem ante oculos poſitus eſt / ſed nouiſſim⁹ deſtruetur, Poſit⁹
autem fuerat ante oculos: nõ ut ſequeremur eum / ſed ut uitaremus, Vnde & ar
bitror q, ipſa per ſe anima humana: neq; mortalis dici poteſt neq; imortalis. ſed
ſi contigerit uitam: ex participio uite erit immortalis. In uita enim non dicitur
mors. Si uero auertens ſe a uita / participiũ traxerit mortis: ipſa ſe facit eſſe mor=
Ezechi. 18 talẽ. & ideo propheta dicit, Anima que peccat: ipſa morietur, quãuis mortẽ eter
nã ad interitũ ſubſtãtie nõ ſentiam? ſed hoc ipſũ q, anima aliena & extorris fit

a deo q uera uita eſt:mors ei eſſe crede̅da eſt. Nulla ergo participatio fit iuſticie
cum iniquitate/nulla ſocietas luci ad tenebras/nulla co̅ſonantia Chriſti cum Be- 2, Cori. 6
lial. Si eligimus uitam: ſemper uiuemus/mors nobis non dominabitur/&comple
bitur in nobis ſermo domini quem dixit. Qui credit in me: etia̅ ſi moriatur uiuet Ioan, 11.
Eligamus ergo uita̅/eligamus luce̅: ut in die honeſte ambulemus, ut & nos ſeque̅
tes Iheſum intra uelamen tabernaculi interioris: iam non ſim⁹ ut homines mor-
tales ſed ut angeli immortales/cum nouiſſimum inimicum deſtruxerit mortem
ipſe dominus noſter Iheſus Chriſtus: qui eſt uia & ueritas & uita/cui gloria & im Ioan, 14.
perium in ſecula ſeculorum Amen,

¶ Libri noni Cyrilli in Leuiticum: finis.

¶ Eiuſdem liber Decimus: de ieiunio quod in die propiciatio̅is fit/& rurſum de
hirco qui in eremum mittitur.

NOs quidem qui de eccleſia ſumus/merito Moſem recipimus & ſcri-
pta eius legimus: ſentientes de eo q, propheta ſit/ & deo ſibi reuela̅
te: in ſymbolis & in figuris ac formis allegoricis co̅ſcripſerit futura
myſteria/que in tempore ſuo dicemus impleta, Qui uero huiuſmo
di in eo non recipit ſenſum/ ſiue Iudeorum quis ſiue etiam noſtro-
rum eſt: is ne prophetam quidem eum fuiſſe docere poteſt. Quomodo etenim
prophetam probabit: cuius litteras aſſerit eſſe co̅munes/futuri nullius conſcias/
nec occulti aliquid myſterii continentes? Hunc itaq; qui ita ſentit/lege̅tem hec:
arguit ſermo diuin⁹ dicens. Puta ſi ne intelligis que legis? Eſt ergo lex & omnia q̅ Actuu̅, 8
in lege ſunt: ſecundum apoſtoli ſententiam uſq; ad tempus correctionis impoſi Hebre, 9
ta. Et ſicut ii quib⁹ artificium eſt ſignum ex ere facere/& ſtatuas fundere/anteq̅
uerum opus eris producant aut argenti uel auri: figmentum prius luti ad ſimili-
tudinem future imaginis formant: quod figurari neceſſariu̅ quide̅ eſt/ ſed uſq;-
quo opus quod principale eſt expleatur, Cum autem fuerit effectum opus illud
propter quod figmentum luti fuerat efformatu̅: uſus eius ultra no̅ queritur, Ta
le aliquid intellige etiam in iis: que in typo & figura futurorum in lege & prophe
tis ſcripta uel geſta ſunt, Venit eni̅ ipſe artifex & author omniu̅: & lege̅ que um-
bram habebat futuroru̅ bonorum/tra̅ſtulit ad ipſam imaginem rerum. ¶ Sed
ne forte difficile tibi probari poſſe que dicimus uideantur: recognoſce per ſingu
la. Erat prius Hieruſalem urbs illa magna & regalis: ubi templum famoſiſſimu̅
deo fuerat extructu̅. Poſtea uero q̅ uenit ille q erat ueru̅ te̅plu̅ dei/ & dicebat de Ioan. 2.
te̅plo corporis ſui, ſoluite templu̅ hoc. & quia celeſtis Hieruſale̅ cepit aperire my
ſteria: delata eſt illa terrena/ubi celeſtis apparuit. & in templo illo non remanſit Luce, 21,
lapis ſuper lapide̅: ex quo ueru̅ te̅plu̅ dei facta eſt caro Chriſti. Erat prius po̅tifex
ſanguine taurorum & hircorum purificans populu̅, ſed ex quo uenit uerus pon
tifex/qui ſa̅guine ſuo ſanctificaret crede̅tes: nuſq̅ eſt ille po̅tifex prior/nec ullus
ei relictus eſt locus. Altare fuit prius: & ſacrificia celebrabantur. Sed ut uenit ue
rus agnus qui ſeipſum obtulit deo: cu̅cta illa uelut pro te̅pore poſita ceſſaueru̅t,
Non tibi ergo uidetur/q, ſecundum figura̅ qua̅ ſupra propoſuim⁹/uelut forme
fuerit q̅da̅ e luto facte: p quas ueritatis exprimerent imagies? Propterea deniq;

diuina diſpenſatio procurauit:ut & ciuitas ipſa & templum & omnia illa pariter ſubuerterentur. ne quis forte adhuc paruulus & lactens in fide/ſi uideret illa cō ſtare/dum ſacrificiorum ritum dum miniſteriorum ordinē attonit⁹ ſtupet:ipſo diuerſarum formarum raperetur intuitu. Sed prouidēs deus infirmitati noſtre & uolens multiplicari eccleſiam ſuam: omnia illa ſubuerti fecit & penitus auferri.ut ſine ulla cūctatione illis ceſſantibus:hec eſſe uera pro quibus ille typus preceſſerat crederemus. ¶ Vnde nūc dicenda nobis ſunt aliqua etiā ad eos:qui putant pro mādato legis ſibi quoq; Iudeorū ieiuniū ieiunādū.& primo omniū ſer-
Galat,5, monibus utar Pauli dicentis, Quia ſi quis uult unum aliquid cuſtodire de obſeruationibus legis:obnoxius eſt uniuerſe legi faciēde. Qui ergo obſeruat iſta ieiunia:aſcēdat & ter in anno in Hieruſalem ut appareat ante templum domini/ ut offerat ſe ſacerdoti.requirat altare quod in puluerē uerſum eſt/ offerat hoſtias
Leuiti,16 nullo aſtante pōtifice,Scriptum inſuper eſt ut duos hircos ieiunās populus offerat ad ſacrificium ſuper quos ſortes mitti debeāt:ut unus ex his fiat domini ſors & hoſtia domino offeratur/ alteri⁹ uero ſors fiat ut dimittatur in eremum uiu⁹ qui & habeat in ſe peccata populi.Hec tibi omnia cōſequenter exequenda ſunt: qui uis ſecundū preceptum legis obſeruare ieiunium/de quibus a nobis quidem prout potuimus ſuperiori diſputatione diſſertum eſt,Tamen quia diues eſt ſer-
puer,22. mo dei/&ſecundum ſententiam Salomonis non ſimpliciter ſed & tripliciter deſcribendus in corde: tentemus etiam nunc addere aliqua ad ea que pro uirib⁹ dicta ſunt.ut oſtendamus quomodo in typo futurorum etiam hic unus hircus domino oblatus eſt hoſtia:& alius uiuus dimiſſus eſt,Audi nunc in euangeliis Pilatum dicētem ad ſacerdotes & populum Iudeorum.Quem uultis de duobus di-
Math.27 mittam uobis:Iheſum qui dicitur Chriſtus/aut Barrabam? Tūc clamauit omnis populus ut Barrabam dimitteret:Iheſum uero morti traderet.Ecce habes hircū qui dimiſſus eſt in eremum uiuus:peccata populi ſecum ferens clamantis & dicētis.Crucifige/crucifige,Iſte eſt ergo hircus uiu⁹dimiſſus in eremū:& ille eſt hircus qui domino oblatus eſt hoſtia ad repropicianda peccata/& ueram propiciationem in ſe credentibus populis fecit. Qz & ſi hoc requiras quis ſit qui hunc hircum perduxit in eremum/ ut probetur etiam in eo q. lot⁹ ſit & mūdus effectus: poteſt Pilatus ipſe accipi homo paratus,Iudex quippe gētis ipſius erat: qui eum per ſententiam ſuam emiſit in eremum.Audi autem quomodo lotus ſit & mundus effectus: cum ad populū diceret. Vultis uobis dimittam Iheſum qui dicitur
Ioan.19. Chriſtus? Et acclamaſſet populus dicens,Si hunc dimittis:non es amicus Ceſaris Tunc popoſcit inquit Pilatus aquam:& lauit manus ſuas corā populo dicēs. Mū
Math.27 dus ſum ego a ſanguine eius:uos uideritis. Sic ergo uidebatur lotis manib⁹ ſuis/ mundus effectus,Noſtra igitur/id eſt qui nō umbre & exemplari ſeruimus ſed ueritati/hec eſt propiciatiōis dies/in qua data eſt nobis remiſſio peccatorum:cū
Gala.4, paſcha noſtrum immolatus eſt Chriſtus,Quomodo ergo cognita ueritate conuertimini iterum ad infirma & egena elementa huius mūndi? quibus rurſum a capite ſeruire uultis,dies obſeruatis & menſes:& tēpora & annos.Audi quō per
Eſaie.58. Eſaiam prophetam huiuſmodi ieiunium deus reſpuit &dicit.Non hoc ieiunium

elegi dicit dominus:neq; diem ut humiliet homo animam ſuam , Tu ſi uis ieiuna
re ſecũdum Iheſum Chriſtum & humiliare animam tuam: omne tibi tẽpus aper
tum eſt totius anni , Immo totius uite tue dies habeto ad humiliandam animam
tuam:ſi didiciſti tamen a domino ſaluatore noſtro/ qui mitis eſt & humilis corde
Quando ergo non eſt tibi humiliationis dies:qui Chriſtum ſequeris/qui eſt hu= Math, 11.
milis corde & humilitatis magiſter? Tu itaq; ſi uis ieiunare:ieiuna ſecundum pre
ceptum euangelii.obſerua in ieiuniis euãgelicas leges/in quibus hoc modo ſalua
tor de ieiuniis mandat. Tu autem ſi ieiunas:unge caput tuum/& laua faciem tuã Math. 6.
Q; ſi requiris quomodo laues faciem tuã , Paulus apoſtolus docet queadmodũ 2.Cori.3,
reuelata facie gloriam domini contempleris / ad eandem imaginem reformatus
a gloria in gloriam tanq̃ in domini ſpiritu , Vnge etiam caput tuum:ſed obſerua
ne oleo peccati.Oleum enim peccatoris non impinguet caput tuũ , Sed unge ca= pſ.140.
put oleo exultationis/oleo leticie oleo miſericordie:ita ut ſecundum mandatum
ſapientis/miſericordia & fides non te deſerãt. Propterea enim & apoſtolus Pau Prouer,3
lus uolens abſtrahere nos ab his uiſibilib⁹ & terrenis/ et erigere animos ſenſuſq;
noſtros ad celeſtia:clamat & dicit , Si reſurrexiſtis cũ Chriſto: que ſurſũ ſũt que= Coloſ,3
rite/non que ſuper terram. Nõne aperte tibi dicit.noli querere in terris Hieruſa
lem nec obſeruantias legis nec ieiunium Iudeorũ:ſed ieiunium Chriſti? Ieiunans
enim debes adire pontificem tuum Chriſtũ/ qui utiq; non in terris requirendus
eſt ſed in celis:& per ipſum debes offerre hoſtiã deo. Vis tibi adhuc oſtendã qua
liter te oportet ieiunare ieiunium: ieiuna ab omni peccato/ nullum cibum ſumas
malicie/nullas capias epulas uoluptatis/ nullo uino luxurie icaleſcas:ieiuna a ma
lis actibus/abſtine a malis ſermonibus/contine a cogitationib⁹ peſſimis Noli cõ=
tingere panes furtiuos peruerſe doctrine:non concupiſcas fallaces philoſophie ci Prouer.9
bos/qui te a ueritate ſeducãt.tale ieiuniũ deo placet. Abſtinere uero a cibis quos
deus creauit ad percipiendum cum gratiarum actione fidelib⁹/ & hoc facere cũ 1.Timo.4
iis qui Chriſtum crucifixerunt:acceptum eſſe non poteſt deo, Indignati ſunt ali
quando Phariſei dom.no:cur non ieiunarent diſcipuli eius.quibus ille reſpondit
Quia nõ poſſunt filii ſponſi ieiunare:q̃diu cum ipſis eſt ſponſus Illi ergo ieiunãt Math,9.
qui perdiderunt ſponſum , Nos habentes nobiſcũ ſponſum: ieiunare non poſſu
mus , Nec hoc tamen ideo dicimus:ut abſtinentie Chriſtiane frena laxemus. Ha=
bemus enim quadrageſime dies ieiuniis conſecratos:habemus quartam & ſextã
ſeptimane diem quibus ſolenniter ieiunamus, Eſt certe libertas Chriſtiano/per
omne tempus ieiunandi:non obſeruantie ſuperſtitione/ ſed uirtute cõtinentie.
Nam quomodo apud eos caſtitas incorrupta ſeruatur: niſi arctiorib⁹ continẽtie
fulta ſubſidiis? quomodo ſcripturis operam dabũt/quomodo ſcientie & ſapien=
tie ſtudebũt? nonne per continentiã uentris & gule? Quomodo quis ſeipſum ca
ſtrat propter regnum celorum : niſi ciborũ affluentiam reſecet / niſi abſtinẽtia
utatur miniſtra? Hec ergo Chriſtianis ieiunãdi ratio eſt. Sed eſt et alia adhuc re
ligioſa ieiunatio: cuius laus etiam quorumdam apoſtolorum litteris predicatur,
Inuenimus enim in quodam libello ab apoſtolis dictum , Beatus eſt qui ieiunat:
pro eo ut alat pauperem. huius ieiunium ualde acceptum eſt apud dominum et

Ioan.15. reuera digne ſatis. Imitatur enim illum:qui animã ſuam poſuit pro fratrib⁹ ſu=
Math,9. is; Quid ergo ueteribus pãnis noua indumẽta miſceamus? Quid in utres uete=
2.Cori,5. res mittimus nouum uinũ? Vetera trãſierunt / ecce facta ſunt omnia noua: per
Iheſum Chriſtũ dominũ noſtrum:cuius eſt imperium in ſecula ſeculoꝝ. Amen.

Libri decimi Cyrilli in Leuiticum:finis,

¶ Eiuſdem liber undecimus. De eo quod ſcriptum eſt, ſancti eſtote / quoniã et ego ſanctus ſum:dicit dominus,

HVper in aurib⁹ eccleſie recitatus eſt ſermo dñi dicẽs. Eſtote ſancti: quia
Leui,20, et ego ſanct⁹ ſum / domin⁹ deus ueſter, Nomẽ hoc ſanctus quid ſibi ue
lit quid ue ſignificet in ſcripturis diuinis:diligentius requirendum eſt,
ut cum uim uerbi dei didicerimus: etiam opus eius poſſimus implere.
Congregemus ergo de ſcripturis diuinis:ſuper quibus ſanctum dici inuenimus.
et deprehendemus non ſolum homines: ſed etiam muta animalia ſancta appella
ta. Inuenimus & uaſa miniſterii ſancta uocitata:& ueſtimẽta ſancta dici & lota,
nihilominus que in urbibus poſita ſunt: & ſacerdotib⁹ deputata. Ex multis qui=
Exodi.13. dem animalibus primogenita boum uel pecorum ſanctificari per legem domino
iubentur: & dicitur, ne facies in eis inquit op⁹ ullum:quoniam domino ſanctifica
Exo,40. ta ſunt. Super uaſis uero / cum in tabernaculum teſtimonii deferũtur uaſa mini=
ſterii:thuribula / uel phiale / uel cetera huiuſmodi uaſa / ſancta appellãtur. Super
Exo,39. ueſtimentis etiam / cum ſtola pontificis Aaron & tunica linea & cetera huiuſmo
di ueſtimenta:ſancta dicuntur. Si ergo intueamur propter quid hec omnia ſan=
cta nominata ſunt: aduertimus quomodo etiam nos dare operã oportet ut ſan=
cti eſſe poſſimus. Natus eſt mihi primogenitus bos:non mihi licet occupare eum
ad opus commune, eſt deo conſecrat⁹:& ideo dicitur ſanctus, Intelligimus ergo
ex hoc muto animali quomõ lex quod ſanctũ uult eſſe / nulli alteri deſeruire iu=
bet niſi domino ſoli. Iterum patere uel phiale quas dicit ſanctas:ille ſunt que nũq̃
iubentur exire de templo / ſed eſſe ſemper in ſanctis:nec ullis penit⁹ humanis uſi
bus miniſtrare, Similiter & ueſtimenta que ſancta nominãtur: non iubentur in=
tra domum uſui deſeruire pontificis ſed in templo eſſe / & inde omnino nunq̃ ef
ferri. ſed ad hoc tantum conſecrata eſſe:ut eis deo miniſtrans põtifex induatur
et ſint ſemper in templo. ad ceteros uero uſus cõmunes:utatur cõmunibus indu
mentis, Similiter & pateris ac phialis iis que ſancte appellãtur:ad humanos & cõ
munes uſus uti non liceat / ſed tãtum ad diuina myſteria. Qꝫ ſi intellexiſti quo
modo uel animal uel ueſtimentum ſanctum appellatur:conſequẽter intellige qꝫ
his obſeruationibus & legibus etiam homo ſanctus appellatur. Si quis enim ſeip=
2,Timo.2 ſum deuouerit deo / ſi quis ſe nullis negociis ſecularib⁹ implicarit:ut ei placeat cui
ſe probauit / ſi quis ſeparatus eſt & ſegregatus a reliquis hominib⁹ carnaliter ui=
uentibus / & mũdanis negociis nequaq̃ obligatus / non inquirens ea que ſuper ter
Coloſ.3, ram ſed q̃ in celis ſũt:iſte merito ſanct⁹ appellatur. Donec enim permixt⁹ eſt tur
bis & in multitudine fluctuantium populorum uolutatur / nec uacat ſoli deo ſe=
gregatus a uulgo:non poteſt eſſe ſanctus. Nam de his quid dicemus qui cum gẽ=
tilium turbis ad ſpectacula maturant: & conſpectus ſuos atqꝫ auditus impudi=

cis & uerbis & actib⁹ fedāt. Non eſt noſtrum pronunciare de talib⁹: ipſi enim ſen
tire & uidere poſſunt / quam ſibi delegerint partem. Tu ergo qui hec audis / cui
lex diuina recitat / que ipſi⁹ dei ſermo cōuenit: dicēs. ſancti eſtote. qa ego ſanct⁹
dñs de⁹ ueſter, ſapieter intellige q̄ dicūtur: ut ſis beat⁹ cū recte feceris ea, hoc eſt Ioan.13.
enī quod dicitur tibi: ſepara te ab omni nō ſolū homine / ſed & fratre iquiete am 2.theſ,3.
bulante / / & non ſecundū traditiones apoſtolicas: ſeparamini etenim qui porta=
tis inquit uaſa domini: et exite de medio eorum / dicit dominus. Separa te a terre Eſaie. 52.
nis actib⁹: ſepara te a cōcupiſcētia mūdi. Oē enī qđ in mundo ē: ſcđm aplm / cōcu
piſcentia carnis eſt & concupiſcentia oculorum / que non eſt a deo. Cum ergo ſe=
paraueris te ab his omnibus deuote deo tanq̄ primogenitum uitulum: non opere 1,Ioan.3,
tur per te peccatum / nec iugum tibi imponat malicia, ſed eſto ſemot⁹ & ſegrega
tus: uſibus tantum ſacerdotalibus tanq̄ primogenitum animal mancipatus, Se=
gregare & ſecernere tanq̄ phiale ſancte & ſancta thuribula: ſolius templi uſibus Pſal.1,
et dei miniſterio uacās. Separa te & remoue te ab omni pollutiōe peccati / & eſto Pſal,111.
remotus & ſegregatus intra templum dei: tanq̄ ſancta indumenta pontificis, In
templo namq; dei eſt ſegregatus & ſeparat⁹ ille: qui in lege dei meditatur die ac
nocte / & qui in mandatis eius cupit nimis. Sancti ergo eſtote dicit dominus: quia
et ego ſanctus ſum. Quid eſt: quia & ego ſanctus ſum. ſicut & ego inquit ſegre=
gatus ſum & longe ſeparatus ab omnibus que adorātur ſiue coluntur ſiue in ter
ra ſiue in celo / & ſicut ego excedo omnem creaturā / atq; ab uniuerſis que a me
facta ſunt ſegregor: ita & uos ſegregati eſtote ab omnibus qui non ſunt ſancti /
nec deo dicati, Segregari autē dicimur: non locis ſed actibus / nec regionibus ſed
conuerſationibus. Deniq; & ipſe ſermo in greca lingua / quod dicitur agios: qua=
ſi extra terrā eſſe ſignificat, Quicunq; enim ſe conſecrauerit deo: merito extra
terram eſſe & extra mundum uidebitur, Poteſt enim dicere & ipſe ſuper terrā
ambulans: conuerſationem in celis habemus. Salomon quoq; in prouerbiis dicit. Philip.3.
Laqueus fortis eſt uiro / cito aliquid de ſuis ſanctificare: & poſteaq̄ uouerit / peni Pro.20.
tere: & hoc eſt utiq; quod dicit. Ne quis forte cum fructus ex areis aut uinum ex
torcularibus colligit / & dixerit: uolo tantum offerre eccleſie / uel in uſum paupe=
rum aut peregrinorū tātum prebere: ſi poſtea ex eo quod uouet aliquid ad uſus
proprios preſumat / iam non de ſuis fructib⁹ preſumit: ſed ſancta dei uiolat. Et
ideo laque⁹ fortis eſt uiro / ſanctificare aliquid hoc eſt uouere deo: & poſtmodū
penitentia ductum ad uſus proprios ea que cōſecrauerat reuocare, Sed & ſi nos
ipſos cōſecramus aut offerim⁹ deo / aut etiam ſi aliud uouemus: obſeruem⁹ hūc
laqueum. ne forte poſteaq̄ nos deo uouim⁹: iterū humanis uſib⁹ uel actib⁹ ſub=
iugemur. Vouit autem ſe unuſquiſq;: uerbi gratia ſicut Nazarei faciebant / tri=
bus aut quatuor aut quod placuiſſet annis templo ſe cōſecrantes dei: ut ibi ſemp
uacarent / obſeruantes illa que de Nazareis ſcripta ſunt: ut comam capitis nutri=
rent / nec aſcenderet ferrum ſuper caput eorum toto uoti ſui tempore / ut uinū Nume, 6
non contingerent neq; aliquid ex uite / & cetera quecunq; complexa fuiſſet uo=
ti profeſſio. Sed & aliū conſidera qui ſe ita uouet deo: ſicut Anna fecit Samuelē.
Ante enim q̄ naſceretur / obtulit eum deo: dicēs. & dabo eum domino datū om 1.Regū,1

nibus diebus uite ſue, Ex quibus omnibus clarum eſt quomodo unuſquiſq; noſtrũ qui uult eſſe ſanctus: cõſecrare ſe debeat deo/ut nullis ſtudeat negocıis uel actibus qui ad dominum minime pertinent occupari. ¶ Poſt hec ſcriptũ eſt. Ser
Leui,20. uate inquit precepta mea & facite ea: ego dominus. Et bis addidit. homo ſi maledixerit patrem aut matrem ſuam: moriatur, Et poſt multa que precepit/ quibus etiam penas preuaricationis aſcripſit: addidit in clauſula, & ſeruate omnia pre
Exodi,20 cepta mea/& iuſtificationes meas/& iudicia mea Vnde conſequens uidetur requirere: quid in his ſingulis indicetur. Et quidẽ ſecũdum q obſeruari oportuit: preceptum eſt prius mandatum. Verbi gratia: in decalogo dicitur, Non occides/ nõ adulterabis. hoc enim ſolum precipitur: & non aſcribitur pena cõmiſſi. Nunc au
Leui,20, tem iteratur quidem eadem: ſed additis penis. Dicitur enim, homo quicũq; adulterauerit uxorem uiri & uxorẽ proximi ſui: morte moriatur/is qui adulterat et que adulteratur. & iis qui dormierit cũ uxore patris ſui/turpitudinẽq; patris ſui detexerit: morte moriatur/ambo rei ſunt. De his autem/in prioribus iam data fuerant precepta: ſed non obſeruãtem que maneret pena: nõ fuerat aſcriptũ. Nunc ergo eadem repetuntur: & uniuſcuiuſq; pena peccati decernitur, Et ideo recte hec: iuſtificationes & iudicia appellantur/ quibus quod iuſtum eſt recipere iudicatur ille qui peccat. Sed in uero ordine diuine ſapientie: non cõtinuo penas cum primis ſtatuit preceptis, uult enim ut non metu pene ſed amore pietatis: patris precepta cuſtodias, Sed ſi cõtempſeris: nõ tam homini iam q̃ cõtemptori pe
Pſal.81. na mãdatur, Primo ergo benignitate prouocaris: ut fili⁹. Ego enim dixi dii eſtis: et filii excelſi omnes, Q: ſi ut fili⁹/eſſe obediens non uis: cõtemptor plecteris ut
» ſeruus, ¶ Poſt dicit Et ſi quis dormierit cũ nuru ſua: morte moriatur. ambo im
» pietatẽ fecerũt: & rei ſunt. Et has leges uel hec precepta: abſq; penis ſuperius de
Leui,18. derat, Dixerat enim, turpitudiuem nur⁹ tue non reuelabis, & omnia que ſubſequuntur, et hunc locũ ſimili modo ibi abſq; ſuppliciis: hic uero cum diuerſis ſuppliciorum generibus aſcripſit. quo in loco recordor ſermonis illius: quem beatus
Hebre,10 apoſtolus ad Hebreos ſcribens dicit, Irritã quis faciens legem Moſi: ſine ulla miſeratione duobus aut tribus teſtibus moritur. Quanto maiorib⁹ ſuppliciis dign⁹ putabitur: qui filium dei cõculcauerit/et ſanguinẽ teſtamenti pollutum duxerit in quo ſanctificatus eſt/ & ſpiritui gratie cõtumeliam fecerit. Sed qua cauſa mẽtionem fecerim ſcripture huius: auſculta, Secundum legem: adulter cum adultera moriebatur. Nec poterant dicere: penitẽtiam petimus/ & ueniã deprecamur Non erat lachrymis locus, nec enim dationi uenie ulla cõcedebatur facultas, ſed omnimodis eum puniri neceſſe erat: qui incurriſſet in legem, Hoc autem ſeruabatur: & ſingulis quibuſq; criminibus erat pena mortis aſcripta. Apud Chriſtianos uero ſi adulterium fuerit admiſſum: non eſt preceptũ ut adulter uel adultera corporali interitu puniatur/ nec poteſtas data eſt epiſcopo eccleſie: adulterũ preſenti morte damnare/ſicut tunc ſecundum legem fiebat a preſbyteris populi, Quid igitur dicemus q lex Moſi crudelis eſt: que iubet puniri adulterum cũ adultera, et euangelium Chriſti per indulgẽtiam reſoluit auditores in deteri⁹? Non ita eſt Propterea enim ſermonem Pauli protulim⁹ in ſuperioribus: dicẽtis.

Quanto magis deterioribus ſuppliciis dignus eſt: qui filium dei cõculcauerit: et cetera. Audi ergo quomodo neq; tunc crudelis fuerit lex / neq; nunc diſſolutum uideatur euangelium propter uenie largitatem / ſed in utroq; dei benignitas diuerſa diſpenſatione teneatur. Hoc quod ſecundum legem (uerbi cauſa) adulter uel adultera preſenti morte puniebãtur / propter hoc ipſum q, peccati ſui uterq; pertulit penã & cõmiſſi ſceleris exſoluit digna ſupplicia: quid erit poſt hec quod animalibus eorum ultionis immineat / ſi nihil aliud deliquerunt / ſi aliud peccatum nõ eſt quod condemnet eos: ſed hoc ſolum / et legis pro hoc ſupplicium pertulerunt: Non uindicabit dominus bis in idipſum: receperũt enim peccatum ſuum / et conſumpta eſt criminis pena, Et ideo inuenitur hoc gen⁹ precepti nõ crudele / ſicut heretici aſſerunt accuſantes legem dei / & negantes in ea humanitatis aliquid contineri: ſed plenũ miſericordia / idcirco q, per hoc purgaretur ex peccatis populus / magis q̃ condẽnaretur, Nũc uero non infertur pena corpori / nec purgatio peccati per corporale ſupplicium conſtat: ſed per penitentiam, quam ſi quis digne gerat ita ut mereatur penam tolli: ueniam poſſit inuenire. Multi ſunt enim qui nec ad hoc inclinantur / nec penitentie refugium querunt: ſed cum ceciderint / ſurgere ultra nolunt. Delectantur enim in eo luto quo ceperũt uolutari.
Nos tamẽ obliuiſcimur precepti illius: quo dicitur. Qua mẽſura menſi fueritis: Luce, 6.
eadem remetietur uobis. Dicimus enim & ad dominum. quoniam dediſti nobis Pſal. 79.
panem lachrymarum: & potaſti nos in lachrymis in mẽſura, Sunt enim iſta pec 1, Ioan. 1.
cata: que dicuntur ad mortem, Vnde & conſequens eſt ut quoties cõmiſerit quis tale peccatum: toties moriatur. Multas enim eſſe peccati mortes: ſignificat etiam
apoſtolus Paulus / cum dicit. Qui de tãtis mortibus eripuit nos: in quo ſperam⁹ 2, Cori. 1.
quia & adhuc eripiet, Quas ergo hic mortes plures cõmemorat niſi peccatorũ: Si enim hec non diceret de mortibus peccatorum: uidebatur Paulus ſecũdũ ſententiam ſuam immortalis eſſe manſurus / & eripiend⁹ ab hac cõmuni morte / qui dicit quia de tãtis mortib⁹ eripuit nos: in quo ſperam⁹ quia adhuc eripiet, Si enim eripuit et eripiet: nunq̃ erit quando morietur: quem dominus ſemper eripiet, Et ideo ſecundum ea que diſcuſſimus uidendum eſt: ne forte aliquando etiam grauius ſit nobis / qui pro peccato communi hac morte minime punimur: q̃ illis quos legis ſententia corporaliter cõdemnabat, quoniam nobis ultio reſeruatur in futurum: illos abſoluebãt commiſſi ſui perſoluta ſupplicia. Qz et ſi aliquis eſt qui forte preuentus eſt in huiuſmodi peccatis: admonitus nunc uerbo dei ad auxiliũ confugiat penitentie. ut ſi ſemel admiſerit: ſecũdo non faciat. Aut ſi ſecundo iã et tertio preuẽtus eſt: ultra iam non addat. Eſt enim apud iudicẽ iuſtũ pene moderatio: non ſolũ pro qualitate / uerum etiam pro quantitate, Inter cetera ergo peccata que morte puniũtur refert diuina lex: q, & qui maledixerit patri aut matri / morte moriatur, Nomen patris: grãde myſterium eſt / & nomen matris arcana reuerẽtia eſt, Pater tibi deus ſecundum ſpiritum dicitur, Mater: Hieruſalẽ celeſtis eſt. ꝓpheticis hec & apoſtolicis diſce teſtimoniis. Hoc ipſe Moſes ſcripſit
in cantico. Nonne hic ipſe pater tuus eſt: qui acquiſiuit te / & poſſedit te: Apoſto Deute, 23
lus uero dicit de Hieruſalem celeſti: quia libera eſt / que eſt mater noſtra. Primo Gala. 4,

Eſaie.1, ergo tibi pater deus eſt: qui genuit ſpiritū tuum,qui & dicit,filios genui & exal=
Hebre,12 taui,Sed et Paulus apoſtolus dicit,Obtemperemus patri ſpirituum:& uiuemus.
Secūdo tibi pater eſt carnis pater:cuius miniſterio in carne natus es/a quo in hūc
Hebre,7 mūdum ueniſti/qui te portauit in lumbis,ſicut dicitur de Leui. Quia in lumbis
erat adhuc Abrahe:quando occurrit ei.Melchiſedech regreſſo a cede regum/et
benedixit eum/et decimas accepit ab eo. Quia igitur tam ſacratum nomen eſt
patris & tam uenerabile: idcirco qui maledixerit patri aut matri/morte moriat᷑.
Similia etiam de matre eſtimāda ſunt:cuius labore/cuius cura / cuius miniſterio
et natus es & nutritus, et oportet te ſecūdum apoſtolum partem gratie referre
parentibus.Si enim dehonoraueris patrem carnalem:huiuſmodi contumelia ad
patrem ſpiritalē refertur,Et ſi iniuriam feceris matri carnali:ad illam matrē Hie
ruſalem celeſtem redundat iniuria.Sic & ſi ſeruus domino irreuerēs ſit: per hūc
corporalem dominū in dominum maieſtatis contumelia iactatur/ ille enim huic
carnali domino ſuum nomen impoſuit. Et ideo nullo genere aduerſum patrem
ne uerbo quidem habendum certamen eſt:aut mouēda contradictio. Pater eſt/
mater eſt:ut ipſis uidet᷑ agāt/faciāt/dicant & imperent.quantūcūq; detulerimꝰ
obſequii: nondū reddimꝰ uicem gratie qua geniti ſumꝰ / qua portati/qua hauſi=
mus lucē/qua nutriti ſumus/fortaſſis etiā eruditi & honeſtis artibus inſtituti/ et
ipſis fortaſſe authoribus agnouimus dominum/& ad eccleſiā dei uenimus & ſer
monem diuine legis audiuimꝰ.Propter hec ergo omnia: quicūq; maledixerit pa
tri aut matri/morte moriatur. Q; ſi hec de corporalibus decernūtur: quid illi fa
cient/ qui deum patrem maledicis uocibus laceſſunt / qui eum negant condito=
rem eſſe mundi᷑ aut qui celeſtem Hieruſalem(que eſt mater omnium noſtrum)
indignis ſenſibus intelligentes: dicta prophetica ad cōditionem terrene alicuius
urbis adducunt᷑ Bonum ergo eſt obſeruare:ne quādo aut carnalem patrem aut
celeſtem minus digna honorificētia ueneremur. ſimiliter obſeruare & matrem
et etiam omne mādatum:quod nobis pudicitiā caſtitatemq; cōmendat. ut neq;
in preſenti uita obnoxii ſimus morti ſecūdum ſpiritalem legem:neq; futura nos
pena maneat ignis eterni. ex quo effugere & euadere omnibus nobis concedat
dominꝰ noſter Iheſꝰ Chriſtꝰ:cui eſt gloria et imperiū in ſecula ſeculorū,Amen,

¶Vndecimi libri Cyrilli in Leuiticum:finis.

¶Eiuſdem liber duodecimus:de magno ſacerdote,

OMnis qui inter homines ſacerdos eſt: ad illū ſacerdotē de quo dixit
Pſal.109. dominus.tu es ſacerdos ineternum ſecūdum ordinē melchiſedech:
paruus eſt & exiguꝰ.Ille eſt autem magnus ſacerdos qui potuit pe=
netrare celos & uniuerſam ſupergredi creaturā:& aſcendere ad eū
qui lucē habitat inacceſſibilem/dominū & patrē uniuerſitatis.Pro=
pter quod & ille qui apud Iudeos magnus dicebatur ſacerdos: introibat quidem
in ſancta/ſed manufacta/ſed lapidibꝰ extructa.Non aſcendebat in celum: nec
aſtare poterat apud patrem luminū, Sed quia horum umbrā implebat & ima=
ginem:idcirco etiam magni ſacerdotis nomen per umbrā gerebat & imaginem
Vnde & Iudei per hoc q̃ ad fidē proximi eſſe debuiſſent/quia apud ipſos adū=

bratio quedam & imago preluxerat ueritatis: dum typos ueritatē putant / ueritatem ipſam tanq̄ mendatium reſpuerunt, Nos autem qui recepimus magnum ſacerdotem: intelligere debemus quomodo uere ipſe ſit magnus ſacerdos, Vere magnus ſacerdos: qui peccata dimittit, nō per ſanguinem taurorum & hircorū: ſed per ſanguinem ſuum Quia ergo cognouim⁹ quis ſit magn⁹ ſacerdos / & cōfitemur ea que in lege ſcripta ſunt: de magno ſacerdote ſcripta eſſe / id eſt de ſaluatore quem uere magnum ſacerdotem eſſe: ſuperior tractatus oſtendit / uideamus nūc que ſint que de eo lex prophetico ſpiritu ſcripſit, ¶ Et ſacerdos inquit magnus ex fratribus ſuis / cui infuſum eſt ſuper caput eius oleum chriſmatis / et perfectas habet manus ſuas ut induat ſancta: de capite cydarim non deponet / ueſtimenta ſua non diſrumpet / & ad omnem animam mortuā non intrabit: in patre ſuo uel in matre ſua non contaminabit / & de ſanctis non exibit, & nō coinquinabit nomen quod eſt ſanctificatū dei ſui ſuper ſe: quia ſanctum oleū chriſmatis dei ſui in ipſo eſt. Ego dominus, Hic uxorem uirginem accipiet de genere ſuo, Viduam autem & eiectam / & pollutam & meretricem: has non accipiet / ſed uirginem ex genere ſuo accipiet uxorē: ut non maculet ſemen ſuum in populo ſuo, Ego dominus qui ſanctifico eum. ¶ Fuerit quidē apud Iudeos imago huius obſeruantie: & cuſtodita ſint que lex Iudeorū ſtatuit apud Iudeos. Sed ſi diligenter cuncta ſeruata ſint / & ſi omnia que lex precepit impleta ſint: nec ſic quidem omnis hec obſeruatio magnū potuit facere ſacerdotem, Quomodo etenim magnus dici poteſt ſacerdos: qui peccare poteſt? Q? autem ſub peccato fuerint omnes etiā magni ſacerdotes / & ex hoc ipſo facile aduertim⁹: q, lex precepit ut prius pro ſuis / poſtea etiam pro populi peccatis offerat hoſtiam ſacerdos. Quomodo ergo magnus eſt: ſub peccato poſitus? Meus autem ſacerdos magnus Iheſus / idcirco magnus eſt: quia peccatum non fecit nec inuetus eſt dolus in ore eius. et quia uenit ad eū princeps huius mundi: & non inuenit in eo quicq̄, Ideo ergo Gabriel archangelus natiuitatem eius annunciat: dicens, Hic erit magn⁹: & filius altiſſimi uocabitur. peccatum enim: hominem paruum facit & exiguū. uirt⁹: eminentem preſtat & magnum, Sicut enim egritudo corporis: exile & exiguum facit corpus hominis, ſanitas uero: letū reddit & ualidum ita intellige / quia & animam quidem egritudo peccati: humilem facit & paruam. ſanitas uero interioris hominis & uirtutis opera: magnam faciunt eam & eminētem. & quāto magis in uirtutibus creſcit: tanto proceriorem reddet magnitudinē ſui. Sic ergo intelligo illud quod de Iheſu ſcriptū eſt: quia proficiebat ſapiētia / & etate & gratia apud deum et homines, Nam quis eſt hominum qui nō proficiat etate in pueritia, ut hoc uelut egregium quiddā de Iheſu ſcriberet? Ad te hec dico qui corporaliter audis: q, Iheſus etate ꝓficeret, Intellige ergo quia etate anime proficiebat: & magna fiebat anima eius propter magna & ingentia opera que faciebat. Deniq; ſciens & apoſtolus hanc etatem de interiori homine ſentiendā: ita ſcripſit, Donec omnes occurram⁹ in uirum perfectum: in mēſuram etatis plenitudinis Chriſti, Nam ſecūdum corpus creſcere & magnum fieri: non eſt in nobis, Corpus enim ex genitali origine quātitatis materiam ſumit; ut uel magum uel exiguum fiat.

Leui. 21.
Leui, 16.
Hebre. 5,
Eſaie, 53.
Ioan, 14,
Luce, 1.
Luce. 2.
Ephe. 4,

Anima uero in nobis habe t cauſa &s arbitrii libertatem:ut uel magna uel parua
ſit.Si ergo parua ſit et puſilla anima:ſcandaliſari poteſt,Sic enim ſcriptum eſt in
Math,18. euangelio.quia expedit precipitari in profundum maris : q̃ ſcandaliſare unum
de puſillis iſtis.Qui magn⁹ eſt/nõ ſcãdaliſatur:ſed qui puſill⁹ eſt.Qui magnus
eſt/quodcũq; uiderit quodcũq; paſſus fuerit:non declinata fide. Qui autem pu
ſillus eſt animo et paruus:occaſiones querit quomodo ſcandaliſetur / quomodo
in fide uideat̃ offẽdi. Propterea deniq; oportet nos maxime iis cõſulere qui par
ui ſunt in fide:& nõ tãtam curam circa magnos & fortes quãtã erga paruulos &
inſipientes debem⁹ impendere.fortis enim omnia tollerat:omnia ſuffert/& nũq̃
cadit ,Paruuli uero & infirmi in fide:obſeruãdum eſt ne occaſione noſtri offen
dantur/ et recedant a fide / ac decidant a ſalute,Aut oſtende mihi de ſcripturis
ubi aliquis peccator aut parui meriti/magnus appellat⁹ ſit. Nuſq̃ opinor inueni
4, Re.18 es.Audi uero qui ſunt qui magni appellantur, De Ezechia dicitur:quia proficie=
bat ualde:quouſq; factus eſt magnus ualde ,Moſes dictus eſt magnus: & Ioãnes
Exodi.11. baptiſta magnus dictus eſt.Nunc autem Iheſus/magnus dicitur.& poſt hunc iã
Luce,1, nullus appellatus eſt magnus, Priuſq̃ enim adeſſet qui uere magnus eſt:ad com
parationem reliquorum hominũ magni appellati ſunt ſancti/ quorum ſuperius
fecimus mentionẽ.Vbi uero aduenit ipſe/qui non ex comparatione ceteroꝝ ſed
Pſal,18, ſui magnitudine uere magnus erat:de quo etiam ſcriptũ eſt.qua exultauit ut gi
gas ad currẽdam uiam,ultra iam magnus nullus eſt appellatus. ¶ Hic eſt ergo
de quo ſcribitur ,magnus ſacerdos ex fratribus ſuis,quibus fratribus? de quibus
Ioan.20. dixit:cum reſurrexiſſet a mortuis.Vade ad fratres meos et dic eis, Aſcẽdo ad pa
trem meum et ad patrem ueſtrum:et deum meũ et deum ueſtrũ.Si autem uis et
ex antiquis litteris dicere fratres Iheſu:lege uigeſimũ primũ pſalmũ ,ubi ex per=
Pſal.21, ſona Chriſti dicitur , Narrabo nomen tuũ fratrib⁹ meis:in medio eccleſie lauda
bo te . Ex fratribus ergo ſuis magnus eſt Iheſus:ex iis qui prius magni fuerãt ap
pellati.Et ſicut paſtorum paſtor eſt/et pontificum pontifex / et dominantiũ do=
minus/& regum rex:ita & magnorum eſt magnus,& ideo addit.magnus ſacer
dos ex fratribus ſuis,Poſt hec uero.cui inquit infuſum eſt oleum chriſmatis ſup
caput eius.Iſtud oleũ noli querere in terris: quod ſuper caput infũditur magno
ſacerdoti qui eſt Chriſtus.ſed ſi uidetur:diſce a propheta Dauid/iſtud oleũ qua
Pſal,44, le ſit.Dilexiſti inquit iuſticiam et odiſti iniquitatẽ: propterea unxit te deus deus
tuus oleo leticie pre cõſortibus tuis.Iſtud eſt ergo oleũ leticie:quod capiti ei⁹ infu
ſum/fecit eum Chriſtũ.Sed addit adhuc ad laudes ei⁹,qui cõſumatas inquit ma=
nus habet ,Cuinã queſo hominũ hoc cõuenit dici : in quo mortaliũ perfectas in=
uenire poſſumus manus? etiam ſi Aaron iſte ſit:cuius mẽtio fieri uidetur. Quo=
Exodi,32. modo cõſumatas putabitur habuiſſe manus:quibus uitulũ fabricauit/quib⁹ ido
lum conflauit? Etiam ipſum Moſem proferas quomodo cõſumatas habuiſſe ui=
Nu.20. detur manus/ qui non glorificauit dominũ ad aquã cõtradictionis/pro quo de=
Eccẽs.7, licto etiam iubetur uita excedere .q.ſi et alium quelibet ſanctorũ memorare ue=
lis:occurrit tibi ſermo qui dicit. quia nõ eſt homo ſuper terram : qui faciat bonũ
&non peccet.Merito ergo ſolus Iheſus conſumatas habet manus: qui ſolus pec=

catum non fecit/hoc eſt qui perfecta &integra opera manuum habet.& ideo de
ipſo recte dicitur,qui conſumatas habet manꝰ:ut induatur ſancta.Hic enim eſt
qui uere indutꝰ eſt ſancta,nõ illa que in typo erãt:ſed ipſa q̃ uere ſancta ſũt.Qꝫ Pſal,103,
ſi uis audire de excelſioribꝰ indumẽtis eiꝰ:accipe uerba ꝓphetica,Amictꝰ inquit
lumine ſicut ueſtimento, abyſſus ſicut ueſtimentũ amictus eius.Hic eſt mei ma
gni pontificis habitus:quo indicatur profunda ſcientie & ſapientie luce ueſtitꝰ/
que uere ſancta ſunt indumẽta.Non inquit auferet de capite ſuo cydarim,Iam
& prius diximus cydarim genus eſſe cooperimenti:quod capiti ſuperpoſitũ/põ
tifici preſtat ornatũ.Hic ergo magnꝰ pontifex meus:nunq̃ deponit ſacri capitis
ornatum,Quid ſit autem caput Chriſti:ab apoſtolo diſce qui dicit. Caput autẽ 1.Cori.11.
Chriſti:deꝰ.Merito igitur capitis ſui qui deꝰ eſt nunq̃ deponit ornatũ:quia ſem=
per eſt pater in filio/ſicut filius ſemper in patre, ¶ Et ueſtimẽta ſua nõ dſrũpet Ioan,14.
» Vere hic eſt qui ueſtimenta ſua non diſrupit:ſed ſemper ea munda/ſemper inte
» gra/ſemper caſta ſeruauit.Et ad omnem animam defunctam nõ intrabit.Que
eſt anima defuncta:que eſt anima mortua? propheta dicit. Anima que peccaue Eze.18,
rit:ipſa morietur,Super hãc ergo animã mortuã Chriſtus nõ ſuperuenit:quia ſa
pientia eſt/& ſapientia nõ intrat ad animã maliuolam.Ipſa eſt enim mortua.qa Sapi,1.
cui ineſt malitia:ineſt peccatũ,Peccatum autem cum conſumatum(inquit)fue= Iaco,1.
rit:generat mortem,& propter hoc Ihesus non intrat ad animam mortuã,Si au
tem uiuat anima/ hoc eſt ſi non habeat inſe mortale peccatum:tunc Chriſtꝰ qui
eſt uita/ ad animam intrat uiuẽtem, quia ſicut lux nõ poteſt eſſe cum tenebris/
nec cum iniquitate iuſtitia:ita nec uita poteſt eſſe cũ morte.Et ideo ſi quis ſibi cõ
ſcius eſt ꝙ habeat intra ſe mortale peccatũ/neq; id a ſe per penitentiam pleniſſi=
me ſatiſfactionis abiecit:non ſperet ꝙ intret Chriſtus ad animã eius/quia ad om
» nem animã defunctã non intrat,¶ Deinde ſubiũgit littera. Quia magnꝰ ſacer
» cerdos eſt:in patre ſuo &matre ſua non contaminabit̃.Hic ſcripture locus:diffi
cillimus eſt ad explanãdum.Sed ſi orationibus ueſtris deum patrem uerbi depre=
cemini ut nos illuminare dignet̃ :ipſo donante poterit explanari.Omnis qui in=
greditur hunc mundum:in quadam cõtaminatione effici dicitur,propter quod
& ſcriptura dicit.Nemo mũdus a ſorde nec ſi unius diei fuerit uita eiꝰ. Hoc ipſũ Iob,25,
ergo ꝙ in uulua matris eſt poſitus,& ꝙ materiã corporis ab origie paterni ſemi= Leui,12.
nis ſumit:in patre & matre cõtaminatꝰ dici poteſt. An neſcis quia cũ quadragin
ta dierum factus fuerit puer maſculus/offertur ad altare ut ibi purificetur:tanq̃ Sapi,8,
qui pollutꝰ fuerit ipſa cõceptiõe uel paterni ſeminis uel uteri materni? Omnis er=
go homo: in patre & in matre pollutus eſt.Solus uero Iheſus Chriſtus dñs meus
in hãc generationẽ mũdi ingreſſus:in matre nõ pollutus,Ingreſſus eſt eni corpꝰ
incõtaminatũ,ipſe enim erat: qui & dudũ per Salomonẽ dixerat, Magis aũt cũ
eſſem bonꝰ: ueni ad corpus incoinquinatũ. Nõ eſt ergo cõtaminatus in matre.
Sed neq; in patre quidẽ,Nihil eni Ioſeph in generatiõe eiꝰ p̃ter miniſteriũ ꝑſtitit Luce,2.
& affectũ.unde & pro fideli miniſterio:pris ei uocabulũ ſcriptura conceſſit, Sic
eni mater eiꝰ Maria dicit i euãgelio.Ecce ego & pater tuꝰ:dolẽtes q̃rebamꝰ te.Sic
ergo ſolꝰ eſt hic ſacerdos magnꝰ:qui neq; in p̃re pollutꝰ ſit neq; in mr̃e.Videamꝰ

mus aũt:ſi aliqd adhuc poſſum⁹ ſublimi⁹/ & ꝑ dignitate tãti põtificis inuenire,
Gala.4. Pater oim uerus:dicit deus,Mater aũt apoſtol⁹ Hieruſalẽ dicit eſſe celeſtẽ, Oẽs ergo qui peccant:cõtaminant in patre a quo creati ſũt,Siue eni egim⁹ aliquid im piũ / ſiue locuti ſum⁹ ſiue cogitauim⁹ contra dominũ / cũ non credidimus deo:cõ taminati ſumus in patre. Sed utinam tũc ſolum per incredulitatẽ factũ ſit:ceſſa tum uero ſit poſtq̃ credidim⁹, Sic ergo etiam in matre cõtaminamur:ſi credẽtes deo uel eccleſiam ledimus / uel libertatẽ matris celeſtis indigna peccati ſeruitute fedamus.Solus uero dominus noſter Ihesus Chriſtus / qui peccatum neſcit: neq; in patre neq; in matre contaminat⁹ eſt / & de ſanctis non exiit,Fuerant quidem nõnulla in ſuperiorib⁹ ꝓponenda Iudeis:ad que reſpõdere nõ poſſent.Sed omiſ ſis illis / de hoc interim ſermone quid nobis dicunt uel ipſi:uel qui ſecundũ ipſoꝝ ſenſum intelligi legẽ uolũt? Si hec ad põtificẽ noſtrũ & ſaluatorẽ non referãtur: quomõ ſecundum litterã probabit q, de ſanctis non exiit magnus ſacerdos / qui utiq; uxorẽ recipiebat (ſicut inferius dicitur) uirginẽ de genere ſuo? Si de ſanctis non exit / ſi nuſq ꝓcedit:quomõ & ad quos uſus accipere uidetur uxorem? Neq;
Hebre,7 enim putandũ eſt:q, cum uxore intra ſancta manere potuerit. Sed hec putent il li quibus placent Iudaice fabule. Nos autem habemus ſacerdotẽ magnũ ſecun dũ ordinẽ Melchiſedech Ihesum Chriſtũ / nunq̃ de ſanctis exeuntẽ,Semper eni in ſanctis eſt:& manet ſemper ſanctus in uerbis ſuis / ſanctus in actibus ſuis / ſan ctus in omnib⁹ uolũtatib⁹ ſuis:& ſolus eſt qui nunq̃ inueniat extra ſctã Qui eni peccat:exit de ſanctis.& quoties quiſq; peccat: toties efficitur extra ſancta Chri ſtus autẽ q nunq̃ peccauit:nunq̃ exiit de ſanctis,Sed & tu qui ſeq̃ris Chriſtũ & imi tator es eius:ſi permaneas in uerbo dei / ſi in lege eius mediteris die ac nocte / ſi in mandatis eius exercearis:ſemper in ſanctis es / nec unq̃ inde diſcedes.Neq; enim in locis ſancta querenda ſunt:ſed in actibus / uita / & moribus.que ſi ſecundum dominũ ſint & ſecundum preceptum dei habeantur / etiã ſi in domo dei nõ ſis / etiam ſi in foro ſis:& quid dico in foro? etiã ſi in theatro inueniaris / uerbo dei de=
Actu,19, ſeruiẽs:in ſanctis te eſſe nõ dubites.An nõ tibi uidet Paulus cũ ingreſſ⁹ eſt thea
Actu.17. trũ & igreſſ⁹ eſt Areopagũ & p̃dicauit Athenieſib⁹ Chriſtũ:in ſãctis fuiſſe? Sed & cũ perãbularet aras & idola athenienſiũ / ubi iuenit ſcriptũ ignoto deo / & ex hoc uerbo ſũpſit Chriſti predicationis exordiũ: etiam ibi aras gentilium luſtrãs / in ſanctis poſitus erat / quia ſancta cogitabat. Sed & quicũq; cuſtodit ſe poſt ac= ceptam gratiam dei:ne incidat in homicidiũ / in adulteriũ / in furtum / uel falſũ te ſtimonium / & alia his ſimila / ſed permanet mundus ab omni cõtagione peccati: non exibit iſte de ſanctis / & non cõtaminabit ſanctificationem dei ſui in ſemet=
Exo,30. ipſo / quia ſanctum oleum chriſmatis dei ſuper ipſum eſt, ❡ Illud autem oleum de quo in exodo ſcriptũ eſt:quomõ poteſt ſecũdũ litteram proprie oleũ dei dici / quod ex myrrha & caſia confectum eſt a pigmẽtario? Sed ſi uis uidere oleũ dei, audi quem propheta dicat unctum eſſe oleo dei, illum ſine dubio:de quo dicit,
Pſal.44. Propterea unxit te de⁹ de⁹ tu⁹ oleo letitie:pre pticipib⁹ tuis. Hic ergo eſt magn⁹ ſacerdos / qui ſol⁹ oleo domini unctus eſt:& in quo ſemp ſanctũ permãſit diuini chriſmatis oleũ. ❡ Sed qd addit poſt hec? Vxorẽ uirginẽ de genere ſuo accipiet

›› Viduam autem & eiectam & meretricem non accipiet: ſed uirginē de genere ſuo
›› accipiet / & non contaminabit ſemen ſuū in populo ſuo, Ego dominus qui ſancti
fico eum. ❡ Quia ergo totius expoſitiōis ordo ad ſacerdotem magnū reuocatꝰ
eſt Chriſtum: uideamus nunc quid & de nuptiis eius intelligi debeat. Paulus apo
ſtolus dicit. Volo autē uos omnes unius uiri uirginem caſtam exhibere Chriſto, 2. Cori, 11
Timeo autem ne ſicut ſerpens ſeduxit Euam aſtutia ſua: corrūpantur ſenſus ue
ſtri a ſimplicitate que in Chriſto eſt, Vult ergo Paulꝰ omnes Corinthios uirginē
caſtā exhibere Chriſto. quod utiq; nunq̄ uellet: niſi id poſſibile uideret. Vnde &
mirum fortaſſe uideatur / quomō ii qui diuerſis peccatis corrupti ad fidem Chri
ſti uenerunt: omnes ſimul / uirgo caſta dicātur / uirgo inquam tam ſancta tam ca
ſta: ut mereatur etiam Chriſti nuptiis copulari. Verum qm̄ hec ad carnis integri=
tatem referre non poſſumus: certum eſt ꝙ ad integritatem anime ſpectent, cu=
ius ſecundum ipſius Pauli ſententiam ſimplicitas fidei que in Chriſto eſt: uirgini
tas eius appellata eſt, & per hoc quoniam ceſſantibꝰ uel philoſophorum ſciſma
tibus uel ſuperſtitionibꝰ Iudaicis / in fide ſimplici Chriſtꝰ ſibi aſſumpſit eccleſiā:
uirginem de genere ſuo accipit uxorem. Huius namq; fidem non corrūpit phi=
loſophici ſenſus nec circūciſionis ambitio: ſed in ſimplicitate confeſſionis tanq̄ in
uirginali integritate permanſit, Sic enim dudum promiſerat per prophetam di=
cens. Deſponſabo te michi in fide. Omnis ergo ſecūdum apoſtolum qui in Chri= Oſee, 2.
ſto eſt: noua creatura eſt, & ſicut idem apoſtolꝰ dicit. ut exhibeat ipſe ſibi glorio 2. Cori. 5.
ſam eccleſiam: non habentem maculam / aut rugam / aut aliquid huiuſmodi / ſed Ephe, 5.
ut ſit ſācta & immaculata, Quomō ergo eam que rugoſa eſt facit eſſe ſine ruga:
niſi quia renouat eam? ſecundū quod ſcriptū eſt, Nam & ſi is qui de foris eſt / ho 2. Cori, 4
mo noſter corrumpitur: ſed qui intus eſt / renouatᷣ de die in diē. ❡ Viduā ſane
& meretricem & eiectā non accipiet Chriſtꝰ: nec intrat talis anima thalamū ſpō=
ſi. Qui enim ingreſſꝰ fuerit illuc nō habēs indumēta nuptialia: timeat perferre il
lud quod ſcriptū eſſe noſtis in euangelio, Virginem ergo accipiet & uiduā non Math, 22
accipiet: neq; meretricem / neq; eiectam / aut contaminatam. Meretricem quidē
& abiectā animā & pollutā cur non ſuſcipiet Chriſtus in coniugiū nō eſt laboris
exponere. Vidua uero cur nō recipiatᷣ: diligentius intuendū eſt. Paulus apoſtolꝰ
ad Romanos ſcribēs: uirum anime / legem dicit, quam cū mortuus fuerit uir: ſo= Roma, 7
lutā eſſe pronūciat a lege / ut iā non ſit adultera ſi nupſerit Chriſto. Qꝫ ſi eueni=
at ut lex quidē uir aīe ipſa moriatᷣ / id eſt ut anima diſcedat a lege / nec tamē con=
ſtringat ſe caſtioribꝰ cōnubii diſciplinis: & a lege diſcedens / euangelici dogmatis
non ſuſcipiat iugum: hec nubere Chriſto nō poterit, que libertatis laſciuiā queſie
rit: non fidei uirginalis & ſimplicis cultū. Hic ergo ſacerdos magnꝰ: uxorē uirgi=
nē accipere de genere ſuo poteſt, & ꝓpter hoc dictū uideri de genere ſuo: ꝙ aīa
Chriſti ex genere & ex ſubſtātia fuerit humanarū oīm aiarū. Poteſt & ſecundū
hoc ꝙ fratres uocat credētes in ſe / de genere ſuo dici aīa: q̄ ei in fide tanq̄ nuptiis
ſociatᷣ. Illud tamē nolo uos lateat: ꝙ hebrei negāt ſe ſcriptū habere / qđ nos apud
ſeptuaginta interpretes inuenimus / de genere ſuo, & recte illi nō habēt ſcriptū,
Ablata enim eſt ab illis propinquitas dei: ablata eſt enim eis adoptio filiorum / &

trāſlata eſt ad eccleſiam Chriſti,Illi ergo nō habent ſcriptum q, de genere Chriſti ſint:ſicut nec eſſe meruerunt. Nos autem qui hoc ſcriptū habemus & legim⁹ gaudeamus quidem de dignatione dei / ſed caute & ſolicite curemus nos & uitā noſtrā & act⁹ noſtros:ne nos faciāt aliquādo degeneres, Ne & hoc ipſū nobis ad condēnationem dicatur:q, cum genus ſimus Chriſti / indignis & fedis & diaboli-
Ioan,3. cis actib⁹ ſeruiamus.Qui ergo habet ſpōſam:ſpōſus eſt,Audis quomō ſponſ⁹ dicitur Chriſtus:ſponſa uero eius / anima dicitur que fidei ſimplicitate & actuū puritate: incorrupta probatur & uirgo. Dicit enim domin⁹ per Hieremiā prophe-
Hiere.3, tam.Nonne ſicut dominum me uocas / & patrem:& principem uirginitatis tue?
» ¶Viduam autem & eiectam & contaminatam non accipiet. Si quis noſtrū peccauerit:abiectus eſt / etiam ſi non abiiciatur ab epiſcopo:ſiue q, lateat / ſiue q, interdū ad gratiā iudicetur.eiect⁹ eſt tamē ipſa cōſcietia peccati, Nec prodeſt hominis gratia:cum Chriſtus huiuſmodi animam tanq̄ abiectam nō recipiat in cōiugium.Igitur neq; uiduam (ſicut ſupra dixim⁹) accipiet:neq; eiectam / neq; pollutam,Polluta dicitur / que etiam ſi nō ex integro compleuit pecatum:tamen ob hoc ipſum q, cogitauit / q, uoluit / q, optauit / etiam ſi nō admiſit: polluta eſt / & a magno pontifice nō eligitur,Valde enim puram / ualde mundam / & ſynceram
1.Cori,6. requirit animam:quam ſibi iungit,quia qui ſe iunxerit domino:unus ſpirit⁹ eſt, Vnde etiam hoc oſteditur q, ſit differentia peccatorum / & qui peccauerit peccatum ad mortem:abiectus ſit, qui autem non peccat ad mortem ſed inferius aliquid:pollutus ſit.Spōſa autem Chriſti / neq; abiecta neq; polluta eſſe poteſt: ſed uirgo incōtaminata / incorrupta / munda. Memēto enim ſermonis apoſtoli quē paulo ante propoſuimus:dicētis,ut exhibeat ipſe ſibi glorioſam eccleſiam:nō ha
Ephe.5. bentem maculam aut rugam / aut aliquid huiuſmodi / ſed ut ſit ſācta & immacu
» lata. ¶Sed & meretricem non accipiet.Que eſt anima meretrix / que ad ſe reci-
Hiere,3, piat amatores:de quibus dicit propheta.meretricata es poſt amatores tuos? Qui ſunt iſti amatores qui intrant ad animam meretricem:niſi cōtrarie poteſtates & demones / qui deſiderium capiūt pulchritudinis eius? Pulchra namq; a deo creata eſt anima:& ſatis decora,Audi quomodo ipſe dominus dicit, Faciamus homi
Gene.3. nem ad imaginem & ſimilitudinem noſtram, Vide cuius decoris / cuius pulchritudinis eſt anima.imaginem habet & ſimilitudinem dei. Hanc pulchritudinem contrarie poteſtates cum aſpiciunt / id eſt diaboli & angeli eius:concupiſcūt ſpeciem.& quia non poſſunt ſponſi eius fieri: meretricari cupiunt cum ea. Si ergo ſuſceperis o homo in cubili anime tue adulterum diabolum meretricata eſt anima tua cum diabolo.ſi receperis angelos eius / ſi ſpiritus diuerſos qui peccare te ſuadeant:meretricata eſt cum eis anima tua,Si ſpirit⁹ ire / ſi inuidie / ſi ſuperbie / ſi impudicitie ingreſſus fuerit ad animam tuam & receperis eum / conſenſeris ei loquenti in corde tuo / delectatus fueris iis que tibi ſecūdum ſuā mentē ſuggerit: meretricat⁹ es cū eo.Meretricē ergo nō accipiet ſacerdos magn⁹:& nō cōtaminabit ſemē ſuū in pplo ſuo,Quod ē iſtud ſeme:qd cōtaminari nō uult? in euāgeliis
Luce.8, ſcriptū ē.qa q ſeminat:uerbū ſeminat.Nō uult cōtaminari ergo uerbū dei ab iis q ſemināt / ab iis q uerbū dei in ecclia pferūt.Audiāt ergo doctores:ne forte ani

me cõtaminate/anime meretricanti / anime infideli uerba dei credant.ne forte mittant ſanctũ canibus:& margaritas ante porcos. Sed animas mũdas/uirgines in ſimplicitate fidei que eſt in Chriſto/eligant:ipſis cõmittãt ſecreta myſteria/ipſis uerbum dei & arcana fidei proloquãtur/ut in ipſis Chriſtꝰ formetur per fide. An neſcis quia ex iſto ſemine uerbi dei quod ſeminatur: Chriſtꝰ naſcitur in corde auditorum? Hoc enim & apoſtolus dicit. donec formetur Chriſtus in uobis. Concipit ergo anima ex hoc uerbi ſemine/& conceptum format in ſe uerbũ:donec pariat ſpiritũ timoris dei, Sic enim per prophetã dicũt anime ſanctorũ, a timore tuo domine concepimus in utero:& parturiuimus & peperimꝰ ſpiritũ ſalutis, Iſte ſpiritalis eſt fetus:iſte eſt ſanctarũ animarũ partus/iſte cõceptus. Iſta ſũt ſancta coniugia: que cõueniũt & apta ſunt magno pontifici Chriſto Iheſu domino noſtro. Cui eſt gloria & imperium in ſecula ſeculorum. A M E N. Math.7. Gala.4. Eſaie.26.

¶ Libri duodecimi Cyrilli in Leuiticum: finis:

¶ Eiuſdem liber decimuſtertius. de diebus feſtis & lucerna & candelabro: & de oleo ad lumen/& de menſa & panibus propoſitionis,

QVi perfectus eſt:ab ipſo deo docetur de ſolẽnitatũ ratiõe/& homine ad hec diſcẽda magiſtro nõ utit̃:ſed a deo diſcit/ſi poteſt capere dei uocẽ Qui autẽ non eſt talis ſed inferior:dicit ab eo q didicerit a deo. Hec eſt ergo de ſolẽnitatibus duplex quedã ratio doctrine. Vna qua illumiata per ſpiritũ ꝓphetica mẽs docet̃,q̃(ut ita dicã) magis intuitu diſcit̃ mẽtis q̃ ſono uocis:per quã ueritas ipſa/non umbra & imago ueritatis agnoſcit̃, Hi ergo qui ipſã dei ueritatẽ capere nõ poſſũt/nec totũ fulgorẽ ueritatis intẽta mẽtis acie cõſpicari audiũt de ſolẽnitatibus ſecundo loco ab iis qui primo didicerũt. Et cũ illis ueritatẽ rerũ ipſa inſpectiõis ꝓprietas dederit: ad iſtos ueritatis umbrã ꝓfert ſolus auditꝰ huius myſterii. Apoſtolꝰ ſane horũ cõſciꝰ:dicebat de Iudeis.quia umbre & exẽplari deſeruiũt celeſtiũ. Ipſa enim celeſtia Moſes uidiſſe deſcribit̃:typos autẽ & imagines eorũ que uiderat/populo tradidiſſe. Sic enim ad eũ:diuinũ dicit eloquiũ, Vide(inquit)omnia facito ſecũdũ formã:q̃ oſtẽſa eſt tibi in monte. Tale ergo eſt/quod & in hoc loco recitatũ eſt:quia dñs locutus fuerit de ſolẽnitatibus ad Moſem. Et poſt hec. Et locutꝰ eſt Moſes(inquit)dies ſolẽnes domini dei: filiis iſrael, Tranſacto uero de his ſermone: uideamus quid poſt hec docet Moſes, Primo de lucerna/candelabro & oleo: quod ei infunditur, Secũdo in loco de menſa & panibus propoſitionis/ac numero eorum:& qui eis uti debeant, Intendamus ergo animum diligentius iis que ſcripta ſunt, & ut ad hec dinoſcenda cõcedatur nobis gratia/dñm deprecemur:ut in his quas legimus litteris/que ſit uoluntas ſancti ſpiritus/agnoſcamus, ¶ Precipe inquit filiis Iſrael/& deferant tibi oleum de oliuis mundum/ expreſſum ad lumen: ut ardeat lucerna ſemper extra uelum in tabernaculo teſtimonii/& accendant illam Aaron/& filii eius a ueſpera uſq; in mane coram domino indeſinenter, legitimum eternale in progenies ueſtras. In candelabro mundo accendetis lucernas ueſtras coram domino uſq; mane. Candelabrũ mundũ nominat/ lucernas accendi per pontificẽ iubet: & earum lumen miniſtrari ex oleo quod datur a populo, Precipit hoc itaq; / qa Hebre.8. Exodi.25 Leui.23. Leui.24.

niſi dederit oleũ populus:ſine dubio extingueť lucerna/&non erit lumẽ in ſan=
ctis,Secũdum litterã ergo hec erat conſequentia:ut conferret populus oleũ mũ=
dum de oliuis expreſſum/ut ex eo miniſtraret lumen lucerne.Et Aaron accede
bat lucernas a ueſpera uſq; mane fomẽtis olei quod cõtulerat popul⁹:lumini pa=
bulum prebens.Verum quoniã lex ſpiritalis eſt:petamus a domino(ſi tamen cõ=
2.Cori,3. uerſi ſumus ad dominũ)auferri nobis uelamẽ de lectiõe ueteris teſtamẽti,ut poſ
ſimus aduertere que ratio ſit candelabri uel lucernarum eius:ſecundũ intelligẽ=
gentiam ſpiritalem,Ante aduentum domini noſtri Ihesu Chriſti ſol non orieba
tur populo Iſrael:ſed lucerne lumine utebatur. Lucerna enim erat apud eos ſer
mo legis & ſermo prophetic⁹:intra anguſtos concluſa parietes/que non poterat
in orbe terre lumẽ effundere.Intra Iudeã namq; cõcludebať ſcientia dei:ſicut &
Pſal,75. ꝓpheta dicit.Notus in Iudea deus.Vbi uero exortus eſt ſol iuſticie domin⁹ & ſal
zacha.6, uator noſter/& nat⁹ eſt uir:de quo ſcriptũ eſt,ecce uir oriẽs nomẽ eſt ei, per uni
uerſũ mũdũ:ſcientie dei lumẽ effuſum eſt, Sermo ergo legis & ſermo ꝓphetic⁹
erat lucerna ardens:ſed ardebat intra edem/nec ultra poterat emittere ſplẽdo=
rem ſuum.Q̃ autem ſermo legis & prophetarũ / lucerna dicatur: domin⁹ ipſe
nos docuit/dicens de Ioanne baptiſta,Ille erat lucerna ardens & lucẽs:& uos no
Ioan. 5. luiſtis ad horã exultare in lumie ei⁹.Et alibi dicit,quia lex & prophete uſq; ad Io=
Math. 11. annẽ,Lucerna itaq; ardẽs eſt Ioãnes:in quo lex cõcludiť & prophete. Donec er=
go popul⁹ ille habebat oleũ quod cõferret ad lumẽ:lucerna nõ eſt extincta. Vbi
uero defecit in eis oleum inferendum/oleum bonorum operum/nec inuenta eſt
apud eos puritas(purũ namq; oleum querebatur ad lumẽ) neceſſario extincta
lucerna eſt.Si que dicimus/illis hec euenient:non exiſtimet quiſpiã q̃ a nobis hec
oĩno aliena ſint,Immo maior cura eſt Chriſtiano:olei conquirẽdi.Vide enĩ quo=
Math.25. modo dñs in euangeliis per parabolam ſtultas uirgines nominat: que oleum nõ
portant in uaſculis ſuis,& intantũ ſtultas/ ut qñ defuit eis oleum ad ſuccedẽdũ
lãpades ſuas:a thalamis excluſe ſint nuptiaꝝ/ nec pulſantib⁹ iis q̃ olei curã negle
xerãt/ianuã aperiri iuſſit ſpõſ⁹,Memini tamẽ dudũ nos cũ cẽteſimi octaui deci=
Pſal. 118, mi pſalmi exponerem⁹ illũ uerſiculũ:in quo ſcriptũ eſt.Lucerna pedib⁹ meis lex
tua dñe:& lumen ſemitis meis.diuerſitatẽ lucernę & lucis pro uirib⁹ oſtendiſſe.
Dicebam⁹ enim/q̃ lucernã quidẽ pedib⁹ id eſt inferiorib⁹ corporis partib⁹ depu
Hiere. 6. tarit:lucẽ uero ſemitis dederit/ que ſemite in alio loco ſemite eterne nominanť,
Quia ergo ſecũdũ quandã myſticã rationẽ inferiores partes creature mũd⁹ hic
intelligitur: ideo lucerna legis iis qui in hoc mũdo tanq̃ toti⁹ creature pedes ſũt/
accẽſa memorať.Lux aũt eterna erit illis ſemitis:per quas in futuro ſeculo unuſ
quiſq; pro meritis incedet. Sed de his ſuo loco ſufficiẽter pro noſtris uirib⁹ dictũ
eſt.Nunc ergo qñ ueſpera eſt & nox uſq; ad cõſumatione ſeculi/& donec nou⁹
dies futuri ſeculi & noue lucis effulgeat:unicuiq; noſtrũ lucerna hec illuceat/tm̃
ſplẽdorẽ lũis ꝑbẽs:quantũ olei copia ubertate operũ fuerit miniſtrata.Deniq; &
Iob.29, Iob in quodã loco/cũ de bonis operũ ſuoꝝ exponeret: addidit etiã hoc,cũ ſplen
deret(inquit)lucerna eius ſuper caput meum, Splendet ergo unicuiq; noſtrum
lucerna hec: inquantum oleo bonorum operum fuerit accenſa, Si autem ma=

le agamus/& opera noſtra mala ſint:non ſolum non accendimus/ ſed extingui
mus nobis iſtam lucernam, & completur in nobis illud quod ſcriptura dicit, qa
qui male agit:in tenebris ambulat,& qui odit fratrem ſuũ:in tenebris ambulat. Ioan,3.
Extinxit enim lucernã charitatis: & ideo in tenebris ambulat, An nõ tibi uidet 1.Ioan,2
extinxiſſe lucernam:qui lumẽ charitatis extinxerit, Qui autem diligit fratrẽ:in
charitatis luce perdurat/ & cum fiducia poteſt dicere.ego autem ſicut oliua fru Pſal.51,
ctifera in domo dei,& filii eius ſicut nouelle oliuarũ in circuitu menſe eius. Oleũ Pſal.127,
ergo offerri iubetur a populo/ & oleũ non qualecũq; fuerit & nõ ex quibuſcũq;
ſeminibus:ut fieri in diuerſis regionibus mos eſt, ſed de oliuis expreſſum:in qui=
bus indicium pacis oſtẽditur, Nec enim accepta poſſunt eſſe deo opera tua:niſi Iacobi.3,
in pace peragantur. Sicut & Iacobus apoſtolus dicit. Fructꝰ autem iuſticie in pa
ce ſeminatur, Idcirco(credo)etiã dominus diſcipulis ſuis tradebat fidele depoſi Ioan.14,
tum dicens, Pacem meã do uobis:pacem meã relinquo uobis, De hac ergo oliua
oleũ premamus operum noſtrorũ ex quo lucerna domino poſſit accendi/ut nõ
in tenebris ambulemꝰ, ¶ Hec quidem a nobis dicta ſunt:quãtum ad lucernã cã
delabri & oleũ eius ſpectat, Nunc uero uideamus:quid etiam in conſequentibꝰ
de panibus propoſitionis ſcriptum ſit. Et ſumetis inquit ſimilaginẽ:& facietis de Leui.24.
ea duodecim panes, de duabꝰ decimis erit unus panis. Et ponetis eos in duas po
ſitiones:ſex panes una poſitio/ſuper menſam mũdam coram domino.& impo=
netis ſuper poſitionem thus mũdum & ſal.& erunt panes in cõmemoratiõe ap=
poſiti domino die ſabbati;&proponẽtur coram domino ſemper a filiis iſrael, Te
ſtamentum eternum erit Aaron &filiorum eius:& edent ea in loco ſancto, ſunt
enim ſancta ſanctorum, Hoc erit illis de iis que offeruntur domino legitimum
eternale. ¶ Secũdũ ea que ſcripta ſunt:in duodecim panibus/duodecim tribuũ
Iſrael uidetur cõmemoratio ante dominũ fieri.&preceptũ dari ut ſine ceſſatiõe
iſti duodecim panes in cõſpectu dñi proponantur: ut & memoria duodecim tri
buũ apud eũ ſemper habeatur/& ueluti exoratio quedam & ſupplicatio per hec
pro ſingulis fieri uideatur, Sed parua ſatis & tenuis eſt huiuſcemodi interceſſio.
quantũ enim proficit ad repropiciandũ:ubi uniuſcuiuſq; tribus per panem fru=
ctus/per fructus:opera conſideranda ſunt? Sed ſi referãtur hec ad myſterii ma
gnitudinem:inuenies cõmemorationem iſtam habere ingentis repropiciationis
effectum, Si redeas enim ad illum panem qui de celo deſcẽdit: & dat huic mũdo Ioan.6.
uitam/illum panem propoſitionis quem propoſuit deus propiciatorem per fidẽ Roma.3.
in ſanguine eius.& ſi reſpicias illam cõmemorationẽ de qua dicit deus/ hoc faci= 1.Cori.11.
te in mei commemorationem:inuenies q̃ iſta eſt commemoratio ſola:que propi
cium facit hominibus deũ, Si ergo intẽtius eccleſiaſtica myſteria recorderis:in iis
que lex ſcribit/future ueritatis inuenies imaginẽ pformatã. Sed de his nõ eſt plu
ra diſſerere:q̃ recordatiõe ſola ea intelligi ſufficit. Poſſumꝰ uero & aliter dicere
Omnis ſermo dei:panis eſt/ſed eſt differẽtia in panibꝰ. Eſt eñi aliqs ſermo q ad
cõmunẽ poſſit pferri auditũ:& docere plebẽ de operibꝰ miſericordie ac totiꝰ be
nificentie.&iſte eſt panis:qui cõmunis uidet. Eſt uero alius q ſecreta cõtineat:&
de fide dei uel rerũ ſciẽtia diſſerat, Iſte panis mundus eſt: & ex ſimila confectus

Iſte in conſpectu domini ſemper ponendus eſt/& ſuper menſam mundam proponend⁹ eſt, Iſte ſolis ſacerdotibus ſequeſtratus eſt:& filiis Aaron eterno munere condonatus. Verum ne putes hec nos propriis ſenſibus excogitata narrare/& non diuinis obſeruaſſe uoluminibus: proferam tibi de ſcripturis ſanctis quomõ apud diuerſos uiros panis diuerſitas pro merito uniuſcuiuſq; ſeruata eſt. Refer
Gene.18, tur in Geneſi q. Abraham patriarcha angelos ſuſcepit hoſpitio: ſimiliter autem
Gene.19. & Loth. Sed Abraham qui meritis precellebat: panes ex ſimila appoſuiſſe deſcribitur. quos tengritias: id eſt occultos ac reconditos nominauit, Loth uero q. non habuit ſimilam: ex farina panes hoſpitibus appoſuit. nõ q. ita pauper eſſet ut nõ habuerit ſimilã: qui in diuitiis non inferior patruo ſcribitur. Sed utriuſq; merito rũ differentia: per hec deſignatur indicia. q. is quidem cui erant a domio myſte
Gene.18, ria reuelanda/& ad quem dicebatur. non celabo a puero meo Abrahã quod facturus ſum: qui imbuendus erat & docendus de occultis & ſecretis dei: ille panes ex ſimila habuiſſe deſcribi᷑, ille uero ad quẽ nichil ſacramenti deferebatur/ſed ratio preſentis ſalutis & uite: panes communes ex ſola farina ſcribi᷑ habuiſſe cõfectos. Et tu ergo ſi habes ſcientiam ſecretorum/ſi de fide dei/de myſterio Chriſti/ſi de ſancti ſpiritus unitate potes ſcieter cauteq; diſſerere: panes ex ſimila offers domino. Si uero communib⁹ uteris ad populũ monitis/& moralem ſcis tantummodo locum tractare qui ad omnes pertinet: communem te obtuliſſe noueris panem. ¶ Sed uideam⁹ iam que ſit cõfectio in iſtis panibus propoſitionis: qui ante dominũ poni ſemper iubentur, De duabus quidem decimis dixit, ſed cui⁹ menſure ſint iſte decime: nõ cõprehendit, cum utiq; cõſequẽs fuiſſet ſi de quãtitate ſimile uolebat agnoſci: ipſam (cui⁹ duas decimas ſumi iubebat) nominare menſuram. Que ergo iſta res eſt: cuius mẽſure modus nec comprehendi potuit nec nominari: Decimus numer⁹ ubiq; perfectus inuenitur, Totius enim numeri ex ipſo ratio & origo cõſurgit. Competenter igitur author & origo omniũ deus ſub hoc numero uidetur oſtendi, Sed ſi in eccleſia de ſolo patre loquar/& ipſius ſolius laudem proferã: unius decime panẽ feci. Aut ſi de Chriſto ſolo fecero ſermonem/& ipſi⁹ enumerauero paſſionẽ & reſurrectionẽ predicauero: unius decime obtuli panẽ. Si uero dixero quia pater ſemper cum filio eſt/& ipſe facit opera ſua: uel etiam ſi dixero quia pater in filio eſt & fili⁹ in patre/& q uidet filiũ ui
Ioan,14. det & patrem/& quia pater & filius unum ſunt: ex duabus decimis ſimile mun
Ioan.10, de obtuli unum panem. panem quidem uerum: quia uitam dat huic mundo. He
Iona,6. retici uero non faciunt de duabus decimis unũ panem: negant enim filium uni⁹ ſubſtantie cum patre eſſe, neq; uetus & nouum teſtamentũ/ unum faciunt panem: neq; unum ſpiritum in utroq; inſtrumento profitẽtur, Nos autem in lege & euangeliis unum atq; eundem ineſſe ſanctum ſpiritum dicimus: & iſto quoq; modo ex duabus decimis unũ panem propoſitionis offerimus. Quia ergo ſeparãt Chriſtũ ſecundum carnem a creatore deo patre ſuo heretici/& Iudei qui ſolum patrem recipiunt/& uerbũ ac ſapientiam eius Chriſtum non recipiũt: non faciũt ex duabus decimis unum panem. Nos autem menſure quidem ipſius/id eſt ſubſtantie nomen uel rationem comprehendere aut inuenire non poſſum⁹,

confitentes tamen patrem & filium:unum facimus panem ex duab⁹decimis,nõ
ut panis unus ex una decima fiat & ali⁹ ex alia,ut ſint ipſe due decime ſeparate/
ſed ut unus panis:qu oniã due decime una maſſa ſit. quia non ſeparo filiũ a pa=
tre:nec patrem a filio. qui enim uidet me inquit:uidet & patrem, Fiunt ergo pa= Ioan. 14.
nes ſinguli ex duabus decimis: & proponuntur duabus poſitionib⁹ id eſt duob⁹
ordinibus.Si enim una poſitio fieret:confuſus & permixtus eſſet ſermo de patre
ac filio.Nunc autem unus quidem eſt panis:una enim uoluntas eſt/una ſubſtan
tia.ſed due ſũt poſitiões/id ẽ due pſonarũ ꝓprietates, Illũ eni patrẽ q nõ ſit fili⁹
et hũc filiũ dicim⁹ qui nõ ſit pater. Et hoc modo duas decimas in uno pane ſerua
m⁹:& duas poſitiões ante dnm ꝓfitemur.Sed reuera magni (ut ita dicã)cuiuſdã
piſtoris et ualde artificis eſt/diligẽter iſtas ſeruare mẽſuras:& ita tẽperate de pa
tre et filio ſermonem coniungere ubi oportet/& rurſum ubi cõpetit ſeparare:ut
neq; due menſure aliquando deſint/neq; unq̃ nõ unus panis appareat.Duode=
cim ergo panes ex iſta ſimila fieri mandantur: ſecundum numerum tribuũ que
ex Iſrael ſunt progenite,In quo mihi uidetur:forma toti⁹ nature rationabilis cõ=
tineri.Duodecim namq; putantur eſſe generales ordines rationabilis creature,
Quorum figura erat in illis duodecim tribubus:in quibus erat unus quidem or=
do regalis/qui Iudas nominatur.Alius erat ordo ſacerdotalis,& Leui appellaẽ.
Erat & alius ordo Iude uicin⁹:qui Beniamin dicitur. In quo ordine:templum dei
et altare collocatum eſt,Alius ordo Iſachar/ & zabulon/& Effraim/aliiq; /quos
nominatim deſignat ſcriptura diuina:quorum ratione nõ eſt nunc temporis ex
plicare,eſt tamẽ uniuſcuiuſq; tribus uel ordinis panis:ante dominum.Et licet ſit
aliqua tribus que non ex libera ſed ex concubina Iſrael deſcendat / & ex parte li
bera et ex parte ſeruilis ſit:tamen pro omnibus ex duab⁹decimis proponitur an
te dominum panis/et omnes duodecim equa & ſimili menſura conſtant. Propo
» ni autem iubentur ſupra menſam mũdam,Quis eſt noſtrũ qui ita habeat men
ſam mundam;ut panes ſuper ea domino offerantur? Si ſederis inquit cẽnare ad
mẽſam potentis: intelligibiliter intellige que apponuntur tibi Que eſt ergo mẽ ꝓuer. 21.
ſa potentis:niſi menſa illius qui dicebat.Omnia poſſũ in eo qui me cõfortat Chri Philip. 4.
ſto Iheſu,& cum infirmor:tunc potens ſum? In iſtius mẽſa potentis mũda / hoc 2. Cori. 12
eſt in iſtius corde/in iſtius mente:domino panis offerẽ, Ad huiuſmodi potentis
apoſtoli menſam ſi ſedeas cenaturus:intelligibiliter intellige que apponuntur ti=
bi,hoc eſt ſpiritaliter aduerte que dicuntur ab eo:ut & tu facere poſſis quod ad
» dit.Ait enim ſciens quia talia te oportet preparare, ¶Sed uideamus quomodo
duodecim panes ponũtur,Due inquit poſitiões.In una poſitione,ſex panes.Pu
tas ne ocioſa eſt iſta diuiſio: id eſt q. duodecim⁹ numer⁹ iterum partitur in ſex?
habet enim propinquitatem quãdam cum hoc mũdo: ſenarius numerus.In ſex
enim diebus factus eſt iſte mundus uiſibilis . Duo igitur ordines habẽtur in hoc
mũdo:id eſt duo populi qui fidem patris ac filii in eccleſia tanq̃ in una mẽſa mũ=
» da cuſtodiunt. Et ſuperponetur inquit ſuper poſitionem thus mũdum. Thuris
ſpecies:formam tenet orationum,Oportet ergo panib⁹ fidei:orationum uigilã=
tiam puritatemq; coniungere.Pura autem oratio eſt ; ſicut apoſtol⁹ dicit, Leuã 1. Timo. 2

Pſal.140. tes puras man⁹ ſine ira & diſceptatione, Simul & odoris ipleri faciat illud: quod ſcriptum eſt, Dirigatur oratio mea ſicut incenſum in cōſpectu tuo, Si quis uero orationes offerat deo/non tamen habeat mundam conſcietiam ab operib⁹ malis: hic thus quidē uidetur panibus ſupponere/ ſed nō ponit thus mūdum. Nam ſi omnes thus mundū eſſet: non utiq; addidiſſet ſcriptura/th⁹ mundū ſuper panes propoſitionis ponendū ante dominū. Nec enim putes q, omipotēs deus hoc mādabat & hoc lege ſanciebat: ut eis thus ex Arabia deferretur. Sed hoc eſt thus quod deus ab hominibus ſibi querit offeri/ex quo capit odorem ſuauitatis: orationes ex corde puro & conſcientia bona in quibus uere deus ſuſcipit fragrantiā
» ſuauitatis, Et erunt (inquit) panes in commemorationē propoſiti ante dominū.
» In die ſabbatorū proponetis eos, Si nondū tibi manifeſtū eſt/ quia panes iſti uerbum dei eſt: ex his nūc ſermonib⁹ id cōfirmarem, Quid eſt enim quod nobis cōmemorationem dei facit/quid eſt quod nos ad memoriam iuſticie & totius boni reuocat: niſi uerbum dei? Ideo ergo dicit, qui erunt in cōmemorationem propoſiti ante dominū, Addit. & in die ſabbatorum: id eſt in requie animarū. Et que maior fideli animę requies: q̄ memoria dei/ q̄ in cōſpectu domini uerſari/q̄ in fide patris ac filii permanere / q̄ oratiōes domino tanq̄ odorē ſuauitatis offerre?
» ¶ Teſtamentū inquit eternum erit Aaron & filiis eius: & manducabunt ea in lo
1.Petri.2 co ſancto, Aaron & filii eius: genus eſt electū/genus ſacerdotale: quibus hec portio ſanctorum donatur a deo. quod ſumus omnes: qui credimus in Chriſtū, Locum autē ſanctorum ego in terris non requiro poſitum: ſed in corde, Loc⁹ enim
Ephe.4. dicitur ſanctus: rationabilis anima. Propter quod & apoſtolus dicit. Nolite locū dare diabolo, Anima ergo mea locus eſt/ſi male ago: diaboli. ſi bene: dei, Deniq;
Luce.11. et ſpiritus malignus cum inquit exierit ab homine/& circuierit loca arida & requiem non inuenerit: dicet tunc, Reuertar ad meum locum unde exiui. Loc⁹ ergo ſanct⁹/anima eſt pura: in quo loco edere mādatur nobis cibū uerbi dei, Neq; enim cōuenit: ut ſācta anima/ uerba non ſancta recipiat. Sed cum purificauerit ſe ab omni inquinamento carnis & morum: tunc locus ſanctus effecta/cibum capiat panis illius qui de celo deſcendit, Nonne melius ſic intelligitur locus ſanct⁹:
Ioan.6. q̄ ſi putemus ſtructuram lapidum inſēſibiliū/ locum ſanctum nominari? Vnde ſimilitudine quadam etiam tibi lex iſta proponitur. ut cum accipis panem myſticum: in loco mundo manduces eum, hoc eſt ne in anima contaminata & pecca-
1.Cori.11 tis polluta: dominici corporis ſacramenta percipias, quicunq; enim manducauerit (inquit) panem & biberit calicem domini indigne: reus erit corporis & ſanguinis domini, Probet autem ſe unuſquiſq;: & tūc de pane māducet/& de calice bi-
» bat. Sancta enim ſanctorum ſunt. Vides quomodo non dixit ſancta tantummodo: ſed ſancta ſanctorum, ac ſi diceret, cibus iſte ſanctus non eſt communis omnium/nec cuiuſq; indigni: ſed ſanctorū eſt, Quanto magis hoc & de uerbo dei recte meritoq; dicimus: hic ſermo non eſt omnium / nec quilibet uerbi huius poteſt audire myſterium, ſed ſanctorum eſt tantūmodo, qui purificati ſūt mete/ qui mundi ſunt corde/qui ſimplices animo/qui uita irreprehenſibiles/qui cōſcientia liberi: ipſorū eſt de hoc audire ſermone/ipſis poſſunt explanari iſta myſte

ſteria, Vobis enim datum eſt inquit: noſſe myſteria regni dei. Illis autem qui nõ Luce. 11.
idem merentur/qui non ſunt tales ut mereantur/nec capaces eſſe poſſunt ad in
telligentiam ſecretorum: illis non poteſt dari iſte ſacerdotalis panis qui eſt myſti
» cus & ſecret⁹ ſermo/ſed in parabolis/qui cõmunis eſt uulgi. ℭ Legitimũ & eter
» nale hoc erit, Legitimum namq; eternum eſt omne: quod myſticũ eſt, Nam pre
ſentia hec & paſſim uiſibilia: temporalia ſunt/et finẽ cito accipiũt. Preterit enim 1. Cori. 7
habitus huius mundi. Q̃ ſi huius mundi preterit figura: ſine dubio & littere ha
bitus preterit/et manent illa que eterna ſunt/que ſenſus continet ſpiritalis. Si er
go intelleximus primo quomodo deus loquatur ad Moſem/et Moſes filiis Iſrael
ſecundo etiam rationem candelabri mundi & lucernarum: atq; oleo eius. tertio
quoq; panes propoſitionis/ex duab⁹ decimis ſingulos quoſq; cõfectos ſecũdum
uoluntatem ſpiritus intelleximus: demus operam ut & nos hoc tãto & tam ſubli
mi intellectu non efficiamur indigni. ſed ut anima noſtra prius fiat loc⁹ ſanct⁹/
et in loco ſancto capiamus ſancta myſteria per gratiã ſpirit⁹ ſancti: ex quo ſan
ctificatur omne quod ſanctũ eſt, Ipſi gloria et imperiũ in ſecula ſeculorũ, Amẽ.

ℭ Libri decimitertii/ Cyrilli in Leuiticum: finis.

ℭ Eiudem liber decim⁹ quart⁹. de filio mulieris Iſraelitidis & Egyptii patris: qui nominans nomen domini/maledixit ei. & de ſententia domini in eum.

HIſtoria nobis recitata eſt/cuius quãuis uideatur aperta narratio: ta
men niſi diligenti⁹ continentiã eius que eſt ſecundũ litterã cõſequa
mur/interior nobis ſenſus haud facile patebit, Eſt ergo ſermo ſcri- Leui. 24.
pture de quo differendũ eſt: hic, Et exiit inquit fili⁹ mulieris Iſraeli-
tidis/& hic erat fili⁹ Egiptii inter filios Iſrael. Et litigauerũt i caſtris:
is qui erat ex Iſraelitide/et homo Iſraelita, Et nominãs filius mulieris Iſraelitidis
nomẽ domini: maledixit/& adduxerũt eũ ad Moſẽ & nomen matris ei⁹: Salomi
tis/filia Dabri ex tribu Dan. Et miſerunt eum in carcerẽ: ut iudicarẽt de illo per
preceptum domini, Et locut⁹ eſt dominus ad Moſem dicens, Eiice illum qui ma
ledixit extra caſtra: & imponent omnes qui audierunt manus ſuas ſuper caput
eius/& lapidabit eum omnis ſynagoga, Videamus ergo primo quid ſibi uelit hi-
ſtoria: quam propoſuimus, Et quamuis plana uideatur: tamen adhuc euidentius
eam tentemus ſub oculis ponere. Ponamus ergo unum: ex patre & ex matre Iſ-
raelitici nominis generoſitate gaudentem. Alium ex matre tantum: non etiam
ex patre/& uelut ex parte nobilem, non quidem ex parte patris: que utiq; nobili
tas melior uideretur/ſed matris que inferior eſt. Si enim pater fuiſſet Iſraelita
et mater Egyptia: eſſet aliquid amplius. hoc enim fuerat in Manaſſe et Effraim. Gene. 41
Nunc uero ſcriptum eſt: quia fili⁹ eſt mulieris Iſraelitidis & Egyptii patris. Si eni
diligenter ſecutus es duos iſtos uiros/unum ex integro nobilem: aliũ ex parte/
intuere nũc eos litigantes adinuicem/& qualiter is qui ex patre Egyptio et ma-
tre ſola Iſraelitide genit⁹ uidetur: nominãdo nomen domini maledixerit/& ob
hoc preduct⁹ ſit is qui maledixerat: ad Moſem. Moſes uero neq; abſoluere eum
auſus neq; condemnare ſine deo: tradiderit eum cuſtodie/uſquequo a deo reci-
peret reſpõſum quid uelit fieri in eum. hec eſt hiſtorie continentia, Nunc etiam

uideamus que ſit in ea ſpiritalis gratia: que edificare debet eccleſiam. ¶ Primo omnium ſermo dicit. quia exiit filius mulieris Iſraelitidis & Egyptii patris, & unde uel quo exierit: non refert. Inueniuntur enim ambo in caſtris poſiti: ſicut indicat ſermo domini qui dicit. Educ hominem qui maledixerat: foras extra caſtra,
Leui. 24. Si ergo de caſtris ducitur: neceſſario in caſtris erat, quid ergo eſt q. cum nondum exiiſſet de caſtris: dicit de eo diuina ſcriptura, & exiit fili⁹ mulieris Iſraelitidis. Ego puto / quia docere nos uult ſermo diuin⁹: q. qui peccat / dupliciter exire dicitur. Primo enim exiit a propoſito bono & recta ſententia: exiit a uia iuſticie / exiit a lege dei. Poſtmodum uero cum confutatus fuerit pro peccato: exiit etiam de cetu & congregatione ſanctorum, Vt ſi (uerbi cauſa dicamus) peccauit quis fidelium / iſte etiam ſi nondum abiiciatur per epiſcopi ſententiam: iam tamē per ipſum peccatum quod admiſit eiect⁹ eſt & foris eſt / ſegregat⁹ a cōſortio & unanimitate fideliū, Exiit ergo fili⁹ patris Egyptii & matris Iſraelitidis, Qui penit⁹ extra fidem eſt: totus Egyptius eſt. qui aute inter nos eſt & peccat: ex una quidē parte qua deo credit / Iſraelitice uidetur originis. ex ea uero parte qua peccat: de Egyptiis genus ducit. Duos ergo ſcriptura ꝓpoſuit litigātes. unum ex integro Iſraelitam: qui litigauit quidē ſed non peccauit, Iſtum uero cuius peccatum deſignat: maxima ex parte mixtum eſſe Egyptio generi indicat, aduerſum quem litigat Iſraelita: & forte competenter et rationabiliter litigat. Nam in Exodo Iſra-
Exodi, 2. elita & Egyptius litigāt. ubi Iſraelita ſuperat: Egyptius cadit. Igitur et ego hodie ſi ueritatem defēdo / ſi pugno pro eccleſiaſtica fide aduerſum eum qui ex parte quidem credidit Chriſto & recipit ſcripturas / ſed non integre ſenſum earū nec fideliter recipit: litigo aduerſum eum qui ex matre quidē Iſraelita eſt / ex patre uero Egypti⁹. Si quis ergo & fidei credulitate & ꝓfeſſione & nomine Chriſtian⁹ eſt & catholicus: iſte ex utraq; parte Iſraelita eſt, qui uero ꝓfeſſione quidē Chriſtianus eſt / intellectu autem fidei hereticus & peruerſ⁹ eſt: iſte matrem quidem Iſraeliticam / patrem uero Egyptiū habet. Eodem autem modo accidit: cum ſcripturas quis legit & litteram quidem ſequitur / intellectum autem repudiat ſpiritalem. Hic matrem quidem Iſraeliticam habet: id eſt litteram. ſenſum uero quia ſpiritalem non ſequitur ſed carnalem: iſte eſt ei Egyptius pater, Ideo aduerſum eccleſiaſticum / aduerſum catholicum litigat: eum ſcilicet qui ex utraq; parte Iſraelita eſt. Secūdum litteram Iſraelita eſt: ſecundum ſpiritum Iſraelita non eſt, quia ipſe ſecundū litteram quidem Iſraelita eſt; ſecundum ſpiritum uero Egyptius. Quid ergo eſt utriſq; litigantibus neceſſariū? Ille qui carnalem ſequitur ſenſum / tanq̄ de Egyptio genus ducēs: nomē domini nominat & maledicit. Nominat enim nomē dei / & cum maledicto nominat. negat enim eum eſſe creatorem mūdi negat eſſe patrem Chriſti, Nos uero qui ex utroq; genere Iſraelite ſumus: & litteram & ſpiritum in ſcripturis ſanctis defendimus / & litigam⁹ aduerſum eos qui ex media parte Iſraelite uidentur / et dicim⁹ quia neq; ſecundum litteram maledici deum oportet / neq; ſecūdum ſpiritus intelligentiam blaſphemari. Maledicus enim non ſolum in dominū ſed etiam in proximum: apoſtoli Pauli ſententia regno dei excluditur. Vide enim quomō dicit apoſtolus. Nolite er-
1. Cori. 6,

rare.neq; fornicari / neq; adulteri neq; molles / neq; maſculorum cōcubitores / neq; fures / neq; auari / neq; maledici:regnum dei poſſidebūt, Vide inter que cri mina:inter adulteros / inter maſculorum concubitores / inter auaros(quo: alibi dicit idolis ſeruientes)etiam maledicos poſuit:& a regno dei cum illis pariter exclusit. Videāt ergo qui os ſuū quotidiana pene conſuetudine ad hoc uitiū cōuertunt:quid eis periculi immineat, Putantes enim leue & facile hoc eſſe peccatum: non facile cauent, Sed conſiderent apoſtolū / quomodo maledicum a regno dei excludit: et deus per Moſem quomodo maledicū puniri iubet, Vnde ego ualde admiratus ſum / q, hoc in loco quem habemus in manibus ſcriptura non aperte deſignauit:q, iſte qui ex Egyptio genus ducit / maledixerit deum.' ſed tātum poſuit:quia nominans maledixit, & reliquit in medio:uel de deo uel de homine ſuſpicandum, Vnde mihi uidetur idcirco noluiſſe ſcriptura aperte de deo pronūciare:ne de hominibus uideretur dediſſe maledicendi licentiā.& ideo uel de deo uel de homine ſiluiſſe:ut de utroq; caueretur, Verū cum ſentētiam apoſtoli pro poſuimus qua dicit maledicos a regno dei excludendos: aliquid expoſcit iſte ſer mo ſolatii.ne omnimodā deſperationē uideamur inicere iis qui quotidiana pene maledicendi cōſuetudine rapiuntur / & ori ſuo adhibere cuſtodiam uel oſtiū negligunt, Promiſſionis future non unus eſt modus neq; ſimplex ſpecies: ſed ſi cut docuit ipſe dominus in euangelio. Cū beatos dicit pauperes ſpiritu:& ipſorū dicit eſſe regnū celorū. Et iterū beatos dicit mites / nec tamē eis celorū regnum ſed terre hereditatem promittit, Dicit beatos & pacificos:ſed ne ipſis quidem ce lorum regnum dedit / filios tamē eos eſſe dei pronunciat, Et cum diuerſis diuerſa repromittat:omnes beatos dicit qui ad promiſſa peruenitunt / non tamen om nibus celorū regna conceſſit, Poteſt ergo fieri ut aliquis in ceteris forte operibus et actibus emendatus ſit & perfectus:ſubrepat ei tamen oris uicium lapſuſq; ſer monis, Huic etiam ſi ſecundum apoſtoli ſententiam negantur regna celorum: non tamen alterius beatitudinis abſconditur locus, Verūtamen eo magis ſi quis inter ceteros perfectus eſt / elaborare etiam in hoc debet:ne ei ſubrepēs praue cō ſuetudinis uicium / celorum regna(quod eſt omnium beatitudinum culmen)eri piat.quamuis dominus dixerit.in domo patris mei manſiones multe ſunt. Poſſumus adhuc addere etiam illud: q. natura peccati ſimilis eſt materie que igni cō ſumitur / quam edificari Paulus apoſtolus a peccatoribus dicit:qui ſupra fundamentum Chriſti edificant ligna / fenum / ſtipulam. In quo manifeſte oſtēditur eſſe quedam peccata ita leuia:ut ſtipule comparentur / cui utiq; ignis illatus:diu nō poteſt immorari, Alia uero feno eſſe ſimilia:que & ipſa nō difficulter ignis abſu mat / uerum aliquanto tardius q̄ ſtipulis immoretur, Alia uero eſſe que lignis cō feruntur:in quibus pro qualitate criminum / diutinū & grāde papulum ignis inueniat, Ita ergo unum quodq; peccatum pro qualitate uel quantitate ſui: penarum iuſta perſoluit, Verumtamen quid opus eſt fidelibus & iis qui cognouerūt deum:de penarum qualitatibꝰ cogitare? quid opus eſt ligna / quid fenum / quid ipſam ſtipulam ad fundamentum Chriſti ſuperponere? cur non magis aurum uel argentum uel precioſos lapides:precioſo ſuperponimus fundamēto / ubi cū

Ephe. 5.

Math. 5.

Ioan. 14.

1. Cori. 3.

ignis acceſſerit:nihil inueniat quod abſumat,Nam ſi acceſſerit ad ſtipulã:ex ſti-
pula fauillam reddet & cineres.Si uero acceſſerit ad aurũ:aurum purius reddet,
Hec nobis dicta ſint pro iis qui neglıgũt oris maledici cõſuetudinẽ reſecare, qui
ſi non ex corde maledicant/etiam ſi non uoto & anima proferant maledicta: ta
Eſaie,6. men immundiciam labiorum ſecudum Eſaie uerbum & inquinamẽta oris incur
runt.Iſte tamen qui licet matre Iſraelitide/Egyptio tamen progenitus eſt patre:
exiit/& nominãs nomẽ domini maledixit.De quo ego puto q. niſi exiiſſet:nec li
tigaſſet aduerſum uirum Iſraelitam/nec nominans maledixiſſet. Exiit enim a
ueritate/& exiit a timore dei/a fide/a charitate:ſicut ſuperius diximꝰ quomodo
per hec quis exeat de caſtris eccleſie/etiam ſi per epiſcopi uocem minime abiicia-
tur,Sicut e cõtrario interdum fit:ut aliquis nõ recto iudicio eorum qui preſunt
eccleſie depellatur/& foras mittatur,Sed ſi ipſe nõ ãte exiit/hoc eſt ſi nõ ita egit
ut mereretur exire:nihil leditur in eo q. non recto iudicio ab hominibus uidetur
excluſus.& ita fit ut interdũ ille qui foras mittitur intus ſit:et ille foris ſit qui in-
tus retineri uidetur.Vis tibi oſtendam & alium:qui a nullo eiectꝰ eſt & exiiſſe di-
Gene,4. citur? Scriptũ eſt de Cain,quia exiit a facie domini.quo exiit a facie dei? ubi enim
non erat facies dei? Sed exiiſſe dicitur pro eo q. legẽ nature egreſſus eſt: & ignа-
ram tanti ſceleris terram fraterno ſanguine primus infecit.Sunt tamen & qui be
ne exeunt:& beati ſunt quia exeunt,Oſtendam etiam hoc de ſcripturis,In Exo
Exodi,18. do ſcriptum eſt.Omnes inquit qui querebãt nomẽ domini: exierunt ad Moſem
extra caſtra,Iſti bene exierũt extra caſtra:quia ſequebantur Moſem/id eſt legẽ
Eſaie,52. dei.Et de aliis dicitur,Exite populus meus de medio eorum:& immundum noli-
» te cõtingere,¶Exiit ergo inquit filiꝰ mulieris Iſraelitidis. & hic erat filiꝰ Egyptii
» inter filios Iſrael,et litigauerũt in caſtris/ille qui erat ex Iſraelitide muliere:et ho
» mo Iſraelita,Vide quãta cautela ſcripture diuine ſint intuende.Si diligenter in-
ſpicias:illum qui de Iſraelitide matre & de Egiptio patre natus eſt/non dixit ho-
minem.illum uero qui ex utroq; genere Iſraelita erat:hominẽ nominauit. Puta-
mus hec fortuitu ſcripta? putamꝰ caſu adiectũ:ut ille nõ diceretur homo/& hic
diceret? Non ſũt iſta fortuita,ratio eſt.Nihil eni in uerbis dei:abſq; ꝓfũda ratio
ne cõſcriptũ eſt,Ille namq; qui ex parte Egyptiꝰ/ex parte Iſraelita erat nõdum
merebat homo nõiari.Iſte uero q ex integro Iſraelita erat/hoc eſt q mẽte dñm
uidebat:iſte homo appellatur/homo inquam interior: qui ad imaginẽ dei factus
eſt & poteſt uidere dominũ,¶Poſt hec iam que in poſteriorib referuntur:non
abſq; quadam queſtione ſunt,de qua multi querentes:non multi explanare po-
tuerunt.Sed ſi ueſtris me orationibus iuueritis:tentabimꝰ etiam nos in mediũ
proferre que dominꝰ dederit,homo inquit ſi maledixerit deum:peccatum acci-
» piet.qui autem nominat nomen domini:morte moriatur,Quid eſt hoc/qui ma
» ledixerit deum:non habet penam mortis/ſed qui nominauerit nomen domini?
Nonne multo grauius eſt maledicere deum:q̃ nominare/quamuis in uanum no
minaſſe dicatur? & quomodo qui maledicit:peccatum ſuſcipit tantum,qui autẽ
nominat:morte moriatur? Hec ergo ſunt que in hoc loco ſolent queſtionem mo
uere que ignorantibus ſenſum ſcripturarum inconſequenter dicta uidentur et

incongrue. Putant enim q, qui maledicit nomen domini: ſtatim puniri debeat, Il
le uero qui nominauerit nomen domini / hoc eſt ſuperflue & in uanum nomina=
uerit: ſufficiat accepiſſe peccatum. Sed nos cõſequentiam ſermonis tali quodam
ſenſu tentemus aperire. Maius eſſe peccatum in quo maledicitur deus q̃ in quo
nominatur: dubitare non poſſumus, Reſtat ut oſtendamus / multo eſſe grauius
accipere peccatũ & habere ſecum: q̃ morte mulctari. Mors que pene cauſa infer=
tur pro peccato: purgatio eſt peccati ipſi⁹ pro quo iubetur inferri. Abſoluitur er
go peccatum pro pena mortis: nec ſupereſt aliquid / quod pro hoc crimine iudicii
dies / pena eterni ignis dignum inueniat, Vbi uero quis accipit peccatũ / & habet
illud ſecum / ac permanet cum ipſo / nec aliquo ſupplicio penaq; diluitur: trãſit cũ
ipſo etiam poſt mortem, & quia tẽporalia hic nõ perſoluit: ibi expendit eterna
ſupplicia. Vides ergo quanto grauius ſit accipere peccatũ: q̃ morte mulctari, Hic
enim mors pro uindicta datur: & apud iuſtum iudicem deum, nõ uindicatur bis
in idipſum. ſicut propheta dixit, Vbi autem non eſt ſoluta uindicta: peccatũ ma
net illis eternis ignib⁹ puniẽdum. ¶ Qꝫ autem hec ita ſe habeant: poſſum tibi te Sopho.1.
ſtes ex diuinis uoluminib⁹ adhibere Ruben & Iudam patriarchas / loquentes ad
patrem ſuũ Iacob: cum uellent aſſumere ſecũ Beniamin / & ducere ad Egyptum
propter ſponſiones quas cum Ioſeph fratre pepigerant. Ibi ergo Ruben quidem Gene.42
ita dicit ad patrẽ, Ambos filios meos occide: niſi reduxero ad te Beniami. Iudas
uero ait, Peccator ero in te: niſi reduxero eum tibi. Iacob uero pater ipſorum ſci
ens multo eſſe graui⁹ quod promiſerat Iudas / qui dixerat: peccator ero in te / ab
eo qui dixerat / occide filios meos: ipſi Ruben quidem nõ credidi filiũ / tanq̃ qui Gene.43
leuiorẽ elegerit penam. Iude uero tradidit: ſciens graui⁹ eſſe quod elegerat. Hoc
ergo modo cõuenienter aptauit ſcriptura diuina, ei quidem qui maledixerit de=
um: ut peccatũ ſumat, Ei uero qui leui⁹ deliquit: q, morte moriatur, Vis autem et
de euangeliis noſcere: q, qui receperit in hac uita mala ſua / ibi iam non recipiat.
qui autem hic non recipit: ibi ſeruentur ei etiam omnia / docet nos exemplũ La=
zari pauperis & illi⁹ diuitis: ad quem dicitur in infernis poſitũ a patriacha Abra=
ham, Memento fili quomõ tu recepiſti bona in uita tua: et Lazarus ſimiliter ma= Luce.16.
la, Nunc autem tu quidem cruciaris: hic uero requieſcit. Et ſolent homines igno
rantes iudicia dei que ſunt abyſſus multa: conqueri aduerſus dominum / & dice
re. Cur homines iniuſti & iniqui / raptores / impii ſceliſti: in hac uita nihil patiun= Pſal.35.
tur aduerſi / ſed cuncta eis proſperis ſucceſſib⁹ cedant: honores / diuitie / potẽtie /
ſanitas quoq; eis ipſa & corporis habitudo famuletur, Et cõtra innocentib⁹ / ac
piis / & colentibus deum: innumerabiles erumne ſuperueniant. abiecti / humiles /
contempti / & ſub colaphis potentium uiuũt: nonnunq̃ etiam & ſepius eis morbi
quoq; ipſi corporis dominentur, Sed hec ut dixi cõqueruntur: ignorãtes quis ſit
ordo in diuinis iudiciis. Quanto enim grauius eos puniri uolũt / de quorũ potẽ=
tia & iniquitatibus ingemiſcunt: tãto magis neceſſarium eſt differri penas. que
ſi nõ defferrẽtur: temporales utiq; & leuiores eſſent / quia finem cum morte re=
ciperent. Nunc uero quia differuntur: certum eſt q, eter ne erunt / & cum ſe=
culis extendentur, Ecõtrario igitur ſi uelint iuſtis & innocentibus in preſenti ſe

culo bona reddi:eſſent etiam ipſa bona tēporalia / & celeri termino cōcludēda,
Quanto autem magis differuntur in futurum:tanto amplius erunt perpetua et
neſcient finem,Hoc ergo eſt:quod nos ſcripture huius locus paucis ſermonibus
comprehenſus edocuit.ut ſciam⁹ multo eſſe graui⁹ accipere peccatū & habere/
ac ſecum ad inferna deferre:q̄ in preſenti penas dare cōmiſſi,Et ideo hec ſciens
1,Cori,5, expedire fidelibus Paulus apoſtolus:dicit de eo qui peccauerat,quem tradidi (in
quit) ſathane in interitum carnis:hoc eſt morti,Multos autem ſequi fruct⁹ mor=
tis huius:oſtendit in ſequentib⁹ dicens,ut ſpirit⁹ ſaluus fiat in die domini noſtri
ieſu Chriſti. Vides ergo quomodo aperte apoſtolus utilitatem mortis huius ex=
poſuit,cū eum (dicit) tradidi in interitū carnis:hoc eſt in afflictionē corporis que
ſolet a penitentibus expendi,eumq; carnis interitum nominauit: qui tamen car
nis interitus uitam ſpiritui conferat. Vnde & nūc ſi quis noſtrum recordatur in
ſemetipſo alicuius peccati conſcientiā / ſi quis ſe obnoxium nouit eſſe delicto:cō
fugiat ad penitentiam & ſpontaneum ſuſcipiat carnis interitum , ut expurgat⁹
in preſenti uita ſpiritus noſter:mundus & purus pergat ad Chriſtum dominum
noſtrum,Cui eſt gloria et imperiū in ſecula ſeculorum.A M E N.

¶ Libri decimiquarti / Cyrilli in Leuiticum:finis,

¶ Eiuſdem liber decimusquintus:de uenditione domorum & redemptionibus.

TRes diuerſas leges de domorum uenditionibus & redemptionibus
» per Moſem in Leuitico datas uidem⁹. quarū continentiā primo ſe=
» cundū hiſtoriā pertractem⁹: ut poſt hoc etiā ad ſpiritale ſenſū poſſi
» nus aſcēdere,Dom⁹ q̄dam ſūt in urbib⁹ muratis:q̄dam in uicis uel
Leui.25. agris nō habentib⁹ muros,Ait ergo:q, ſi in ciuitate murata uēdide=
rit quis domū:per annū integrū habeat copiā redimendi.Poſt annū uero:pote=
ſtas recuperādi nulla cōceditur,erit enim (inquit) dom⁹ ipſi⁹ emptoris certa poſ
ſeſſio: ſi intra annum liberare eam non potuerit qui diſtraxit , Secūda lex eſt,q,
ſi domus ipſius que diſtracta eſt in uico fuerit qui murum non habet / cui tamen
uico ager adiaceat:liceat uenditori & poſt annum & quandocūq; potuerit /reſti
tuere precium & recuperare quam diſtraxerat domum,Tertia lex eſt.q, ſi forte
domus ſit leuite uel ſacerdotis:ubicūq; fuerit talis dom⁹ / ſiue in ciuitate murata
ſiue in uico cui murus non eſt: liceat ſemper & in omni tempore ut quandocūq;
potuerit leuita uel ſacerdos redimat domū ſuam. Nec unq̄ ſacerdotalē uel leui=
ticā poſſeſſionē cōfirmari in aliū qui nō ſit eiuſdē ordinis:diuina iura permittūt
Iſte ſunt ergo leges quib⁹ utebatur populus ille prior : etiam ſecundū hoc ipſum
qđ p hiſtoriā deſignat / religioſe ſatis & pie ſacerdotalibus uel leuiticis ordinib⁹
cōſulētes.Sed citi⁹ hec referam⁹ ad nos:quibus lex Chriſti ſi eam ſequamur / nec
1,Timo.6 poſſeſſiōes in terra nec in urbib⁹ domos habere pmittit.Et quid dico domos? nec
plures tunicas nec multā cōcedit poſſidere pecuniā. habentes eni inquit uictū et
ueſtitū:his cōtenti ſim⁹,Quō ergo nos datas de domib⁹ ſiue intra ciuitatē mura
tam poſitis / ſiue in uicis quib⁹ muri nō ſūt:obſeruabim⁹ leges? Inuenim⁹ in aliis
Gene,25 ſcripture locis:q, ſermo diuinus maiore quodā ſacramēto nominet domū.Vt cū
dicit de Iacob.& quaſi pro laude ei⁹ ponit.Erat eni (inquit) Iacob homo ſimplex:

habitās domū, Et iterū inuenio de obſtetricibꝰ hebreorū ſcriptū. & quia (inquit) Exodi, 1.
timebāt deū obſtetrices: fecerūt ſibi domos, Videamꝰ ergo q obſtetricibꝰ quidē
faciendarum domorū cauſa: fuerit timor dei. Iacob uero ſimplicitas & innocen-
tia: cauſam dederit ut habitaret domū; Deniqꝫ & Eſau qui malus fuit nō eſt ſcri-
ptum de eo: q habitauerit domū. nec de aliquo alio ſcriptū eſt q edificauerit ſibi
domū: qui nō habuerit timorē dei. Que eſt ergo iſta domꝰ & quale edificium eſt:
Paulus apoſtolus exponit apertius, cū dixit, Domū habemꝰ nō manufactā: eter 2, Cori, 5
nam in celis. Hec ergo eſt domꝰ quam edificare nemo poteſt: niſi in ſimplicitate
mentis & puritate cordis, Sed quoniā accidere ſolet ut etiam qui bene edificaue-
rit / & domū ſibi celeſtē bene agēdo & bene uiuēdo ac recte credēdo cōſtruxerit
incurrat alicuius peccati debitū / & hanc a crudeliſſimo feneratore uenūdare co-
gatur / ac labores ſuos trāſfundere in aliū: pietas & clemētia legiſlatoris occurrit /
ut intra certū tempus redimi poſſit: ſi tamen inuenerit inquit manꝰ tua preciū /
quod reſtituat. Quale preciū? penitentie ſine dubio lachrymis cōgregatū: & ma
nibus id eſt labore boni operis inuentū. Annus autē ipſe intelligi poteſt / quē ue
nit uocare dn̄s andum acceptum: quo dimittat cōfractos in remiſſione / & ſalu- Eſaie, 61.
tem delicta ſua confitētibꝰ prebeat, Qꝫ autē dicit domū in ciuitate murata / re-
cte (ut arbitror) domus que in celo eſſe dicitur: in ciuitate murata intelligit̃. Mu-
rus eſt enim huiuſcemodi domibꝰ: ipſū celi firmamētū, Sed talē domū rari quiqꝫ
habere poſſūt: illi fortaſſe qui in ſuper terrā ambulātes / cōuerſationē habēt in ce
lis, & de quibus dicit apoſtolus. Dei edificatio eſtis. Ceteri autem in uicis habent 1, Cori, 3.
domos: quibus non eſt murus, eſt tamen eis adiacens ager fecundꝰ: & ſunt illi for
taſſis qui ſibi habitaculū preparāt in terra uiuētiū / & in illa terra quam māſuetis
dominꝰ promittit dicens. Beati mites: quoniā hereditate poſſidebūt terrā. Iſtas Math, 5.
ergo domos / ſi forte aliqs (ſicut ſupra expoſuimꝰ) lapſꝰ acciderit: ſemp eſt recu-
perādi facultas. ut uerbi gratia dicamꝰ, Si nos aliqua culpa mortalis inuenerit: q̄
non in crimine mortali / nō in blaſphemia fidei (que muro eccleſiaſtico & apoſto
li dogmate cincta eſt) ſed uel in ſermone / uel in morū uicio cōſiſtat: hoc eſt uen-
didiſſe domū que in agro eſt uel in uico cui murꝰ nō eſt, Hec ergo uēditio & hu-
iuſmodi culpa: ſemper reparari poteſt. nec aliquando tibi interdicit̃: de cōmiſſis
huiuſcemodi penitudinē gerere. In grauioribꝰ eni criminibꝰ: ſemel tm̄ penitētie Id de pu-
cōcedit̃ locꝰ. Iſta uero cōmunia q̄ freqūeter incurrimꝰ: ſemp penitētiā recipiūt / blica peni
& ſine itermiſſiōe redimūt̃, ¶ Qꝫ ſi ſacerdotalis fuerit (iquit) iſta domꝰ uel leui tētia / que
tica: ubicūqꝫ fuerit ſiue in ciuitate ſiue in agro / ſemp habet redēptionem, In hoc in propa-
loco ſacerdotalē ſenſū & leuiticā itelligētiā q̄ro. Nō eni inferior eſſe debet author tulo ſecū
hoꝝ (ſi fieri poteſt) illo ipſo: q hec ſcripſit & ſanxit. Quid ē ergo q ſacerdos & le dū eccle-
uita / domꝰ ſue ſemp habet redēptione: & ubicūqꝫ fuerit / habet redēptionē? Secū ſie iudici-
dū ſpiritalē intelligētiā: ſacerdos / mens deo cōſecrata dicit̃, & leuita appellat̃ is: um fit: in
q ideſinēter aſſiſtit deo / & uolūtati eiꝰ miniſtrat, Perfectio ergo ī itellectu & ope telligēdū
re / in fide & actibꝰ: ſacerdos & leuita accipiēdꝰ ē. huic itaqꝫ pfecte mēti ſi accide- eſt,
rit aliqn̄ domū / quā habet nō manufactā: ſed eternā in celis / uēdere & in manꝰ al 2. Cori, 5
terius dare (ſicut cōtigit aliquādo magno patriarche dauid: cū de tecto ſuo Vrie 2, Reg, 11

2.Re.11. Ethei aſpexiſſet uxorem)ſtatim eam redimit/ſtatim reparat.ſi atim enim dicit: peccaui. Immo uero adhuc aliquid ſublimius in hoc ſenſu debem⁹ inſpicere: quo modo domus ſacerdotum & leuitarum/id eſt perfectarum mētium ſemper delicta redimuntur/ ſemperq; purgentur. Si quando ſcripturas diuinas legimus/ & ſanctorum patrum in his delicta aliqua recenſemus:ſi ſecūdum apoſtoli Pau-
1.Cori.10 li ſententiam dicimus/quia hec omnia in figura cōtingebant illis: ſcripta ſūt aūt propter cōmonitionē noſtram/hoc modo ſemper dom⁹ eorum redimitur. quia ſemper pro culpis eorum/purgatio & ſatiſfactio a doctorib⁹ adhibetur:oſtendētibus ex diuinis ſcripturis/formas fuiſſe hec & imagines rerum futurarum,non quibus arguerentur delicta ſanctorum: ſed quibus oſtenderetur peccato & impius in parte ſanctorū ſocietatemq; cōſtitiſſe. Nunq̄ ergo ſacerdotalis poſſeſſio a ſacerdote ſeparatur.etiam ſi ad tempus fuerit ablata/etiam ſi fuerit diſtracta:
1.Cori.13 ſemp redimitur / ſemp reparatur,uelut ſi diceret. charitas que perfecta eſt:oia patitur/omnia ſperat / omnia tolerat/charitas nunq̄ cadit.Sic ergo poſſeſſio ac domus ſanctorū nunq̄ cadit/nunq̄ aufertur:nunq̄ ab eorū iure ſeparatur.Quo modo enim ſeparari a ſacerdotibus poteſt domus:que edificata eſt ſupra funda
Ephe.2. mentum apoſtolorum & prophetarū/in qua ipſe eſt angularis lapis Iheſus Chriſtus? Q; autē poſſit aliquādo domus iſta diſtrahi / hoc eſt huiuſmodi edificatio
1.Cori.3. incidere peccatum:audi apoſtolū Paulū quomodo de talibus dicit. Vt ſapiens architectus fundamentum inquit poſui:alius ſupra edificat,unuſquiſq; autem uideat quomodo ſuperedificet.fundamētum enim aliud nemo poteſt ponere:preter id quod poſitum eſt/qui eſt Chriſtus Iheſus.Si quis autem ſupra fundametū hoc edificat aurum/argentum/lapides precioſos:ligna/fenum/ſtipulam.Vides ergo quoniam poteſt quis ſupra fundamentū Chriſti edificare ligna/fenum/ſtipulam:hoc eſt opera peccati.que qui edificat: ſine dubio uendidit domum ſuam emptori peſſimo diabolo. a quo unuſquiſq; peccantium peccati precium conſequitur ſatiſfactione deſiderii ſui.Hoc ſi forte incurrerit aliquis(quod abſit) cito redimat/cito reparet:dū tēpus eſt reparādi/dū penitētie locus eſt,Itaq; deū p̄cemur/ne eterne dom⁹ habitatiōe fraudemur: ſed digni habeamur recipi i eterna tabernacl'a.Per Chriſtū dn̄m noſtrū:cui eſt glia & imperiū in ſcl'a ſcl'oꝝ.Amen.

¶ Libri decimiquinti/Cyrilli in Leuiticum:finis.

¶ Eiuſdem liber decimuſſextus & ultimus:de benedictionib⁹ Leuitarū uel preceptis trium mandatorum.

IN agonibus corporalibus gradus quidam & differētie ſingulorū quorūcumq; obſeruari ordinū ſolēt:ut pro qualitate certaminum premio remuneretur unuſquiſq; uictorie. Verbi gratia.ſi inter pueros quis habeat agonem/ſi inter iuuenes / ſi inter uiros: que per ſingulos ordines obſeruatio haberi debeat/quid fieri liceat uel non liceat/& que certaminis regula cuſtodiri.quid etiam poſt hec remunerationis/mereatur palma uincentis: ipſis nichilominus agonicis legibus cautum eſt. Ita & nunc omnipotens deus obſeruande legis ſue in hoc mundo agonem mortalibus ponens : poſteaq̄ tradidit obſeruanda/&copioſe quid fieri uel quid non fieri deberet ſcripſit:cōuenienter

ad ultimum iam Leuitici locum (in quo de ſingulis quibuſq; obſeruationibus cõ=
ſtitutum eſt) quid muneris reportet qui impleuerit / & quid pene ſubeat qui non
obſeruauerit enunciat, Sed ſi lex ſecundum q, iudei uolunt / & ii qui eorum ſen
ſu ſcripturas intelligendas putant / non eſſet ſpiritalis ſed carnalis: dubium non
eſt quin obſeruata carnaliter: benedictiões quoq; carnales obſeruantibus tribu=
at. Si uero ut Paulo uidet apoſtolo / lex ſpiritalis eſt: ſine dubio & ſpiritaliter ob= Roma. 7
ſeruanda eſt / & ſpiritalis ex ea benedictionum ſperanda remuneratio. Totius
namq; conſequentie eſt: ſpiritalem legem benedictiones dare ſpiritales & eiuſ=
dem nichilominus conſequentie eſt: etiam maledicta & condemnationes legis
ſpiritales non eſſe corporeas, Sed ut indubitatum ſit quod dicimus: ipſius Pau=
li apoſtoli uoce utamur, qui ad Epheſios ſcribens: de ſpiritalibus benedictioni= Ephe. 1.
bus hoc modo pronunciat, Benedictus (inquit) deus & pater domini noſtri Ihe=
ſu Chriſti: qui benedixit nos omni benedictione ſpiritali in celeſtibus in Chriſto,
Quoniam quidem ſciebat nonnullos legentes has benedictiões / poſſe in id pro
labi / ut eas corporales putarent & terrenas: uoluit eis euidentius aperire que ſit
diuinarum benedictionum natura / uel ubi querẽda, & ideo ait. Qui benedixit
(inquit) nos in omni benedictiõe ſpiritali in celeſtib9 in Chriſto. Sed & hoc quod
addidit in omni benedictione ſpiritali: non eſt ocioſum / ſed apoſtolice uehemẽ=
tie plenum, Nam quia ſciebat multa eſſe implenda que mandantur in lege / & in
unoquoq; mandato proprios exiſtere agones / in quibus per ſingula benedictio
nem qui uicerit meretur: ideo dixit qui benedixit nos in omni benedictiõe ſpiri=
tali: ut & plures eas eſſe oſtenderet / & ſpiritales. Poteſt autẽ in hoc ſermone quo
ait / in omni benedictiõe ſpiritali: & illud intelligi, ut & uerbi gratia iuſtus quiſq; Leui. 26.
& perfectus capiat benedictiones Leuitici: de quibus nunc ſermo eſt. Capiat & Nume. 6
eas que in Numerorum libro ſcripte ſũt. ſed & illas que in libro Geneſis contine= Gene. 9.
tur: benedictiones Noe ad Sem & Iaphet / & benedictiones Iſaac ad Iacob / & ite= Gene. 27
rum Iacob benedictiones ad Ioſeph & effraim & Manaſſe / & poſt hec ad duode Gene. 48
cim patriarchas, Quia ergo multe ſunt benedictiões poſite in diuinis ſcripturis Gene. 49
que uidentur quidem ad unumquẽq; ſanctorum (uerbi gratia: ad Sem & Iaphet)
dirigi. Non tamen (ut quibuſdam uidetur) ita in illos ſolos dirigũtur: ut alius ex
his participare non poſſit, Idcirco eas ſpiritales apoſtolus nominauit / ut quicũq;
effici potuerit in uirtute & ſpiritu (uerbi gratia) Sem uel Iaphet / uel Ioſeph aut
Iſaac aut Iacob: ſicut & Ioãnes fuit in ſpiritu & uirtute Helie / poſſit etiam ipſe be Luce, 1.
nedictionis illius particeps fieri: cuius uirtutem & ſpiritũ geſſerit. ¶ Sed uidea=
mus nũc in Leuitico: benedictionum quod ſit exordium. Si (inquit) in preceptis Leui, 26.
meis ambulaueritis / & mandata mea cuſtodieritis / & feceritis ea, Tria ſunt que
dicit: in preceptis ambulandum / mandata cuſtodienda / & facienda que man=
data ſunt. Vnde uidetur michi preceptum eſſe (uerbi gratia) cum iubetur ut ille Nume. 15
qui ſabbatum non ſeruauit: ab omni ſynagoga lapidetur / aut qui maledixerit Leui. 24.
deum: ut lapidibus perimatur / & ſiqua iubentur huiuſmodi. Mãdata uero eſſe Nume, 18
quibus iubetur (uerbi cauſa) decimas offerre leuitis / uel ter in anno apparere Exo. 23,
domino / uel non apparere uacuum in conſpectu domini. Cuſtodire ergo man= Exo, 34.

datum eſt:intelligere uel aduertere que iubentur. Sic ergo intelligendum puto quod dixit,Si in preceptis meis ambulaueritis: & mandata mea cuſtodieritis/& feceritis ea. ¶Sed uideam⁹ que ſit prima benedictio iis qui ea que mādantur im pleuerint, Dabo inquit pluuiā uobis tēpore ſuo. Igitur primo ad Iudeos dicam⁹: & eos qui ſimpliciter uel corporaliter hec itelligēda opinanſ,Si pluuia hec tāq re muneratio pro laboribus datur iis qui mandata cuſtodiunt:quō & iis qui manda ta non ſeruant/una atq; eadem datur pluuia temporibus ſuis/ & uniuerſ⁹ mun dus cōmunibus utitur pluuiis a deo datis? Pluit enim ſuper iuſtos & iniuſtos. Q; ſi iuſtis & iniuſtis datur pluuia:non erit eximia remuneratio iis qui mandata ſer uauerint, Vide ergo quia etiam ſi Iudei non acquieſcunt uerbis Iheſu domini no ſtri:tu tamen qui nomine eius cenſeris & Chriſtian⁹ appellaris/ debes ei credere

Math,5. dicenti/quia pater ſuus celeſtis communem hāc pluuiam pluit ſuper iuſtos & in iuſtos,& non debes putare/quia iuſtis eximiā ſeparauerit portionem hanc: quā communem poſuit etiam cum iniuſtis.Queramus ergo in ſcripturis/que ſit plu uia que ſanctis tantummodo datur:& de qua mandatur nubibus/ne pluant plu

Eſaie,5. uiam iſtam ſuper iniuſtos.Que ergo ſit iſta pluuia: ipſe Moſes horum legiſlator

Deute,32 nos edoceat.Ipſe enim dicit in deuteronomio. Attende celum & loquar: audiat terra uerba ex ore meo/expectetur ſicut pluuia eloquium meum,Nūquid mea uerba ſunt iſta? Quid rethoricis argumentis ſenſum diuine legis uiolenter infle

Ibidē. ctimus? Nonne Moſes eſt:qui dicit pluuiam eſſe quod loquitur? Expectetur in quit ſicut pluuia eloquium meum: & deſcendant ſicut ros uerba mea, ſicut im ber ſuper gramen: & ſicut nix ſuper fenum, Intende diligēter auditor ne putes nos uim facere ſcripture diuine:cum docentes eccleſiam dicimus uel aquas / uel imbres/uel alia que corporaliter dici uidentur/ſpiritaliter ſentienda. Audi quo modo Moſes uerbum diuine legis nunc pluuiam nominat/nūc rorē uocat:nunc imbrē/nunc etiam niuem dicit, Et ſicut Moſes uaria & diuerſa proloquitur/tāq

Eſaie,1, ex gratia multiformis dei ſapientie proloquens:ita & Eſaias/cū dicit. Audi celū/ & auribus percipe terra:quomodo dominus locutus eſt, Sed & unuſquiſq; pro phetarum cum aperuerit os:imbres deducit ſuper faciem terre/hoc eſt auribus & cordibus auditorū, Hoc ſciens & apoſtolus dicebat. Terra enim uenientē ſe

Hebre.6 pius ſuper ſe imbrem bibens/& generans herbā oportunam iis a quibus colitur: accipit benedictiones a deo.que autem protulerit ſpinas & tribulos: reproba eſt & maledicto proxima/cuius finis ad exuſtionem.Nunquid hec apoſtolus de ter ra hac dicit? Sed nec accipit terra benedictiones a deo:cum imbres biberit & fru ctum produxerit,ſed neq; cum ſpinas ac tribulos poſt pluuiam protulerit:cōſe quitur maledictiones a deo. Sed noſtra terra id eſt noſtrum cor ſi ſuſcipiat fre quenter uenientem ſuper ſe pluuiam doctrine legis/& attulerit fructum operū: accipit benedictiōes,Si uero non opus ſpiritale ſed ſpinas & tribulos id eſt ſolici tudines ſeculi habeat/aut uoluptatem/& diuitiarum cupiditates:reproba eſt & maledicto proxima/cuius erit finis ad exuſtionem.Propterea unuſquiſq; audi

Luce.3, torum cum conuenit ad audiēdum:ſuſcipit imbrem uerbi dei, Et ſi quidem fru ctum attulerit operis boni:benedictionem diuinam conſequetur. Si uero ſuſce

ptum dei uerbum contempſerit / & frequenter audita neglexerit / ac ſolicitudini rerum ſecularium libidiniq; ſe ſubiecerit: tanq̃ qui ſpinis ſuffocauerit uerbum / maledictionē pro benedictione cõquiret / & pro beatitudinis fine: finem exuſtio
» nis inueniet. ¶ Dabo ergo (inquit) uobis pluuiã in tēpore neceſſario. Addidit & in tempore, Sicut enim imber iſte terrenꝰ ſi importune ueniat / id eſt cum meſſis colligitur / cum frumenta teruntur in areis: obeſſe magis q̃ prodeſſe uidebitur. Ita & ii quibꝰ pluuia uerbi dei miniſtrãda cõmittitur: obſeruare debēt hoc quod dicit ſcriptura / ut in tempore prebeant, id eſt ne crapulato & ebrio uerbum dei ingerant, ne occupato in aliis animo / cum attentus eſſe non poteſt, uel cum alicuius uicii languore cõſtrictus eſt / & nõ doctori ſed morbo proprio interior preſtatur auditus. Prudēter ergo conijciat ubi poteſt uacare mens: ubi ſobrius / ubi uigilans / ubi intentus auditor eſt / & ubi pluuiã miniſtret in tempore. Sic & tritici menſuram ſeruus fidelis & prudens / in euãgelio cõſeruis dare iubetur in tempore. Sed & alio modo poſſumus intelligere hoc quod mãdatur: ſcilicet q̃ imber dandus eſt in tempore. Puer eſt aliquis: & paruulus in fide: indiget pluuia: ſed lactis pluuia. Sic enim dicit ille: qui ſciebat pluuias in tempore diſpēſare, Lac potũ dedi uobis nõ eſcam: nõdum enim poteratis. Proficit poſt hec in fide / creuit etate & ſapientia: aptus ſine dubio factus eſt / qui ſolidiorem percipiat cibum, Infirmatur aliquis: & non pro tēpore ſed pro infirmitate capere non poteſt que robuſta ſunt, uerbi cauſa: non poteſt pene de caſtitate capere ſermonē. Oportet cõpati & metiri doctrinã pro uirium qualitate: & concedere aliquibus nuptias / hoc eſt oleribus paſcere infirmũ: & ad huiuſcemodi menſurã anime / aptare uelut tenuem & roris ſimilem pluuiam uerbi. Eſt autē alia terra que poteſt ſuſcipere ualidos imbres: ferre etiam flumina uerbi dei / & rapidos portare torrentes, De his enim talibus: propheta dicit in pſalmis. & torrentem uoluptatis tue potum dabis
» illis. ¶ Dabo ergo (inquit) uobis pluuiam in tempore ſuo: & dabit terra natiuita
» tes ſuas, Poſt primam benedictionem pluuie / iſta ſecunda eſt: qua dicitur terra ſuſcepta pluuia dare natiuitates ſuas. Inuenimus quia & Iſaac benedicens Iacob ait. Det tibi dominꝰ de rore celi & ab ubertate terre: plenitudinem frumenti & uini. Putaſne tale frumētum in benedictione dabit Iſaac filio ſuo Iacob: quale habent & peccatores homines / & quali abundabat etiam impius Pharao? Hec erat tanti patriarche benedictio? Vis tibi adhuc oſtendam quomodo & alibi iniqui habent multitudinem frumenti: intuere illum in euangelio cuius ager multos attulerat fructꝰ / qui dixit. Deſtruã horrea mea & maiora reedificabo: & dicam anime mee. habes multa bona repoſita in annos multos. manduca / bibe / & letare. Talia ergo credimꝰ eſſe bona: q̃ diuinis bñdictionibꝰ / ſãctis qbuſq; & fidelibꝰ trabanē? Alios ergo terre fructꝰ aſpicio: & aliter mltitudinē natiuitatis intueor. Si enim terra mea afferat fructꝰ / ſi natiuitates ex domini bñdictiõe producat: intelliget ſenſꝰ meꝰ & explanare poterit / que & qualis ſit iſta terra que accepta celeſti pluuia natiuitates proferat rationabiliũ frugum, Teſtimoniũ de euãgeliis ſume / quomodo exiit qui ſeminat ſeminare: & aliud quidem cecidit ſecus uiam / aliud aũt ſupra petrã / aliud ſup ſpinas / aliud aũt ſup terrã bonã. Dedit aũt ter=

Luce.12. · 1. Cori.3. · Pſal.35. · Gene.27 · Luce.12. · Luce.8. · Math.13.

Marci,4. ra fructũ ſuũ:& natiuitates ſuas produxit, Attulit eni fructũ cẽteſimũ/& ſexa=
» geſimum/& triceſimũ, ¶ Sed & ligna inquit camporum dabũt fructum ſuum.
Habemus intra noſmetipſos & ligna camporũ: que fructum ſuum producunt,
Euriſilo= Que ſunt iſta ligna camporum? dicet fortaſſis auditor. Quid iterum hic eruſilo
g⁹/uerbo gus ait? quid undecũq; uerba cõquirit:ut explanationẽ lectionis effugiat? Quõ
rũ iuẽtor intra nos eſſe ligna docebit & arbores? Si non temere obtrectes:iam nũc audies.
quia non poteſt arbor bona malum fructũ facere:neq; arbor mala fructũ bonũ
facere, Habemus ergo arbores intra nos:ſiue bonas ſiue malas, Et que bone ſũt:
fructus malos non poſſunt afferre. Sicut que male ſunt:fructus non afferent bo
nos, Vis tibi arborũ ipſarũ que intra nos ſũt uocabula & appellatiões expediam?
Non eſt ficus/nec malus/nec uitis:ſed una arbor iuſtitia appellatur/alia pruden
tia/alia fortitudo/alia temperantia nominatur. Et ſi uis:maiorũ adhuc arborũ
multitudinẽ diſce/ quibus fortaſſe dignius putabitur cõſitus etiã paradiſus dei.
Eſt eni ibi arbor pietatis/eſt & alia arbor ſapiẽtie / eſt & alia diſcipline:eſt & alia
ſcientie boni & mali. Super omnia uero eſt arbor uite, Nõ tibi magis uidetur/ꝗ
Ioan.15, pater celeſtis agricola huiuſmodi arbores in anima tua excolat:& huiuſmodi plã
Math.7, taria in tua mẽte conſtituat? Sic ergo dicit ſaluator. Non poteſt arbor mala fru=
ctus bonos facere:neq; arbor bona fruct⁹ malos, Hoc eſt quod docet. Arbor pu
dicitie bona eſt:nõ poteſt afferre fructus impudicitie, Arbor iuſtitie bona eſt:&
afferre fructus iniuſtitie non poteſt. Sic & econtrario ſi habeas male arboris radi
cem in tua mente plantatam;bonos reddere non poteſt fructus. Si enim ſit in te
radix malitie: fructus non dabit bonos. Si ſit intra cor tuum ſtultitia plantata:
nunꝗ proferet ſapientie florẽ. ſi iniuſtitie/ſi iniquitatis arbor ſit: nunꝗ huiuſmo
di ligna gaudere de bonis fructibus poſſunt. Si ergo ſeruemus mandata dei/ſu=
ſcepta pluuia uerbi dei de qua ſuperius diximus:etiã arbores que in campis ani=
me noſtre de cordis noſtri latitudine plãtate ſunt/ letum & bone ſuauitatis affe
rent fructum, Vis autem tibi de ſcripturis oſtendam/ arbores uel ligna appella=
ri/has ſingulas quaſq; uirtutes/quas ſuperius memorauimus:adhibeo teſtem ſa
Prouer,3 pientiſſimum Salomonem/dicentem de ſapientia. Lignum uite eſt(inquit)om=
nibus qui amplectũtur eam, Si ergo ſapientia lignum uite eſt:ſine dubio & aliud
lignum eſt prudentie/& aliud iuſtitie. Neq; enim cõſequenter diceretur de om=
nibus uirtutibus ſolam ſapientiam meruiſſe: ꝗ lignum uite dicatur. ceteras aũt
» uirtutes/nequaꝗ ſimilis ſortis ſuſcepiſſe uocabula. Ligna ergo campi dabũt fru
» ctus ſuos. Hoc credo de ſe ſentiebat & beat⁹ Dauid:cum dicebat. Ego autem ſi=
Pſal.51. cut oliua fructifera in domo dei, Ex quo manifeſte oſtendit & ſanctũ hominem:
» myſtice oliuam dici. ¶ Cõprehendet(inquit) uobis trituratio uindemiam, Si ſemi
natũ eſt in anima ſeme bonũ/& ſuſcepta a deo pluuia creuit & uenit ad ſpicã:ne
ceſſario cõſequeꝰ & meſſis. Et ſi meſſis:cõſequeꝰ etiã trituratio/in qua frumẽta
purgẽtur, Etenĩ aĩa ꝗ germinat/& ex uerbo dei & ex celeſti pluuia rigata germẽ
ꝓducit ad meſſem:neceſſe eſt ut ipſa meſſis quã profert purgeꝰ in area. id eſt
ut ſenſus quos genuerit anima:in mediũ ꝓferat. & ſiue cũ ceteris doctorib⁹ / ſi=
ue etiã cum ipſis que ſentit diuinis uoluminibus cõferat. ut ſi quid in eis inane &

ſuperfluũ / ſi quid palee ſimile fuerit aut ariſtis: plantate in ſe ſpiritu diſcretionis excutiat / & purum frumẽtum quo ſolide queat nutrire conſeruos & mẽſuram Luce.12.
" tritici in tẽpore diſpẽſare: retineat. ¶ Et cõſequet̃ (inquit) uobis trituratio uidemiã, q̃a panis (ut ſcriptura dicit) cõfirmat cor hois: & uinũ letificat, Quecũq; de Pſal.103.
cõtinẽtia / de obſeruãtiis & cuſtodia mãdatorũ dicũtur: hec poſſũt uideri frumẽtũ ex quo panis efficit̃ / & auditorũ corda cõfirmat. Ea uero que ad cõſciẽtiã ptinẽt / & occultorũ explanatione mẽtes letificãt audiẽtiũ: uino ac uidemie uidebũ
" tur aptanda. Cordi etenim letitia tribuit̃; cũ que occulta & obſcura ſũt explicãtur. Et uidemia inquit cõprehẽdet ſationẽ. Vt ſi dicam⁹: primo ſemino que legis ſũt, & poſteaq̃ ſeminatũ eſt: oraui ut daret dñs pluuiã in tpe / & facta eſt meſſis, Poſt hoc nõ maneo ocioſ⁹: ſed iterũ ſemino, Accipio ſcripturã ꝓpheticã: & ex eo ſemino terras & noualia auditorum. Poſt hec ſemino & alia de euãgelicis ſermonibus. Diuerſa ſunt que ſeminantur. per totum annum poſſum⁹ ſeminare: poſſum⁹ & ex apoſtolicis litteris multa ſemina iacere, Semper eſt quod ſeminet̃ in omni uita noſtra: ocii nullum tempus eſt. Quamdiu reſpiramus: ſeminem⁹. tan
" tum eſt ut in ſpiritu ſeminemus: ut de ſpiritu metamus uitam eternã, ¶ Et man Gala.6.
" ducabitis inquit panem ueſtrum: in ſatietate, Nec hoc ego corporalis eſſe benedictionis accipio: qua ſi cuſtodiat legem quis dei / panẽ iſtum cõmunem in abundãtia cõſequatur. Quid enim? Nõne impii & ſceleſti panem nõ ſolum in abũdãtia: ſed & in deliciis comedunt? Magis ergo ſi reſpiciamus ad eum qui dixit. Ego ſum panis uiuus qui de celo deſcendi: & qui manducauerit hunc panem / uiuet Ioan.6.
ineternum, & aduertamus quia qui hec dicebat: uerbum erat quo anime paſcuntur: intelligimus de quo pane dictum ſit in benedictionibus a deo. & manducabitis panem ueſtrum in ſatietate. Similia his etiam Salomõ in prouerbiis pronunciat de iuſto dicens, Iuſtus manducans replebit animam ſuam: anime autem im Prouer.13
piorum in egeſtate erunt. Hoc ſi ſecundũ litteram accipias / quia iuſtus mãducãs replet animam ſuam / anime uero impiorum in egeſtate erũt: falſum uidebitur, Magis enim anime impiorum cum auiditate cibum ſumunt: & ſatietati ſtudent. Iuſti autem interdum etiam eſuriunt. Deniq; paulus iuſtus erat & dicebat, Vſq; 1.Cori.4.
ad hanc horam & eſurimus & ſitimus: & nudi ſumus & colaphis cedimur: Et iterum dicit, in fame & ſiti / in ieiuniis multis. Et quomodo dicit Salomon: quia iuſt⁹ 2.Cori.11
manducãs ſatiat animam ſuam? Sed ſi intuearis quomodo iuſtus ſemper & ſine intermiſſione manducet de pane uiuo & repleat animam ſuam / ac ſatiet eam cibo celeſti qui eſt uerbum dei & ſapientia eius: inuenies quomodo ex benedictio
" ne dei manducet iuſtus panem ſuũ in ſatietate. ¶ Et habitabitis tuti ſuper terrã
" ueſtram. Iniquus nunq̃ tutus eſt: ſed ſemper mouetur & fluctuat / & circunfert̃ omni uento doctrine in fallacia hominum ac deceptione erroris, Iuſtus uero qui Ephe.4.
legem dei cuſtodit: tutus habitat ſuper terram ſuam. Sẽſus enim eius firm⁹ eſt: dicentis ad deum. confirma me domine in uerbis tuis, Et confirmatus & tutus & Pſal.118.
radicatus habitat ſupra terram fundatus in fide: quia edificium eius non eſt ſuper arenam poſitum: neq; radix eius ſuper petram. Sed domus quidem eius fun Luce.26
data eſt ſuper ſolidã & firmã (que Chriſt⁹ eſt) petrã planta uero ei⁹ radicata eſt

» in profundo terre:hoc eſt in interioribus anime eius,Recte ergo ad huiuſcemo=
» di animam dicitur in benedictionibus, & habitabitis tuti ſuper terram ueſtram:
& dabo pacem ſuper terram ueſtram.Quã pacem dat deus? Iſtam quam habet
Ioan,14. mundus:negat ſe dare Chriſtus.Dicit enim.meam pacem do uobis:meam pacẽ
relinquo uobis.Non ſicut hic mundus dat pacem:& ego do uobis,Negat ergo ſe
Math.10. pacem mundi dare diſcipulis ſuis:quia & alibi dicit,Quid putatis quia ueni pacẽ
mittere in terram? Nõ ueni pacem mittere:ſed gladium . Vis ergo uidere:quam
pacem dat deus ſuper terrã noſtram? Si terra noſtra ſit bona illa que affert fru=
Marci, 4 ctum centeſimũ/aut ſexageſimum/aut triceſimũ : illam pacem ſuſcipiet a deo/
Philip.4. de qua dicit apoſtolus,Pax autem dei que ſuperat omnẽ ſenſum:cuſtodiat cor=
» da ueſtra & ſenſus ueſtros.Hec eſt ergo:quã dat deus ſuper terrã noſtrã. ¶ Et
Prouer.3 dormietis:& non erit qui uos exterreat.Et Salomon in prouerbiis dixit.Si eni ſe=
deris:ſine timore eris.& ſi dormieris:libenter ſomnum capies/&non timebis ter
rorem uenientem tibi:neq; impetus impiorum ſuperuenientes,Hec ille dixit de
iuſto & ſapiente uiro:& hec in benedictione dicuntur.Dormietis:& non erit qui
uos exterreat,Si eni iuſtꝰ efficiar: nemo me exterrere poteſt,nihil timebo aliud:
Pro,28. niſi deum.Iuſtus enim(inquit)cõfidit ut leo:& ideo non timet leonem diabolũ/
nec draconem ſathanam nec angelos eius.ſed dicit ſecũdum Dauid. Non time
Pſal.90. bo a timore nocturno & iaculo uolãte per diem: & a negocio perambulãte in te=
Pſal.26. nebris/a ruina & demonio meridiano. Addit & illud.dñs illuminatio mea & ſa=
lus mea:quem timebo? Dominus defenſor uite mee:a quo trepidabo? Et iterum
Si conſiſtant aduerſum me caſtra:non timebit cor meum, Vides confidentiã &
uirtutẽ anime cuſtodientis mandata dei:& habẽtis fiduciam libertatis ingenite.
» ¶ Poſt hec exterminabo(inquit) beſtias malas de terra ueſtra.Beſtie iſte corpo=
rales/non ſunt male neq; bone:ſed medium,quedam enim ſunt muta animalia
Ephe.6. Sed ille beſtie male:ſunt ſpiritales/quas apoſtolus dicit:ſpiritales nequitias in ce=
Gene.3. leſtibus,Et illa eſt mala beſtia:de qua dicit ſcriptura,Serpens autem erat ſapien
tior omnium beſtiarum que ſũt ſuper terram.Ipſa ergo eſt hec mala beſtia quã
promittit deus exterminaturũ ſe de terra noſtra:ſi eius mandata ſeruemus.Vis
1.Petri.5. uidere & aliam beſtiam malam:aduerſarius(inquit) ueſter diabolus ſicut leo ru=
giens circuit/querens quẽ deuoret:cui reſiſtite fortes in fide.Qꝫ ſi adhuc plures
beſtias uis diſcere:docebit te Eſaias propheta.qui ſub uiſiõe quã intitulauit qua=
drupedum in deſerto:talia quedã prophetico ſpiritu de beſtiis loquitur.In tribu
Eſa,30. latione inquit & anguſtia:leo & catulus leonis,Inde & nati aſpidũ uolantiũ. qui
portabant ſuper aſinos & camelos diuitias ſuas ad gentem que non proderit eis
Nũquid ullo modo uideri poſſunt hec de corporalibus beſtiis dicta: etiam iis qui
ualde ſunt amici littere? Quomodo enim leo & catulus leonis uel aſpides uolan=
tes poſſunt ſuper aſinos & camelos portare diuitias ſuas? Sed euidenter contra=
rias poteſtates demonum peſſimorum:propheta ſpiritu ſancto repletus enume
rat.eoſq; collocare diuitias deceptionum ſuarum ſuper animas ſtolidas peruer=
ſaſq;(quas camelis & aſinis per figuram cõparat)deſignauit.Et his beſtiis ne tra
Pſal73. deretur anima deum timẽs:orabat dicens. Ne tradas beſtiis animã confitentem

» tibi, ¶ Et exterminabo iquit beſtias malignas de terra ueſtra:& pugna nō trāſi
» bit per terram ueſtram. Multe ſunt pugne que trāſeunt per terram noſtram: ſi legem dei non cuſtodiamus/nec precepta eius ſeruemus. Sed eat unuſquiſq; ad animam ſuam/& ipſe ſe interna recordatione diſcutiat: & uideat quomodo terra noſtra id eſt caro noſtra nūc ſpiritu fornicationis/ nunc ire & furoris urget/ nunc auaritie iaculis cōfoditur/nunc telis pulſatur inuidie/ nūc ſpiculis libidinis terebratur. Et in quibuſcunq; concupiſcit caro aduerſum ſpiritum & ſpirit⁹ aduerſus carnem: internis prelis ſemper agitatur. Quid aute dico de cogitationū pugnis/quas cordi noſtro ſuggerit inimicus: ut nos exuat a fide Chriſti/ & a ſpe uocationis noſtre? Cum enim afflictiones tentationum & moleſtiarum ſeculi ſuſcitauerit nobis/conſequenter iam ſuggerit cogitationi: ſuperfluum & ineptum eſſe/ hec tollerare pro Chriſto. multo eſſe meli⁹ ſeculum: et ſine perfectione uitā ducere. Hec ſciens & apoſtolus Paulus dicebat, cogitationes deſtruentes: & omnem altitudinē extollentem ſe aduerſus ſcientiā Chriſti. Qui ergo diuina precepta ſeruauerit & mādata eius cuſtodierit/& fecerit ea: hanc pugnā & hec bella non patitur. Sed deus aufert ea de terra ei⁹/ & non ſinit ea tranſire per animam 2. Cori. 10
» iuſti, ¶ Et perſequimini inimicos ueſtros, Quos inimicos: niſi ipſum diabolum et angelos eius/& ſpiritus malignos & demonia immunda? Perſequemur ea nō ſolum ut a nobis ipſis effugemus: ſed & ab aliis quos infeſtant/ ſi diuina precepta ſeruem⁹, Perſequemini inquit, inimicos ueſtros: & cadēt in cōſpectu ueſtro morte, Si conterat ſathanam ſub pedes noſtros uelociter deus: cadet inimicus in conſpectu noſtro morte, Ego arbitror: q, hoc modo in cōſpectu noſtro. Si enim mortificemus mēbra noſtra q̄ ſunt ſuper terram/ fornicationē/& immunditiā ſi hāc mortem inferamus membris noſtris/ illi cadent in conſpectu noſtro, Quomodo cadēt in conſpectu tuo? Si tu iuſtus ſis: cecidit iniuſtitia in conſpectu tuo. ſi caſt⁹ Roma. 16 Coloſ. 3.
» ſis: cecidit libido, ſi pi⁹: impietas corruit āte te, ¶ Et perſequētur ex uobis quinq;
» centum. & centum ex uobis: perſequentur multa milia. Qui ſunt iſti quinq;: qui poſſunt perſequi centum. Quinq; numerus ponitur & in laudabilibus: ponitur et in culpabilib⁹, Quinq; ſunt ſapientes uirgines: & quinq; inſipientes, Sic etiam centenarius numer⁹ ad utrāq; partem accipi poteſt, Si itaq; nos ſum⁹ ex quinq; ſapientibus: perſequemur inſipientes centum. Si enim ſapienter & probabiliter in uerbo depugnemus/ ſi prudenter in lege domini diſſeram⁹: conuincemus et fugabimus infidelium multitudinem, Sicut enim quinq; numer⁹ & ſapiētes indicat & inſipiētes: ita & centenus numer⁹ & fideles indicat & infideles. Nam ſub centenario annorum numero: Abraham deo credidiſſe/& iuſtificat⁹ eſſe deſcribitur, et peccator qui moritur centum annorum: maledictus erit et hic centū infideles a quinq; ſapientib⁹ fugantur, Et rurſum centum fideles/ non tam numero centum q̄ perfectione ſignati: multa milia infidelium perſequētur. Fugāt enī fideles doctores/ innumeros demones: ne animas prudētium antiqua fraude de- Math. 25 Gene. 18. Eſaie. 65.
» cipiāt, ¶ Et cadēt inquit inimici ueſtri in cōſpectu ueſtro gladio, Qui ſūt inimi-

cax/et penetrabilior omni gladio utraq; parte acuto: ptingens quoq; uſq; ad cō
pagem anime ac ſpiritus/membrorum quoq; et medullarum/et eſt diſcretor co
gitationum et intetionū cordis, Hic eſt gladius: cuius acie cadent inimici ueſtri.
Sermo namq; dei eſt qui proſternet omnes inimicos/& ponet eos ſub pedibus ſu
Roma.3, is: ut ſubditus fiat omnis mundus deo. Vis adhuc de alia epiſtola Pauli diſcere/
Ephe.6, quia gladius ſermo dei ſit: audi eum quomodo arma preparat militibus Chriſti/
cum dicit, Et galeam ſalutaris accipite/& gladium ſpiritus quod eſt uerbū dei:
per omnem orationem & obſecrationem. euidētiſſime etiam per hec pronunci
ans: quia per uerbum dei qui eſt gladius utraq; parte acut⁹/cadēt inimici noſtri
» in conſpectu noſtro, ¶ Et reſpiciam ſuper uos: & augebo uos. Plenum beatitudi
nis eſt hoc ipſum: ſi quem reſpiciat deus, Vis uidere ſi reſpiciat domin⁹ ad homi=
nem: quanta ſit ſalus. Petrus aliquando pene perierat: & ex conſecratione apo=
Luce.22, ſtolici numeri (diabolo per os ancille pontificis inſpirāte) fuerat ereptus, Sed ubi
reſpexit ad eum Iheſus tantum/ubi ad eum placidi uultus ora conuertit: ſtatim
reuerſus in ſemetipſum & prolapſum de precipitio reuocans pedem/fleuit (in=
quit) amariſſime. atq; ita reſpectus a deo: locū ſuum flendo recepit/quem negā=
do perdiderat. Reſpiciam ergo (inquit) ſuper uos et augebo uos: tāq; ſi ſol reſpici
at ſegetem et afferat fructus. quam utiq; ſi non reſpexiſſet: infructuoſa manſiſ
ſet. Ita deus ſegetem cordis noſtri reſpiciens/& radiis nos uerbi ſui illuminās: au
Gene.26 get nos et multiplicat. ut ultra iam nō ſimus paruuli ſed magni efficiamur ſicut
Exodi.11, magnus factus eſt Iſaac/& magn⁹ factus eſt Moſes/& magn⁹ Ioānes. ¶ Statuā
Luce.1, inquit teſtamentum meum uobiſcum, Vide quante benedictiones promittanť:
ſi mandata ſeruem⁹, Statuam inquit teſtamentum meum uobiſcum: & comede
tis uetera et uetera ueterū/& eiicietis uetera a cōſpectu nouorum, Quomodo
eiicimus uetera a conſpectu nouorumť Veterem habuim⁹ legem & prophetas,
uetera autem ueterum: ea que ante legem fuerunt ab initio/cum mundus fact⁹
eſt, Venerunt euangelii bona/uenerunt & apoſtoli: a conſpectu horum eiicimus
uetera, Quomodo eiicimus legemť ſecundum litteram eiicimus: ut ſtatuam⁹ le
gem ſecundum ſpiritū. Poſſumus et hoc modo dicere, Anteq̄ ueniret homo de
1.Cori.15 celo & naſceretur homo celeſtis: eramus omnes terreni & portabamus imaginē
terreni, Sed ubi uenit homo nouus qui ſecūdum deum creatus eſt: eiicimus a cō=
Ephe.4, ſpectu eius uetera/deponentes nos ueterem hominem & induentes nouum: qui
2.Cori.4 ſecundum interiorem hominem renouatur de die in diem. ¶ Et ponā taberna=
» culum meum in uobis, Si hec habem⁹ in nobis que ſupra dicta ſunt/ſi abiecto ue
tere homine renouatū eſt cor noſtrū: uenit ad nos de⁹/& habitat in nobis. qui di
» xit, Et ponam tabernaculum meū in uobis: & nō uos abominabitur anima mea.
» Non nos abominabitur anima dei. ſi obſeruemus ea que ſcripta ſunt. Verumta=
men uelim requirere quid eſt anima dei. nunquid nam putam⁹: quia deus habet
animam ſicut homoť Abſurdum eſt hoc ſentire de deo. Ego autem audeo et di=
1.Cori.1. co: quia anima dei Chriſt⁹ eſt. Sicut enim uerbum dei eſt Chriſtus et ſapiētia dei
ita et anima dei eſt. et hoc modo dicit quia non uos abominabitur anima mea: id
» eſt filius meus, Sed ambulabo inter uos. Non mihi uidetur q̄ hoc promittat de⁹:

quia in terra Iudeorum ambulatur⁹ ſit. Sed quia ſi quis meruerit ita puri eſſe cordis ut dei capax ſit: in eo ſe dicit ābulare de⁹. ¶ Et uos eritis mihi popul⁹ / & ego dominus deus ueſter: qui eduxi uos de terra Egypti cum eſſetis ſerui / & cōtriui iugū uinculi ueſtri. Vere eduxit nos de domo ſeruitutis: ſerui enī eram⁹ peccati. quia omnis qui peccat: ſeruus eſt peccati. & cōtriuit iugum uinculi noſtri: quod impoſuerat ſuper ceruices noſtras ille qui nos in captiuitatem duxerat / & peccatorum uinculis colligauerat. Contriuit ergo peccati uincula / & iugum noſtre captiuitatis excuſſit dominus noſter Iheſus Chriſtus: & ſuum nobis ſuaue iugum fidei & charitatis & ſpei ac totius ſanctitatis impoſuit. Ipſi gloria in eterna ſecula ſeculorum. A M E N.

¶ DECIMISEXTI libri & ultimi / Cyrilli in Leuiticum: finis. Qui cum ceteris precedētibus Pariſiis emiſſus eſt ex officina libraria Vuolfgāgi Hopilii / in uico ſancti Iacobi ad inſigne beati Georgii / apud ſanctum Benedictū. Anno uerbi īcarnati uigeſimoprimo ſupra milleſimū & quingenteſimū / quarta die Octobris. Et eodem in loco hic liber cū nōnullis aliis eiuſdem Cyrilli operib⁹ habetur uenalis.

¶ Index eorum que hoc in opere preſertim annotanda ſunt: ſecundum foliorum ordinem certa ſerie digeſta.

¶ In libro Leuitici ſenſum ſpiritualem contineri/ littere uelámine tectum: queadmodum in uerbo incarnato deitas ſub carnis humane tegmine dilituit. Fo.ii.
Per uitulũ maſculũ ſine macula/oblatũ in holocauſtũ (ut & per uitulũ ſaginatũ: pro filio prodigo ad patrem regreſſo occiſum) recte Chriſtum intelligi. Fo.ii.iii.
Quomodo noſipſi etiam uitulum/hedum/ouem/turtures & columbas: deo ſpiritualiter offerre debemus. Fo.iiii.Vi.
Q; Chriſtus etiam in myſtico ſenſu fuerit uitulus oblatus pro totius humani generis peccato extra caſtra: cum extra portam Hieruſalem paſſus eſt. Fo.V.
Apud Chriſtianos multiplicẽ eſſe uiã & modũ cõſequẽdi remiſſionẽ peccatorũ: ſicut & apud Iudeos/multiformes erãt hoſtie ad eoꝝ purgationẽ ordinate. Fo.Vi.
Chriſtum non ſolum hoſtiam eſſe pro peccato: ſed & pontificem qui obtulit deo patri ſacrificium/ pro totius humani generis delicto. Fo.Vii.
Quis ſecundum myſticam intelligentiam dicitur contingere rem immundam / morticinum hominis/aut aliquid a fera captum. Fo.Viii.
Q; per ſpontaneam noſtri/accuſationem/ in peccatorum cõfeſſione a nobis factam: preuenitur ſathanas/& impeditur ne nos apud deum accuſet. Fo.ix.
Sancta nobis commiſſa & in alienum uſum ablata ſiue neglecta: quomodo ad quintuplum ſpiritualiter reſtituenda ſunt. Fo.x.
Aſtutias diaboli precauere nos ſolicite debere: quemadmodum columba ſuper aquas ſedens/accipitris deprehendit inſidias. Fo.xi.
Verba a domino/ Moſi in Leuitico dicta: non ſecundum audientium ruditatem ſed loquentis maieſtatem/nec carnaliter ſed ſpiritualiter accipienda eſſe. Fo.xi.
Quomodo ſpirituale depoſitum nobis a deo commiſſum: & apud nos integrũ ſeruari/& ipſi deo fideliter reſtitui debet. Fo.xii.
Quare campeſtri lineo precigi iubetur ſacerdos cũ offert ſacrificiũ: & aliis uti indumẽtis dũ eſt in ſacrificiorũ miniſterio/& cum procedit ad populũ. Fo.xiii.
Per carnes ſacrificiorum ſanctas (quas qui tangebant: ſanctificabantur) ſacratiſſimũ Chriſti corpꝰ intelligi debere: ſãctificãs omnes/ipſũ digne ſumẽtes. Fo.xiiii
Cur dimidium ſacrificii ex ſimilagine oleo conſperſa/mane iubetur offerri: & alterum eiuſdem dimidium/ad ueſperum. Fo.xV.
Legẽ ſacrificiorũ ueterũ licet olim ceſſauerint: uere & recte dici eternã. Fo.xV.
Sacram ſcripturam ex littera & ſpiritu tanq̃ corpore & anima conſtare: ſicut totus hic mundus ex uiſibilibus conſtat & inuiſibilibus. Fo.xVi.
Q; homo intra ſe ſpiritualiter habet omnia: que mundus cõtinet corporaliter. quare & hoſtias myſticas in ſe gerit homo: quas deo debeat offerre. Fo.xVi.xVii
Quis eſt hominis clibanus ſpiritualis: in quo debet coqui ſacrificium. & que ſacrificia in clibano coqui dicuntur/que in craticula/& que in ſartagine. Fo.xViii.
Quid oleum & thus ſacrificiis ſuperpoſitum ſignificat. quis item ſacrificiũ laudis ſpiritualiter offerre deo dicitur. Fo.xix.

Cur in die oblationis ſacrificii/item & craſtino / licitũ erat illoueſci: nõ autẽ tertio.ſed quicquid in tertium diem ſuperfuiſſet:igni cremari iuſſum eſt. Fo.xx,
Triplicem immunditiam in ſacrificiis fugiendam eſſe: ſcilicet carnium que offerebant/ei⁹q offerebat/& cõtact⁹ ipſi⁹offerẽtis ad quippiã immũdũ. Fo,xx,xxi.
Quid uulgata ſcripture cõſuetudine/cõmune eſſe dicitur,quis itẽ hominũ/ſanctus domino nuncupatur:& quis cõmunis/ſecũdũ myſticã acceptionẽ. Fo,xxii.
Petrũ in trãſfiguratione domini nõ recte tria uoluiſſe diſticta tabernacula facere Chriſto/Moſi/& Helie:q.euãgeliũ lex & ꝓphetia omnino cõcordãt.Fo.xxiii.
Quid myſtici habet ſenſus: q.ſacerdos Leuiticus duabus induebatur tunicis: Chriſtus autem apoſtolis ſuis prohibuit duas habere tunicas, Fo,xxiiii.
Ornatum omnem pontificis a lege deſcriptum / ſignificare uirtutum ornamẽta/animiq; mores:quibus Chriſti ſacerdotem decoratum eſſe oportet.Fo,xxV.
Ebrietatẽ corporis ob grauia que infert incommoda ſũmopere cauẽdam eſſe:et multo magis ebrietatem animi/irrationabilibus cõcupiſcẽtiis agitati, Fo,xxVi,
Quomodo Crriſtus uerus pontifex/nunc myſtice illud obſeruat/q.cum intrat tabernaculum domini:non bibit uinum, Fo.xxVii.
Sanctos tunc demũ perfectã habituros letitiã:cũ omnia corporis myſtici mẽbra ſuo capiti Chriſto fuerit unita i glĩa/& oĩno abſolutũ corp⁹ myſticũ.Fo,xxViii.
Per animalia ſecũdum legis determinationem munda & immunda: recte intelligi homines aut uirtute purgatos/aut uiciis impuros. Fo,xxix.
Non ſolum in ueteri teſtamento/ſed & in nouo ut euãgelio/eſſe litterã occidentem eum qui non ſpiritualiter intelligit:& ſpiritum etiam uiuificantem,Fo.xxx.
Qui hominũ ungulã diuidere dicuntur & ruminare:tanq̃ munda animalia qui itidem myſtice pinnulas habere & ſquamas ut mũdi piſces ꝓhibentur,Fo,xxxi,
Per mulierẽ in bello captiuam / cuius ut in uxorem ducatur precidendi ſunt ungues:quid myſticum intelligere oporteat, Fo.xxxi,
Quare in lege purificatiõis poſt partum/adiectũ eſt a Moſe: mulierẽ que ſuſcepto ſemine conceperit & peperit maſculũ/immundã haberi debere. Fo.xxxii,
Nunq̃ ſanctos patres diem natalis ſui feſtum celebraſſe/ſed nonnullos illi maledixiſſe in ſcripturis compertum haberi, Fo.xxxiii,
Per ſex lepre coporalis ſpecies in lege expreſſas/diuerſa ſignificari uicia: anime iniuſta / atq; ipſam labefactantia, Fo.xxxiiii.
Cur mundandus a lepra/ueſtimenta debet habere diſſuta/caput detectum/os uelatum:& ſeparatus manere extra caſtra, Fo.xxxV,
Quare per lignũ cedrinũ/hyſopũ/& coccum/mũdatur is qui lepra infect⁹ eſt: cur item omne pilum capitis/barbe & ſuperciliorũ radere iubetur, Fo.xxxVi,
Quid ſpiritualis habet ſignificantie: q.mundatum a lepra ſacerdos ſepties reſpergit oleo coram domino, Fo.xxxVii.
Quomodo Chriſtus uerus pontifex noſter / tunica linea ſanctificata indut⁹ eſt: et femoralibus lineis myſtice precinctus. Fo.xxxViii.

Chriſtum eccleſiam ſuam / ut fortem domini ad ſe aſſumpſiſſe: demonicas autẽ cohortes ut fortem aduerſam / in eremum inferni deduxiſſe. Fo, xl,
Quare Eſaias propheta per ſeraphim miſſum ad ipſum / ſolum in labiis eſt purgatus: carbone ſumpto de altari. Fo, xli.
Nos irrationabiliter de carnis infirmitate & rebellione in ſpiritum conqueri: quã delitiis & uoluptatib⁹ fouemus / ut contra animam uiolentior inſurgat. Fo, xli.
Chriſtum in nobis itidem & angelos / requirere incenſum ſpirituale bonorum affectuum / orationum & operum: quod offerant deo. Fo, xlii,
Quid dicuntur animo eſſe frigidi: non habẽtes ignẽ qui offeratur domino. quales item ſunt / qui ignem alienum offerunt in ſacrificio domini. Fo. xliii
Adueniente ueritate & luce euangelica: ueteris legis umbras figuraſq; ceſſaſſe, et proinde antiquum templum / ciuitatem / ſacerdotes / & ſacrificia: diuino nutu abolita fuiſſe. Fo. xliiii,
Qꝫ non eſt ſeruãdum corporale Iudeorum ieiunium: ſed illud in ſpirituale cultum & obſeruationem potius commutandum. Fo. xlV.
Quid proprie in animalibus / ueſtib⁹ / & uaſis templi: ſanctũ domino dictum eſt cuius ſimili ratione nos quoq; ſancti ſim⁹: & diuino obſequio mãcipati. Fo. xlVi.
Qꝫ neq; lex Hebreorum crudelis fuit: inferẽs penam mortis preſentem pro delictis neq; Chriſtianorum lex remiſſa: non irrogans corporalem pro commiſſis punitionem. Fo. xlVii.
Quis ſecundum ſpiritum pater noſter eſt: & que mater noſtra, cur itẽ tam diſtricte iubetur parẽtes ſecundũ carnẽ & dñi / a filiis & ſeruis honorari, Fo, xlVii,
Chriſtum recte appellari magnum ſacerdotem: qui per multos pri⁹ magnos figurat⁹ eſt / ſed reliquos omnes dignitatis magnitudine longe excedit. Fo. xlViii,
Vt quis dicatur non exire de ſanctis / nequaq̃ locorum rationem habẽdam eſſe: ſed actuum / uite & morum / a recto non diſcedentium, Fo. xlix,
Quomodo Chriſtus uerus pontifex myſtice uirginem ducit uxorem: non uiduam nec eiectam / nec pollutam / nec animam meretricem, Fo. l,
Per lucernam que precepto domini accendebatur in tabernaculo teſtimonii: intelligi ſermone legis & ꝓpheticũ / ante aduentũ domini Iudeis miniſtratũ. Fo. li.
Duodecim panibus propoſitionis: allegorice accipi duodecim trib⁹ Iſrael, & illorum iugi ante dominum poſitione: harũ cõmemoratione apud deũ fieri. Fo. lii,
Quis eſt locus ſanctus ſecundum myſticam interpretationem: in quo debent manducari panes propoſitionis ex precepto domini. Fo. liii,
Quis item ratione myſtica ex Egyptio patre & matre Iſraelitica progenit⁹ eſt: et quis ex utriuſq; parentis origine / Iſraelita cenſendus, Fo. liiii.
Interdũ eum qui apud homines foras mittitur & eiicitur eccleſia. apud deũ int⁹ eſſe, & ediuerſo illũ qui ſecũdũ homines int⁹ eſt: ſecundũ deũ foris eſſe. Fo. lV.
Iuſta eſſe dei / rectaq; iudicia: quis iuſtis hoc in mundo tribulatiões immittat / iniuſtis uero proſperitatẽ plerumq; & arridentem fortunã concedat, Fo. lVi,
Quomodo redimẽda eſt ſalutari penitentie remedio domus noſtra ſpiritualis: quam per peccati perpetrationem a nobis alienauimus & uendidimus. Fo. lVii,

Non materialem eſſe pluuiam que ſeruantib⁹ mandata dei pro bendictione re=
promittitur: ſed myſticam & ſpiritualem, Fo,lviii,
Que in nobis eſt terra / irrigatiõe celeſtis pluuie fecundanda: & cuiuſmodi ſunt
arbores anime noſtre / que largos fruct⁹ ſuo tẽpore dature promittunt. Fo,lix,
In quo ſenſu myſtico ſeruantes mandatum dei manducant panem ſuum in ſa=
turitate: & a noxiis beſtiis non leduntur, Fo.lx
Quo etiam modo dei cultores a ſpirituali pugna liberantur / perſequuntur item
inimicos ſuos / & proſternunt eos gladio, Fo.lxi.
Que ſunt uetera ueterum / a nobis manducanda: & que dicuntur uetera / a con
ſpectu nouorum eiicienda / ad myſticum ſenſum, Fo.vi.

¶ Indicis eorum que in hoc libro pre ceteris annotanda ſunt: finis

HORA